ANDREI GULEAŞKI

AVENTURILE LUI AVAKUM ZAHOV

VOLUMUL II

EDITURA TINERETULUI

ANDREI GULEAŞKI
AVENTURILE
LUI
AVAKUM
ZAHOV
Volumul II
În româneşte de C. VELICHI
EDITURA
TINERETULUI
АНДРЕЙ ГУЛЯШКИ ПРИКЛЮЧЕНИЯТА НА АВАКУМ ЗАХОВ НАРОДНА МЛАДЕЖ – СОФИЯ.1963

ÎNTR-O SEARĂ PLOIOASA DE TOAMNĂ

Avakum se întoarse., de la Trigrad aproape distrus – şi trupeşte, şi sufleteşte. Amestecul Irinei Teofilova în afacerea cu epizootia de febră aftoasă şi sinuciderea ei, sesizarea la timp şi dejucarea rapidă a manevrelor abile făcute de Svetozar Podgorov pentru a scăpa din mâinile lui, precum şi încordarea fizică şi sufletească din ultima noapte a dramei, tind jucase totul pe o singură carte – toate acestea fuseseră o grea încercare, chiar pentru un om cu o rezistenţă atât de neobişnuită ca a lui.

Cel mai mult îl chinuia, bineînţeles, cazul Irinei Teofilova. Făcea un efort de voinţă conştient ca să nu se mai gândească la ea, dar îşi dădea repede seama tit de inutil era jocul ăsta de-a v-aţi ascunselea cu sine însuşi şi cât de zadarnice erau încercările de a o uita, de a o şterge pentru totdeauna din gândurile lui. Aşa îi fusese dat – să retrăiască şi în amintire tot tragismul îngrozitor al legăturilor lui cu această femeie: şi dragostea lui, din care

înlăturase înadins cleinentul raţional, atât de propriu unui om ca dânsul, pentru a o determina să se încreadă orbeşte în el; şi voinţa lui neînduplecată de a o duce la moarte pe această nefericită, ca să rămână credincios până la capăt setei sale fanatice de adevăr; şi făţărnicia, şi viclenia sa de călău în toga academică a unui învăţat, pasionat şi obiectiv arheolog. Retrăia acum totul, se gândea mereu la cele întâmplate cu acel sentiment de deznădejde pe care ţi-l dă tot ceea ce este ireversibil, deoarece Irina nu mai exista. Pierise, se topise aşa cum se topiseră în fumul vremii toate acele zile luminoase şi lipsite de griji ale primelor lor întâlniri de dragoste.

După ce semnă procesul-verbal făcut de medic şi trupul Irinei fu îngropat în pământul Trigradului, spre marginea de miazăzi a cimitirului din sat, Avakum o porni pe înălţimile care se ridicau chiar deasupra satului, acoperite de tufişuri dese şi păduri tăcute de brad.

— Rătăci aşa pe poteci singuratice şi mute, de-a lungul liniei de frontieră, ocolind cu dibăcie posturile secrete ale grănicerilor. Risca să primească un glonţ în cap, dar jocul acesta cu moartea îl distra, îl destindea şi-i readucea parcă la viaţă nervii obosiţi.

Prins cu totul în acest joc, nu-şi dădu seama că orele zburau, decât atunci când discul roşu al soarelui coborî spre îndepărtata frunte a Karabairului. Jos, în văi, umbrele amurgului îşi întindeau vălurile lor albăstrii, dar vârfurile pinilor zvelţi de pe locurile mai înalte luceau încă de parcă ar fi fost poleite cu aur. Lilieci nevăzuţi zburau pe deasupra poienelor, iar huhurezii lenevoşi după somnul de peste zi îşi aranjau penele şi-şi întindeau curioşi gâturile. Umbre albăstrii şi roz se împleteau ca nişte dantele pe potecile înguste ale pădurii, ici-oofo câte o stea de argint privea mirată din cer şi o linişte grea, şi parcă albastră, plătea ca o mare deasupra întregii lumi a munţilor.

Bătuse mulţi kilometri în după-masa aceea, şi încă pe

poteci grele şi prin locuri pustii. Dar abia acum, când muntele îşi dezvăluia întreaga lui splendoare, scăldat în culorile purpurii ale asfinţitului, Avakum simţea oboseala – îl apăsa mai ales pe creier, dându-i senzaţia unui bulgăre de gheaţă. îl cuprinse o dorinţă grozavă să se întindă jos pe pământ, să-şi înfigă mâinile în frunzişul putred, să nu mai vadă nimic, să nu se mai gândească la cele petrecute cu o seară înainte la târla lui Daud şi să cadă într-un somn adânc, din care să nu se mai trezească niciodată.

Da, ar fi fost minunat, şi parcă începu chiar să guste liniştea de care s-ar fi bucurat stând cu umerii la pieptul umed şi odihnitor al pământului. Dar raţiunea, care în momentele critice, ale vieţii lui învinsese totdeauna, prinse să analizeze cu pedantă consecvenţă urmările *posibile*: somnul greu ce l-ar fi cuprins, ţintuindu-l ca pe un cadavru printre ferigi, rondul de noapte şi mai ales câinii grănicerilor care l-ar fi adulmecat şi l-ar fi descoperit foarte repede. În cel mai bun caz, istoria s-ar termina la postul de grăniceri, unde locotenentul-major de serviciu l-ar privi cu amărăciune şi cu ochi bănuitori. Era însă. posibil şi un alt sfârşit, şi acesta putea depinde de multe întâmplări oarbe. Noaptea încorda nervii soldaţilor şi mâna neliniştită s-ar fi putut grăbi – doar linia de frontieră e la o sută de paşi! Avakum ura jocul întâmplării şi un asemenea sfârşit *posibil* nu era pe placul lui.

Altceva fusese, cu puţin mai înainte, când pândise şi dăduse ocol cu grijă posturilor secrete, pentru a se plimba neobservat pe lângă linia întunecată a frontierei. Participase la acest joc cu moartea ca un partener pare-şi însuşise cu virtuozitate arta de a da lovituri şi înţelepciunea de a le evita; ca un partener care urmărea anumite scopuri şi se pricepea să lupte pentru împlinirea lor. Antrenat în acest joc periculos, el nu mergea în calea morţii ca un sentimental, ca un Werther lipsit de voinţă, ci privea în jurul său cu un ochi treaz, alegându-şi drumul cu

un deosebit spirit de orientare, datorită căruia nu se înşelase niciodată. Fugea de sine însuşi, dar în acelaşi timp se păzea pe sine însuşi, şi acesta era de fapt tot sensul jocului său.

De fapt, de ce se păzea oare? Poate că era instinctul său de conservare, la care nu se gândea şi de care nu-şi dădea seama. Sub învelişul acestui instinct se aflau, bineînţeles, şi amforele, şi hidriile, şi anticele mozaicuri colorate – extazul creator al celui care restaurează, care readuce la viaţă frumuseţea dispărută – şi setea nepotolită de a descoperi, de a căuta şi de a găsi adevărul, şi, desigur, acea veche şi adâncă satisfacţie a vânătorului care doboară vânatul periculos, ca să-şi verifice curajul. Toate aceste lucruri palpitau laolaltă în sufletul lui şi fiecare dintre ele îşi cerea dreptul la viaţă.

Şi astfel, judecata rece „pentru şi contra” învinse oboseala şi el îşi continuă drumul. Vârfurile pinilor îşi pierduseră aureola lor de argint. Albastrul şi rozul ce se împletiseră, pe poteci dispăruseră şi ele, ca şi mătăsosul violet al cerului. Umbrele moi ale nopţii acopereau încet totul.

Ajunse la Trigrad mirosind a brad şi a răşină, pe deplin înviorat. Cel puţin aşa îi păru lui Ahmed, fiul lui Părut. Flăcăul se mita mirat la el, divinizându-l în cugetul său, cu privirea plină de un respect fără margini şi o teamă superstiţioasă. De aceea nici nu îndrăznea să i se uite în ochi. Simţea forţa ce iradia din acest om – din mersul, din mişcările, din nemaipomenita siguranţă a glasului său – dar în ochi nu i se uita. Şi chiar dacă s-ar fi uitat, cu toată teama şi respectul pe care-l avea, tot n-ar fi putut să înţeleagă scânteile dureroase şi tremurătoare ce luceau în pupilele lor dilatate. Pentru Ahmed, chiar aceste semne ale chinului ce-l mistuiau ar fi însemnat manifestarea unei forţe supranaturale, care-ţi lua minţile.

Io

Avakum îşi luă rămas bun de la el şi, neavând altceva ce să-i dea ca amintire, îi lăsă bricheta. Pe urmă locotenentul Gheorghiev îl duse cu motocicleta până în satul Teşel. Pe drum, Avakum fredonase o melodie veselă şi locotenentul rămase cu impresia că dusese cu sine un om fericit, plin de energie, un răsfăţat al sorţii, născut sub o stea fericită.

Se urcă în GAZ şi, după ce făcu un ocol mare prin centrul satului, cu farurile stinse, spre marea mirare a locotenentului, coti brusc pe drumul ce dubea la Dospat. Locotenentul ştia că Avakum pleca la Sofia şi neaşteptatul ocol pe la Dospat îl surprinse foarte mult. Se uită lung după maşină şi, când ultimele licăriri ale semnalelor roşii dispărură în întuneric, ridică din umeri şi surâse invidios. Nu era dat oricui să joace *banque* /

În acest timp, GAZ-ul zbura spre Momcilovo, risipind necontenit întunericul din faţa lui şi aşternând pe drumul stricat de roţile căruţelor poleială de aur. Din când în când, pe la cotituri, ţâşneau din întuneric brazi adormiţi sau pini negri, se căscau văi adânci sau se aplecau brusc pereţi de stâncă acoperiţi cu licheni roşietici şi muşchi.

După un cease GAZ-ul trecu în goană prin Lăkite. Satul părea părăsit, aşa cum se odihnea în somnul lui adânc şi sănătos. Pe râpile „Zmeiţei”, odinioară atât de pustii şi de înfricoşătoare, străluceau acum becuri electrice, iar la poalele dealului, unde se aflau barăcile minerilor, scânteia luminaorbitoare a lămpilor de cinci sute de v-aţi Nimic nu-ţi mai amintea de „Zmeiţa” cea tainică, de fiorii ce te străbătuseră altă dată, când zăcea în romantica ei singurătate. Privind luminile ce clipeau, Avakum îşi aminti de dascălul Metodi şi zâmbi distrat. Zâmbi distrat deoarece se gândea în acelaşi timp la mai multe lucruri: şi la romantismul sălbatic al „Zmeiţei”, acum dispărut, şi la curioasa soartă a dascălului, şi la Maria, văduva pădurarului, aceea care făcea împletituri de lână.

Acum, dascălul Metodi locuia-la Smolian şi în clipa asta dormea ddsigur la pieptul Mariei, care până la urma îi devenise soţie.

Luminile de la barăcile minerilor rămaseră în urmă. Acum zbura pe drumul de ţară dintre fineţe, drept spre masivul Karabair, ascuns undeva în noapte. Acul kilometrajului începu să oscileze în jurul cifrei optzeci. Iată şi Momcilovo, care dormea parcă şi mai profund decât Lăkite, iată şi răspântia atât de cunoscută care despărţea mahalaua de sus de cea de jos, iată colo şi cârciuma lui Ilcio, parcă adormită, stând ca o cloşcă ce-şi ocroteşte puii. O clipă, simţi dorinţa să oprească – atât de puternice şi de vii erau amintirile care-l legau de cele două odăiţe întunecoase şi de tejgheaua ei veche!

Dar cârciuma lui Ilpio, adâncită în somnul ei, părea ca moartă la ceasul ăsta şi doar treptele de piatră tocite luciră o clipă în întuneric.

Se strecura acum pe uliţele înguste şi întortocheate, cu farurile stinse şi apăsând cât mai puţin pe accelerator, ca să nu facă zgomot. Se orienta în gând prin întunericul des, mergând ca orbul, dar, ca totdeauna, fără greşeală. Până la urmă apăsă pe frână uşor, stopa şi stinse motorul.

Ochii nu distingeau încă nimic, dar Avakum era absolut sigur că oprise exact acolo unde trebuia. Stătu câtva timp nemişcat, ca să se obişnuiască cu întunericul. Şi, într-adevăr, bezna se rări parcă, sau cel puţin aşa i se păru. În faţa lui răsări ca din pământ umbra lungă şi joasă a gardului de spini.

Avakum zâmbi. Era mai mult decât mulţumit de sine însuşi – nu numai pentru că descoperise îngrăditura, ci fiindcă reuşise să oprească maşina chiar în locul unde bănuia că se află pârleazul, pe care-l mai ţinea minte de anul trecut. Faptul îl învioră de parc-ar fi tras un gât de vin vechi şi tare.

În locul acela, o parte din spini fuseseră daţi la o

parte, în buruieni, şi nu era greu de sărit. Numără treizeci de paşi perpendiculari pe îngrăditura scundă. Ultimul pas îl duse la tulpina cunoscutului brad noduros. Zidurile văruite ale casei cu un etaj abia se zăreau în întunericul nopţii.

Era liniştit, de parcă s-ar fi întors de la drum în propria sa casă.

Ciocăni uşor în geamul ferestrei. Ascultă o clipă, dtiuă, apoi bătu din nou. Când simţi că înăuntru se dădea perdeaua la o parte, îşi aprinse ţigara, şi flacăra chibritului îi scăldă faţa într-o lumină caldă. De dincolo se auzi parcă o exclamaţie mirată. Avakum simţi o uşoară remuşcare şi în sinea lui zâmbi vinovat.

Mai departe, totul se petrecu în modul cel mai firesc. Neobişnuitul rămase afară, dincolo de prag, iar în faţa lui apăru gazda lui de altă dată. Era numai în cămaşă şi dinspre ea venea un miros sănătos de pat cald. Oricât s-ar părea de curios, ea nu se arătă tulburată şi nici uimită de această vizită neaşteptată. Dimpotrivă, trase zăvorul uşii fără să se grăbească şi fără să spună ceva, după care aranjă perdeaua ferestrei aşa ca să nu se vadă nimic de afară. Şi-tt întunericul de iad al odăii, Avakum auzea lipăitul uşor al picioarelor ei goale şi numai după zgomotul ăsta îşi dădea seama pe unde umbla şi ce făcea.

În timp ce stătea nemişcat, ea aprinse lampa de gaz de deasupra vetrei, lăsă cât mai jos fitilul, ca flacăra să fie mică, şi aşeză bine sticla. După aceea se întoarse spre Avakum, şi abia atunci îi văzu el ochii larg deschişi şi buzele-i cărnoase tremurând speriate. Văzu, în acelaşi timp, şi umerii ei rotunzi, şi genunchii goi, şi sânii puternici aproape ieşindu-i prin decolteul adânc al cămăşii; dar ea nu se sfii de ochii lui, ci încercă să-i zâmbească cât mai prietenos şi mai ospitalier.

Avakum, care-şi amintea bine de atitudinea sa nehotărâtă faţă de ea, îi înţelese zâmbetul. Balabaniţa se

mira şi nu ştia cum să-l întâmpine acum – numai ca gazdă, sau ca gazda şi femeia care îi oferise fără ocol dragostea ei. Şi se vedea bine că dorea să-l întâmpine şi ca femeie, dar se temea să nu greşească. Oare nu avea să facă pe prostul şi de astă dată?

Acum însă Avakum nu avea intenţia să-i întoarcă spatele. Avea nevoie de toată vitalitatea ei primară, de toată forţa, de toată dragostea ei, care putea să-i toarne iarăşi în suflet dorinţa de a trăi, care-i slăbise mult în ultima vreme. Căuta dragostea trupului ei fără niciun fel de romantism şi efuziuni sentimentale, aşa cum caută călătorul obosit izvorul care-i va potoli setea şi-i va reda puterile pentru a merge mai departe. De aceea se grăbi s-o îmbrăţişeze şi-i căută nerăbdător buzele, dându-şi seama în acelaşi timp, cu amară remuşcare, că asta nu era nicidecum dragoste.

Trecuse de miezul nopţii; era timpul să plece, aşa că se ridică din pat. Ea îi puse mâna pe umăr şi, uitându-se în ochii lui, îl întrebă cu glas şoptit şi aproape speriat dacă *într-adevăr* e hotărât să plece. El dădu din cap în semn că da. Atunci, după o scurtă tăcere, înţelese şi ea că nu trebuia să-l facă să întârzie. Pe urmă, vrând să arate că faptul n-o impresiona în mod deosebit, îl întrebă dacă nu voia să ştie *nimic* despre ea, dacă nu voia să afle cum o duce, ce griji are şi «care-i sunt dorinţele.

Avakum căută să o asigure că totdeauna se interesase de dânsa şi de munca ei. Ştia, de pildă, că era brigadieră la ferma de vaci. Dar glasul său era şters şi nesigur – de fapt, în clipa aceea îi era ruşine de vorbele pe care le spunea şi căuta să nu i se uite în ochi.

Ea îi zâmbi blând, îşi aranjă cămaşa şi se ridică repede.

— Hai, grăbeşte-te – zise – că se crapă de ziuă. Iar când îi mai trece altă dată prin Momcilevo, nu uita să vii şi pe la mine.

Îl luă de gât şi-l sărută cu zgomot.

Când ieşi afară, cele trei stele de la brâul lui Orion clipeau chiar deasupra capului său. Bătea vântul şi cerul de deasupra muntelui Karabair era plin de nori negri. Venea ploaia.

Se strecură prin uliţele mici şi întortocheate ale satului, încet, pe furiş, abia apăsând pedala acceleratorului. Câteva minute mai târziu, maşina ieşi din nou în drumul nepietruit ce ducea la Dospat. Aprinse farurile şi răsuflă uşurat – Momcilovo rămăsese în urmă.

Acum, maşina sălta pe drumul de pământ, supărându-se parcă atunci când nimerea prin urmele adânci ale căruţelor. Vântul bătea din faţă şi, curând, pe prelata GAZ-ului ropotiră primele picături ale ploii de toamnă.

2

Cazul „Icerenski" şi afacerea cu epizootia de febră aftoasă i-au adus multă glorie lui Avakum. Cu toate că era o glorie discretă, dat fiind caracterul deosebit al activităţii lui, ea se transformă curând într-o sarcină, însoţită de o primejdie permanentă şi crescândă. Nu existau încă dovezi clare că spionajul străin reuşise să afle cine este în realitate arheologul Avakum Zahov, dar erau totuşi unele semne care arătau că cercul antenelor şi al căutărilor se strângea necontenit în jurul său. Trebuia neapărat să întrerupă un timp oarecare legăturile cu Securitatea, să renunţe la activitatea sa pe acest tărâm, să evite oamenii care fuseseră amestecaţi într-un fel sau altul în cazul „Icerenski" şi în afacerea epizootiei de febră aftoasă. Era necesar să redevină iarăşi arheologul care restaurează piese de valoare, cercetătorul şi învăţatul absorbit cu totul de descoperirea trecutului. În acest fel, inc Onjurându-l din toate părţile cu un spaţiu mort şi apărându-l de cercetările serviciilor străine de spionaj, Securitatea îşi ţinea în rezervă cel mai bun cadru operativ pe care-l avea, pentru

a-l utiliza în momentul când primejdia avea să treacă.

După ce avu o ultimă convorbire confidenţială cu colonelul Manov (se întâlniseră „întâmplător” la un prieten neutru), Avakum se întoarse direct acasă, îşi puse halatul său lung de mătase şi se apucă să distrugă hârtiile şi lucrurile care aveau vreo legătură cu cazul „Icerenski” şi cu afacerea epizootiei de febră aftoasă şi, în general, tot ceea ce putea să dea vreo indicaţie asupra activităţii lui secrete. Păstră totuşi câteva mărunţişuri de care nu se putea despărţi cu niciun chip: cutiuţa cu praf de aluminiu, panglica de copiat, câteva sticluţe cu solvenţi, lupa pliantă şi o duzină de tuburi cu alifii şi culori pentru grimat. Nu putu să renunţe nici la cele două chei universale – una pentru broaştele obişnuite, cealaltă pentru cele speciale – deoarece şi le făcuse singur în laboratorul experimental al institutului. Când veni rândul-cupei de argint a lui Icerenski, stătu puţin pe gânduri. Înainte de a fi împuşcat, acest abil spion declarase procurorului care asistase la execuţia lui că dăruieşte cupa de argint lui Avakum, iar ciocanul său de geolog – învăţătorului Metodi Paraşkevov. „Dascălul” refuză în modul cel mai categoric şi cu dezgust darul, în schimb Avakum primi cupa de argint cu multă plăcere. În primul, rând, fiindcă era vorba de un obiect de artă, iar în al doilea rând, fiindcă îi amintea de o victorie cucerită cu greu asupra unui adversar egal şi puternic. Şi acum sunau în mintea lui, ca adierea unui vânt de primăvară, ca un cântec de privighetoare, versurile lui Shelley, săpate în duraluminiu pe cilindrul interior, atât de bine ascuns:

Din visuri de iubire Trezitu-m-am deodată şi-alerg orbit spre tine Prin noaptea înstelată…

Acest cântec de privighetoare îi amintea de nişte timpuri fericite, când în capul lui era mai puţină înţelepciune, dar şi mai puţină tristeţe în inimă. Cu ochii închipuirii, văzu un mic balcon în fier dantelat şi silueta

unei tinere femei purtând o rochie frumoasă, fără mâneci. Soarele de dimineaţă îi poleia cu aur părul blond, îşi aminti de grădiniţa cu fântâna arteziană ce răcorea dimineaţa fierbinte de august cu plescăitul uşor al apei. Un trandafir crem se zăreşte în balcon, iar şmecherul de Săli, lustragiul, nu vrea să-i lustruiască pantofii şi pe partea lor interioară... *”.

— Ascultă, Săli, tovarăşul ăla care are o cravată albastră cu flori argintii a mai venit zilele astea pe aici?

Cupa de argint îi amintea lucruri stranii – parcă nişte stafii dintr-un vis de demult. Avakum îşi aprinse o ţigară, zâmbi gânditor şi continuă să se plimbe multă vreme încoace şi încolo prin odaia în care domnea acum o dezordine totală.

Ar fi vrut să păstreze cupa, ca să-şi mai amintească de toate acestea, dar trecând prin analiza raţiunii un şir întreg de argumente „pentru” şi „contra”, ««funse până la urmă să-şi pună următoarea întrebare: „De ce dracu’ mi-o fi lăsat mie Icerenski obiectul ăsta?” Boian Icerenski nu era un tip sentimental, un cavaler generos, ci un ucigaş care calculează totul cu sânge rece, care-şi ucide victima pe la spate, bucurându-se de propria sa dibăcie şi iscusinţă. Un asemenea om nu face daruri din toată inima, pentru că, şi dacă ar vrea s-o facă, nu poate. În genere, inima lui nu are o astfel de puritate. Şi este şi mai puţin probabil ca omul acesta să se înduioşeze în ultimele minute înainte de a primi glonţul ucigător şi să fie cuprins de un sentiment de iertare pentru toţi semenii săi.

Nu există nicio îndoială că, până în ultimul minut al vieţii sale, Icerenski a rămas acelaşi om care fusese toată viaţa. Posedarea unui asemenea obiect rar, cum era cupa de argint, pe care se încrustaseră versurile lui Shelley, putea deveni mai târziu o dovadă, *urmă* pentru cineva. Izolat în închisoare şi păzit cu grijă în timpul instrucţiei, Icerenski n-a avut posibilitatea, cât a mai trăit, să spună

prietenilor săi *cine* este Avakum, cum să-l recunoască şi unde să-l caute, ca să se apere de el şi să-l ucidă la momentul prielnic. Se îngrijise însă, în zilele ce-i mai rămăseseră, să le lase o urmă postumă: cupa de argint. „Căutaţi cupa de argint şi ea vă va arăta omul pe care eu n-am reuşit să-l înving". Nu-i aşa? „N-am avut noroc în acest ultim duel, dar pentru ca ticălosul ăsta să nu se bucure prea mult de victoria lui, iată, vi-l arăt, cu toate că întind mâna de aici, din mormânt". Desigur, astfel de gânduri vor fi trecut prin mintea lui Icerenski atunci când spusese procurorului cui lasă cele două obiecte. Cât priveşte ciocanul de geolog – asta o făcuse aşa, de camuflaj. Bietul dascăl Metodi trebuia să-i servească şi de astă dată drept paravan. Nu se putea spune că Boian Icerenski nu fusese, într-o anumită măsură, un adevărat artist în meseria lui. În comparaţie cu ei, Svetozar Podgorov nu era decât un elrpacr un meseriaş nepriceput şi grosolan.

Aşa gândea Avakum ţinând cupa în mână, înşurubând şi deşurubând distrat cele două părţi ale ei. Bineînţeles, intenţia geologului nu avusese până acum niciun rezultat practic, deoarece Avakum o pusese în fundul lăzii lui ferecate în fier, îndată ce-o primise din mâinile colonelului Manov – a doua zi după execuţia lui Icerenski. Nici procurorul şi nici nimeni altul din cei care asistaseră la execuţie nu ştiau cine este în realitate „falsul arheolog". Nimeni nu-l cunoştea pe acest „fals" arheolog, iar numele pe care-l pronunţase Icerenski, cei de faţă îl auzeau pentru prima dată. Icerenski amintise de un oarecare Ivan Stoianov, dar numai la Sofia erau mai bine de câteva mii de Ivani Stoianovi. Procurorul trimisese cupa la secţia de cercetări a Securităţii, în secţie însă doar şeful ştia cine se ascunde sub acest pseudonim trecător de „Ivan Stoianov". El trimise cupa colonelului Manov cu rugămintea de a fi predată personal „falsului" arheolog. Şi astfel, până la

urmă, doar doi inşi ştiau că Avakum moştenise cupa de argint – şeful secţiei de cercetări şi şeful serviciului operativ al respectivei secţii din cadrul Securităţii statului.

Avakum zvârli cupa într-o grămadă de alte obiecte. Cântecul privighetorii îi trezise atâtea amintiri, făcându-i o reală plăcere. Dar o satisfacţie şi mai mare, atavică parcă, simţea de fiecare dată când reuşea să descopere cursa pe care i-o întindea un duşman inteligent şi prevăzător, şi pe care putea s-o ocolească.

Pe urmă îndesă hârtiile şi lucrurile într-o valiză, o duse în vestibul şi o rugă pe gazda sa s-o predea omului care va veni să întrebe de ea. Puţinele obiecte păstrate puteau să încapă foarte uşor în lada lui de stejar, ferecată în vechi legături de fier, pe al cărui capac îngălbenit se afla un soare lucrat în sidef. Era o stranie convieţuire aici, în interiorul lăzii, între cele două căni vechi de faianţă şi instrumentele lui elementare de „detectiv”. Luă una din căni şi zâmbi. Pe ea se vedea desenată, poate din vremea lui Homer, o căprioară ce fugea urmărită de o săgeată cu lungi aripioare. „Adevărul care aleargă totdeauna în faţa omului şi pe care spiritul omenesc îl urmăreşte veşnic” – gândi Avakum şi pe faţă îi trecu un zâmbet abia vizibil. Dacă în această imagine primitivă, în locul căprioarei ar fi desenat nişte urme neclare, iar în locul săgeţii cu aripioare lupa lui pliantă, simbolul, chiar dacă ar fi fost exprimat inexpresiv şi grosolan, ar fi rămas în orice caz unul şi acelaşi. Aşa încât cutiuţa cu praf de aluminiu, lupa şi cele două chei universale „ca şi celelalte instrumente elementare de „detectiv”, puteau sta împreună cu opera simbolică a pictorului din antichitate. Avakum trânti capacul lăzii şi potrivi cele două lacăte grele în belciuge. La urma urmei şi aceste „obiecte mărunte” făceau aceeaşi treabă şi aminteau de aceleaşi sensuri ca şi săgeata cu aripioare lungi…

Când totul fu strâns şi lada cu soarele de sidef pe ea

împinsă la locul obişnuit, Avakum simţi o groaznică pustietate în jurul lui. îşi dădea seama că era îngrozitor de singur. Umplu luleaua cu tutun şi începu să scormonească prin bibliotecă: răsfoia reviste vechi, se uita la ilustraţii, căutând parcă ceva şi neputând să găsească, dar neştiind nici el prea bine ce anume. Trecu câtva timp până să-şi dea seama că, de fapt, nu căuta nimic şi că această răscolire a cărţilor era un lucru fără rost. Atunci lăsă cărţile, îşi luă carnetul de schiţe, se aşeză comod în fotoliul său de piele şi începu să deseneze ceva, încercând să se concentreze cât mai mult. Rând pe rând apărură desene ce reprezentau: o coloană corintică, o faţadă în stil baroc „un câine care cerceta nişte urme. Dar coloana rămase fără capitel, faţada fără ferestre şi câinele avea doar cap şi gât. Orice începea nu-l interesa şi ajungea să-l plictisească repede. Iar sentimentul de singurătate îl năpădea tot mai mult şi i se părea tăi cuprinde întreaga fiinţă, ca un gaz otrăvitor. Şi în sinea lui, şi în jurul lui parcă se întindea unul şi acelaşi pustiu – fără margini, înăbuşitor – peste care plutea o arşiţă îngrozitoare.

Zvârli creionul şi carnetul de schiţe şi începu iarăşi să se plimbe prin cameră, schimbând mereu ţigările cu luleaua şi luleaua eu ţigări. îşi simţi gura amară şi capul greu. Şi cu toate astea se chinuia să se convingă că proasta dispoziţie în care se afla era ceva sentimental şi prostesc, care nu i se potrivea de fel, deoarece dispreţuise totdeauna pe cei ce se tânguie şi se plâng de singurătate şi plictiseală; De ce fel de singurătate poate fi vorba – încerca el să judece – când la muzeu mă aşteaptă atâtea vase şi hidrii; când am atâţia prieteni buni în institut, oameni care mă respectă şi mă apreciază? De ce fel de singurătate poate fi vorba când trăiesc într-o societate care mă iubeşte şi pe care o iubesc? între mine şi această societate nu există niciun conflict. I-am consacrat toate forţele mele, iar ea, la rându-i, îmi oferă tot ceea ce-mi trebuie ca – să fiu

fericit. împreună formăm un întreg şi de aceea nu se poate concepe ca o unitate a întregului să se simtă singură. De ce fel de plictiseală poate fi vorba? Se plictisesc doar cei debili sufletdşte, cei invalizi din acest punct de vedere, aceia care nu ştiu nici să se bucure şi nici nu pot să sufere ca oamenii. Dar oare nu m-am bucurat eu de tot ceea ce este frumos şi nu m-am ridicat din tot sufletul împotriva a tot ceea ce este urât? Nu e oare o prostie să mă plâng de plictiseală când în atelier mă aşteaptă o muncă atât de plăcută, când se fac săpături la care trebuie să iau parte; când trebuie să scriu o carte despre mozaicurile antice; când sunt atâtea probleme interesante în culegerea de algebră superioară pe care nu le-am putut rezolva până acum; şi, în sfârşit – oricât de straniii ar părea – când sunt încă atâtea broaşte şi sisteme secrete, pentru care trebuie să descopăr respectivele chei universale; când toate acestea aşteaptă doar mintea, ochii şi mâinile mele – cum aş putea să scâncesc de plictiseală şi să mă plâng de singurătate?”

Argumentării de mai sus nu-i putea răspunde în niciun fel şi Avakum era gata să ridice mâinile ca să se predea. Dar capitularea nu-l ajută totdeauna pe cel învins. Pustiul din sufletul lui continua să fie tot mai mare şi să-l chinuiască cu cenuşiul său nesfârşit.

Atunci îşi aminti deodată că avea în dulap nişte coniac tare. Punea în ceai când se simţea foarte obosit, altfel aproape nici nu-l gusta, căci niciodată nu simţise vreo atracţie oarecare pentru alcool. Acum însă, aducându-şi aminte de coniac, se bucură. Parcă urma să aibă o întâlnire plăcută cu o femeie sau trebuia să capete o carte despre care citise recenzii foarte favorabile din partea unor lectori dintre cei mai serioşi. Aşa încât se îndreptă spre dulap, zâmbind oarecum hoţeşte, ca un conspirator. Dar nu-i era dat să-şi bea coniacul în voie. Nu altul, ci Slavi Kovacev – concurentul său permanent şi nefericit din

ultimul timp – el fu cel care înlătură plăcuta întrevedere cu femeia aşteptată sau lectura cărţii despre care oamenii cu autoritate recunoscută scriseseră minunate recenzii.

Slavi Kovacev sosi cam tulburat şi cam trist. Purta o cămaşă cu guler tare şi un costum de culoare închisă, aproape oficial. Se vedea însă că-l rodea ceva. îşi şterse cu grijă încălţămintea pe preşul din faţa uşii, deoarece afară ploua, şi, înainte de a se aşeza în fotoliu, nu uită să-şi descheie ambii nasturi de la haina la două rânduri.

— Cărui fapt îi datoresc această cinste? îl întrebă Avakum zâmbind cam acru. Şi, fără să aştepte răspunsul, adăugă: Nu ştii că am fost scos temporar din circulaţie şi că nu-i de loc potrivit să te întâlneşti cu mine?

Slavi Kovacev roşi, îşi lăsă privirea în jos, pe urmă surâse trist şi făcu un gest cu mâna.

— Nu te alarma – zise el. Nu m-a urmărit şi nu mă urmăreşte niciun ochi străin. Nu am faima ta şi nu reprezint vreun interes deosebit pentru serviciile de informaţii străine. Am venit să te felicit personal pentru ultimul tău succes – „Mă refer la afacerea cu epizootia de febră aftoasă. Ai dat dovadă de o mare intuiţie şi ai reuşit o lovitură grozavă.

— O, Doamne! se încruntă Avakum, agâtându-şi braţele. Dacă crezi că-mi faci plăcere cu aceste aprecieri măgulitoare, te înşeli amarnic. E ca şi cum i-ai oferi un pahar de vin scump unuia care nu-i place să bea. Nu-i păcat de vin? Dacă te referi 1* „intuiţie”, în ceea ce mă priveşte, chiar dacă temporar suit scos „din circulaţie”, tot îmi voi permite să-ţi fac o observaţie serioasă: termină odată cu prostiile astea. Nu există niciun fel de intuiţie, niciun fel de simţ special. Trebuie doar să ştii să observi şi să judeci. Dacă vrei să numeşti această ştiinţă talent, n-ai decât. Dar cuvântul „simţ” scoate-l din vocabularul tău, miroase a misticism.

Slavi Kovacev ridică din umeri. Părea distrat, nu avea

chef să discute în contradictoriu.

— Bineînţeles – continuă Avakum, care simţea acum nevoia să vorbească – după părerea mea, doar această putere de observaţie şi capacitatea de a face analize şi generalizări judicioase nu rezolvă întreaga problemă. Nici vorbă, ele sunt fundamentale în căutarea adevărului. Dar dacă rămânem numai la ele şi ne mulţumim doar cu atât, vom fi nişte incorigibili alcătuitori de scheme şi o să facem treaba doar pe jumătate. O să ne învârtim doar pe orbita adevărului, dar până la el însuşi nu vom ajunge niciodată. Mă înţelegi, nu-i aşa?

Slavi Kovacev dădu din cap, cu toate că multe din afirmaţiile lui Avakum nu i se păreau întru totul limpezi. Temându-se însă ca Avakum să nu creadă despre el c-ar fi un om ce pricepe greu, dădu încă o dată din cap.

— E nevoie şi de tehnică, şi de o bună informare, şi de multe alte lucruri – zise el.

Avakum îl privi câteva clipe, mişcă din cap şi dorinţa lui de a vorbi serstinse. Cu toate că acum nu mai era singur, simţi din nou că-l inundă acel îngrozitor şi dureros sentiment de solitudine.

— Ştii ce – propuse el – nu vrei să bem un coniac?

Ciocniră şi Avakum goli paharul dintr-o înghiţitură. Pe urmă turnă din nou.

Slavi Kovacev căpătă parcă mai mult curaj.

— De fapt, am venit la tine ca să-mi iau rămas bun – zise el. De mâine, ca să zic aşa – făcu el cu mina un larg gest teatral – îmi strâng pânzele şi arunc ancora în ape mai liniştite. Am fost numit şeful Direcţiei raionale a miliţiei din oraşul Ruse. După cum vezi, o muncă de mai mare răspundere, dar mult mai liniştită şi mai stabilă faţă de cea pe care am avut-o până acum.

— Aşa – zise Avakum şi tăcu. Nu părea prea surprins. Tu ai cerut această mutare? întrebă el cu glas aproape neutru.

— Da, eu am cerut să fiu mutat – dădu din cap Slavi Kovacev. După afacerea cu epizootia de febră aftoasă am stat şi m-am gândit foarte serios: nu e prea uşor să treci prin două insuccese într-un singur an. De două ori am dat cu oiştea-n gard, cum se zice, în anul ăsta. Iar munca noastră e cu totul deosebită. O ipoteză greşită poate lua viaţa unui om nevinovat şi duce la situaţii groaznice. Când mă gândesc la bietul dascăl Metodi şi la Petăr Toşkov, mă trec fiorii. Oi fi eu om cu nervi de oţel, dar în ultimul timp mă cam trezesc noaptea, şi atunci rămân cu ochii în tavan de nu se mai lipeşte somnul de mine. Cu toate astea, nu pot spune că n-am avut şi unele succese pe linie de serviciu. Dar, nu ştiu cum, parcă s-au mai schimbat vremurile. Au venit parcă nişte vremuri noi, pentru care constat că nu sunt prea pregătit. Vezi, eu mă descurcam bine şi aveam succes în perioada aceea când duşmanul acţiona mai brutal, mai simplu, mai pe faţă. Diverşi indivizi trec graniţa şi pătrund în interiorul ţării, să zicem. Bun! Dau de urma gazdelor, a complicilor, a legăturilor, le întind curse, încep să-i fugăresc, tragem unii în alţii – şi, chiar dacă nu era lucru uşor, ba era chiar foarte riscant, mai totdeauna am dus lucrurile foarte bine la capăt. Acum însă ăştia umblă altfel, cu mănuşi, lucrează foarte acoperit. Atât de secret şi atât de camuflat că-ţi stă mintea în loc, dacă stai şi te gândeşti mai bine. Parcă joacă şah cu noi, şi vai de capul tău dacă nu te pricepi mai bine decât ei la jocul ăsta! Sunt cu totul de acord cu cele ce spuneai despre simţul acela special. Mai înainte, când ne fugăream cu ei prin păduri, simţul ăsta juca un rol însemnat. Oare individul o va apuca pe cărarea asta sau pe cealaltă? Va veni oare la întâlnire sau nu va veni? De cele mai multe ori *simţeam* toate astea, nu le gândeam. Acum însă, ca să le ghiceşti mişcările, trebuie, ca să zic aşa, să rezolvi probleme de matematici, şi încă de tipul cel mai înalt. Afacerea de la Momcilovo şi cea cu epizootia de febră

aftoasă au fost tocmai nişte astfel de cazuri. Am încercat eu să le rezolv, am muncit conştiincios, mi-am pus toată ambiţia, dar, după cum ştii, n-am reuşit. Dimpotrivă, în ambele situaţii am dat chix. Se pare că şcoala, mea a rămas în urmă, sau matematica nu mi se potriveşte. Una din două. Dar în orice caz cred că am tras, în ceea ce mă priveşte, concluzia justă. Tu ce crezi?

Avakum mai dădu pe gât un coniac şi ridică din umeri.

— Nu cred nimic – zise el. Ştiu doar atât, că Ruse e un oraş plăcut. Are şi teatru, şi operă, şi fabrică de maşini agricole, ba şi şantiere fluviale, dacă nu mă înşel. În timpul din urmă, fotbaliştii din Ruse au mereu succese. Ce părere ai de chestia asta?

Slavi Kovacev voi să spună ceva, dar tăcu şi făcu un gest cu mâna.

— Am uitat să amintesc de Podul prieteniei – zâmbi Avakum.

Tăcură amândol

Pe urmă Slavi Kovacev se ridică, tuşi încurcat, sângele îi năvăli în obraji, şi el îi întinse lui Avakum pacheţelul pe care-l adusese cu sine.

— Un mic aparat de filmat, bineînţeles – zâmbi Avakum. Formatul lui se aseamănă cu un revolver cu butoi şi, nu e greu de recunoscut chiar atunci când e împachetat într-un ziar. Luă pachetul. Ce-i cu el?

— Ţi-l dau în dar – zise Slavi Kovacev.

Avakum se încruntă şi puse aparatul pe măsuţă.

— Ia-l – se rugă Slavi Kovacev. N-am niciun fel de atracţie pentru fotografii, te asigur. La mine ar sta degeaba. Mi l-au adus din Germania şi, uite, stă acasă, aşa cum îl vezi, de doi ani de zile. Ţie îţi va fi foarte util. Ia-l.

Pe frunte îi apărură broboane de năduşeală. Era un om ambiţios şi mândru, de aceea ezitarea lui Avakum îl punea într-o situaţie groaznică.

— Astăzi m-ai făcut de trei ori „mat” – zise Avakum, forţându-se să zâmbească. Mai întâi, fiindcă nu m-am aşteptat niciodată c-ai să-ţi recunoşti atât de deschis greşelile. Al doilea „fiindcă nici prin gând nu mi-a trecut măcar c-ai să-mi faci o vizită. Şi, în sfârşit, fiindcă tocmai tu eşti cel care mă fericeşte cu un dar atât de preţios. Trei note rele la psihologie – disciplină de primă importanţă în profesia noastră. E o slăbiciune serioasă, dar mă mângâi şi eu cu înţelepciunea proverbuluf care spune că omul învaţă tot timpul cât trăieşte.

Ar fi vrut să glumească, să spună ceva vesel, dar nu ştiu cum se făcea că toate z gândurile vesele parcă-i pieriseră deodată din minte.

Slavi Kovacev luă poziţie militară şi-i întinse mâna.

— Să trăieşti, prietene, şi multă bucurie şi fericire 1 îi zâmbi Avakum.

Pe urmă, când rămase singur, vârî aparatul în sertarul biroului, fără măcar să-l scoată din tocul lui de piele ca să se uite la el. Deschise ambele părţi ale ferestrei şi se aplecă peste pervaz. Afară cernea o ploaie liniştită şi rece de toamnă.

3

Înainte de a intră în miezul celei de a treia părţi a povestirii mele, vreau să spun câteva cuvinte, aşa, în general, despre Avakum. Şi anume despre tabieturile lui, despre gusturile şi despre felul lui de viaţă.

La drept vorbind, în ceea ce priveşte îmbrăcămintea, era un om elegant. Dar trebuie să adaug că în această eleganţă nu era nimic izbitor, nimic care să-ţi lase impresia unei mondenităţi căutate. Ura din principiu tot ce era pestriţ, ţipător sau cu aer sportiv, după care se omoară atâta tinerii noştri. Purta costume de culoare închisă şi aproape totdeauna cămăşi albe cu guler şi manşete scrobite. La manşete avea butoni pe care şi-i comandase singur la un bijutier – două rozete de aur, cu câte o piatră

bombată de jasp la mijloc.

Nu umbla niciodată în cămaşă, nici chiar în toiul verii. Nu-i plăceau puloverele, ci ţinea la vestele severe, chiar dacă recunoştea că erau ceva convenţional şi cam de modă veche. Tot cam aşa, adică puţin cam de modă veche, părea şi tăietura hainelor lui, la care ţinea – totdeauna uşor largi şi, aproape oficiale.

Înalt, părând şi mai slab în hainele cam largi, de o eleganţă sobră, cu tâmplele cărunte, cu o faţă prelungă şi palidă, semăna cu un flăcău tomnatic – cu unul din tipurile de pictori din romanele lui Maupassant, care se purtau de o manieră ce amintea un trecut glorios, dar, din nefericire, ireversibil.

Dintre arte, pe Avakum îl pasionau doar două: pictura şi baletul. La teatru şi la concerte aproape că nu-l vedeai, dar nu-i scăpa nicio expoziţie de pictură, fie că maestrul era tânăr sau bătrân. Deseori îl puteai zări prin galeriile de artă, cu un cap peste alţii, stând în vreun colţ şi privind de cele mai multe ori cu o expresie acră sau puţin sceptică. În meseria sa de arheolog şi restaurator, avea de-a face cu arta clasică, dar în afara atelierului său era duşmanul tuturor acelora care copiau mecanic şi grosolan formele clasice, fără să ţină seamă de ritmul şi particularităţile vieţii contemporane. Faţă de tendinţele ce se depărtau de realism, atâta cât se vedeau, ici-colo, în galeriile de artă, avea o atitu – dine sarcastică şi dispreţuitoare, dar se înverşuna tot atât de tare împotriva realismului închistat, care nu căuta forme şi cromatisme noi pentru redarea realităţii.

Aştepta premierele bune de balet ca pe nişte adevărate sărbători. Observa ritmul armonios al mişcărilor şi încerca să le descifreze sensul psihologic cu aceeaşi plăcere cu care rezolva unele dintre cele mai dificile probleme de algebră.

Îi plăcea să citească, dar citea mai ales literatură

ştiinţifică, arheologie şi istorie. Dintre clasicii literaturii universale, prefera pe Cehov şi Anatole France.

Nu frecventa meciurile sau concursurile sportive, dar asta nu-l împiedica să fie la curent cu ultimele noutăţi din sport. Avea o adevărată aversiune pentru box, dar el însuşi luase în taină asemenea lecţii, în urmă cu câţiva ani.

Nu era un om zgârcit, dar nici nu-i plăcea să risipească banii. Cercul său de prieteni era acela al artiştilor şi al arheologilor, cu care petrecea câteodată nopţi întregi. Cel mai mult însă îi plăcea să hoinărească singur pe străzi, să se uite la trecători şi la faţadele caselor, iar seara să-şi aprindă luleaua, să se plimbe prin cameră, iar dacă afară era frig şi în cămin ardea focul – să privească distrat la jocul flăcărilor, stând pe gânduri, nemişcat, în comodul său fotoliu de piele.

Anul acesta, la Sofia fusese o toamnă lungă, minunată, liniştită, blândă. Deasupra oraşului plutise un cer de azur, fără pic de nori. În Parcul Libertăţii, în pădurice şi pe alei, culoarea aurie îşi păstrase multă vreme strălucirea ei curată. Trebuiră să vie neaşteptatele brtime ale lui noiembrie ca auriul să se stingă şi un ocru mort să-şi întindă vălul său trist peste lumea împăcată cu soarta sa.

Pe urmă norii negri ce alunecau dinspre Dunăre trecură peste culmile munţilor Stara Planina şi, alungaţi necontenit de vântul dinspre nord, inundară ca un torent dezlănţuit cerul larg de deasupra câmpiei Sofiei. Timpul se răci, se mohorî şi începură să cadă ploi mărunte şi interminabile.

Atelierul lui Avakum se afla la parter, în partea dinspre miazănoapte a muzeului. Pe sub arcurile gotice ale ferestrelor, lumina pătrundea în snopuri de raze ca într-o catedrală, izbutind să lumineze doar o jumătate din încăpere. Cealaltă jumătate rămânea totdeauna cufundată într-un clarobscur rece. Această mică încăpere, care servise mulţi ani ca depozit al muzeului, te amăgea vara cu

răcoarea ei odihnitoare. În schimb iarna, şi mai ales toamna târziu, era ca o temniţă de piatră. Lui Avakum îi plăcuse totdeauna aspectul feudal al, atelierului, dar în toamna aceasta simţi parcă mai devreme decât oricând răceala grea şi apăsătoare a pereţilor păferunzându-i până în suflet. Restaurarea hidriilor nu mergea şi el atribui eşecul luminii proaste.

Sparseră zidul sub cupola tavanului şi mai făcură încă o fereastră cu un arc gotic. Acum, în jumătatea din faţă a atelierului era suficientă lumină. Dar chiar dacă era, prin geam se vedea o bucată de cer negru ce atârna ca o foaie de cort udă. Un cer rece, nesuferit. Uneori, când plouă, pe sticla geamului se scurgeau şiroaie mici de apă murdară. Şi atunci fereastra tăiată sub cupola tavanului părea un ochi ce lăcrăma. Munca de restaurare a vaselor antice mergea prost.

Vrând totuşi să învingă frigul care ieşea din pereţi şi-i pătrundea în suflet, îşi încordă voinţa şi se strădui să rămână cât mai mult timp în atelier. Muta dintr-un loc într-altul statui toate şi torsuri rupte în două, blocuri de marmură cu inscripţii şterse, vase de ceramică pe care trebuiau refăcute desenele ce abia se mai vedeau. Le mută, le aranja din nou, zicându-şi mereu că tot nu le-a găsit locul cel mai potrivit pentru ca atelierul să fie destul de spaţios şi de comod pentru lucru.

Pe jos şi pe rafturi se aflau vreo cincizeci de piese din secolele II şi IV dinaintea erei noastre, întregi sau sparte, cioplite în piatră, marmură sau lucrate în ceramică. Avakum făcu socoteala că-i trebuiau câţiva ani de zile ca să mute fiecare din aceste obiecte şi să le combine în aşa fel încât să epuizeze toate posibilităţile pentru cea mai bună folosire a spaţiului.

Era cu totul evident că atâta vreme cât ochiul acela care lăcrăma avea să-l privească din tavan, operaţia de restaurare a hidriilor nu avea să meargă. Iar ochiul

lăcrăma din cauza ploii care nu mai contenea şi care plescăia sus, pe geam. Va să zică, toată problema se reducea la starea timpului, adică la ploaia nesuferită de toamnă care făcea fereastra să semene cu un ochi ce lăcrăma, iar cerul cu o foaie de cort îmbibată de apă.

Nu era nicio îndoială că toamna târzie nu era sezonul cel mai potrivit pentru restaurarea vaselor antice. Concluzia logică nu putea fi decât una: să se sisteze munca şi să se aştepte vremuri mai bune.

Să se aştepte, de pildă, iarna. Atunci fereastra gotică va râde cu rama ei albă şi va semăna cu o perlă aşezată într-o coroană de spumă de mare. Mica bucăţică de cer de deasupra lui va semăna cu o basma albastră de mătase. îi va râde şi-l va ademeni, cum îl ademenise altă dată basmaua albastră a Siei. Vântul îi flutura colţurile şi ea fremăta uşor, făcând mătasea să foşnească. Iar cerul senin de iarnă va râde şi el pe geam şi razele de argint ale soarelui vor inunda ca nişte snopi de lumină mica încăpere cu ziduri de piatră. Şi atunci, bineînţeles, toată munca asta cu hidriile se va termina doar în câteva zile.

Trebuia deci să aştepte prima zăpadă.

Avakum încuie atelierul, îşi luă impermeabilul său lung şi o porni pe străzi, fără vreo ţintă. Ploaia îi bătea drept în ochi şi-l împiedica să vadă prea bine feţele trecătorilor, aşa încât hoinăreala asta nu avea niciun rost.

Blestemând în gând şi ploaia, şi proasta sa dispoziţie, citi mecanic tăbliţa cu numele străzii din faţa lui şi se opri: strada Vesleţ. Aici, undeva pe aproape, locuia fata aceea care-i servise la restaurantul unde-l invitase odinioară pe bunul Anastasi.

Se împrietenise cu fata încă de pe timpul când Sia se căsătorise cu prietenul său – inginerul care lucra la uzina electrică de înaltă tensiune. îi întâlnise într-o zi întâmplător pe tinerii căsătoriţi – nu mai fusese posibil să se evite reciproc şi între cei trei se crease o situaţie

penibilă. Sia îşi lăsase ochii în pământ, roşie la faţă ca un bujor; inginerul îndrugase tot felul de prostii, din care se putea înţelege că se scuză nespus pentru că nu-l invitase la nuntă; iar el, Avakum, zâmbise distrat, neputând să-şi aducă aminte prea bine dacă iubise într-adevăr vreodată păpuşa aceea cu păr blond ce sta acum în faţa lui, roşie de emoţie. O sărutase totuşi şi-l sărutase şi ea pe el… în orice caz, el fusese primul care-şi revenise şi, cu o amabilitate naturală, îi invitase pe tinerii căsătoriţi la o gustare. Avea o notă uşor vulgară şi răzbunător-simbolică această invitaţie, dar tinerii căsătoriţi fuseseră luaţi prin surprindere, îşi pierduseră cumpătul şi nu putuseră găsi un pretext acceptabil ca să refuze.

Astfel că intraseră în bufetul cel mai apropiat de locul întâlnirii. După primul pahar de vin, Avakum deveni foarte vesel, după cel de-al doilea remarcă pe fata cârnă care-i servea şi care era, de altfel, foarte drăguţă. Apoi fata cârnă începu să-i zâmbească şi ea, şi asta nu fu pe placul Siei, cu toate că acum era căsătorită. În ochii ei începură să scapere scântei, spre marea plăcere a lui Avakum. Inginerul însă nu observa nimic – era un tip gurmand, cu totul preocupat de cele ce mânea.

Pe urmă, după tradiţionalele urări de fericire, Avakum îi lăsă să înţeleagă că puteau să se retragă. Sia îi întoarse spatele de parcă s-ar fi supărat pe el pentru un anume lucru, în schimb soţul ei îi strânse mâna cu toată căldura, ba chiar îi făcu şiret cu ochiul, în semn de mulţumire.

După ce aceştia părăsiră bufetul, o chemă din nou pe fata cea cârnă, mai stătu cu ea de vorbă câtva timp, iar seara merseră împreună ia circ. Şi când o simţise sprijinindu-se de umărul lui i se păruse că vede în faţa lui ochii în flăcări ai Siei.

Avakum îşi aminti toate acestea în timpul când se tot întreba dacă să urce patru etafe până la odăiţa ei de la

mansardă sau nu.

Ploaia continua să cearnă liniştit.

Nu avea niciun sens să mai urce scările tocmai până la etajul al patrulea, deoarece ştia bine că după asta pustiul şi cenuşiul din sufletul lui va fi şi mai mare.

Se întoarse pe acelaşi drum. Se opri un minut în faţa vitrinelor Librăriei Academiei şi ochii i se opriră la zecile de titluri de pe cărţile expuse. „În ultimul timp citesc cam puţin” – se dojeni el. Şi în clipa aceea fu pe punctul să intre în librărie, dar îşi aminti că nu mai avea unde să-şi ţină cărţile, că în camera lui ajunseseră să-l înăbuşe şi că în scurtă vreme, dacă mai continua să cumpere altele noi, trebuia să înceapă să le pună pe scaune, ba chiar şi pe podea. Aşa că nu intră nici în librărie, ci îşi continuă drumul spre parc. Cu obişnuinţa lui de a-şi trece în revistă gândurile şi a le aprofunda, îşi concentra treptat atenţia asupra unei probleme care nu-l preocupase până acum. Faptul că în sfârşit reuşise să-şi intereseze conştiinţa pentru un lucru, s-o facă să se trezească pentru ceva semăna cu suflul plin de viaţă al vântului de sud sau mai degrabă cu acea adiere abia simţită ce preveste şte primăvara.

Uriaşa energie a minţii sale, pietrificată de inactivitate, de micile deziluzii personale care se înşiruiseră în serie unele după altele, această uriaşă energie găsise în sfârşit o fisură neînsemnată prin care să iasă la lumină.

Înainte de a se despărţi pentru un timp nedeterminat, colonelul Manov îl sfătuise să se mute într-o altă locuinţă. Şi îi dăduse a înţelege în modul cel mai delicat „avantajele” pe care aceasta ar fi trebuit să le aibă: o stradă liniştită, o casă cu curte, o cameră la… etaj cu o fereastră care să privească în respectiva curte. Bineînţeles, colonelul avea în vedere avantaje de ordin profesional. Locuind într-o stradă liniştită poţi uşor să

observi dacă eşti urmărit, poţi chiar să-l vezi pe cel care te urmăreşte, poţi să-i reţii figura, dacă într-adevăr se petrece acest lucru. O curte deschisă nu dă posibilitatea cuiva să te observe dintr-un ascunziş, iar o fereastră ce dă spre curte are în toate cazurile avantajele unei poziţii de comandă. Şi colonelul îi pusese în mână o foaie de hârtie împăturită în patru, în care îi notase mai multe adrese. Avakum îi mulţumise colonelului cu cele mai amabile cuvinte şi-l încredinţase că într-o zi-două va rezolva şi această problemă, după care băgase hârtia în portofel.

Fusese foarte obosit şi necăjit de ultimele evenimente şi de aceea problema noii locuinţe se ştersese imediat din mintea lui. N-avusese chef să umble după casă. De astă dată însă problema ocupă locul central în gândirea lui. Ieşise la suprafaţă în momentul când stătea în faţa vitrinei librăriei.

La ce-i foloseau oare toate cărţile, când din cauza lipsei de spaţiu n-avea posibilitatea să le pitească sau să le consulte cu uşurinţă? Avea acces doar la acele cărţi care erau aranjate pe rafturile micii lui biblioteci. Dar cu mult mai multe cărţi se găseau după dulap, după fotoliu, sub masă şi sub canapeaua pe care dormea. Uneori lăsa cărţile să zacă pe podea şi pe scaune, aruncate aproape în dezordine, ca în magazinul unui anticar de mâna a treia. Dar nu asta era nenorocirea cea mai mare. Aceasta începea în momentul când trebuia să găsească *acea carte* care îi era *necesară* pentru lucrarea ce-o avea de făcut. De obicei, ea nu se afla pe rafturile micii biblioteci. Se ascundea de cele mai multe ori în cine ştie ce loc necunoscut, printre cărţile ce stăteau grămezi. Trebuia să îngenuncheze, să sară peste ele, să deranjeze şi să aranjeze din nou zeci de tomuri mai mari sau mai mici, până când găsea carfea necesară. Dar toată căutarea asta dura destul şi până la urmă dorinţa lui de a lucra dispărea. Ba pierdea şi multă vreme. Pe urmă se ducea în baie ca să-

şi spele mâinile de praf. Iar drumul spre baie trecea prin mica bucătărie a apartamentului. Aici se afla totdeauna gazda, care-l mai ţinea de vorbă. Oum îl vedea, singuratica bătrânică punea îndată ibricul de cafea pe maşina de spirt, pornind apoi grăbită dar solemnă spre cutia cu dominoul familiei, uzat de atâta întrebuinţare. Ca să-i facă plăcere şi pentru că-i era milă de reumatismele şi de singurătatea ei, Avakum lua un scaun, se aşeza şi, cu un zâmbet resemnat, îşi lua şapte bucăţi din piesele de Os ale jocului. Pe urmă făcea tot posibilul ca până la urmă să piardă. Iar când ajungea înapoi în camera lui, îşi dădea seama de cele mai multe ori că dorinţa de lucru se redusese la dimensiunile unui bob de nisip.

Pe urmă, în dezordinea şi lipsa de spaţiu a locuinţei lui nu putea întreprinde o muncă cât de cât serioasă. Schiţele şi problemele de algebră erau doar o distracţie. rezolva şi desena pe genunchi, ba uneori şi în pat. Dar ca să redacteze pe genunchi o lucrare închinată vechilor monumente de arhitectură şi unor mozaice antice, asta era ceva naiv şi caraghios.

Şi acum, când îşi aminti de acea lucrare ştiinţifică pe care o plănuise încă de anul trecut, acum, în clipa asta, simţi cum îl mângâie adierea acestei bucurii uitate. „Vechi monumente de arhitectură şi câteva mozaicuri antice” – titlul acesta era un ţel frumos şi salvator, care putea să-i absoarbă întreaga atenţie timp de câteva luni, căci lucrarea cerea cercetări cu totul speciale şi o muncă enormă. De ce să nu încerce? Trebuia s-o facă, pentru ca să-şi smulgă acest sentiment dezgustător care-l stăpâneşte pe om atunci când nu are niciun ţel în viaţă. Şi încă ceva – trebuia să încerce, pentru că în anumite probleme avea ideile lui personale şi dorea de mult să le dea viaţă, expunându-le într-o lucrare.

Această adiere de bucurie îl învioră mult. Ea îl inundă cu totul, încât în sufletul lui nu mai rămase nici

urmă din pustiul care-l stăpânise mai înainte.

Fireşte, pentru asta trebuia să-şi găsească o locuinţă corespunzătoare.

Pe foaia de hârtie dată de colonelul Manov erau notate două adrese. Cea dintâi indica strada Veliko Tărnovo, şi Avakum o şi şterse imediat cu creionul. După cum se vedea, colonelul trăia cu amintirea acestei străzi, care odinioară fusese foarte liniştită. Este adevărat, Veliko Tărnovo semănase cu ani în urmă cu o alee frumoasă şi singuratică, dar Avakum ştia foarte bine că micile ei clădiri în stil baroc dispăruseră de mult şi în locul lor se ridicau acum blocuri moderne cu multe etaje. Strada fusese asfaltată şi pe ea circulau zi şi noapte o mulţime de maşini. Adică, din punct de vedere „profesional”, strada Veliko Tărnovo nu era corespunzătoare scopului urmărit.

Stătu puţin pe gânduri şi surâse, mirându-se şi el. îşi făurea planuri mari pentru lucrarea sa ştiinţifică, căuta o locuinţă potrivită pentru studiu, dar până la urmă tot caracterul „celei de a doua profesii” era predominant în alegerea casei. Făcu un gest nervos cu mina şi se uită la cea de a doua adresă. Strada se afla la marginea de sud-est a oraşului, aproape de Parcul vânătorilor. îşi amintea foarte bine că se găsea pe lângă fabrica ce lucra furnir pentru mobilă şi că, pe partea dinspre răsărit, se mărginea cu pădurea de brad a parcului.

Ieşi din cofetăria în care se abătuse ca să studieze adresele, îşi încheie trendul şi traversă repede grădiniţa din faţa staţiei de taxiuri. Se urcă într-o maşină alături de şofer şi aprinse cu plăcere o ţigară.

Era o casă masivă, cu multe încăperi, cu un etaj şi un parter, semănând la prima vedere destul de mult cu o vilă. Se afla în fundul unei curţi nu prea mari, pavată cu plăci de piatră. În curte se înălţa un cireş bătrân, ale cărui ramuri ajungeau până la veranda etajului.

La parter locuia un doctor militar, acum pensionar.

Medicul era de fapt şi administratorul casei, care aparţinea Sfatului popular.

Exista o scară specială şi o intrare separată pentru etaj. Aid erau două odăi: una mare, care servea de salon, cealaltă mai mică şi având o formă dreptunghiulară. Ambele camere dădeau într-o lungă verandă acoperită.

— Aveţi dreptul la două cameră? îl întrebă fostul medic.

Era un om puţin prea plin la trup, suferea de astm şi îşi ţinea capul pleşuv uşor lăsat pe spate, de parcă s-ar fi ferit de ceva…

— Da, am dreptul, – răspunse Avakum şi în clipa aceea gândi: „E prezbit, dar poartă ochelari numai când scrie sau citeşte”. Pe urmă adăugă: Sunt cercetător ştiinţific şi am dreptul la o cameră de studiu.

— Aşa – dădu aprobator din cap doctorul. Mă bucur. îmi pare foarte bine. Eu sunt medic şi m-am specializat în chirurgia oculară la Viena. Vă place locuinţa?

Avakum ieşi pe verandă. Dinspre pădure venea miros de brad şi de pământ jilav. Strada, plină de noroi, în urma ploii, părea pustie şi tristă.

Se întoarse spre doctorul care răsufla zgomotos în spatele lui şi zise dând afirmativ din cap:

— Îmi place. E un cartier liniştit, aici pot studia în voie.

— Da! suflă din greu doctorul. E liniştit, poate chiar mai mult decât trebuie. Pentru un om ca mine, care am servit patruzeci de ani în cadrele armatei, la cazarmă, obişnuit cu gălăgia de acolo, locul ăsta mi se pare situat undeva la marginea lumii, undeva departe, – spre pământul făgăduinţei. îşi trase tunica militară uzată, fără epoleţi, şi dădu din cap. Pentru un om bătrân, tinere dragă, nimic mai neplăcut decât un loc singuratic. Cine spune contrariul, minte. Sau e încă tânăr şi vorbeşte prostii atunci când susţine că e foarte înaintat în vârstă. Aş fi

preferat o canonadă de artilerie grea în locul acestei neplăcute linişti, vă asigur. Cu multă plăcere aş fi vrut să văd în locul acestei păduri de brad, cu tot ozonul ei, o piaţă gălăgioasă şi plină de praf din centrul oraşului. Pe onoarea mea!

— Desigur, vă scrieţi amintirile, nu-i aşa? întrebă Avakum.

Doctorul surâse surprins, îşi muşcă puţin buzele şi îşi mângâie uşor guşa.

— Am făcut două războaie, prietene dragă, am trăit sub doi ţari, am apucat o regenţă, am văzut cum moare fără nicio speranţă o lume veche şi sunt contemporanul unei lumi noi şi tinere. Mi-amintesc multe lucruri şi am văzut destule în viaţa mea. Dar, între noi fie zis, de unde ştiţi că-mi scriu memoriile?

— Asta se vede – zise Avakum. Era mulţumit de stradă şi îi venea să mai întârzie puţin aici, pe verandă, deoarece avea chef de vorbă. Asta se vede – repetă el – după unele premise psihologice şi după unele dovezi evidente şi elocvente. Întâi – dumneavoastră aveţi desigur multe amintiri, pentru că aţi văzut şi aţi trăit multe evenimente. Pe urmă, amintirile dumneavoastră au în special un caracter social, fiind legate de armată, de viaţa pe care aţi dus-o în armată, de legăturile avute cu unele personalităţi interesante care au jucat un rol important în viaţa politică a ţării. Iată ce înţelegeam eu prin prima premisă psihologică. A doua – dumneavoastră sunteţi un om foarte activ, viaţa de cazarmă v-a obişnuit astfel. Dumneavoastră trebuie să faceţi ceva, trebuie să vă ocupaţi cu ceva. Lipsa de activitate nu se potriveşte cu caracterul dumneavoastră. Liniştea şi plictiseala vă sperie. Iată dar şi a doua premisă. În al treilea rând – în ceea ce priveşte semnele vizibile ce arată o activitate sistematică în vederea unei lucrări scrise – şi acestea sunt evidente: dumneavoastră sunteţi prezbit, dar purtaţi aproape în

permanenţă ochelari. Aceasta se vede după semnele proaspete şi puternic marcate de pe nas. Dar când poartă ochelari un prezbit? Foarte simplu, atunci când citeşte sau când scrie. Omul care citeşte doar sau răsfoieşte cărţi şi reviste nu va avea, fireşte, pe mâinile lui urme de cerneală violetă. Dar arătătorul şi degetul dumneavoastră mijlociu de la mâna dreaptă poartă urme de cerneală violetă. Ceva mai mult, înaintea primei falange a degetului mijlociu se vede uşor acea adâncitură tipică pe care o lasă tocul din cauza permanentei apăsări a degetului arătător. Scrieţi, probabil, ou un toc obişnuit, de lemn, şi, ca cei mai mulţi doctori, scrieţi apăsat şi destul de nervos. Pot să vă mai spun şi că tocul pe care-i întrebuinţaţi este roşu, sau vopsit cu roşu. La îndoitura dintre degetul mare şi palmă, după cum vedeţi, este o urmă subţire roşie. Sunteţi un om corpolent şi vă transpiră mâna când lucraţi. Iar transpiraţia dizolvă vopseaua, care rămâne pe pielea dumneavoastră, lăsând urmele arătate. E aşa sau nu, doctore? Slobozi apoi un colac de fum albăstrui şi râse puţin provocător: Cred că sunteţi de acord cu mine. Sau aveţi unele obiecţii de făcut?

Doctorul scotoci puţin prin buzunarele tunicii, îşi găsi ochelarii şi, după ce şi-i puse pe nas, se uită mirat, pironindu-şi privirea pe chipul lui Avakum.

— Sunteţi un tip foarte interesant – zise el, după ce tăcuse puţin, sugându-şi buzele. Aveţi o mare acuitate vizuală şi aptitudini naturale pentru calcule şi deducţii matematice. Ştiţi că ar fi ieşit din dumneavoastră un excepţional artilerist? Păcat că nu v-aţi consacrat carierei militare! Jucaţi bridge, tinere domn? Da? Dar şah? Ei, atunci n-o să vă las să vă plictisiţi, vă făgăduiesc. Nu vreţi să coborâţi puţin jos ca să bem o cafea?

Aşa îl cunoscu Avakum pe doctorul Svintila Savov, locotenent-colonel în rezervă, chiriaşul de la parter. Era un bătrân singuratic, rămas de mult văduv, ai cărui băieţi şi

fete se căsătoriseră, îşi aveau casete for şi care-şi aduceau foarte rar aminte să treacă pe la el îi purtau de grijă două femei, cu totul deosebite şi ea vârstă şi ca fire: femeia de serviciu, Iordanka, o fată bătrână de vreo şaizeci de ani, care-i crescuse copiii, şi nepoata sa de Sate, Violeta – o fată veselă şi puţin aparte, studentă în primul an la Academia de BeHe-Arte.

Când coborâră la parter ca să bea cafeaua, fură întâmpinaţi de femeia de serviciu, Iordanka. Ea îl măsură pe Avakum cu o privire foarte critică şi îndrăzneaţă. Se purta astfel de parcă numai de ea ar fi depins dacă solicitantul avea să fie primit sau nu în această casă şi în ce condiţii. Se pare însă că trenciul lui bej, cu o croială deosebită, şi pălăria cu boruri largi îi făcură o bună impresie, deoarece pe faţa ei ascuţită apăru un zâmbet fugar, dar vizibil, de aprobare. Ea salută oaspetele urându-i bun venit, îi luă trenciul şi pălăria punându-le în cuiul de bronz al unui cuier de modă veche şi-l pofti amabilă în salon. Locotenent-colonelul Savov ieşise undeva şi Avakum rămase singur în camera cea mare.

Aici totul amintea de timpuri, de gusturi şi de glorii de mult apuse, de o bătrâneţe tristă, necăjită şi care-şi aşteaptă inevitabilul sfârşit. Covorul de pe jos era atât de tocit, încât culorile lui moarte abia se mai puteau cunoaşte şi distinge una de alta. Totuşi încă se mai vedea că fusese cândva un splendid covor persan. În cameră existau şi nişte fotolii cu rotile, având, pentru mâini, sprijinitori care se terminau cu nişte capete de leu. Pluşul lor roşu era uzat de tot şi ros. Într-o ramă de ghips dată cu bronz, împodobită cu busturi de femei cu pieptul gol, se vedea o Oglindă mare de cristal, acum puţin cam fumurie. Ici-colo ghipsul plesnise şi se cojise, cu toate astea femeile avea chipuri foarte mulţumite şi vesele, de parcă în clipa aceea primiseră invitaţii la balul de Anul nou ce urma să aibă loc la palat. În colţuri se aflau măsuţe cu picioare subţiri şi

arcuite, cu diferite figuri, dantele şi coroane de lemn roşu – ce mai, un interior rococo, amintind de lipsa de gust a familiilor burgheze rapid îmbogăţite la începutul veacului nostru. Între cele două ferestre se găsea un scrin mic de culoare aurie, pe care se înghesuiau statuete de porţelan, cutiuţe de sidef, pudriere de argint şi o duzină de fotografii. În mijlocul acestei dezordini de obiecte lucioase trona un ceas mare de bronz, cu pendula ce atârna nemişcată şi cu un cadran care-şi pierduse de mult acele. De ambele părţi ale pendule! stăteau, mână-n mină, un băiat şi o fată – probabil Paul şi Virginia sau Herman şi Dorotheea. Pletele Virginiei – sau ale Dorotheei – erau împodobite cu o coroană de flori.

Din fotografii te scrutau semeţ bărbaţi mustăcioşi în tunici militare; femei zdravene şi rubiconde, îmbrăcate în bluze de dantelă şi fuste plisate ce le ajungeau până la călcâie, te priveau focos pe sub pălăriile lor de pai cu boruri foarte largi. Această societate bulgară, în care mai pulsa încă puternica vitalitate a satului, părea străină şi miniaturilor de budoar, şi gingaşei Dorothée de porţelan, şi… întregului rococo caraghios, de prost gust şi de mult apus. Absolut străină lucrurilor din această cameră şi devansând parcă totul cu o jumătate de secol era fotografia unei tinere fete. Poza era atât de nouă, încit părea să fi fost făcută doar de câteva zile. Se vedea că nu avea nici măcar un loc al ei, că era o venetică în această lume ce trăise la începutul veacului, deoarece aşa cum era aşezată pe scrin acoperea pe jumătate un ofiţer de gardă, cu căciulă şi pană. De fapt, nu reprezenta nimic deosebit – o fată cu bereta pusă pe o parte, cu bucle scăpate de sub strânsoarea ei, zâmbind cuiva, sau poate nimănui – zâmbind aşa, pentru că se simţea bine dispusă. Bereta ei împletită, ca şi pieptănătura, ca şi expresia şi liniile feţei – pline de capricii şi fără acea prospeţime rurală a suratelor ei îmbrăcate în crinoline şi dantele – erau cu totul

contemporane, trădând vizibil viaţa citadină a zilelor noastre.

Nu era cine ştie ce frumuseţe, dar Avakum nu-şi mai putea lua ochii de la fotografie. Se uita la ea şi asociaţii stranii, venite cine ştie cum, se îmbulzeau în mintea lui, dispărând tot atât de repede, risipite parcă de vântul rece care sufla afară. Fotografia părea că se pierde uneori printre tufe de flori, sub lumina puternică a goarelui, sau într-o poiană plină de maci roşii, sau se transforma prin nu ştiu ce minune într-un râs sonor şi fără griji, de fată tânără. Pe urmă Avakum observă că nasul ei cârn semăna cu acela al Siei şi că buclele rebele erau aproape la fel cu buclele Irinei. Aducea în acelaşi timp şi cu Irina şi cu Sia, dar era mai tânără decât ele, fiind abia ieşită din anii adolescenţei. Sau poate că aşa i se părea, deoarece chipul din fotografie, strict vorbind, nu semăna nici cu Sia şi nici cu Irina. La urma urmei, era fotografia unei fete necunoscute, căreia, din punct de vedere al vârstei, putea să-i fie tată.

Oricum ar fi fost, el continuă să privească portretul şi-şi luă privirea de la el abia atunci când simţi că locotenent-colonelul a intrat din nou în salon. De data asta, bătrânul purta o tunică ceva mai bună.

— M-am uitat la fotografiile dumneavoastră de familie – zise Avakum. Pe urmă adăugă zâmbind: Ce să mai vorbim, frumoasă lume şi mai – ales reprezentativă!

Locotenent-colonelul aprobă cu o uşoară înclinare a capului, mângâindu-şi leneş guşa proeminentă.

— Da – continuă el să dea din cap. Altă dată lumea ştia să fie frumoasă, să se prezinte cu eleganţă, să se arate plăcută. Se apropie de scrin şi-şi sprijini cotul de singura bucăţică deloc ce mai rămăsese neocupată de numeroasele fotografii. Uitaţi-vă şi dumneavoastră la luxul ăsta! Ce minunăţie de siluete, ce busturi fermecătoare, ce linii abia ghicite ale umerilor şi coapselor! O adevărată poezie. Pur

şi simplu te cuprinde ameţeala când te gândeşti, nu-i aşa? Cât de jalnice par astăzi femeile, în comparaţie cu această măreţie apusă. Nu, dragă prietene, nu încerca să negi acest lucru. Am o lungă experienţă de viaţă şi ştiu ce vorbesc. Femeile de azi se iau după o modă care pur şi simplu le lipseşte de orice personalitate. Ia priveşte însă pe cele din trecut – fiecare lucruşor e bine gândit şi utilizat pentru a sublinia frumosul, pentru a-l lăsa să fie ghicit. Fustele astea lungi, de pildă, ştiţi dumneavoastră cum foşneau şi ce falduri făceau când le purta o tânără femeie armonios construită? Dar taliile astea înalte, pentru a scoate în relief mai puternic şi mai pronunţat bustul? Unde mai vezi astăzi asemenea frumuseţe? Moda din zilele noastre, tânărul meu prieten, ucide la o femeie cel puţin jumătate din ceea ce se cheamă feminitate. Păcat, într-adevăr, că femeile de azi nu înţeleg nimic din toate astea! Fiţi sincer şi spuneţi şi dumneavoastră, nu se bucură şi ochiul şi sufletul când contemplă măreţia şi splendoarea acestei lumi de altă dată? Nu-i aşa? Iată şi o dovadă concretă, vă rog. Priviţi la blondina aceasta cu pene de struţ! O vedeţi? Cât de coaptă şi cât de feminină, cât de ispititoare îţi pare în comparaţie cu mucoasa asta din zilele noastre, care şi-a pus bascul într-o parte ca o fetiţă! De fapt şi una şi alta au doar nouăsprezece ani, dar nu vi se pare că cea cu penele de struţ este cu mult mai femeie decât cealaltă? Cea cu penele e soră-mea, amice dragă, iar puştoaica pe care o vezf aici e nepoată-mea, fata băiatului fratelui meu. Soră-mea arată ca o femeie care a trecut printr-o dragoste, două, nu-i aşa P Pe când puştoaica parcă ar fi terminat acum liceul şi abia şi-ar fi luat bacalaureatul în realitate, prietene, este doar o aparenţă, şi ea se datorează exclusiv modei. Pentru că amândouă, în fotografiile astea, au una şi aceeaşi vârstă şi sunt la fel de prostuţe. Soră-mea, pe vremea aia, era logodită cu un locotenent de artilerie, uite, cel de colo, cu mustăţi Pe

urmă. i-a devenit bărbat, iar mai târziu a fost ucis de o bombă englezească, în lupta de la cotul Cernei. Puştoaica s-a înscris în toamna asta la pictură, la Academia de Belle-Arte, şi s-a grăbit, fuga-fuguţa, să se logodească. Alaltăieri chiar mi l-a prezentat pe logodnicul ei – e regizor la cinematografie. După cum vedeţi, stimate şi tinere prieten, între ambele fiinţe de aici există un semn de egalitate, iar dacă cea cu penele pare mai feminină, mai provocătoare şi, în general, mai bine, asta se datorează modei minunate de altă dată şi vechiului nostru bun gust…

Peste puţin, Iordanka, femeia de serviciu, aduse pe o tavă de argint coniac şi cafea. Avakum închină în cinstea vechiului bun gust şi locotenent-colonelul lăcrimă, înduioşat şi mândru.

În salon era o linişte surdă. De fiecare dată când colonelul înceta să mai vorbească, se auzea ploaia bătând în geam încet, dar insistent. Se apropia ora prânzului şi Avakum, regretând sincer, se ridică să plece.

5

În următoarele câteva zile, toată atenţia lui fu concentrată asupra noii sale locuinţe, care trebuia pusă la punct. Cu un pedantism pe care nu şi-l bănuise până acum, plin de o arzătoare inspiraţie, îşi aranjă dormitorul şi camera de lucru, ba – chiar şi dependinţele. De dimineaţă până seara muta, aranja şi trebăluia, de parcă ar fi gospodărit toată viaţa. În sfârşit, a patra zi spre seară totul părea terminat. Avakum deschise uşiţa sobei înalte de zid şi apropie de surcelele aranjate un chibrit aprins. Căminul absorbi lacom flacăra şi în clipa următoare odaia, până atunci rece şi umedă, se umplu de viaţă. Focul începu să duduie vesel şi pe peretele din faţă porniră să joace reflexe galbene-aurii.

Îşi umplu pipa, se aşeză comod la gura sobei şi îşi întinse picioarele. Ziua cenuşie şi ploioasă era pe sfârşite. Vântul sufla liniştit, mişcând ramurile cireşului de afară şi

aruncând din când în când pe geamurile largi ale verandei picături dese de ploaie.

În aceste câteva zile nu se petrecuse nimic deosebit. Avakum nici nu simţise cum trecuse vremea, fiind ocupat cu cumpărarea unor dulapuri pentru bibliotecă, a câtorva mobile uşoare şi cu aranjarea cărţilor. Între altele, locotenent-colonelul i-o prezentase, cu două zile în urmă, pe nepoată-sa, dar nu reuşise să schimbe cu ea decât două-trei cuvinte. Se întâlniseră în curte, întâmplător.

— Uite şi puştoaica – zisese locotenent-colonelul şi, încercând să dea un ton cât mai glumeţ glasului său, făcu semn cu capul spre ea. Cum te cheamă, fetiţo?

— Cu mine vorbeşti, bunicule? Mă Cheamă Violeta – răspunse fata, subţiindu-şi înadins glasul.

— Şi unde te duci, Violeto?

— La şcoală, bunicule.

— Dar cu rama aia ce faci?

— Îmi trebuie la pictură, bunicule.

— Aşa, da – şi bătrânul tuşi. Uite, să-ţi prezint pe un nenea cumsecade. Locuieşte la etaj.

— O, îmi pare foarte bine – surâse fata şi-i întinse mâna.

„Mică, de parc-ar fi mâna Siei” – gândi Avakum şi, la rândul său, întrebă:

— Cu cine faceţi pictura?

Ea rosti numele profesorului.

Avakum o privi drept în ochi. O secundă sau poate o frântură de secundă, ea rezistă privirii lui. Pe urmă roşi uşor şi-şi aplecă tulburată capul.

— O să aveţi mult de furcă cu el – zise Avakum. E un profesor foarte pedant şi la el nu ţin şmecheriile.

Fata ridică din umeri şi nu răspunse.

Începuse să plouă mai tare şi Avakum se grăbise să intre în casă.

Se mai întâlniseră de două ori, dar parcă şi unul şi

celălalt erau foarte grăbiţi şi n-aveau timp de vorbă.

Acum Avakum şedea la gura sobei, fuma şi chibzuia alene asupra planului activităţii sale de viitor. Dar vântul care sufla afară pe verandă, şi ploaia care bătea în geam, şi pâlpâitul molcom al flăcărilor din cămin îi distrăgeau gândurile şi-l legănau pe nesimţite, purtându-l între vis şi viaţă. Se întunecase şi reflexele jucăuşe ale focului deveniseră roşii şi blânde, când telefonul din spatele lui sună pe neaşteptate şi puse în alarmă toată odaia.

În această nouă locuinţă, telefonul suna pentru prima oară.

Avakum ridică receptorul şi rămase surprins când auzi în receptor vocea moale, de soprană, a Violetei. Nepoata locotenent-colonelului întreba dacă putea să-l viziteze două minute…

— Poftiţi – răspunse sec Avakum.

De cealaltă parte a firului nu observă nicio amărăciune în urma răspunsului său laconic, deoarece în receptor răsună un vesel: „Mulţumesc”.

Avakum aprinse toate becurile lustrei şi, inundată de lumină, odaia, deveni dintr-odată solemnă. Când îi auzi paşii pe scări, deschise uşa şi, cu amabilitate reţinută, o pofti să intre.

— Doamne, ce lumină! exclamă fata şi rămase în prag, uimită. Parc-ar fi o centrală electrică 1 Nu vă dor ochii?

— Absolut de loc – zise Avakum.

Ea continua să stea în prag, privind curioasă prin cameră.

— Şi eu care credeam că la dumneavoastră nu e plăcut de loc 1 Se vede că m-am înşelat, şi încă foarte tare.

Avakum o observa dintr-o parte. „Parcă am mai văzut-o de mii de ori până acum” – se mira ei în sinea lui. Pe urmă întrebă:

— Şi de ce-aţi crezut că la mine e urât şi neprimitor?

— De ce? Fata se uita la cărţile de pe rafturile bibliotecii şi-i răspunse stând cu spatele: Pentru că, în general, păreţi un om posomorât. Nu ştiaţi? Când vă priveşte cineva în ochi, scuzaţi-mă, dar parcă îl trec fiorii. Pe onoarea mea!

— Va să zică am nişte ochi răi – zâmbi Avakum.

— O, vă rog, n-am spus aşa ceva! zise ea repede, aruncându-i o privire fugară şi râzând veselă. Na că v-am jignit fără să vreau! Ochii dumneavoastră nu sunt răi, dimpotrivă. Dacă s-ar cuveni ca femeile să facă bărbaţilor complimente, aş spune chiar că sunt frumoşi. Dar ce frumuseţe, Doamne!

— Ce fel de frumuseţe? întrebă Avakum.

— Ca să vă spun drept, neplăcută. Vă supăraţi?

— Dimpotrivă. Continuaţi.

— Şi cărţile astea ale dumneavoastră, care de care mai plicticoase.

Ea ridică din umeri ca omul care nu vrea să-şi ia asupra sa vina altuia şi oftă din greu.

— Cum e omul aşa-s şi cărţile lui! zise Avakum.

Ea îl privi iarăşi cu coada ochiului, zâmbi, dar nu-i răspunse imediat.

— Mi-aţi spus alaltăieri că suit şiretă, vă amintiţi?

— Ei da, şi? întrebă Avakum.

— Nimic. Dar vezi pe cineva pentru prima oară şi, aşa, dintr-odată, îi spui că e şiret! Pe de. bază, mă rog?

— Şi acum sunteţi tot atât de şireată – răspunse Avakum.

— Aşa? se întoarse ea repede spre el şi obrajii i se îmbujorară uşor.

— Chiar aşa. Alaltăieri, v-aţi minţit bunicul spunându-i că vă duceţi la ora de pictură. Nu-i aşa? Când, de fapt, nu vă duceaţi la niciun fel de lecţie. La ora de pictură nu se duce nimeni cu o ramă goală, fără să-şi fi întins pe ea pânza pe care va lucra.

Ea stătea lângă cămin şi-şi lăsase ochii în jos. Acum obrajii i se roşiseră de-a binelea.

— N-aveaţi nici măcar hârtie de desen. Nu aveaţi nimic altceva decât o ramă goală. Iată, vedeţi, treaba asta o numesc eu şiretenie şi mi se pare că nu greşesc. Poate că aveaţi vreo întâlnire cu logodnicul dumneavoastră în ziua aceea, nu-i aşa?

— Asta mă priveşte personal – zise încet Violeta.

„Teribil mai seamănă cu Irina – îi dădu prin gând lui

Avakum. Irina, pe vremea călătoriei ei la Viena/%

— Da, desigur – zise Avakum şi glasul lui tremură puţin. Întâmplarea cu rama vă priveşte personal, absout adevărat. Tăcu puţin, după care adăugă: Trebuie să ne grăbim pentru că suntem aşteptaţi jos.

Spuse asta liniştit, rar, nedesprinzându-şi 1 privirea din ochii ei. Acum obrajii fetei păliră şi ea rămase lângă cămin nemişcată, încremenită; cu pupildeparg dilatate.

— Altfel v-aş; fi oferit neapărat un>3 n – adăugă Avakum. Dar jos, logodnicul dumneavoastră se plimbă agitat prin saloni & se uită mereu la ceas şi nu trebuie să abuzăm de răbd-mă. lui.

— Doamne*! eu uşor Violeta, privind în jur. Am intrat oare în ea «Funui vrăjitor?

Era foarte frumoasă în tulburarea ei şi Avakum o privea cu plăcere, tăcând. Pe urmă se îndreptă spre telefon şi formă repede şi sigur un număr. De data asta membrana vibră redând sunetul ferm al unui glas bărbătesc. Părea că glasul îi era cunoscut, deoarece Avakum surâse mulţumit şi dădu din cap.

— Asene – zise el – ai te rog răbdare încă puţin. Şi nu te înfuria, căci, după cum spun unii, gelozia ar fi un mare cusur.

Violeta asculta şi se uita înmărmurită. *.

Avakum lăsă receptorul în furcă, se rugă să fie scuzat şi intră în dormitor. Reveni peste puţin purtând un costam

de culoare închisă şi o cămaşă cu guler tare. îşi parfumase batista cu o colonie uşoară şi plăcută.

— Şi astfel – zise el, venind mai aproape de fată – povestea stă cam aşa: acum vreun an şi jumătate, pe vremea, unor săpături în partea de sud-est a ţării, regizorul Asen Kantargiev a primit de la mine, ca amintire, o minunată monedă de argint. Această monedă antică de argint o purtaţi acum dumneavoastră. Am aflat de la bunicul că logodnicul dumneavoastră este regizor cinematografic. Bineînţeles, mai sunt şi alţi regizori în afară de Asen Kantargiev. Dar numai logodnica lui Asen Kantargiev poate să poarte la piept această monedă, nu-i aşa? Iată de unde ştiu numele logodnicului dumneavoastră.

— Dar cum de-aţi aflat că ejos? întrebă Violeta, acoperind cu mina moneda de argint.

— Foarte simplu! râse Avakum. O fată nu se îmbracă într-o rochie ca aceasta pe care o purtaţi dumneavoastră dacă nu aşteaptă musafiri. Vă aşteptaţi logodnicul, de aceea, bineînţeles, v-aţi pus la gât şi acest dar al lui. Dar prezenţa sa se vede în primul rând după această urmă de aici – şi el arătă un cerc roşu abia vizibil pe partea stângă a gâtului ei. O urmă mică şi palidă a propriului dumneavoastră ruj. V-a sărutat, şi pe urmă a lăsat cu buzele lui urma de ruj şi în acest loc. Dar de ce vă tulburaţi de parcă aţi fi o şcolăriţă jignită? V-am supărat cu ceva?

— Oh – zâmbi puţin silit Violeta – de data asta n-aţi mai nimerit-o. Ea scutură din cap. Până acum n-aţi spus nimic care ar fi putut să mă jignească. Că m-a sărutat logodnicul meu? Păi doar de asta mi-e logodnic, ca să mă sărute! râse ea sonor, dar se vedea bine că nu-i prea venea la socoteală. Pe urmă zise: Trebuie să sfârşim discuţia, pentru că cei de jos ne aşteaptă.

— Vedeţi! îi făcu Avakum în glumă cu degetul, ameninţând-o. Altă dată să mergeţi direct la ţintă, fără să mai umblaţi cu şiretenii. Puteaţi foarte bine să-mi spuneţi

aşa: „Logodnicul meu vă cunoaşte, se află jos şi ar dori să vă vadă!” Pe când dumneavoastră aţi început cu lumina, cu ce frumos e aici la mine, v-aţi spus părerea asupra ochilor mei, asupra cărţilor mele şi multe altele. Mici şiretenii, bineînţeles. Dar nu vă prind.

Ea făcu câţiva paşi spre uşă, apoi se întoarse brusc.

— Nici aici n-aţi nimerit-o! Unele lucruri le ghiciţi foarte bine. Chiar mai bine decât ar trebui! Dar la altele pur şi simplu nu vă pricepeţi. Iertaţi-mă, dar vorbiţi prea ca din carte! Sunteţi aşa de bun să-mi împrumutaţi puţin batista dumneavoastră?

Avakum i-o oferi şi, stând calmă în faţa lui, nestânjenită şi fără să se grăbească, ea şterse micul cerc roşu de pe gât cu batista albă ca zăpada. În bluza ei împletită dintr-o lână galben-aurie, părea exagerat de feminină pentru cei douăzeci de ani ai săi.

Jos, în salon, cei doi prieteni avură o întâlnire foarte cordială, dar reţinută, aşa cum le stă bine unor bărbaţi: o scurtă dar puternică strângere de mână, fiecare bătându-l pe celălalt pe umăr, bucuros. Locotenent-colonelul, alarmat de auzul acestui zgomot, se uită curios din biroul său, apoi râse vesel şi dădu mulţumit din cap.

— Dacă n-ar fi fost moneda de la gâtul ei – zise

Asen – n-ai fi ştiut că sunt aici. Recunoaşte şi tu că ea m-a trădat!”.

— Numai ea – răspunse indulgent Avakum şi se uită pe furiş la Violeta.

— Nu mai avea nicio urmă. Tăcu apoi, după care se întoarse spre Asen şi zise dând din cap: în orice caz, ai pierdut pariul!

Asen era tot atât de înalt ca Avakum, dar mergea mai drept şi părea mai suplu. Cu părul creţ, cu fruntea înaltă, cu buze cărnoase şi senzuale, cu ochi inteligenţi a căror neagră strălucire scânteia din când în când, Asen era tipul de bărbat care cucereşte femeile uşor, fără să-şi dea prea

multă osteneală.

— Da, fără îndoială ai pierdut pariul – repetă Avakum.

— Te bucuri cam repede de izbândă, Cezare! râse Asen. Zâmbetul îi era puţin provocător şi încrezut. Asta ce este, rogu-te, o cunoşti?

Ridică triumfător deasupra capului o batistă albă ca zăpada, cu o urmă roşie la unul din capete.

Violeta îşi apăsă mâinile pe piept şi se dădu înapoi tulburată.

— Bineînţeles, e batista measurise Avakum. Zâmbetul îi era limpede şi vesel, Ai scos-o din buzunarul interior al sacoului meu acum câteva minute, când m-ai îmbrăţişat ca un Iuda, şmechere!

Şi amândoi izbucniră în hohote de râs.

Pe urmă Asen se întunecă la faţă şi zise, cam pe gânduri, ţinând batista în mână:

— Dar văd aici nişte pete cu totul dubioase. Asta ce-o mai fi?

În aceeaşi clipă, Avakum îi întinse palma sub nas. Degetul mare şi arătătorul erau uşor murdare de roşu.

— Îmi ascuţeam creionul roşu – zise el – când logodnica ta, a venit sus ca să mă cheme. Trebuia să-mi şterg degetele ca să dau mâna cu dânsa. Eşti mulţumit?

— Acum suntem chit – zise Asen, dându-i batista. Ţi-aminteşti? Ultima oară tu ai câştigat jocul. Acum suntem chit.

Violeta se uită pe furiş la Avakum. În privirea ei era numai căldură şi gingăşie.

6

Cu un an şi jumătate în urmă, Institutul organizase mari săpături în împrejurimile unui sat îndepărtat din Tracia, undeva spre culmile de nord ale Rodopilor. La această campanie luase parte şi Avakum, în calitate de conducător de sector. Se aştepta la o bogată recoltă de

materiale de origine traco-macedoneană şi pentru că se temea să nu fie chemat prea repede la Sofia în legătură cu activitatea sa secretă, făcea tot posibilul să urgenteze săpăturile, chiar cu preţul unei munci forţate şi suplimentare. Tocmai în timpul acela sosi acolo, cine ştie sub al cui îndemn, un grup de cineaşti de la jurnalele de actualităţi, sub conducerea regizorului Asen Kantargiev. Avalcum îi întâmpină cam aera pe aceşti oaspeţi nepoftiţi Nu-i plăcea din principiu să aibă de-a face cu oameni care umblau cu aparate de filmat. Cum zărea obiectivul aparatului, îşi punea de îndată mina la faţă sau se dădea la o parte. De obicei se întorcea cu spatele. De astă dată însă proasta sa dispoziţie se datora şi încurcăturilor pe care i le provoca operatorul cinematografic. Căci cum jvenea acesta cu aparatul, toţi muncitorii de la săpături se transformau de îndată în artişti. Fiecare căuta să ia o „poză” cât mai favorabilă, încercând să stea numai cu faţa spre obiectiv; bineînţeles că toate acestea au dus de râpă ritmul muncii la săpături. Dar răul abia începea, pentru că după aceea venea regizoral, care începea să arate fiecăruia ce să facă, încotro să privească şi cum anume… Iar vremea zbura, Avalcum fuma ţigară după ţigară şi trebuia să rabde.

Cu cât Avalcum devenea mai urâcios şi mai nervos, văzând cum pierde vremea, cu atât regizoral îşi sporea răbdarea, se obişnuia cu cadrul înconjurător şi se arăta din zi în zi mai bine dispus. De altfel, din firea lui era un om vesel, acum însă buna lui dispoziţie era în floare. Când afla că săpăturile aveau să dureze mai bine de o săptămână şi când îşi dădu seama că avea în casetele de aluminiu toate fotografiile de care avea nevoie, fu fericit, şi, după cum ziceau muncitorii, „se puse pe trai bun”. De fapt nu făcea nimic nelalocul lui. Ca orice om care nu din vina lui a rămas fără lucra, făcea tot ceea ce face un om căruia îi place viaţa. Hoinărea de-a lungul întregului şantier, se scălda în râu, se întindea la umbra pomilor şi dormea.

Nimic deosebit. Pe urmă începu să umble cu o sticlă plată de rachiu, pe care o ţinea în buzunarul hainei sale sport, ducându-se cu cei care ieşeau din schimb, bând şi cântând cu ei cântece populare, vesele, până ce violetul apusului se stingea şi umbrele nopţii începeau să se lase asupra câmpiei. Din această cauză, în câteva zile deveni omul cel mai popular şi cel mai cunoscut de pe întregul şantier. Pe urmă aduse nişte cărţi de joc, tot felul de bucăţi de frânghie, beţe de chibrit, seminţe din conuri de brad şi prinse să facă şi să le arate cele mai interesante scamatorii, uluindu-şi spectatorii. Succesul fu atât de mare, încât în jurul lui începură să se strângă până şi muncitorii din schimburile de lucru. Pe oriunde umbla, vedeai ţinându-se după el un grup pestriţ de curioşi şi gură-cască, rugându-l, când mai pe ocolite, când mai de-a dreptul, să le mai arate câte ceva. Acest gen de distracţie ceva mai „neobişnuită” începu să stârnească până şi curiozitatea oamenilor serioşi…

Din cauza acestor lucruri, disciplina în muncă la săpături începu să cam şchioapăte şi Avakum se încruntă. Întâlnindu-se o dată chipurile „întâmplător” cu regizorul, îi spuse: …

— De ce nu vă duceţi să vă plimbaţi pe undeva mai departe de săpăturile noastre? De pildă, să mai respiraţi puţin aer de munte, o zi-două?

— Ştiţi – răspunse regizorul, zâmbindu-i amical, aşa ca unui vechi prieten – m-am gândit şi eu la asta, pentru că încă din copilărie muntele m-a atras cu aerul său curat şi cu pădurile sale umbroase. Vă sunt foarte recunoscător pentru idee şi aş şterge-o cu plăcere de aici, însă tare mă tem să nu scap momentul sublim în care veţi descoperi primul obiect important din cadrul acestor săpături. Dacă scap momentul ăsta, îmi pierd de fapt slujba, or, bănuiesc că nu v-a trecut prin cap un astfel de gând rău.

Spre deosebire de alţi oameni, regizorul îi susţinea

privirea. Nu numai atât, ci parcă încerca să-l străpungă cu privirile sale, care-l fixau cu intensitate. „Iată un om cu nervii tari, care ştie să mânuiască cuvintele, în spatele cărora se pricepe să se şi ascundă cum vrea” – gândi Avakum.

— De la cine aţi învăţat *prestidigitaţia P* îl întrebă el direct. După care adăugă, zâmbind uşor: Mă refer la cărţile de joc şi la bucăţelele de sfoară.

Abia acum Asen se tulbură puţin şi întoarse capul într-o parte.

— Am un văr iluzionist – zise el. Poate-l cunoaşteţi pe fachirul Rumi?

— Am auzit de el – făcu Avakum.

— E vărul meu – adăugă Asen.

— Mai plimbaţi-vă şi prin alte părţi o zi-două – vorbi încet, dar apăsat, Avakum. Iar în ceea ce priveşte momentul sublim, fiţi fără grijă, n-o să se întâmple nimic în următoarele trei zile.

Vremea era foarte caldă şi Avakum se întinse în iarbă.

— Trei zile aţi spus? întrebă Asen, urmându-i exemplul. Perfect! De altfel, cred că toată viaţa am visat la aceste trei zile. Am să mă duc undeva, fără îndoială. Dar uitaţi-vă şi dumneavoastră ce cer, ce splendoare! Nu e minunat?

— Eu mă minunez de altceva, şi anume mă întreb cum e posibil ca fachirul Rumi să fie văr cu dumneavoastră – zise Avakum, aruncând o privire spre albastrul cerului, după care căscă. Fachirul Rumi e originar din Bulgaria de nord, din părţile Vidinului, iar dumneavoastră, după cum se vede, sunteţi din sudul ţării. Pot să pariez că sunteţi de undeva de prin părţile Pazargikului sau Cârpanului. Şi ca înfăţişare şi ca grai se vede precis că sunteţi din sud. Aveţi un fel special de a pronunţa sunetul „ia44; spuneţi, de pildă, „triiabra44 în loc de „triabra44. Iar în părţile

Vidinului, cuvântul se pronunţă „trebra44. O să-mi spuneţi: „Dar eu vorbesc limba literară41. Da. Dar în limba literară se pronunţă „triabra44 şi nu „triiabra44. Sunetul „i” dinaintea lui „ia” vă trădează. În afară de asta, cei din nordul ţării au de obicei părul castaniu, bătând în blond, şi pielea albă, pe când părul dumneavoastră are culoarea celui mai pur catran, iar la faţă sunteţi oacheş. Ba chiar şi pielea mâinilor e neagră, ca a unui muncitor care face cărămizi, cu toate că, dacă ne referim la forma lor, sunt destul de subţiri şi fine. Aşa încât fachirul Rumi nu vă poate fi nicidecum văr.

Asen scuipă firul de iarbă pe care-l mestecase între dinţi şi oftă adânc.

— Asta cam aşa-i – zise el. Şi chiar dacă mi-ar fi văr, aş renunţa acum la rubedenia cu el, căci argumentaţia dumneavoastră este cât se poate de întemeiată. În orice caz, eu am folosit cuvântul „văr” în sens figurat. Rumi e un băiat deştept şi suntem foarte” ” buni prieteni.

— „Băiatul44 ăsta e cu cel puţin douăzeci de ani mai mare decât dumneavoastră – zise Avakum.

— Tocmai de aceea învăţ de la dânsul!

Avakum tăcu un moment.

— Aşa da; acum aţi început să-mi plăceţi – zise el.

— Sunt foarte măgulit – zâmbi Asen. Pe urmă îşi scoase carnetul din buzunar şi răsfoi câteva pagini. Ţin foarte mult la cunoştinţa unor oameni ca dumneavoastră. Vă jur că încă din copilărie am avut cea mai sinceră admiraţie faţă de învăţaţi. Carnetul ăsta conţine numele şi adresa unui număr de douăzeci de învăţaţi de seamă, pe care-i cunosc personal; Sunteţi atât de amabil să-mi daţi puţin stiloul dumneavoastră, ca să vă notez adresa?

— Nu vă obosiţi degeaba – zise Avakum. N-am nimic comun cu aceşti mari învăţaţi.

— Totuşi – insistă Asen. Aşa, ca amintire.

Avakum căută stiloul, dar în mod cu totul neaşteptat

nu-l putu găsi la locul său obişnuit. Ridică mirat din umeri, după care începu să-l caute grăbit prin celelalte buzunare.

— N

— Nu vă mai obosiţi degeaba – zise Asen. Iată-l! Nu e stiloul dumneavoastră? şi izbucni într-un râs vesel şi prietenos.

Bineînţeles, era stiloul lui Avakum. Acesta simţi că-i ard obrajii, după care îl trecură nişte fipri reci. Azurul cerului de deasupra, iarba, văzduhul transparent – totul deveni deodată cenuşiu. Scrâşni din dinţi, privi undeva înaintea sa şi nu scoase nicio vorbă. Tăcu aşa câtva timp, dar până la urmă zâmbi şi-i întinse mâna.

— Admirabil – zise el – vă felicit.

Asen îi strânse mâna şi dădu din cap cu înţeles.

— Acum suntem chit – zise el. Dumneavoastră m-aţi încuiat pe tema verişorului; înainte însă de asta aţi făcut nişte aluzii la prestidigitaţia mea. Iar eu vă dau stiloul înapoi. Suntem chit, nu-i aşa?

— Deocamdată, da – zise Avakum.

— O, vorbiţi de parc-aţi vrea să continuăm jocul! se miră Asen.

— Şi de ce nu? întrebă Avakum. Este interesant. Şi-apoi mie nu-mi place un rezultat egal. Rezultatele de felul ăsta nu sunt pe gustul meu – adăugă el. Totuşi ar fi bine să vă plimbaţi puţin şi prin împrejurimi.

— O s-o fac, neapărat – zise Asen.

Aşa se termină prima lor întâlnire.

Pe când Asen se pregătea de drum, dinspre sud-vest se ridicară nori negri şi cerul se întunecă. Neguri albicioase se ridicară în valuri, acoperind muntele, şi orizontul se cufundă în beznă. Se porni o ploaie liniştită şi lungă de primăvară. Curând, pământul din jurul săpăturilor se înmuie şi se făcu noroi. În două din corturi pătrunse apa, iar de aprins focul afară nici vorbă nu putea fi, din cauza vântului şi a ploii care se dezlănţuise. Spre

seară, toată lumea (cu excepţia lui Bai Stavri, magazionerul) luă pe umeri ce putu din bagaj şi, cu pas vioi, o porni spre Slavovţi, satul cel mai apropiat, aflat la poalele muntelui, la numai doi kilometri şi ceva de şantier. Pentru arheologi şi pentru cei trei inşi de la cinematografie, gazdele aduseră saltele de paie şi le aşternură în biblioteca de la Căminul cultural, iar muncitorii fură instalaţi în sala de festivităţi a şcolii.

Cel mai impresionat de atenţia şi bunăvoinţa celor din Slavovţi era Asen. Cu firea lui sensibilă şi expansivă, el mergea pretutindeni repetând într-una:

— Trebuie să le mulţumim într-un fel oamenilor ăstora. Neapărat. Pentru că nu erau datori să facă nimic, dar, iată, au dat dovadă de atâta omenie şi amabilitate. Ne-au dat adăpost într-un loc cumsecade, ne-au pus la dispoziţie saltele groase de paie pentru spinările noastre de orăşeni, ne-au ospătat la cantină cu ciorbă de pasăre şi cu fasole prăjită, Bine pipărată. Ba ne-au dat şi vin. E adevărat că am plătit mâncarea şi băutura, dar oamenii au dat dovadă de multă bunăvoinţă şi au făcut totul ca să ne simţim bine. Şi această dorinţă a lor e lucrul cel mai important – elementul subiectiv. Adică dorinţa. E o cooperativă agricolă bogată. Se vede cât de colo, oamenii o duc bine. Aţi văzut că preşedintelui gospodăriei i-a părut rău când n-am vrut să-l lăsăm să ne plătească vinul? L-am supărat atât de tare, încât până şi mustăţile i s-au pleoştit. Ascultaţi vorba mea – dacă o să le mulţumim şi noi într-un fel oarecare, or să ne conducă, atunci când vom pleca, cu damigene de vin şi cu purcei la tavă. Şi aţi văzut ce vin bun au? După părerea mea, vinul de aici nu e cu nimic mai prejos decât vinul ăla de „Mosella” din viile de la Cârpan. Şi ca gust şi ca buchet nu-i este de loc inferior. Aţi aflat că au şi o pivniţă mare de vinuri? Eu cred că dacă le-am organiza o mică distracţie, să zicem o serată culturală, de pildă, ne vor invita să le vizităm pivniţa. Şi băgaţi bine de

seamă că ploile astea n-or să se termine cu una cu două. Cică directorul şcolii a auzit la radio că vremea rea o să ţină ceva mai mult. E deci în interesul nostru să ne împrietenim cu oamenii şi să-i câştigăm. De altfel şi merită, pentru că sunt nişte gospodari ospitalieri şi bogaţi.

A doua zi dis-de-dimineaţă îşi luă trenciul şi dispăru. Plouase şi muntele era încă învăluit în neguri.

La prânz nu-l văzu nimeni în cârciuma cooperativei şi abia spre seară apăru puţin în sala bibliotecii. Era ud, plin de noroi, dar ochii îi scânteiau.

— Trebuie să le mulţumim într-un fel oamenilor ăstora – începu el din nou. Nu ne erau datori cu nimic şi uite ce bine ne-au primit…

— Ia nu ne mai plictisi atâta – se întoarse spre el Avakum, lăsând la o parte cartea pe care o citea. Pe urmă adăugă, uitându-se urât la el: Fă ce vrei şi nu ne mai sâcâi atâta – repetă el.

— Asta şi voiam! râse vesel Asen. Vă cunosc după ochi că sunteţi de părerea mea, dar vă supără grozav faptul că nu aveţi nicio idee. Pe când eu am atâtea idei, încât aş putea să umplu cu ele un hambar. Dacă-mi acordaţi încredere şi-mi daţi mână liberă, încep să acţionez imediat. Pentru că oamenii ăştia… – şi făcu un gest cu mâna spre Avakum. Noapte bună!

— Dracu’ să te ia! mormăi acesta încet.

Era prost dispus, din cauza vremii.

Asen nu apăhi nici la cină, ba salteaua sa de paie rămase neocupată toată noaptea. Abia a doua zi spre prânz îl văzu Avakum coborând din camioneta gospodăriei. Fusese desigur la oraş, deoarece aducea la subsuoară două oglinzi lungi, fără rame. O oglindă asemănătoare, tot fără ramă, ducea şi ajutorul său – operatorul de la cinematografie.

— Amenajăm un salon de frizerie – făcu el cu ochiul către Avakum.

Dar Avakum nu-i răspunse.

Peste puţin, difuzoarele serviciului de radioficare anunţară că la orele opt seara avea să aibă loc o serată în sala Căminului cultural, cu „interesante numere de atracţie”.

Cortina însă se ridică abia spre orele nouă.

Întârziaseră câţiva fruntaşi de seamă din sat, deoarece luaseră parte la şedinţa consiliului de conducere a gospodăriei. Ei intrară în sală vorbind tare, agitaţi şi puţin nervoşi – nu reuşiseră să ajungă la o înţelegere în ceea ce priveşte ultimul punct al ordinii de zi. Era vorba despre boronirea unor culturi de toamnă. Unii erau pentru, alţii contra. Cele două tabere îşi continuară discuţiile şi în sală, ba şi după ridicarea cortinei, încât cei mai nerăbdători dintre spectatori trebuiră să intervină. Din mai multe părţi ale sălii se auzi: ssst-ssst.

Serata fu deschisă de corul de fete al Căminului cultural. Erau îmbrăcate în costume naţionale şi de aceea micuţa scenă înflori deodată ca o grădină. Vedeai parcă bujori, maci, năsturaşi şi gălbenele, ba ici-colo şi câte un trandafir bine înflorit. Prezentatoarea, o fată cu prestanţă, cu cozi blonde şi ochi scânteietori, anunţă programul, şi dirijorul – profesorul de muzică local – ridică bagheta. Concertul începu.

Faţa întunecată a lui Avakum începu încetul cu încetul să se destindă. Melodia limpede şi frumoasă îl transportă în spaţiile largi, argintate, scăldate în lumina blândă a soarelui. Sunară clopoţei de aramă, se auziră tălăngile aducând din depărtări zvonul turmelor de pe câmpiile verzi. Şi prin lumea de sunete şi culori şerpuia un cântec de caval – când săltăreţ ca un pârâiaş, când potolit ca poveştile bunicului din vremuri de mult trecute.

Urmară solouri, duete, iar echipa de dansuri populare, formată din amatori, execută cu înfocare o horă de nuntă.

Avakum şi colegii săi aplaudară din toată inima, dar localnicii nu păreau prea însufleţiţi. Ei îşi cunoşteau oamenii şi repertoriul des repetat începuse să-i cam plictisească. De aceea toţi îşi ţinură răsuflarea şi holbară ochii la rampă când pe scenă apăru Asen. Avea în mână o pălărie bărbătească veche, cu borurile vălurite şi de o culoare nedefinită gri-cafenie. Era o pălărie veche, uzată, care semăna într-adevăr foarte bine cu o gogoaşă mare şi bine prăjită. Asen o întoarse cu fundul spre public şi întrebă:

— Are ceva înăuntru? i

— N-are! răspunseră aproape în acelaşi timp vreo cinci-şase glasuri de prin fundul sălii.

— Uitaţi-vă bine – îi sfătui Asen.

El bătu pălăria, o suci în jurul cotului său, după care o întoarse iar cu fundul spre public. Era absolut clar că în pălărie nu se găsea nimic. El însă mai întrebă o dată:

— E ceva înăuntru?

— Păi ţi-am mai spus o dată că nu e nimic, de câte ori ne întrebi? strigă supărat, din mijlocul primului rând, Mihăl, brigadierul primei brigăzi de câmp.

Era prost dispus, pentru că preşedintele gospodăriei încă nu voia să-i dea voie să boronească.

— Îmi pare foarte rău – zise Asen. Dumneavoastră nu vedeţi bine.

Şi, spunând acestea, întoarse pălăria cu fundul în sus şi scoase din ea: o basma brodată, o căpăţână de ceapă şi un ceas de mână cu curea.

— Nu v-am spus eu? se adresă el publicului, care amuţise. Nu vedeţi bine, asta-i! Ba vă mai şi supăraţi…

Sala tună de strigăte, aplauze şi bătăi din picioare.

— Bis! strigau cei din ultimele rânduri.

Brigadierul care conducea prima brigadă de câmp zâmbi puţin vinovat şi se frecă la ochi.

Cortina se lăsă.

Când se ridică din nou, toţi văzură în mijlocul scenei celei mici o măsuţă înaltă, cu trei picioare. Apăru îndată şi Asen, ţinând în mâini o ladă de lemn destul de mare şi de grea. Puse lada pe masă, răsuflă uşurat şi îşi şterse fruntea de năduşeală. Greutatea îl obosise.

Acum publicul putea să vadă că lada fusese aşezată cu capacul spre sală. Acesta era închis cu un foraibăr obişnuit, de fier. În general era o ladă cât se poate de obişnuită şi care nu făcea nicio impresie.

După ce se odihni puţin, Asen se adresă publicului:

— Tovarăşe şi tovarăşi – începu el – numărul care urmează este numai pentru spectatorii cu nervii tari.

Dacă printre dumneavoastră sunt şi firi sensibile, ar fi mai bine să părăsească sala pentru puţin timp. După cum vedeţi, am pus pe masă lada asta. Poate că n-o să mă credeţi de la început dacă am să vă spun că într-însa este un cap de om. Da! Un cap de om, adevărat. Voi deschide capacul, pentru ca să vă încredinţaţi. Iată!

Elegant, cu un gest studiat, el întinse mâna dreaptă şi deschise capacul. Prin sală trecu un fior de groază. O femeie dete un ţipăt uşor, undeva prin rândurile din mijloc se auzi un copil plângând.

Într-adevăr, în ladă se vedea un cap de om! Un cap de bărbat, învineţit la faţă, cu ochii închişi, sinistru. Semăna întrucâtva cu chipul operatorului cinematografic. Dar el nu purta mustăţi, pe când capul avea unele răsucite puţin în sus, ca luptătorii de categoria grea de pe vremuri. În orice caz, capul era cât se poate de înfiorător.

— Poate că cineva dintre dumneavoastră crede că este un cap de ceară – zise Asen. Bineînţeles, fiecare poate să gândească ce doreşte – continuă el – dar adevărul este unul singur: ceea ce vedeţi în faţa dumneavoastră este un cap viu, de om.

— Asta să i-o spui lui mutu’! strigă preşedintele gospodăriei.

Şi el era supărat”, fiindcă brigadierul primei brigăzi de câmp îl bârâia necontenit cu boronitul ăla al lui.

— Vă rog – zise Asen – omul dumneavoastră de adineauri s-a grăbit să se pronunţe asupra pălăriei. De astă dată şi dumneavoastră vă grăbiţi în ceea ce priveşte capul.

— Omul meu se grăbeşte şi cu boronitul – oftă preşedintele – numai că de data asta nu mă mai iau eu după capul lui! Asta s-o ştie!

— Mă grăbesc acum, ca să nu trebuiască să mă grăbesc mai târziu 3 interveni îndată brigadierul primei brigăzi, de câmp.

Asen ridică nuna:

— Vă rog! Dau cuvântul capului din iadă. Eu, după cum vedeţi, mă dau la o parte.

În clipa aceea, capul deschise ochii, se uită spre sală cu o privire rece şi tuşi zdravăn.

s – Mamă-ăăă! strigară în acelaşi timp vreo câteva femei.

Se născu un vacarm îngrozitor şi sala începu să freamăte ca un stup. Capul însă îşi pironi ochii la o nevastă oacheşă şi pieptoasă din rândul al doilea şi-i făcu cu ochiul fără să se jeneze câtuşi de puţin.

— Fă, Radko, fă, ţie îţi face cu ochiul stafia asta! strigă la ea nevasta cea slăbuţă a brigadierului Mihal şi izbucni în hohote de râs.

Vinele gâtului ei subţire se întinseseră ca nişte coarde albastre.

— Linişte, vă rog i strigă Asen. Vedeţi dumneavoastră, acest cap nu are trup, diafragmă şi celelalte organe necesare, cu toate astea poate să vorbească şi să cugete tot atât de bine ca şi dumneavoastră. De aceea, cei care mai cred încă în cine ştie ce înşelătorie, să-i pună orice fel de întrebări – caut va răspunde, tot atât de firesc cum ar răspunde orice alt cap viu.

— Hei, cum te cheamă? întrebă unul.
— Cel-fără-de-trup – răspunse liniştit capul.
— Văleu, mamă I se închină o băbuţă.
— Ia staţi puţin, fraţilor – se ridică brigadierul Mihal, dregându-şi glasul. Vreau să-i pun şi eu o întrebare. Ia spune-mi, tirtate, a venit vremea boronitului sau trebuie să mai aşteptăm? Tu ce crezi?
— No, lăsa pe mâine ce poţi face azi *l* răspunse, cu adâncă înţelepciune, capul.
— Ai văzut? triumfă eu plăcere brigadierul, aruncând & privire foarte semnificativă preşedintelui. Ei, ai auzit?
— De auzit am auzit, numai că dumnealui de colo trăieşte în ladă şi nu merge la câmp. Aşa că nu ştie că rădăcinile sunt subţiri acum ca un fir de aţă. Pe urmă, dacă le rupem, ce-o să facem?
— N-o să le facă nimic borcanele – zise capul. Rădăcinile, cât sunt ele de mită acum, o să trăiască până la adânci bătrâneţi. Ascultaţi vorba mea!
— Dacă ai fi om întreg poate te-aş crede – oftă preşedintele. Dar aşa, eşti doar un biet cap 1 Nu sunt de părerea ta.
În sală răsună un râs vesel, bărbătesc, din toată inima. Râdea Avakum. Şedea în primul rând de bănci, cu mâinile pe genunchi, şi râdea vesel.
— Păi nu vedeţi, măi oameni buni, că toate astea sunt şmecherii? se adresă el spectatorilor.
— Ba vedem noi – * răspunse brigadierul Mihal. Că, sunt şmecherii, şmecherii sunt, asta-i limpede. Dar eu aş vrea să ştiu, de pildă, cum de trăieşte capul ăsta fără trupul lui şi, de exemplu, unde i se află trupul acum? Pentru mine asta-i important, că tovarăşul preşedinte 3 declarat în mod public, în faţa acestei respectate adunări, că ar crede capul dacă ar vedea că are şi trup. Nu-i aşa, tovarăşe preşedinte?
— Este o lege în lumea asta – zise ceva mai încet

preşedintele. Pe urmă tăcu puţin, se mai uită prin sală şi adăugă: Vorba-i vorbă, se pierde în vânt; ce-i scris, aia rămâne 1

— Ei, vezi, ăsta-i preşedinte i se bucură brigadierul. Bravo 1

— Bravo lizbucni în aplauze publicul.

— Dacă acestui cap îi va creşte un trup – continuă preşedintele – va ieşi din ladă, se va plimba pe scenă cu propriile lui picioare şi va aprinde o ţigară de la mine, atunci o să-i dau voie lui Mihal să boronească. Numai că mai întâi o să-l pun pe agronom să semneze ordinul.

— Sunt gata să semnez imediat – se ridică un tânăr din fundul sălii.

— Stai acolo – zise preşedintele. Nu te grăbi. Să vină întâi capul ăsta să fumeze o ţigară de la mine. Pe urmă poţi să vii.

Avakum îi făcu semn cu capul lui Asen, care în tot timpul acestei convorbiri stătuse pe scenă privind triumfător de parc-ar fi fost Napoleon Bonaparte.

— Porunceşte capului să iasă din ladă – zise el, zâmbind. Şi să fumeze o ţigară din ale preşedintelui.

Asen nu voia să-l supere pe preşedinte. De aceea îi făcu cu ochiul, pe furiş, de parcă-ar fi vrut să-i spună: „Nu te alarma, te înţeleg perfect şi sunt de partea ta”, pe când la Avakum se uită duşmănos, încruntându-se.

— Ce trup vreţi de la mine? Aici nu-i niciun fel de trup! E doar un cap, un cap viu şi deştept, care vieţuieşte singuratic şi nemişcat în lada asta. Nu insistaţi, vă rog.

— Ei, lasă, tinere! zise brigadierul Mihal, cu un glas ce semăna a rugăminte.

— Păi sigur, asta-i! începu să se supere Asen. Şi acum lăsaţi-mă în pace. Ceea ce trebuia să vă arăt v-am arătat. Fiţi mulţumiţi. Acum o să lăsăm cortina – şi o porni spre ieşirea din stânga, dând să ocolească prin spatele măsuţei.

— Ia stai oleacă – îl opri Avakum. El se ridică de la

locul său şi se îndreptă spre scenă. Ce te grăbeşti aşa? Cum vrei să dispari, înainte de a mulţumi publicului!

Avea un glas tăios ca o lamă de cuţit. Nimeni nu-i putea vedea ochii în clipa asta, decât Asen. Regizorul rămase pe loc, încremenit şi palid.

— Vino puţin încoace – zise Avakum, neslăbindu-l de loc din ochi. Încă puţin. Încă un pas. Stop!

Acum Asen se afla în partea dreaptă a mesei, între piciorul ei din faţă şi cel din spate. El încercă să schiţeze un fel de zâmbet jalnic, dar publicul aflat pe locurile din dreapta sălii începu deodată să bată din picioare, să fluiere, să urle şi să strige. Numai băbuţa care se închinase puţin mai înainte se uita mirată în jur, dar şi pe faţa ei îngheţase un surâs ce exprima nedumerire şi zăpăceală. Căci între piciorul dinainte al mesei, care se afla chiar în faţa publicului, şi piciorul de dindărăt din dreapta apăru o figură interesantă: era chiar trupul lui Asen, de la picioare până mai sus de mijloc. Şi, bineînţeles, publicul îşi dădu seama imediat de toată şmecheria. Aşadar, spaţiul dintre picioarele măsuţei, atât cel din stânga, cât şi cel din dreapta, fusese dibaci acoperit cu oglinzi. Deoarece culisele din ambele părţi şi din fundul scenei erau vopsite în aceeaşi culoare verzuie, se crea iluzia că între picioarele mesei şi sub ea nu era nimic, spectatorii văzând reflectarea scândurilor podelei din culisele laterale şi din fundul scenei.

Publicul, ca să se răzbune pentru că fusese înşelat, striga şi fluiera vesel. Atunci capul cel vânăt şi mustăcios începu să coboare încet şi să se afunde sub masă, de parcă s-ar fi rostogolit într-o groapă. Până la urmă se cufundă cu totul. După care, în lada acum goală apăru o mână. Ea salută publicul, apoi, la rândul său, dispăru şi ea. Era foarte vesel. Fluierăturile încetară şi sala fremăta cutremurată de aplauze. Se bucura şi băbuţa, cu toate că nu ştia prea bine de ce.

Veselia atinse însă culmea atunci când capul cel mustăcios apăru din nou, dar de astă dată nu în ladă, ci alături. Acum însă avea şi gât, şi umeri, şi mâini, şi în general tot ceea ce era necesar unui cap de om adevărat. Cu toate că era grimat şi îşi pusese mustăţi, se vedea foarte bine că nu era altul decât operatorul. Ca orice om din mediul artiştilor, el se înclină ceremonios în faţa publicului, mai făcu o plecăciune, surâse amabil spre nevasta cea pieptoasă, după care îl luă de mână pe regizor, care-şi pierduse buna dispoziţie, şi-l trase după sine în culise.

Spectatorii aplaudară furtunos.

Entuziasmul atinse punctul său culminant însă atunci când operatorul coborî vesel în sală, veni spre preşedinte, dădu mâna cu dânsul şi-i ceru o ţigară. Brigadierul Mihal dădu şi el fuga şi, cu faţa numai zâmbet, întinse un chibrit aprins.

Aşa luă sfârşit această seară veselă.

Pe urmă, preşedintele dădu un ospăţ mare la cooperativă. Vinul era bun, puii fripţi la fel, aşa încât proasta dispoziţie a lui Asen dispăru repede.

— Recunoaşte că ştiai cum se execută numărul ăsta cu capul de om – îi spuse el lui Avakum, rupând lacom din cea de a doua bucată de pui fript. Recunoaşte că numărul ăsta îl ştiai mai dinainte. Am prins oglinzile atât de dibaci, încât nici dracu’ nu le-ar fi observat. E clar ca lumina zilei că ştiai mai dinainte numărul ăsta. Recunoaşte!

Avakum mânca încet din bucata lui de pui şi tăcea, înghiţi parcă în silă câteva îmbucături, pe urmă dădu uşor la o parte farfuria din faţa sa, îşi scoase pipa şi începu să fumeze.

— Ei, hai, răsphhde-mi odată – insistă Aseii. Sunt foarte curios.

— Eşti foarte curios, foarte lacom, foarte îndemânatic şi foarte şmecher – zise gânditor Avakum. Dădu drumul la

câţiva colaci de fum, zâmbi reţinut şi continuă: Toate aceste calităţi adunate la un loc, ca un buchet, nu duc la nimic bun.

Asen lăsă furculiţa şi cuţitul pe farfurie şi-l privi intrigat.

— Ce vrei să spui? întrebă el. Tonul lui era rece, vădind parcă o jignire nemeritată. Nu înţeleg prea bine ce vrei să insinuezi – zise el.

— Să lăsăm asta – făcu Avakum şi bău o gură de vin din pahar. În ceea ce priveşte numărul cu capul de om, îmi pare foarte rău că trebuie să te dezamăgesc, dar jur că acum l-am văzut pentru prima oară. Sunt absolut ignorant în arta iluzionismului. De pildă, nici acum nu-mi pot explica cum şi de unde ai scos obiectele acelea din pălărie. Dar cu numărul cu capul fără trup e altceva. Ţi-aminteşti că ne-am întâlnit când coborai din camionetă cu oglinzile sub braţ? Ei bine, lucrul ăsta mi s-a părut foarte ciudat. Să pleci la oraş cu camioneta gospodăriei şi să aduci nişte oglinzi de frizer – de ce? Ce nevoie are de ele un regizor de la jurnalele de actualitate cinematografică care a venit să ia nişte vederi de la un şantier arheologic? Când însă difuzoarele staţiei de radioficare au anunţat serata, am înţeles îndată că oglinzile cu care te văzusem îţi erau necesăre, fără îndoială, în acest scop. Chiar şi tu însuţi ai dat de înţeles că vrei să faci ceva în genul ăsta. De aceea, cum a început programul, am urmărit cu atenţie să văd în ce fel vei utiliza oglinzile. La un moment dat ai venit cu lădiţa. Drumul pe care trebuia să-l faci în mod normal de la intrarea în scenă şi până la măsuţa pe care voiai să laşi ladă era o linie dreaptă – fireşte, drumul cel mai scurt. Dar, spre marea mea surprindere, tu nu te-ai apropiat de masă pe drumul firesc, ci ai făcut un ocol neaşteptat, apropiindu-te de masă dinspre fundul scenei. Această mişcare bătea la ochi tocmai prin faptul că nu era firească. Al doilea lucru care mi-a atras atenţia a fost felul în care te mişcai pe

scenă. Mergeai încolo şi încoace, dar totdeauna dincolo de diagonala pe care o tăiau picioarele *din spate* ale măsuţei. N-ai călcat nici măcar cu un centimetru peste această diagonală. Şi iată – oglinzile cu care te-am văzut, comportarea de pe scenă, presupunerea că acel cap are un trup şi că faptul că nu se vede este în realitate doar o iluzie optică – toate acestea m-au condus la gândul că Spaţiul dintre picioarele mesei este închis cu oglinzi şi că între ele a îngenuncheat un om. Între altele trebuie să-ţi spun că omul tău nu se prea pricepe la grimă. Da... Odată îngenuncheat, trage soandura care serveşte de suprafaţă mesei. După aceea împinge peretele mobil al lăzii şi numărul e gata. Lucrurile sunt foarte simple şi obişnuite chiar pentru un diletant ca mine.

Asen îl asculta în tăcere, încruntat, devorând înverşunat, cu fălcile sale puternice, a treia porţie de pui. Pe urmă goli dintr-odată paharul din faţa lui, după care răsuflă adânc şi dădu din cap.

— Am prezentat de multe ori numărul ăsta – zise el. Chiar şi în străinătate... Anul trecut, la festivalul de la Cannes... adică în timpul festivalului, la un local de surprize vesele, într-un cartier...

Îşi turnă încă un pahar de vin, bău jumătate şi tăcu.

— Ei şi? întrebă Avakum.

— Nimic – zise Asen şi scutură din cap. Despre ce vorbeam?

— Ar trebui să bei mai puţin – zâmbi Avakum. Era vorba de numărul făcut la Cannes.

— Aha! Asen îşi aprinse o ţigară şi trase cu sete din ea. Şi acolo, în localul ăla de surprize, multă vreme n-a simţit nimeni mecanismul... Tu eşti singurul care... Cred că şi dacă nu m-ai fi văzut cu oglinzile, tot ţi-ai fi dat seama, nu-i aşa?

— Bineînţeles – aprobă Avakum.

Asen îşi goli din nou paharul, tot dintr-o singură

înghiţitură.

— Acum nu mai suntem „chit” – zise Avakum.

Tăcură un timp.

— Da, acum ai un avans de un pas asupra mea – oftă Asen şi îşi lăsă trist capul în jos.

— Găsesc că e firesc aşa – zise Avakum – să am un mic avans. Căci îndemânării tale extraordinare, eu îi opun o calitate ceva mai modestă: puterea de observaţie. Datorită ei voi câştiga întotdeauna.

— Nu fi chiar atât de sigur – se înfierbântă Asen şi în ochi i se aprinse o licărire răutăcioasă. Am văzut eu câte parale face puterea asta a ta de observaţie, când ţi-am luat stiloul de sub nas. Ai uitat?

— A doua oară n-o să-ţi mai meargă – zâmbi

Avakum. >v

Pe urmă nu mai spuse nimic. Mai târziu scoase din portofel o monedă de argint cu care începu să se joace, aruncând-o şi prinzând-o în palmă. Se vedea de departe că e o monedă veche, deoarece avea conturul neregulat, o strălucire mată şi o oarecare patină.

Asen observă imediat moneda şi licărirea răutăcioasă din ochi i se stinse pe dată. În locul ei apăru o expresie avidă, iar pe faţă i se citi o nesăţioasă curiozitate.

— Frumoasă monedă! zise el visător. Foarte frumoasă. De unde o ai?

— E o monedă grecească din veacul al patrulea dinaintea erei noastre – răspunse Avakum. Pe o parte are chipul lui Palas Atena, iar pe cealaltă, pe al marelui Pericle. A circulat în perioada în care statul atenian ajunsese la cea mai mare înflorire. A adus proprietarilor ei untdelemn şi sclave, fildeş şi hetaire[1], buletine de vot şi un loc de onoare la stadionul olimpic. Şi multe alte lucruri frumoase… Îţi place?

— O! zise Asen. Poartă desigur noroc celui care-o

---

1 Curtezană, la vechii greci.

are. Minunată monedă!

„Foarte lacom, foarte amator de obiecte strălucitoare – Avakum îi completa portretul în conştiinţa sa. Rapace şi ambiţios – ce buchet, Doamne!” şi el râse uşor.

— De ce râzi? întrebă Asen, încruntându-se.

— Râd de ceea ce spui, şi anume că moneda ar aduce fericire celui care o posedă. O am de trei ani.

— Eşti, deci, un om fericit – zise Asen.

— Foarte – aprobă din cap Avakum. Sunt într-adevăr un om fericit. Şi fiindcă se spune că oamenii fericiţi sunt generoşi – ceea ce se pare, de altfel, că este adevărat – îţi dăruiesc cu plăcere moneda. Ia-o, drept amintire de la mine. Să-ţi amintească de ceea ce ai învăţat astăzi, şi anume că un ochi foarte atent învinge totdeauna o mână dibace. Ia-o!

Asen îi mulţumi şi strânse cordial mâna noului său prieten. Pe urmă spuse râzând zgomotos:

— Ai procedat cu mult tact dându-mi-o. Pentru că, oricum, eu tot ţi-o luam. Şi ţi-aş fi luat-o în aşa fel, încât nici n-ai fi simţit! Poate că tocmai de aceea mi-ai şi dat-o, ca să nu suferi vreo nouă înfrângere în jocul nostru şi să nu fim din nou „chit”.

„Pe deasupra e şi vulgar” – gândi supărat Avakum.

— Ţi-am dăruit moneda din toată inima – zise Avakum – ca să-ţi amintească de ceva foarte important în viaţă. Aflu acum că aveai intenţia să ţi-o însuşeşti prin mijloace ilicite, profitând de minunata îndemânare a mâinilor tale. Perfect! Dându-ţi moneda de bunăvoie, te-am scăpat de o încercare neplăcută, de o înfrângere poate. Iar faptul că am un avans de un pas asupra ta în jocul nostru nu trebuie să te întristez: lumea nu-i chiar aşa de mare şi desigur, mai curând sau mai târziu, tot o să ne mai întâlnim. îţi doresc deci succes!

Asen îi mulţumi încă odată cu multă politeţe şi-i strânse mâna.

„Ar fi în stare să-mi şterpelească şi inelul” – gândi Avakum, dar nu spuse nimic.

— Cine ştie când voi avea ocazia să mă revanşez – zise Asen cu o mutră resemnată. Şi-apoi, de altfel… peste câteva luni nu voi mai lucra la jurnalele de actualitate; mă transfer la secţia de desene animate. Acolo e locul meu, la filmele de desene animate, căci poţi da frâu liber fanteziei, ca şi tuturor iluziilor şi şmecheriilor ăstora nevinovate. Şi, după cum se ştie, filmele de desene animate nu au nimic comun cu săpăturile arheologice. Aşa încât drumurile noastre sunt foarte diferite… Şi pe urmă, chiar dacă ne-am întâlni vreodată întâmplător, n-ar fi cel mai potrivit lucru să mă gândesc de îndată la revanşă. Totuşi, într-o oarecare măsură, mi-ai fost drag, ceea ce mă bucură.

— Spre regretul meu, nu pot să mă laud chiar cu astfel de sentimente – zise Avakum. Eşti însă un partener interesant, un adversar interesant în jocurile de ingeniozitate şi îndemânare. Şi să ai de-a face cu un asemenea partener este totdeauna plăcut, totdeauna frumos. Umplu paharele şi zise zâmbind uşor: Să bem pentru tot ce-i frumos, vrei?

— *Avec plaisir*[2]! răspunse galant Asen.

7

Acum, întâmplarea îi adusese pe amândoi în salonul locotenent-colonelului: Asen ceva mai plin la trup, proaspăt, cu un obraz de adolescent; Avakum nins uşor la tâmple, îmbătrânit. Pentru vârsta lor, cel dintâi arăta ca un tânăr, al doilea – exagerat de bătrân. Cazul de la Momcilovo şi afacerea cu febra aftoasă îl îmbătrâniseră la chip, dându-i expresia unui om cu multă experienţă. Semăna acum cu un călător care explorase ţări îndepărtate şi teritorii inaccesibile, ducând o viaţă grea, plină de lipsuri şi aventuri. Cutele de pe frunte** cele două linii adânci din colţurile gurii, părul albit la tâmple, ochii –

---

2 Cu plăcere — în limba franceză în original.

foarte obosiţi, dar văzând şi cercetând totul, pătrunzând pretutindeni – îi dădeau o frumuseţe deosebită, nu sentimentală şi nu uşuratică, frumuseţea aceea ce radia experienţa amară a vieţii, izvorând din înţelepciune şi din forţa neînfrântă a spiritului.

În seara aceasta nu stătu mult în salonul locotenent-colonelului. Oare pentru că observase tulburarea din privirile Violetei, teama ciudată ce se citea în ochii ei atunci când îi îndrepta spre dânsul? îl plictisea oare flecăreala zgomotoasă a lui Asen, sau voia să-i lase singuri pe cei doi amorezi? De când lumea, cei ce se iubesc urăsc a treia persoană, atunci când aceasta nu se simte destul de repede să plece de lângă dânşii. Oricum ar fi fost, Avakum declară că avea nu ştiu ce treabă urgentă în oraş, le dori noapte bună şi se urcă încet în apartamentul său de la etaj.

Puse lemne în cămin şi focul se însufleţi din nou. Nu simţea însă dorinţa să stea în fotoliu şi să privească, nemişcat, la jocul capricios al flăcărilor. Ceva. care-i păruse mort înviase parcă în inima lui şi, plimbându-se ca de obicei prin cameră, îşi dădu seama dintr-odată că fipiera o melodie.

După afacerea de la Trigrad, era prima seară în care se simţea bine dispus. Nu-l încerca nicio remuşcare; continuă să fluiere şi să se plimbe. Pe urmă îşi puse halatul, îşi frecă mâinile şi deschise larg uşile spre verandă, îşi umplu lacom plămânii cu aerul proaspăt şi ascultă: în întuneric, printre ramurile goale ale cireşului, ploaia cernea uşor.

Stătu aşa câteva minute. Ceea ce murise în sufletul său respira parcă acum cu toată puterea. Închise uşile pe jumătate, zvârli halatul de pe el şi îşi puse trendul. Stinse lumina, pe urmă coborî aproape fără zgomot pe scară şi se strecură ca un hoţ afară.

Ploaia îi biciuia faţa, dar mângâierea ei rece i se păru foarte plăcută. Traversă strada, intră în pădure şi, după o

clipă, se cufundă în întunericul dens, ca de smoală. Se opri sub crăcile înalte ale unui brad şi aşteptă cu răbdare. Parcă îşi luase de pe umeri o imensă greutate. Era vesel, se simţea bine dispus.

După vreo douăzeci de minute, curtea locotenent-colonelului fu inundată de lumină. Fusese aprinsă lampa din grădină. Se vedeau firele subţiri ale ploii, lungi şi întrerupte. Coborau parcă din nefiinţă, luceau un moment, se împleteau printre ramurile cireşului, după care dispăreau din nou. Era o linişte de vis şi se auzea doar plescăitul picăturilor de ploaie.

Poarta scârţâi deschizându-se şi o siluetă înaltă trecu strada. Se vedea că omul cunoaşte bine locurile, deoarece făcu traversarea în locul cel mai potrivit, acolo unde la marginea trotuarului era mai puţină apă. Intră apoi în pădure şi se opri nu departe de Avakum.

Acesta îl recunoscuse pe regizor şi căuta acum să respire fără zgomot şi să nu facă nicio mişcare, pentru a nu se trăda. Stăteau tăcuţi şi nemişcaţi în această linişte perfectă, la câţiva paşi umil de altul.

Becul din curtea locotenent-colonelului se stinse. Câteva minute mai târziu pieri şi lumina galbenă de la ferestrele parterului. Acum toată casa era cufundată în întuneric, întreaga stradă zăcea de altfel în beznă. Felinarul electric cel mai apropiat era la vreo cincizeci de paşi de ei şi abia se zărea în întuneric, neputincios ca o candelă de biserică.

Regizorul învie deodată, se strecură încet până la trotuar şi ieşi în stradă. Avakum respiră în voie şi abia acum se mută cu o jumătate de pas mai departe de tulpina copacului. Nu vedea silueta celuilalt, dar zgomotul paşilor îi indica direcţia în care se mişca.

Când regizorul traversă strada, Avakum ieşi lângă trotuar. De aici auzi o clipă portiţa4 scârţâind şi, după acest zgomot, îşi dădu seama că Asen se strecurase în

curte. Se descălţă, îşi luă pantofii în mână şi alergă până la gard. îşi vârî capul printre şipcile lui şi respiră cât mai încet nu putinţă. Asen se urca în cireş sprinten şi uşor, de parc-ar fi făcut-o de zeci de ori până acum. Când ajunse la verandă, se apucă de balustrada ei şi, fără greutate, trecu dincolo. Stătu puţin lângă uşile întredeschise, de parcă ar fi şovăit să intre, pe urmă se strecură prudent înăuntru, cu paşi de pisică”.

Avakum îşi puse pantofii şi, încruntându-se din cauza apei şi a noroiului care-i pătrunsese prin ciorapi, intră în curte pe poarta rămasă deschisă şi se opri sub cireş, cu spatele spre zidul casei

„Ce-ar fi să se întoarcă pe-acelaşi drum şi să dăm nas în nas?” gândi Avakum şi fu aproape să izbucnească în râs. O asemenea întâlnire ar fi fost într-adevăr grozav de nostimă şi era de natură să-i stârnească râsul. „Am din nou un avans de un pas în jocul nostru” – i-ar fi spus Avakum, bătându-l indulgent pe umăr. Era însă vorba în realitate de un joc nevinovat sau de unul primejdios, de unul pe viaţă şi pe moarte? Cu cine avea de-a face – cu un maniac pe teme de „iluzionism” sau cu un confrate de-al lui Icerenski şi Podgorov? Ce-l făcuse pe tip să urce în apartamentul lui – o demonstraţie de dibăcie? Sau merge cumva pe urmele cupei de argint? Dacă mergea pe aceste urme, adică dacă avea drept scop demascarea lui Avakum, atunci întâlnirea de aici, de sub pom, era cu totul de nedorit. Omul ar fi înţeles îndată că este urmărit.

Nimic nu-l împiedica să se dea mai la o parte, să se ascundă undeva, la câţiva paşi de pom. De pildă sub rampa boltită a intrării ce ducea la etaj. Era chiar mai bine şi mai comod, căci bolta îl apăra de ploaie! Dar chiar în clipa în care luase hotărârea să-şi schimbe locul, îşi dădu seama că Asen avea să treacă *neapărat* pe aici, – căci în niciun caz nu va putea coborî prin cireş. Coborârea cerea eforturi mai mari decât urcarea şi făcea zgomot, fiindcă se putea rupe

oricând vreo creangă mai subţire, iar o întâlnire neaşteptată ar fi dovedit în modul cel mai evident pătrunderea prin efracţiune la etaj. De ce ar fi ales această cale plină de riscuri, lăsând urme compromiţătoare şi indiscutabile, când nimic nu-l împiedica să coboare comod şi liniştit pe scări? Yale-le de la uşi se deschideau din interior şi se închideau automat când cineva părăsea casa. Odată uşile trase şi broaştele închise, iluzia că în afara stăpânului casei n-a intrat şi nu a ieşit nimeni era perfectă. În cazul unei întâlniri neaşteptate în hol, se putea găsi uşor o explicaţie destul de verosimilă şi lesne de crezut – exista o uşă care ducea la apartamentul locotenent-colonelului şi care se găsea la doi paşi de dormitorul Violetei. Odinioară, casa alcătuise doar o singură locuinţă şi uşa aceasta ducea din sufrageria şi salonul aflate la parter la dormitoarele şi odăile de la etaj. „Ca să nu mă simtă vipera aia de Iordanka, mă strecor pe aici” – ar spune Asen, clipind uşor, aşa cum clipesc de obicei bărbaţii în asemenea cazuri. În astfel de împrejurări, ei se înţeleg doar dintr-o singură privire şi nu-şi mai puri întrebări de prisos. Se înţelege că Avakum nu s-ar sesiza şi n-ar face caz într-o asemenea situaţie, aşa încât avantajele coborârii pe scară erau mai mult decât evidente. Era imposibil ca un om atât de inteligent şi de abil ca regizorul să nu-şi dea seama de avantaje atât de uşor de observat.

Ploaia continua să cearnă uşor.

Avakum se uită la ceas. Se scurseseră zece minute.

Cineva trecea pe trotuar. Paşii erau când mai deşi, când mai rari şi zgomotul lor se auzi din ce în ce mai tare, apoi se pierdu treptat în întuneric. „Un beţiv” – gândi Avakum. Pe urmă, nici el nu-şi dădu seama în ce legătură de idei, îşi aminti de Violeta. Şi din nou comparaţia de care nu putea să scape îi veni în minte – fata i-o reamintea mereu pe Irina. Dar pe Irina aceea de la şaptesprezece ani, aşa cum arăta în fotografia făcută pe coverta vasului de pe

Dunăre.

Beţivul se depărtase. Dacă n-ar fi fost zgomotul molcom al ploii, s-ar fi putut crede că lumea toată se prefăcuse într-un pustiu nemărginit, întunecat şi fără viaţă.

Bine că avea la mină ceasul său cu cadran? fosforescent. Oricât ar fi fost de experimentat în ceea ce priveşte aşteptarea, într-un cadru ca acesta minutele i-ar fi părut de zece ori mai lungi.

De fapt nu se scurseseră decât douăzeci de minute când la urechile lui ajunse deodată zgomotul metalic al broaştei. Nu vedea, dar simţea că regizorul stătea pe scările de ciment, scrutând întunericul şi ascultând atent, ca să prindă cel mai mic zgomot. Pe urmă se auziră paşi uşori pe lespezile de piatră. Părea că omul se oprise la poartă câteva clipe. În aceste secunde, în timp ce Asen stătea în dreptul porţii, Avakum avu un sentiment straniu: parcă se găsea sub ameninţarea unei arme, sau sub o privire grea, aţintită asupra lui. Era o senzaţie foarte curioasă, mai ales că nu putea fi provocată în niciun caz de excitanţi exteriori, dat fiind întunericul de nepătruns. Era o beznă neagră, saturată parcă la maximum de ploaie şi umezeală.

Se scurseră astfel câteva secunde chinuitoare. Nu putea să facă niciun pas în lături, deoarece Celălalt, care rămăsese în poartă, ar fi putut să audă zgomotul. Cu toate că erau uzi, obrajii îi ardeau şi în faţa ochilor îi jucau lumini roşii şi verzi. Pentru prima oară în viaţa lui se simţea cu totul neputincios – parcă s-ar fi aflat undeva, cu mâinile şi picioarele legate.

Mai trecură câteva secunde.

Pe urmă, dinspre poartă se auzi deodată râsul unui bărbat, un râs liniştit şi reţinut. Nu mai exista nicio îndoială, cel care râdea era Asen.

Simţi un roi de ace subţiri înţepându-i umerii. Avakum băgă mâna instinctiv în căptuşeala

impermeabilului, care în acest loc făcea o cută adâncă, de formă elipsoidală. Dar, vai, de o lună încoace nu se mai afla acolo nimic alt decât o cutie de chibrituri, uitată şi umezită de ploaie.

În aceeaşi clipă, poarta scârţâi şi pe trotuar răsunară paşi repezi ce aproape că alergau. Se pierdură îndată în direcţia pădurii de brad.

Avakum îşi frecă fruntea şi respiră adânc. Odată cu scârţâitul porţii dispăruse şi senzaţia aceea că e luat drept ţintă sau că cineva îşi pironise ochii asupra lui. Dispăruse chiar din momentul în care-şi vârâse mâna în căptuşeala impermeabilului. Răsuflă liniştit şi simţi parcă o plăcere să-şi lase faţa biciuită de picăturile de ploaie. Stătu aşa un timp, cu chipul ridicat şi îndreptat spre cerul invizibil. Apa începu să-i curgă pe faţă, pătrunzându-i pe lângă guler sub cămaşă, udându-i pieptul. „Ca un băieţandru nefericit în dragoste” – gândi el şi se întunecă. Era iritat şi rău chiar faţă de sine însuşi.

Pe urmă se îndreptă spre intrare, descuie uşa şi aprinse lumina. Pe mozaicul colorat al scării nu se vedeau niciun fel de urme. „Sau covorul a supt apa de pe tălpile încălţămintei lui, uscând-o, sau a coborât de sus desculţ, doar în ciorapi” – trase concluzia Avakum aplecându-se şi cercetând cu ochii scările. Intră în camera sa de lucru şi se uită în jur. Toate erau aşa cum le lăsase. Niciun scaun, niciun lucru nu fusese mişcat de la locul lui. Singura schimbare ce se putea observa era poziţia uşilor dinspre verandă: acestea erau acum închise.

Nepoftitul musafir închisese uşile, pe care el le lăsase adineauri înadins deschise. Uşile închise erau o dovadă evidentă şi indiscutabilă că în apartament se strecurase cineva! De ce a fost însă necesar să-şi trădeze vizita în acest fel? Era vorba oare de un lucru negândit, de o greşeală elementară sau de o acţiune cugetată, cu substrat ascuns?

Avakum surâse – oricare ar fi fost motivele, oricare ar fi fost urmările, a lupta cu un asemenea adversar era ceva interesant şi chiar mai mult decât plăcut. Semăna cu înţelegerea unei muzici simfonice, sau cu rezolvarea unei probleme grele şi complicate de algebră superioară.

Cu o nouă bună dispoziţie, luă de pe birou câteva bucăţi de sugativă şi se aplecă asupra covorului. Începu să pipăie cu degetul ca să găsească locurile umede. Dar pretutindeni, şi în lung, şi în lat, şi lângă uşă, covorul era la fel de uscat. „S-a descălţat, şmecherul, încă de pe verandă!" râse vesel Avakum.

Cele două lacăte secrete ale cufărului cu încrustaţii de sidef păreau neatinse. El scoase dinăuntru cutiuţa cu praf de aluminiu, luă periuţa şi începu să cerceteze suprafeţele netede pe care presupunea că le-a atins cu mâna Asen: lacătele, capacul lăzii, clanţele uşilor, rezemătoarele scaunelor şi ale fotoliului. Nu era nevoie să mai utilizeze panglica de copiat: praful de aluminiu nu reuşi să descopere nicăieri urme de amprente. „E clar „ca lumina zilei că a lucrat cu mănuşi!" oftă Avakum.

Cercetă în acelaşi fel şi odaia sa de dormit. Pe urmă îşi îmbrăcă halatul şi puse din nou lemne în cămin. Când focul se aprinse, se aşeză în fotoliu, îşi umplu luleaua şi începu să fumeze.

Înainte de toate era limpede că „jocul" n-avea nici pe departe un caracter nevinovat, că nu era vorba doar de o întrecere de observaţie şi de îndemânare iluzionistă. Când cineva se joacă doar de plăcere, pentru joc în sine, nu se strecoară aşa într-o casă străină; dacă o face totuşi, nu-şi ascunde cu atâta grijă urmele, cu prevederea profesională a unui spion sau a unui răufăcător dibaci. Şi mai părea clar încă ceva – anume că omul care făcea acest „joc" avea o viaţă dublă şi că acest joc va continua *neapărat*.

A doua zi, Avakum se trezi de dimineaţă – ceasul nu arăta încă orele opt. Cu toate că se culcase după miezul

nopţii, se simţea vioi, cu forţele împrospătate – era starea lui de spirit când avea de rezolvat vreo problemă grea şi complicată.

Îşi bău obişnuita ceaşcă de cafea, pe care şi-o făcuse singur la maşina de spirt, chemă un taxi şi peste un sfert de oră cobora în centrul oraşului. Se înţelesese cu colonelul Manov ca – atunci când împrejurările ar cere neapărat acest lucru – să reia legătura cu Securitatea prin intermediul unuia din curierii Magazinului Universal. Trimise printr-un băiat o notă cifrată la serviciu, după care se îndreptă spre atelierul său şi se apucă de lucru. Acum nu-l mai interesau niciun fel de ferestre, şi niciun fel de ochi care lăcrăma nu părea să-l mai observe din bolta de piatră. Afară începuse iar să plouă, dar micile şiroaie de apă ce se scurgeau pe geam nu-i mai făceau acum nicio impresie. Începu să fluiere, dus puţin pe gânduri, şi de astă dată munca de restaurare a hidriei greceşti înaintă simţitor.

Spre prânz, curierul îi aduse o informaţie scrisă despre Asen Kantargiev. Regizorul era fiul unui avocat din Sofia lipsit de importanţă şi care murise la doi ani după 9 Septembrie. Maică-sa, profesoară de matematici la un liceu, acum pensionară, locuia la nişte rude, în oraşul Kalofer. Asen absolvise Institutul superior de teatru cu rezultate excelente, lucru de câţiva ani în cinematografie şi se bucura de prestigiul unui muncitor talentat, original, dar nu prea disciplinat. Documentarul său „Motive din Rodope” obţinuse un premiu de încurajare la Fes tivalul cinematografic de la Cannes. Unchiul său, bătrânul Kiril Radicikov, profesor universitar de matematici, fusese câţiva ani colaborator al Securităţii statului pentru descifrarea textelor cifrate. În prezent era pensionar. Asen Kantargiev locuia în vila cestuia, pe strada Numă-uita, nr. 27.

Avakum citi de două ori nota informativă, ridică din

umeri şi rupse hârtia în bucăţele mici. Nu era nimic de reţinut în această informaţie. Matematica şi avocatura formau bineînţeles o bună combinaţie genealogică... Un singur fapt era interesant – cazul cu acest unchi. Avakum ştia că în cercurile Securităţii statului toţi aflaseră că profesorul excelase la vremea lui în descifrarea textelor cu cheie, că avea elevi talentaţi care lucrau şi acum cu bune rezultate la serviciul cifrului.

Fără îndoială, acest punct al notei informative merita o atenţie specială. Era interesantă şi adresa: strada Numă-uita se găsea în acelaşi cartier şi la o distanţă de vreo douăzeci de minute de casa în care locuia Avakum... Şi totuşi, lucrurile păreau încă învăluite în ceaţă.

După ce prânzi cu multă poftă într-un restaurant de cartier, Avakum se întoarse acasă, făcu un foc bun şi începu să lucreze la primul capitol din „Monumentele şi mozaicurile antice". Norii începură să se adune din nou deasupra străzilor pline de noroi. Afară se întunecă şi începu o ploaie liniştită şi rece.

Aşa se scurseră câteva ore. Pe seară, tocmai când se gândea să-şi facă o cafea, soneria de la intrare sună puternic şi insistent. Lăsă creionul, ieşi în vestibul şi privi jos pe mica ferestruică. Pe scări, în faţa intrării, aşteptau vorbind veseli Violeta şi Asen.

— Nu te mai uita aşa şi coboară să ne deschizi, că stăm în ploaiestrigă de jos Asen.

„Halal băiat – râse în sinea lui Avakum, Ghiceşte ce se petrece deasupra capului său fără măcar să-şi ridice privirea. Bravo!", şi cu cea mai bună dispoziţie coborî să le deschidă.

Violeta îl privea tot aşa, pe furiş, cu ochi curioşi, uneori miraţi şi puţin speriaţi. Dar el se păzea parcă înadins, se făcea că nu observă şi răspundea sec şi laconic la întrebările ei.

După ce se instalară comod în jurul căminului, Asen

mai stătu puţin, apoi se adresă Violetei:

— Ce zici? Ne faci o cafea? o întrebă el.

Violeta, care şedea pe covorul moale şi pestriţ, de Kotel, cu picioarele strânse sub ea, se uită la el întrebătoare şi surprinsă.

— Cafeaua, zaharniţa şi maşina de spirt le găseşti pe măsuţa cu rotiţe din dormitor – zise Asen liniştit.

Violeta aruncă o privire rapidă spre Avakum, care zâmbi şi-i făcu un semn aprobator cu capul.

Când rămaseră singuri, Avakum îşi întrebă oaspetele cu o voce liniştită şi domoală:

— Poţi să-mi spui şi mie cum şi de când ai aflat unde ţin aceste lucruri? După câte ştiu, piciorul tău calcă pentru prima dată aici. N-ai vrea să-mi explici acest mic amănunt?

— Oh – exclamă vesel Asen – greşeşti, dragă prietene! Piciorul meu nu calcă pentru prima dată în apartamentul tău. Violeta nu ţi-a spus nimic despre asta? Asen râse uşor. Ştii – zise el – aseară, pe când îmi luam rămas bun de la dânsa, am privit spre verandă şi-am observat că lăsaseşi uşile deschise. Cum vuitul bătea dinspre nord-est, ploaia pătrundea chiar în cameră la tine prin uşile acelea deschise. M-am oprit puţin în pădure, sperând totuşi că blestemata asta de ploaie va sta sau că te vei întoarce tu din oraş. Când am văzut că nu se întâmpla niciuna nici alta, m-am hotărât să-ţi închid eu uşile, deoarece îmi eşti prieten şi m-ar durea dacă ai suferi stricăciuni şi pagube din cauza ploii. M-am urcat în cireş – ceea ce pentru mine nu reprezintă niciun fel de dificultate – şi am făcut totul foarte uşor. Şi la timp, căci ploaia se înteţise şi apa începuse să treacă de pragul uşii. Focul din cămin mai ardea încă şi căldura lui plăcută m-a făcut să rămân câteva minute lângă el. Pe urmă am fost curios să văd şi eu cum te-ai instalat. Trebuie să-ţi spun, între altele, că aici, la tine, chiar dacă e modest, totul e aranjat cu gust, aş zice artistic. Aşa încât uitându-mă în dormitor, mânat,

cum ţi-am spus, de cea mai nobilă curiozitate, am văzut pe măsuţa aceea cafeaua, zaharniţa şi maşina de spirt. Gata-gata să-mi fac şi o cafea! Abia am rezistat ispitei de a rămâne… Era atât de plăcut aici! Mi-am amintit însă că eram un musafir nepoftit şi că oaspeţii de felul ăsta nu trebuie să stea prea mult, mai ales atunci când stăpânul lipseşte de acasă. Am coborât pe scări… Iar când am ieşit în curte, mă aştepta, închipuie-ţi, o mare surpriză. Râse vesel şi făcu şmechereşte cu ochiul către Avakum. Simpatica dumneavoastră persoană, stând lângă zid de parc-o proptise cineva să nu cadă, nu-i aşa?

Avakum simţi că-i ard obrajii. Pentru o clipă, i se păru că înaintea lui se afla un om excepţional, extraordinar de puternic, inegalabil. Avu chiar un gust amar în gură. Asen îl văzuse deci, se uitase la el, îl contemplase în întuneric, în timp ce el semănase – aşa cum stătea, rezemat de perete – cu un biet orb neputincios.

— Ei da, sprijineai peretele şi visai de parcă erai o elevă de pension amorezată! continuă să râdă Asen.

Avakum roşi – pentru prima oară în viaţa lui roşea în faţa unui adversar – şi îşi privi mâinile. Nu ştia ce să răspundă. Pe urmă izbucni deodată într-un hohot de râs atât de puternic, încât Violeta îl privi mirată din dormitor şi-i surâse complice. „Te-am prins, escrocule – gândea cu uşurare Avakum, nemaisimţind niciun fel de amărăciune în gură. O să-ţi văd eu „ochii”, stai numai puţin 1” şi continuă să râdă ca un om care a scăpat dintr-odată de orice fel de temeri şi îndoieli supărătoare şi care răsuflă uşurat.

Acum fu rândul lui Aşen să devină serios.

— Păreai foarte posomorât şi dus pe gânduri – zise el – de aceea m-am gândit să nu te tulbur. Dar de ce râzi?

— Păi, îmi uitasem cheia de la intrare – zise Avakum. Mă întrebam şi eu cum am să intru. Dar tocmai când eram mai deznădăjduit, am scormonit pentru a zecea oară în buzunar şi am găsit-o.

— Într-adevăr, e nostim – dădu din cap Asen. Dar nu ţi-a dat prin cap că puteai ajunge în verandă urcându-te prin cireş?

Avakum făcu semn că nu.

— Nu m-am căţărat niciodată în pomi – zise el. Un văr al meu mai de departe a căzut dintr-un păr şi şi-a frânt gâtul. E o întâmplare pe care o ţin bine minte.

— Dar sub veranda ta e un cireş, nu un păr – râse Asen.

— Totuna – răsuflă Avakum. Şi cireşul tot pom e ca şi părul. De altfel eu sunt un om prudent, nu-mi plac riscurile.

— Sper însă că nu te superi pentru vizita mea de aseară? întrebă Asen. Am intrat aici cu cele mai bune intenţii şi, după câte cred, am făcut un lucru bun.

— Pentru care vei fi răsplătit aşa cum trebuie, la vremea cuvenită! râse Avakum şi se îndreptă repede spre Violeta, ca să-i ia din mână tava cu cafele.

Pe urmă vorbiră de alte lucruri. Asen îl întrebă:

— Am văzut în colţul de lângă dulapul cu cărţi un mic aparat de proiecţie. Ce faci cu el?

Avakum povesti cum a primit în dar un aparat de filmat de la Slavi Kovacev, trecând bineînţeles sub *cere* ceea ce regizorul nu trebuia să ştie. Scoase şi aparatul de filmat din sertarul biroului său şi Asen bătu din palme cu însufleţire:

— Să ai un asemenea tezaur şi să taci! Să ţii comoara asta în mână şi să nu profiţi de ea! Asta-i nemaiauzit! Te rog. Cercetă aparatul cu priceperea unui specialist şi dădu din cap mulţumit. Admirabilă jucărie! Ştii să faci poze cu un aparat fotografic obişnuit? Da? Atunci în trei zile o să înveţi să lucrezi şi cu ăsta. Dacă prinzi uşor – şi am toate motivele să bănuiesc că eşti chiar *foarte* inteligent – peste o săptămână, Violeta şi cu mine o să-ţi fim spectatori şi ne vei proiecta în această cameră plăcută şi ospitalieră filme

lucrate cu propria ta mână.

„Se poartă cu mine de parcă m-ar şi. avea în gheare” – gândi Avakum, aprinzându-şi pipa.

— Nu ştiu cum şi când o să-ţi pot mulţumi pentru totul – îi zâmbi Avakum prietenos. Dar dacă logodnica ta n-are nimic împotrivă, aş fi de acord să începem chiar acum prima lecţie.

— Dacă vă împiedic, cobor imediat – zise Violeta. Şi ea îl privi lung, întrebând, cu sprâncenele încruntate: Să plec?

— Dimpotrivă – răspunse Avakum. Întoarse capul ca să-i evite privirea, de parc-ar fi văzut ochii Trinei din acea fotografie. Dimpotrivă – repetă el – prezenţa dumneavoastră aici, lângă noi, e mai mult decât dorită. Nici nu vă închipuiţi măcar cât de utilă e persoana dumneavoastră în mijlocul nostru!

Avakum râse. Râse şi Asen odată cu el. Râdeau amândoi, sănătos, bărbăteşte, uitându-se din când în când unul la altul pe sub sprâncene. Violeta îi observa mirată. Erau nişte priviri rapide, fulgerătoare, interesante, semănând cu nişte lovituri de sabie.

Petrecură o seară plăcută. Avakum le arătă cărţile lui mai valoroase, câteva gravuri rare, şi în timp ce vorbeau de una şi de alta, el îl întrebă pe regizor, unde stă şi dacă are o locuinţă bună. Cine ştie de ce, Asen nu fu zgârcit la vorbă şi Avakum află o mulţime de lucruri. Unchiul său avea un apartament în oraş, dar îţi fiecare toamnă, îndată ce începea să se strice vremea, se muta în vila lui, unde ocupa, la etajul întâi, un dormitor şi un birou. îl servea o femeie în vârstă, care venea în fiecare dimineaţă şi pleca seara. La parter se găseau sufrageria şi bucătăria. Însă aceste două încăperi nu mai aveau nimic comun cu destinaţia lor iniţială, deoarece nu gătea nimeni aici şi nici nu se servea vreo masă. Unchiului i se aducea de mâncare din oraş, căci pe lângă astmul de care suferea, şchiopăta şi

de piciorul drept, ca urmare a unei crize cardiace, fapt care îl făcea să coboare foarte rar la parter. Astfel că parterul era în întregime la dispoziţia lui Asen – bucătăria şi-o transformase în dormitor, iar sufrageria în birou şi odaie de primire. Unchiul intenţiona să se mute în zilele următoare în „reşedinţa” sa, de toamnă şi atunci Asen avea să-l invite pe Avakum la el. Avakum trebuie neapărat să vadă ce om este acest unchi al lui, să se întreacă în rezolvarea problemelor şi a cuvintelor încrucişate, ca şi în jocul de şah, cu dânsul, căci era într-adevăr cineva. Avea să vadă Avakum ce înseamnă „maestru” şi ce înseamnă „inteligenţă”.

Avakum mulţumi pentru invitaţie şi spuse că aştepta cu nerăbdare această întâlnire. În sinea lui, gândea astfel: sau Asen este o ciudată combinaţie de talent şi nechibzuinţă, şi cu toate că dă lovituri de maestru, îşi descoperă în acelaşi timp poziţiile, sau e convins că el, Avakum, este în general o persoană care nu prezintă nicio primejdie – dat fiind că nu a descoperit la el cupa de argint a lui Icerenski – sau e adânc convins că-l are în mână şi-l poate lichida în orice clipă ar dori sau în orice clipă i s-ar ordona de către cei ce se află în spatele lui. Dintre aceste trei posibilităţi, ultimai se părea cea mai probabilă şi mai acceptabilă, anume că Asen socotea că-l are cu totul în mâinile lui, victimă sigură, posibilă oricând de înlăturat. „De aceea trebuie în primul rând să-i iau posibilitatea de a vedea în întuneric” – hotărî Avakum.

Înainte de a se despărţi, Avakum spuse:

— Dragi prieteni, daţi-mi voie să vă fac o propunere modestă. Sunt un flăcău tomnatic, după cum vedeţi, şi foarte singur. N-aţi vrea să-mi faceţi plăcerea de a merge împreună la teatru? Joacă „Romeo şi Julieta”, un spectacol minunat. Iau eu bilete şi vă aştept în faţa teatrului De acord?

— Oh 1 înflori într-un zâmbet vesel Violeta. Şi înainte

de a aştepta să audă părerea lui Asen în această privinţă, ea strigă bucuroasă: Bineînţeles că suntem de acord. Neapărat 1 Şi, lipindu-se de logodnicul ei, repetă: Mergem neapărat!

— Da, „Romeo şi Julieta” e un spectacol bun – îşi dădu Asen părerea în chip de specialist. Cu toate că mie, personal, piesele de felul ăsta nu-mi plac prea mult. Aş fi preferat de pildă „Macbeth”. Asta este într-adevăr o piesă! Dar ca să vă fac plăcerea, sunt de acord să merg şi la „Romeo şi Julieta”. îţi mulţumim!

În următoarele câteva zile, Avakum progresă atât de mult în arta cinematografică, încât putea să filmeze de pildă un stol de vrăbii în zbor, câteva frunze galbene duse de vânt, pe locotenent-colonelul de la parter când îşi cănea mustăţile şi vorbea entuziast despre corsetele femeilor de altă dată, şi deveni chiar atât de îndemânatic, încât reuşi să pândească şi să înregistreze pe o peliculă de câţiva metri o lungă sărutare dintre Violeta şi Asen.

Era o nouă pasiune, care-l preocupa foarte mult. S-ar putea spune că în aceste zile lăsase aparatul din mână doar atunci când luase masa sau dormise. Seara monta aparatul de proiectat şi pe suprafaţa netedă a unuia dintre pereţii camerei lui apărea deodată pădurea tristă, cu cerul întunecat atârnând mohorât deasupra ramurilor înnegrite, cu covorul de frunze galbene din jurul tulpinilor răscolit din când în când de câte un vârtej şi risipit cu nepăsare în cele patru părţi ale lumii... Avakum proiecta aceste filme de câte două sau trei ori, privea peisajele încruntat, cufundându-se în nori albaştri de fum. Pe urmă punea alte role, şi pe „ecran” apăreau diverse imagini, ceva mai puţin romantice, dar la care Avakum se uita cu mult interes. În mare parte erau figuri de oameni ce trecuseră întâmplător pe strada lor liniştită, sau curţi, garduri şi faţade de case.

În aceste zile, manuscrisul său despre „Monumentele şi mozaicurile antice” nu înaintă nici măcar cu o pagină şi

cauza acestei inactivităţi trebuia căutată nu numai în noua sa pasiune sau în rarele crize temporare de proastă dispoziţie. Pur şi simplu nu-i mai rămânea timp de lucru – când nu filma undeva afară din casă sau nu proiecta filmele făcute, atunci era împreună cu noii săi prieteni sau, dacă nu era în compania lor, se gândea la ei. Cu Violeta vorbea puţin: ce putea să discute un flăcău tomnatic şi sceptic ca el cu o fată care abia absolvise liceul. îi plăcea însă s-o simtă în jurul lui aşa cum dorea să privească tablouri pictate în culori vii sau să asculte cântece de-ale copiilor, oare îi aminteau de ceva frumos, de ceva ce a trecut prin viaţa lui, luminându-i-o ca o rază veselă de soare. Cu totul altfel stăteau lucrurile cu Asen. Erau momente când i se părea că acesta era de o abilitate supranaturală, că se putea strecura oriunde, că putea obţine orice şi că toate aceste calităţi erau comandate de o inteligenţă înclinată spre un aventurism primejdios. Era, în acelaşi timp, ciudat de provocător şi crud ca un copil rău. Prin atitudinea sa, prin aluziile pe care le făcea, prin expresiile şi cuvintele pe care le arunca aşa, ca într-o doară, părea că voia să spună: «După cum vezi, amice dragă, ştiu foarte bine cine eşti şi ce învârteşti, te ţin, ca să zic aşa, sub un clopot de sticlă şi orice ai face nu poţi să-mi scapi din mână. Dar când va bate ceasul, atunci o să ne jucăm puţin de-a „v-aţi ascunselea”, deoarece eşti totuşi un partener interesant şi, cu unul ca tine, jocul acesta e foarte plăcut». Orice s-ar spune, trebuia să recunoască faptul că regizorul era un adversar elegant, care avea simţul umorului.

Şi astfel, în faţa lui Avakum apărură deodată două probleme grele: să-şi apere pielea şi să dezlege cu succes acest nod numit „Asen”. Să ceară acum concursul colonelului Manov sau vreun ajutor ar fi fost prea devreme: nu avea niciun element concret care să dovedească o activitate criminală sau legături cu persoane

care duc asemenea activităţi. Ştia foarte bine că şeful său, colonelul Manov, voia o argumentare pe bază de fapte, iar acestea, deocamdată, lipseau. Bineînţeles, coionelul ar fi întreprins ceva, dar un lucru era în afară de orice îndoială: cercetarea ar fi fost încredinţată altcuiva, iar pe el, pe Avakum* l-ar ţine tot în rezervă, ducându-l de data asta peste şapte mări şi ţări... Şi atunci? Cum rămânea cu „Monumentele şi mozaicurile antice”? Dar cu filmarea unor peisaje romantice? Faţă de plăcerea de a dezlega o enigmă şi de a sud gâtul unui adversar de clasă mare, compensaţia părea neînsemnată. Fără îndoială, perspectivele luptei care se anunţa erau cu mult mai frumoase.

În ziua în care trebuiau să vadă „Romeo şi Julieta”, Avakum îşi aşteptă prietenii în faţa teatrului. Vorbiră de una şi de alta, fumară câte o ţigară, şi când mai rămăseseră doar câteva minute până la începerea spectacolului, el scoase biletele din portofel şi făcu o mutră tristă.

— Din nefericire, locul meu e sus, la balcon – zise el. Iar voi le aveţi în rândul zece, la parter. N-am reuşit să găsesc alte locuri mai bune, ca să stăm cu toţii împreună, deoarece încă de alaltăieri aproape că nu mai erau bilete.

— Mai bine nu le luaţi – zise Violeta.

— E voia destinului! râse Avakum. După care adăugă: Când se va termina spectacolul, ne întâlnim tot aici, ca să mergem împreună spre casă.

Le ură vizionare plăcută şi le făcu vesel cu mâna.

Aşteptă ridicarea cortinei şi, când ochii tuturor erau aţintiţi spre scenă, se strecură fără zgomot afară. În apropiere de intrarea artiştilor se afla maşina institutului, cu şoferul de serviciu. Avakum îi întinse contramarca biletului său, îi luă locul la volan şi o porni în goană.

Vila „unchiului” era înconjurată de un zid scund, acoperit cu plăci de eternit. Poarta de fier sta deschisă

vraişte, şi asta îl scuti pe Avafcum de un efort de prisos – acela de a sări gardul Străbătu repede drumul până la intrarea principală, care era orientată spre pădure. Broasca de la uşă – studiată în prealabil – cedă uşor şi câteva secunde mai târziu se afla într-un vestibul ai cărui pereţi erau acoperiţi până la jumătate cu plăci de marmură roşie. Un glasvand îl despărţea de încăperile parterului, nur în dreapta, o scară interioară, de lemn, acoperită cu mochetă galbenă, suia la primul etaj.

Avakum lăsă în jos butonul de la broasca Yale, astfel încât să nu se mai poată deschide dinafară, şi, luminând cu lanterna, traversă holul, căruia nu-i dădu nicio atenţie. Se află deodată în faţa a doua» uşi vopsite în alb. Una dintre ele ducea la bucătărie – o încăpere lunguiaţă şi îngustă, complet goală, dacă facem excepţie pentru unica „mobilă” dintr-însa – un dulap mare de brad, cu rafturile goale. Cealaltă uşă dădea în sufragerie.

Avakum intră pe cea de a doua şi se încruntă: îl izbi un aer închis, care mirosea puternic a apă de colonie. Snopul de raze galbene ale lanternei sale dezvălui aici un haos de nedescris: patul nefăcut, pijamaua zăcând aruncată pe covor, pe scaune haine trântite în dezordine, biroul plin de farfurii, sticle şi cărţi. Pe pereţi, prinse în pioneze, fotografii de artiste şi tăieturi colorate din reviste. Avakum simţi pe frunte broboane reci de sudoare: în dezordinea de aici, greu putea găsi obiectul pe care-l căuta şi pentru care venise în mod special. Îi trebuia mult timp să se orienteze în acest interior, iar timpul de care dispunea era limitat

După ce-şi reveni din prima impresie, care-l dusese cu gândul la un posibil fiasco, şi îşi învinse dezgustul. provocat de aerul închis, se gândi: unde putea fi pus acel obiect tainic? Ce fel de obiect anume nu ştia nici el, pentru că nu mai avusese prilejul să vadă aşa ceva, dar bănuia cam ce mărime şi formă putea să aibă. În orice caz, mai

mic decât o cutie de o sută de ţigări nu putea să fie.

Avakum se mai uită o dată* prin odaie şi zâmbi: într-un asemenea haos, problema „unde putea fi” părea naivă. Mult mai la locul ei ar fi fost întrebarea „unde nu putea fi”. Bineînţeles, nu putea fi în pat, nici în pijamaua şi nici în hainele azvârlite pe scaune. Nu putea fi nici în soba în care nu era foc, nici în spatele capacului care dădea în coşul casei, nici pe masă, printre cărţi şi farfurii murdare. De altfel nu era de prisos să arunce o privire şi acolo, căci, ca toate mesele din lume, şi aceasta putea să-i dezvăluie şi să-i povestească ceva. Numai că povestea pe care o putea spune masa aceasta era scurtă şi simplă: două persoane mâncaseră nişte crenvurşti. Că fuseseră două, asta se vedea după tacâmuri: două farfurii, două cuţite şi două furculiţe. Gustarea fusese luată aproximativ la vremea prânzului. În niciun caz mai devreme – cojile crenvurştilor păreau încă proaspete, nu se încreţiseră. Pe deasupra, mai erau şi două sticle de bere, goale, şi două pahare. Pe unul dintre pahare se vedea bine urma unui ruj de culoare roşu-aprins. Violeta nu folosea această nuanţă. Prin urmare, comeseana nu fusese Violeta, ci o altă femeie, după toate probabilităţile, una mai brunetă. În farfuria ei mai erau resturi de mâncare, dar paharul respectiv era gol. Celălalt tacâm prezenta cu totul alt tablou: mâncarea fusese consumată până la ultima firimitură, dar paharul rămăsese pe jumătate plin. De aici se putea trage concluzia că femeia fusese mai emoţionată şi mai puţin flămândă decât bărbatul. Asen, căruia îi plăcea să bea şi nu obişnuia să-şi lase paharul nebăut, de data asta procedase altfel – bineînţeles, pentru a-şi păstra toată vioiciunea şi mobilitatea gândirii. Era clar că problema care se discutase la masă nu fusese simplă.

Se mai puteau înţelege şi alte lucruri de aici, dar vremea trecea, minutele se scurgeau, iar lumina lanternei pălea, pierzându-şi puterea. Trebuia să acţioneze repede şi

în direcţia scopului principal. Dar şi amănuntele pe care le aflase din cele văzute pe masă aveau să-i fie, fără îndoială, de folos. Limba obiectelor nu-l inducea niciodată în eroare, spre deosebire de cea a oamenilor, căci era limpede şi sinceră.

Dar unde putea să fie obiectul pentru care venise?

Cercetă sertarele mesei, ale biroului – rafturile lui erau pline până sus cu filme, caiete şi carnete de însemnări. Deschise la întâmplare pagina unui carnet şi râse, cu toate că nu prea avea chef să râdă: pe pagina liniată în pătrăţele erau desenate în creion, cu multă grijă, mai multe feluri de noduri marinăreşti complicate…

Dar nici urmă de ceea ce căuta.

Rămânea garderobul. Aici totuşi mai domnea puţină ordine. Umeraşele erau pline de costume noi şi vechi, de cravate şi cămăşi. Atât de multe, încât Avakum rămase surprins. Căci dacă el se considera, în această privinţă, un om bogat, regizorul îl depăşea însă considerabil, având şi multe costume şi cămăşi străine. Cravatele, cel puţin, erau toate din străinătate. Oricum ar fi fost, în garderob era ordine, iar conţinutul lui arăta limpede preocupările de „dandy" ale proprietarului. „Sertarul de jos era plin cu tot felul de încălţăminte: pantofi vechi şi noi, de mare ţinută sau sport. Şi aici se vedeau destule modele străine – foarte ascuţiţi, cu botul în gondolă sau cu tălpi de masă plastică.

Dar obiectul – obiectul pentru care venise – nu era de găsit. Avakum se lăsă pe unul din scaune şi stinse lanterna. Stătu aşa nemişcat, în întuneric, câteva minute.

Pe urmă se ridică, îşi desmorţi umerii şi trecu repede în bucătărie. Acolo plimbă snopul de raze al lanternei pe pereţi, căutând atent locul prizei. Îl descoperi chiar lângă fereastră – priza fiind vopsită în aceeaşi culoare cu pereţii şi bine ascunsă în zid, aşa încât un ochi neexperimentat greu o putea observa. Şnurul care ieşea din şteeher înconjura partea de sus a ferestrei, se ascundea apoi sub

pervaz, după care dispărea deodată pe sub dulapul gol, de brad.

Avakum dădu dulapul la o parte. Spatele acestuia acoperea o uşă albă obişnuită – o uşă albă care dădea într-o cămară obişnuită, aşa cum au mai toate bucătăriile caselor vechi. Pe uşă se vedea ceva ca un fel de priză, de data asta din tablă albă. Şnurul electric care venea dinspre fereastră dispărea în cămară prin acest căpăcel rotund, tăiat grosolan în tablă albă.

Cămara fusese transformată de curând – ceea ce se vedea cu uşurinţă – într-un laborator bine dotat. În afară de bazinele de spălat, pe o măsuţă rotundă, sprijinită de perete, se găsea un tablou electric de formă pătrată. La lumina lanternei, întrerupătorul şi contactele luciră ca argintul. În faţa tabloului, legat de conductori, se afla obiectul pe care-l căuta Avakum.

Era un mic aparat pentru privit în întuneric, care acţiona cu raze infraroşii. Semăna într-o oarecare măsură cu ochelarii de protecţie pe care-i poartă sudorii când lucrează cu oxigen. Numai că avea şi o cutiuţă elipsoidală deasupra, în care se găsea probabil sursa electrică. În momentul de faţă, aparatul era pus la încărcat. Avakum nu văzuse până atunci un astfel de aparat, dar ştia în mod teoretic în ce fel funcţionează şi şi-l închipuise aproximativ asemănător cu cel pe care-l avea acum în faţă: mai mic decât o cutie de o sută de ţigări, pliant, uşor de purtat în buzunarul interior al unui sacou. Se părea că era, ca mărime, unul dintre cele mai mici.

Oricât se grăbea şi oricât de bine îşi dădea seama că fiecare minut pe care-l pierdea mărea posibilităţile de a-şi risca viaţa, nu putu să reziste ispitei – desfăcu contactele, puse aparatul la ochi şi stinse lanterna. Şi cu toate că era un om reţinut, stăpân pe nervii săi, nu se putu abţine să nu fluiere uşor: avea senzaţia că se cufundase într-un adânc de mare şi că tot ce se găsea în jurul lui era scăldat într-o

lumină difuză, moartă, gălbuie, transparentă, şi venind de undeva de departe. Era ceva ciudat şi tainic, dar frumos ea – n basme.

Dădu aparatul jos de la ochi şi aprinse din nou lanterna. Abia se stăpânea să nu-l ia cu sine – niciodată nu simţise o dorinţă atât de puternică de a avea peva, de a-şi însuşi un obiect străin. Deschise cutiuţa de deasupra, luă o pensetă de pe masa alăturată şi întrerupse în câteva locuri circuitul electric. Defecţiunile făcute erau mici şi aproape invizibile, dar suficiente ca să paralizeze întregul aparat. Erau atât de mici, încât nu puteau fi descoperite şi reparate decât de mâna unui specialist. „N-are decât să plece în Franţa şi să caute acolo un specialist!” râse în sinea lui Avakum.

Se uită la ceas – era aproape opt.

După ce împinse la loc dulapul cel gol, ieşi repede afară. Lăsă uşa de la intrare în aceeaşi poziţie în care o găsise şi, gonit parcă din urmă, se aruncă în maşină. După numai câţiva metri schimbă viteza, forţă motorul şi zbură pe strada plină de noroi. Simţul acela al său care-i spunea că-l pândeşte o primejdie nu-l minţi: la întretăierea cu bulevardul Iavorov, la circa două sute de paşi înaintea lui ţâşni lumina galbenă a unor faruri. O clipă mai târziu, dinspre cotitură veni în goană o maşină şi, mergând aproape lipită de bordura din dreapta a străzii, îi ieşi în faţă. Farurile ei clipiră de câteva ori – şoferul îl prevenea să reducă lumina. „Aici n-ai nimerit-o” – gândi Avakum. Apăsă în acelaşi timp şi acceleratorul, şi butonul care schimba luminile. Puternicele faruri ale Fordului său de şase cilindri inundară Warszawa care zbura înspre el cu o lumină galbenă orbitoare. Neputincioasă, ea îşi reduse imediat viteza, făcu la dreapta şi se urcă pe bordura trotuarului. Avakum râse vesel.

La ieşirea din teatru, lăsând-o înainte pe Violeta, Avakum îl întrebă încet pe regizor:

— ŢIA plăcut spectacolul?

În clipa aceea, Asen îşi aprindea ţigara şi mâna lui se lumină pentru o secundă.

— Spectacolul? apoi aprinse un alt băţ de chibrit, deoarece primul se stinsese din cauza ploii. Da, a fost bun – zise el… Chiar foarte bun.

Violeta se întoarse.

— Aşa? întrebă ea. În vocea ei se simţea supărarea şi o oarecare provocare. Cum poţi să-ţi formezi o părere asupra spectacolului, când n-ai văzut decât trei tablouri?

Şi fata clătină din cap, pornind-o înainte cu paşi mărunţi? Tocurile ei răsunau ca nişte ciocănele pe trotuarul umed.

— De ce numai trei tablouri? întrebă mirat Avakum.

— Ei, de ce 1 Asen oftă şi făcu o grimasă dureroasă. Uite, să-ţi spun, poate că măcar tu o să mă înţelegi!

— Nu cumva ai adormit în timpul celorlalte tablouri? întrebă Avakum.

— Mai rău – zise Asen. N-am dormit, ci pur şi simplu am plecat de la teatru. Am şters-o în modul cel mai neruşinat, ca un adevărat bai Ganiul şi nu pentru o sticluţă de parfum de trandafiri, căci dacă asta ar fi fost cauza, fii sigur că nu se supăra pe mine! Ci pentru un binoclu obişnuit. Înţelegi?

— Absolut nimic 1 dădu din cap Avakum. Ce binoclu?

Asen îl privi cu coada ochiului şi tăcu.

Mergeau pe strada Rakovski, spre staţia de taxiuri din Piaţa Aksakov. îşi croiră drum prin mulţimea care ieşea de la Teatrul Satiric şi se opriră la intrarea dinspre sud a grădiniţei, în faţa Librăriei Orbis. Trebuiau să mai aştepte, deoarece în staţie nu era niciun taxi. Şi în timp ce Violeta se uita în vitrina librăriei – voia să arate că era supărată – Asen povesti la repezeală ce i se întâmplase. Binoclul de care era vorba era prevăzut cu raze infraroşii şi îi fusese dăruit de un operator francez, pe care-l cunoscuse şi cu

care se împrietenise la Festivalul cinematografic de la Cannes. Dar nu ăsta era esenţialul. Ceea ce era cu adevărat important în această tristă poveste era altceva, ceva de natură tehnică. Ca să poată fi utilizat, ca să poţi vedea cu el adică, binoclul trebuia încărcat cu curent electric. Şi Asen îl pusese la încărcat (avea un mic laborator în vila unchiului său), dar abia la teatru îşi amintise că trebuia să scoată aparatul din priză la ora opt seara. Se putea întâmpla să se ardă bobinele dacă nu-l scotea de la curent la ora opt, iar un asemenea binoclu nu se găseşte oricum şi oriunde. Ca să înlăture această eventuală stricăciune ireparabilă, plecase de la teatru, luase repede mi taxi şi gonise spre vilă. La încrucişarea cu bulevardul Iavorovfusese cât pe-aci să se ciocnească cu un idiot, cafe, în ciuda regulamentelor, îl orbise cu farurile lui puternice. I-ar suci cu plăcere gâtul individului aceluia dacă întâmplarea l-ar ajuta vreodată să-l descopere printre miile de alţi nemernici care populează lumea asta plină de ticăloşi. „Uite aşa i-l-aş suci!” îi arătă el lui Avakum. Dar cum Avakum remarcă prudent că într-o întâlnire cu un asemenea „nemernic” s-ar putea întâmpla şi pe dos, adică gâtul lui Asen să fie cel sucit, regizorul izbucni în hohote de râs, după care-i ceru scuze Violetei. Oricum, povestea cu binoclul se sfârşise prost: când ajunsese în laborator, ireparabilul, din nefericire, se produsese. Cu toate astea avea conştiinţa împăcată: făcuse tot ce era posibil, chiar cu riscul de a fi fost strivit de idiotul ăla.

— „Idiotul” ăsta te-a supărat cam tare, după câte văd! interveni Avakum.

Asen nu răspunse.

— Pentru un lucru atât de preţios, şi eu mi-aş fi riscat capulzise Avakum. Ba aş fi dat dracului nu numai câteva tablouri, ci tot spectacolul, dacă ar fi fost necesar.

— Auzi? Asen o trase pe Violeta de mână. El zice că ar fi dat dracului tot spectacolul, iar tu faci scandal doar

pentru câteva tablouri!

— Dar el nu şi-ar fi părăsit logodnica! răspunse înţepat Violeta, smulgându-se cu brutalitate de la braţul lui.

Asen se încruntă, dar tăcu.

Sosi un taxi şi Avakum se aşeză lângă şofer. Tăcură tot drumul.

Înainte de a se despărţi, Avakum zise:

— Îmi pare tare rău de binoclu. Ca şi de mica discuţie dintre voi, din cauza acestuia. Mă simt vinovat, pentru că eu v-am invitat la teatru.

— Ba simte-te bine şi dormi sănătos! râse Asen. Eu am şi uitat fleacul ăsta. Mâine îi voi scrie prietenului meu de la Cannes să-mi trimită două bucăţi. Unul am să ţi-l dăruiesc neapărat ţie, ca amintire. Când vei privi prin el, îţi vei aminti pentru o clipă de lumea umbrelor, şi o să-ţi facă plăcere. În ceea ce-o priveşte pe Violeta, ea m-a şi iertat, căci asta-i datoria ei, să ierte. Nu-i aşa, dragă?

— Ba greşeşti – zise Violeta cu o voce liniştită, dar neaşteptat de fermă. Deocamdată n-am niciun fel de datorii faţă de tine.

Ea dădu din cap în chip de rămas bun şi împinse portiţa ca să intre în curte. Aceasta scârţâi uşor.

— Somn uşor şi vise plăcute! rosti în urma ei Asen.

Apoi se pierdu în întuneric, dispărând după perdeaua deasă a ploii, fără să-şi mai ia rămas bun de la Avakum.

— Poftiţi puţin la noi – îl invită Violeta, oprindu-se în faţa intrării de la parter. Am să vă tratez cu o cafea şi cu un coniac. Acum ştiu că vă place cafeaua. Dacă bunicul nu s-a culcat încă, o să jucăm cărţi. Dacă doarme, o să vă cânt la pian. Sunt o pianistă slabă şi unde mai pui că nici pianul bunicului nu-i cine ştie ce: e ceva aşa, între pian şi clavecin. Veniţi?

Avakum mulţumi şi, câteva minute mai târziu, şedea în salon, odihnindu-se pe un biet fotoliu cu rotile care

fusese desigur nou pe vremea războaielor balcanice. Iordanka, femeia de serviciu, care părea de aceeaşi vârstă cu fotoliul, numai că era mai colţuroasă şi mai ascuţită decât el, aprinse toate becurile şi lumina lor puternică făcu să pară şi mai rece în salon.

Violeta se întoarse îmbrăcată într-o rochiţă scurtă de casă, cu guleraş, semănând perfect cu o fetiţă.

— Bunicul doarme – zise ea, înclinându-şi capul spre umărul stâng – aşa că partida noastră de cărţi se amână pentru altă dată.

— Nu-i nimic – răspunse Avakum. Nu-i nicio nenorocire.

— O, nu vă grăbiţi! surâse şireată Violeta. Dumneavoastră nu ştiţi încă ce vă aşteaptă.

— Sunt gata la orice – răspunse resemnat Avakum. Pe urmă întrebă: Dar unde-i pianul? Parcă era vorba să-mi cântaţi ceva?

— E în camera mea – zise Violeta. Şi iar înclină capul, privindu-l parcă ştrengăreşte pe sub genele ei lungi şi arătând spre uşă: Dacă nu vă e teamă să intraţi în camera unei fete, atunci, vă rog, poftiţi!

— Sunt destul de călit – oftă Avakum şi se ridică. Mulţumesc.

Ea îndoi braţul şi-i arătă cu ochii că dorea s-o conducă.

Iordanka, care trebăluia ceva prin vestibul, rămase cu gura căscată, apoi se încruntă în mod vizibil. Bărbia-i ascuţită începu să tremure de parc-ar fi scuturat-o frigurile. Violeta însă râse veselă, din toată inirna, şi strânse uşor, pe ascuns, mâna lui Avakum. El simţi deasupra cotului freamătul sânului ei tare şi-şi dădu seama că avea mâna umedă.

— Fac repetiţie, lele Iordanko – spuse Violeta silabisind – nu te teme, nu-i nimic serios!

— Repetiţie! mai încet că-l trezeşti pe bunicul! şuieră

printre dinţi, cu asprime, lelea Iordanka. Cât e ceasul ştii?

Violeta nu-i răspunse. Ea împinse uşa camerei sale cu vârful pantofului şi-l lăsă pe Avakum să intre primul, desfăcându-şi parcă cu greu mâna dintr-a lui.

Aici era cald şi bine, soba de teracotă verde, din colţul camerei, duduia plăcut. Un abajur galben înconjura becul, şi toată odaia părea cufundată într-o lumină aurie, în stânga, lângă fereastră, se afla un pat scund, ademenitor. Era pregătit pentru noapte, şi atlazul albastru al plăpumii, ca şi feţele albe ca zăpada ale pernelor de puf te încălzeau şi te îmbiau parcă. Probabil că patul acesta făcut pentru noapte reţinuse mai mult decât trebuia privirea lui Avakum, deoarece Violeta începu îndată să se scuze. Aşa era lelea Iordanka, mereu grăbită şi cu obiceiul ăsta rău de a face paturile pentru noapte încă pe lumină.

După aceea îl pofti să ia loc lângă soba de teracotă verde, punându-i pe scaun repede şi cu îndemânare o pernă împletită din lână. Dinspre sobă venea un miros de lemn ars, şi asta îi plăcu mult lui Avakum. Atât de mult, încât răsuflă adânc, puţin dus pe gânduri şi, distrat, îşi aprinse luleaua.

Instrumentul de care vorbise Violeta semăna cu o bancă de şcoală, cojită şi roasă după decenii de întrebuinţare. Fata se aşeză în faţa lui, deschise capacul şi îşi trecu degetele pe clapele puţin înnegrite. Se auzi un fel de oftat suav, scos parcă de coardele de-argint.

— Ceva vesel sau trist? întrebă Violeta.

— Şi vesel, şi trist – zâmbi Avakum.

Fata se gândi puţin, cu privirea aplecată spre clape, iar el se simţi învăluit deodată de căldura intimă şi de liniştea plăcută a acestei odăiţe modeste, făcându-l în acelaşi timp şi trist şi nespus de fericit. Pe urmă, degetele ei subţiri şi lungi alunecară pe clape, şi cu toate că nu era o pianistă de mare clasă, încă de la primele măsuri odăiţa păru că se estompează şi în ochii lui Avakum totul se

transformă într-o minunată gamă de culori, de la cele mai luminoase până la Cele mai pale. Cu încetul, înaripate de presto-ul pianului, cele luminoase dominară totul. Şi totuşi nu erau culori, ci bucuria luminoasă împletită cu tristeţea, melancolia cu dorinţa de frumos... Această nostalgie a frumuseţii îşi desfăcea aripile făgăduind fericirea pe care niciodată nu o poţi atinge. Dar ce înseamnă viaţa fără acest vis?

Avakum nu era specialist în muzică, nu era nici măcar un prea mare pasionat, dar încă de la primele acorduri ale adagio-ului simţi un fior scuturându-i umerii, de parcă un curent electric i-ar fi străbătut tot trupul, şi sufletul îi fu năpădit deodată de o lumină transparentă venind de undeva de departe, de la un soare nevăzut. Era, bineînţeles, Sonata Kreutzer, a lui Beethoven – una din puţinele lucrări muzicale care-i plăceau foarte mult şi pe care ar fi dorit mereu s-o asculte. Şi în cadrul acela plăcut şi liniştit, scăldat în lumina aurie şi jucăuşă a abajurului galben, îşi simţea inima strângându-se de o durere mută şi mâinile chemând parcă dureros pe cineva care lipsea, ceva ce nu fusese nicicând.

Abia începuseră variaţiile din andante, când lelea Iordanka intră în odaie cu o mică tavă de metal în mâna stângă. Puse tava cu coniac şi cafea pe măsuţa rotundă de lângă pat, stătu o vreme aşa tăcută şi îmbufnată, dar pentru că nimeni nu-i adresă nicio vorbă, dădu din umeri şi se strecură afară fără zgomot. Violeta întoarse încet capul după ea, îşi ridică mâinile de pe clape şi, în clipa când o văzu închizând uşa, râse copilăreşte şi îi făcu ameninţător cu pumnul.

— Ce grijă îmi poartă, sărăcuţa! zise ea. Se răsuci pe scaunul pianului şi, cu faţa spre Avakum, adăugă: Aţi observat? Nici n-a bătut la uşă!

— Nu – zise Avakum – n-am observat nimic.

— Doamne Dumnezeule! exclamă Violeta. V-am

torturat desigur cumplit cu zdrăngănitul meu. Păreţi grozav de nefericit. V-am dăinuit oare atât de mult?

— Dimpotrivă – răspunse Avakum – tot timpul cât aţi cântat m-am simţit foarte fericit. Aş spune chiar mult prea fericit.

Violeta tăcu puţin, după care vorbi:

— Sunteţi un om tare ciudat. Aveţi o asemenea înfăţişare când sunteţi fericit, încât s-ar crede că vă doare o măsea. Pe când Asen al meu, tind e fericit, ştiţi cum arată? Ca o lună aproape plină, cam ca o lună ajunsă în al treilea pătrar 1

— Asen al dumneavoastră… – rosti Avakum. Tăcu câteva clipe, apoi reluă: Asen al dumneavoastră are şi el ciudăţeniile lui, dar, bineînţeles, dumneavoastră sunteţi îndrăgostită şi nu le puteţi observa. Cel puţin aşa mi se pare.

Ea tresări, îşi încruntă uşor sprâncenele, păru că vrea să spună ceva, dar se mulţumi doar să clatine din cap. Rămase puţin dusă pe gânduri pe scaunul de la pian, după care, ca şi cum i-ar fi trecut deodată ceva prin minte, sări vioaie în picioare.

— Se răceşte cafeaua – zise ea – şi vremea trece, iar dumneavoastră vă e probabil somn, pentru că sunt o gazdă plicticoasă şi, după câte se pare, nu mă prea pricep să-mi întreţin oaspeţii aşa cum trebuie. Vă rog, veniţi mai încoace, mai aproape, uite, staţi aici, pe pat. Cred că nu vi se întâmplă prea des să staţi pe patul unei fete, nu-i aşa? Bine. Citesc pe faţa dumneavoastră că sunteţi foarte nefericit, pentru că zâmbiţi. Căci la dumneavoastră expresia feţei arată contrariul sentimentele după cum am aflat acum câteva minute chiar de la dumneavoastră personal. Noroc!

Ea ciocni păhărelul de-al lui şi-i zâmbi.

— Noroc! răspunse Avakum şi sorbi paharul dintr-odată. îl iubiţi mult pe Asen al dumneavoastră?

Rosti asta cu totul indiferent, pe când îşi pregătea meticulos luleaua.

Întrebarea era cu totul neobişnuită, de aceea fata tresări şi se trase brusc spre spate. Mişcarea îi descoperi puţin genunchii: – nişte genunchi de fată pe cale de a deveni din ce în ce mai mult femeie.

— Mi se pare că nu prea-l iubesc – zise ea şi se uită speriată în ochii lui.

— Am bănuit eu – zâmbi Avakum. Lansă un colac de fum şi întrebă din nou, cu aceeaşi indiferenţă, ca şi cum ar fi fost vorba de ceva cu totul lipsit de importanţă: Atunci de ce v-aţi logodit cu el? Ce v-a determinat să faceţi acest lucru?

Obrajii ei se colorară uşor. Lăsă capul în jos şi în clipa aceea îşi observă genunchii dezgoliţi. Faţa i se împurpura atunci de-a binelea.

— S-a întâmplat, cum să vă spun, parcă dintr-o glumă – zise ea, trăgându-şi rochia peste genunchi. Ne întâlneam aproape în fiecare dimineaţă, având acelaşi drum până la staţia de tramvai. îmi plăcea să fim împreună – e frumos, ştie să spună o grămadă de lucruri interesante, femeile se uitau la el în tramvai, se uitau apoi la mine invidioase, şi eu le înţelegeam. Odată m-a luat de braţ, iar eu i-am spus că aşa merg doar cei logodiţi. Atunci mi-a propus să ne logodim, şi eu am fost de acord – credeam că-l iubesc. Tăcu, după care adăugă foarte încet, silindu-se vizibil să pară liniştită: Până de curând am crezut că într-adevăr îl iubesc.

— I-aţi spus cumva că tatăl dumneavoastră este silvicultor raional la Plovdiv? o întrebă Avakum, scoţând leneş colaci de fum din luleaua sa.

Părea a nu se interesa prea mult de sentimentele ei.

Violeta îl privi mirată.

— Ce legătură are tata cu istoria asta? Pentru o clipă, ochii ei limpezi se întunecară şi în glas îi răsună o notă de

enervare: Nu cumva veţi fi gândind că…

— Eu nu gândesc nimic rău – o întrerupse Avakum. Credeţi-mă, vă rog din suflet să mă credeţi. Într-o seară v-aţi destăinuit în faţa mea – vă amintiţi? – şi eu v-am salvat dintr-o situaţie neplăcută. Aşadar, când i-aţi spus că tatăl dumneavoastră este silvicultor la Plovdiv? înainte sau după logodnă? Cred că i-aţi spus-o înainte de logodnă. Pe urmă i-aţi făcut o vizită tatălui dumneavoastră, şi el, ca să spunem aşa, „a fost de acord" ca să vă căsătoriţi cu acest tânăr. Ba l-a plăcut chiar mult – Asen e un om de societate, ştie o mulţime de şmecherii şi se pricepe să se facă plăcut. Pe urmă a plecat la vânătoare o zi-două prin pădurile supravegheate de tatăl dumneavoastră. Dacă a vânat ceva sau nu, asta nu ştiu. Poate că o să-mi spuneţi dumneavoastră, dacă nu e secret.

Ea nu-şi mai putea desprinde ochii de pe chipul lui. Era uluită şi puţin speriată. Arăta ca un copil care vede pentru prima dată trenul.

— Dacă am greşit undeva cu ceva, corectaţi-mă – rosti el fraza lui favorită, zâmbind vesel. E omenesc să greşeşti.

Violeta nu spuse nimic câtăva vreme.

— Ştiţi – vorbi apoi şi clipi şireată – dacă nu m-aş teme că aţi putea dispărea din odaie fără să vă fi băut cafeaua în întregime, m-aş închina, cu toate că niciodată n-am făcut asta. Pentru că am auzit-o pe bunica spunând că diavolii dispar îndată, dacă-ţi faci cruce în faţa lor. Ia aplecaţi-vă să văd dacă nu aveţi cumva cornişe sub păr!

Avakum aplecă liniştit capul şi ea îşi trecu mâna prin părul lui. Gâtul ei alb, ca de puf, se afla acum chiar sub buzele lui. Din decolteul frumos adia un miros îmbătător de trup tânăr şi cald. Ea nu-şi retrăgea mâna de pe capul lui, nu se grăbea, continuând să-i caute cornişele. El se aplecă încă puţin – i se păru că însăşi mâna aceea pe care o simţea deasupra îl invita – şi-şi atinse buzele de gâtul ei.

Câtă vreme să fi durat asta? Ea se îndepărtă uşor, cu faţa roşie ca focul. îl ameninţă cu degetul.

— Şi dac-ar fi intrat acum lelea Iordanka? şopti ea. Ce-ar fi crezut? Pe urmă spuse tare şi calm, ca şi cum nu s-ar fi petrecut nimic: Da, într-adevăr, nu aveţi cornițe. Ceea ce nu înseamnă însă că nu sunteţi trimis la mine de către tartorul dracilor. Poate că sunteţi trimisul special al lui Lucifer şi aţi venit aici ca să mă atrageţi într-un păcat strigător la cer. Recunoaşteţi!

— Recunosc – zise Avakum.

— Biata de mine! oftă cu aparentă durere Violeta.

Râse ştrengăreşte şi nu mai vorbi nimic, ci îl privi doar veselă şi încrezătoare, înclinându-şi capul spre el.

— Ei, şi cum o să se termine toată istoria? întrebă Avakum.

— Ce anume? se miră ea.

— Istoria cu Asen – zise Avakum.

Ea ridică din umeri

— Învăţaţi-mă dumneavoastră. Nu sunteţi oare vrăjitor? Văd că totul vă stă în putinţă.

— Dar mă veţi asculta?

— Bunicul zice că sunt încă o fetiţă. Iar fetiţele sunt cuminţi şi ascultătoare, O să vă asculte, uite – şi aproape că-şi lipi urechea de buzele lui.

— Păziţi-vă de omul ăsta – şopti încet Avakum.

Şuviţe din părul ei moale îi gâdilau faţa.

— Altceva? întrebă ea abia şoptind.

El îi puse mâna pe umăr, o sărută ca mai înainte, dar puţin mai apăsat, apoi se ridică în picioare.

— Şi dac-ar fi intrat lelea Iordanka? îl ameninţă ea cu degetul. Ce-ar fi gândit?

Dar de data asta, în ochii ei nu mai era niciun fel de teamă.

În continuare, evenimentele se desiăşurară astfel: în dimineaţa următoare, când încă nici nu se luminase bine

de ziuă, soneria de la intrare zbârnâi insistent de câteva ori. Avakum citise până târziu, adormise abia în zori, dar cum auzi soneria se ridică imediat în capul oaselor şi începu să asculte cu ochii închişi. Soneria zbârnâi iarăşi de trei ori prelung, cu întreruperi mici. Pe urmă, după puţin, aceasta se repetă pentru a treia oară. «Trei liniuţe – gândi Avakum. Litera „o” din alfabetul Morse.» Semnul convenţional prin care-l anunţau că cei ce vin la el sunt colegi de la Securitate. Cum îşi dădu seama de acest lucru, simţi că-l inundă o bucurie parcă uitată. Alergă imediat la fereastra vestibulului şi se uită – prudenţa nu era totuşi inutilă, în ciuda semnalului cunoscut. Jos se afla un bărbat de talie mijlocie, îmbrăcat cu un loden cenuşiu şi purtând o pălărie cu bor moale. Din cauza gulerului ridicat şi a pălăriei cu borurile lăsate, care îi acoperea chiar şi o parte din umeri, Avakum nu putu să-i vadă faţa. De altfel şi dimineaţa era ceţoasă, cenuşie, iar ploaia măruntă cernea picături foarte fine.

Când Avakum se apleca pe fereastră, omul de jos tresări instinctiv şi-şi ridică privirea. Nici el nu putea să vadă faţa lui Avakum, din cauza ceţei, dar ştia că este privit de sus şi că cel ce se apleca peste pervaz nu era nimeni altul decât cel care şedea la etaj. De aceea strigă nu prea tare, dar suficient ca Avakum să-l poată auzi:

— Cât ai de gând să mă ţii în ploaie?

Avakum sări ca ars, trânti fereastra, se îmbrăcă într-o clipă şi zbură pe scări în jos. Inima bătea să-i spargă pieptul de bucurie. Dar când puse mâna pe clanţa uşii, figura i se răci dintr-odată şi arboră obişnuita ei grimasă veselă, uşor indulgentă.

În pragul uşii se afla colonelul Manov. Stătea puţin adus de spate şi părea prost dispus, dar când dădu cu ochii de favoritul său, nu reuşi să-şi ascundă surâsul cald, care lunecă uşor, ca o rază de lumină, pe buzele lui şi-i luci în ochi, trădându-i sentimentele. Intră repede în hol, aşteptă

ca Avakum să încuie şi abia atunci îi întinse mâna. Poate că l-ar fi îmbrăţişat sau l-ar fi bătut pe umăr, deoarece aici nu erau la serviciu şi nu era nimeni de faţă. Dar Avakum zise rece:

— Vă rog să mă scuzaţi – şi îşi înclină capul cu un respect reţinut, abia atingându-i mâna.

— Nu-i nimic, nu te alarma – răsuflă colonelul Manov, atârnându-şi în cuier lodenul ud. Eu trebuie să mă scuz, pentru că te-am sculat la ora asta din somn, nu tu.

Avakum îl invită printr-un semn cu mâna şi colonelul începu să urce încet scara în spirală.

Când intrară în salonaş, Avakum îl rugă să se instaleze în fotoliu, lângă căminul care încă nu se răcise, şi ceru voie să facă o cafea. În timp ce cafeaua fierbea, colonelul cercetă plin de curiozitate locuinţa, privi prin portalul verandei şi se întoarse iar la locul său de lângă sobă.

— E mai mult decât frumos la tine! zise el, dând bucuros din cap. Ai cumva o ţigară? Mulţumesc. Te-ai aranjat frumos aici. O casă de intelectual, se vede după cărţi. Parc-ar fi locuinţa unui profesor. Scrii ceva? vorbisem noi parcă de o lucrare. Monumente vechi sau aşa ceva. Merge?

— Nu prea – răspunse Avakum din cealaltă odaie.

— Aşa? Colonelul se miră sincer. Păi ai aici condiţii ideale de lucru. Ce te împiedică?

Avakum nu răspunse. Turna cafeaua în ceşti şi tăcea.

— Nu cumva, e de vină nepoata bătrânului! şi colonelul bătu uşor cu piciorul în podea.

Avakum aduse tava cu cafelele şi puse o ceaşcă în faţa colonelului. Pe urmă se aşeză şi el şi începu să-şi umple pipa cu tutun.

— Nepoata e logodită – zise el. Cu un regizor de la cinematografie, Asen Kantargiev.

Colonelul Manov îl privi cu înţeles şi tăcu câteva

clipe.

— Îmi pare foarte rău, nu ştiam – zise colonelul. Regret grozav. Nepoata e o fată drăguţă şi de familie bună. îl cunosc bine pe taică-său.

— Dar pe logodnic? întrebă Avakum. Pe logodnic îl cunoaşteţi cumva?

Colonelul clătină din cap.

Pe urmă vorbiră despre starea timpului, despre reumatism, despre iarna care începuse să bată la uşă. Colonelul mai ceru o ţigară, începu să fumeze şi tăcu.

Avakum ştia prea bine că şeful său aştepta să-i pună el acea întrebare pentru care de fapt venise, de aceea începu:

— Dar dumneavoastră ce mai faceţi? E mult de lucru? Aveţi probleme multe?

Grozav om colonelul! Aşteptase cu stoicism cincizeci de minute pentru ca în sfârşit convorbirea să ajungă şi la această întrebare.

— Oh – zise el, şi oboseala care începuse să-i tulbure privirea dispăru dintr-odată. La noi sunt toate cum le ştii, ca de obicei – încordare şi muncă. Pe frontul ăsta nu e niciodată linişte. E destul de mult de lucru, mai ales în timpul din urmă. N-a fost săptămână fără zile de alarmă.

— Cred – zise Avakum. Se vede şi după faţa dumneavoastră. Aveţi ochii foarte obosiţi: desigur, n-aţi prea dormit în ultimele două-trei nopţi.

Colonelul ridică din umeri şi oftă uşor.

— Aveţi vreun caz mai complicat?

— Te interesează?

— Totdeauna mi-au stârnit curiozitatea cazurile complicate – zâmbi aproape imperceptibil Avakum.

De data asta, colonelul îşi luă singur o ţigară din cutie, o aprinse şi trase de câteva ori cu sete din ea.

— De câtva timp – începu colonelul, uitându-se gânditor la ţigară, de parcă s-ar fi aflat scris pe ea

rezumatul succintei sale povestiri – de câtăva vreme, un post străin de radio – la circa cincizeci de kilometri de locurile pe care le ştii – ţine o legătură regulată, secretă, bineînţeles, cu un om al său, care, după toate probabilităţile, se află la Sofia. Spun „după toate probabilităţile” deoarece omul constituie deocamdată pentru noi o enigmă. N-am reuşit până acum să-l prindem, căci amicul e foarte şmecher: primeşte doar radiogramele de la centru, fără însă a transmite nimic. E foarte posibil că trimite răspunsurile prin intermediul unui curier, printr-un trimis tainic undeva în apropierea graniţei. O să mă întrebi: de unde ştie însă centrul, ce siguranţă are el că agentul său ascultă, că, în momentul când transmite, un post secret de recepţie de pe teritoriul nostru recepţionează radiograma sa cifrată. Sunt posibile, după mine, două răspunsuri: sau central transmite „pe încredere”, potrivit unui program dinainte stabilit şi permanent precizat, sau agentul său o înştiinţează cu un anumit timp înainte de emisie că o va asculta la un ştiu ce oră şi pe cutare lungime de undă. În ce mod anume se realizează această înştiinţare, dacă ea există în realitate, asta n-o ştim. Personal bănuiesc că se utilizează mijloacele şi posibilităţile vreuneia dintre legaţii Nu este exclusă însă nici legătura directă, prin intermediul unor scrisori, telegrame, convorbiri telefonice şi altele, pe baza unui cod de expresii simbolice, stabilite în prealabil. După cum se ştie, în această privinţă posibilităţile sunt. largi şi bogate. Dar, oricum ar fi, încă nu ştim cine este acest „prieten”, care, personal sau prin intermediul altei persoane, primeşte radiogramele din străinătate emise de postul de radio secret.

Ce ştim până acum în legătură cu acest nou caz? Ştim totuşi ceva şi nu puţin. Am reuşit să descoperim cheia cifrogramelor şi să prindem şi să descifrăm, în decurs de două luni, patru dintre ele. În primele două texte cifrate se

dau îndrumări persoanei în chestiune să fotografieze sau să descrie „obiectivele L-Z din sectorul de graniţă A”. Nu ştim ce înţelege precis partea adversă prin aceste iniţiale „L-Z” şi „A”, dar presupunem. Este vorba aproape sigur de importante instalaţii ale sistemului nostru defensiv de pe graniţă. Dacă descrierea şi coordonatele lor cad în mâna duşmanului, nu va fi, bineînţeles, o pierdere ireparabilă, dar ne va crea destule neplăceri. Într-un cuvânt, e lucru cu totul de nedorit.

În cel de al treilea text cifrat, centrul dă dispoziţie agentului său să pregătească amănunţit datele şi să fie gata de a le preda. Se poate conchide de aici că ticălosul a pus mâna pe ceva… A patra cifrogramă dă însă alarma. Am prins-o alaltăseară, la orele unsprezece şi jumătate.

Ea sună textual astfel: „Trimitem un om special pentru date. Va fi adus de Nina. Data, locul şi ora vor fi comunicate mâine cu cheia numărul treisprezece”. Şi iată, aseară, la orele douăsprezece fără un sfert, posturile noastre au prins şi au înregistrat o scurtă radiogramă. Cu toate că a fost transmisă pe lungimi de undă puţin schimbate, se pare că este vorba de cea anunţată în radiograma de alaltăieri seara. Ea precizează data, locul şi ora întâlnirii. Prin ea se fixează întâlnirea la care trimisul special adus de această Nina va primi datele despre sectoarele „L-Z” din regiunea „A” de la graniţa noastră. Descifratorii noştri au radiograma, au lucrat toată noaptea la ea, lucrează şi în clipa de faţă, dar nu i-au putut găsi încă cheia. Şi lucrul acesta nu prevesteşte nimic bun. Gândeşte-te *i* dacă întâlnirea e fixată, să zicem, pentru astăzi, iar noi găsim cheia cifrului mâine? Ce folos? Vom reuşi oare să descifrăm documentul la timp? Aceasta este prima mea teamă. Dar dacă textul cifrat are un codi convenţional şi semnificaţii convenţionale? Dacă e scris, să zicem, aşa: „Nina va aduce omul la zece noiembrie – de exemplu – în Parcul Libertăţii, la ora opt seara, în faţa

bustului lui Rakovşki”. În primul rând: nu ştim cine este Nina, dacă sub numele respectiv trebuie să înţelegem şi să căutăm o femeie, sau, poate, un bărbat. În al doilea rând: tot restul radiogramei poate avea tot atâta legătură cu instrucţiunile reale ale centrului câtă am eu, să zicem, cu avionul TU-114. Parcul Libertăţii poate să însemne „piaţa din faţa gării”, iar bustul lui Rakovski – „Vama centrală”. Treaba asta, după cum vezi, e foarte complicată, îngrozitor de complicată. Şi principala greutate vine din faptul că nu suntem deocamdată pe urma nici unui om. Şi chiar dacă am avea vreun indiciu oarecare, ceea ce urmează e aşa de abil calculat, încât te trec fiorii.

Mă întrebai ce probleme am şi dacă sunt multe. Iată, în câteva cuvinte, pe cea mai complicată dintre ele.

Atât mă frământă afacerea asta, încât în ultimele nopţi n-am putut pur şi simplu să închid ochii. Parcă mă înăbuşeam. De aceea, azi de dimineaţă am ieşit ceva mai devreme, cu gândul să mă plimb puţin, să-mi limpezesc oleacă minţile la aer curat. Am lăsat şoferul să mă aştepte lângă staţia de autobuz şi am pornit-o încoace… Şi deodată mi-am adus aminte: ia stai, mi-am zis, să văd eu ce face, cum s-a aranjat în noua sa locuinţă şi cum o duce căpitanul Avakum Zahov din serviciul de contrainformaţii, căpitan care, de altfel, va fi făcut zilele acestea maior.

Avakum îşi scutură pipa, ciocăni de câteva ori cu ea în scrumieră şi începu s-o umple din nou. Vestea că avea să fie avansat la gradul de maior nici nu-l emoţiona şi nici nu-l interesa în mod deosebit. Încă de acum două luni, tind depusese la minister raportul referitor la afacerea cu epizootia de febră aftoasă, ministrul adjunct făcuse aluzie la o „iminentă” înaintare, dar Avakum uitase chiar de atunci de asta. Acum vestea îl făcu să se simtă prost, şi el se încruntă. Nu cumva omul acesta drag, care şedea în faţa lui, avea să creadă oare că gradul de maior îl va determina acum să acţioneze?

În alte împrejurări, în situaţii obişnuite, s-ar fi supărat într-adevăr, acum însă se încruntă doar şi tăcu. Pe urmă, învingându-şi proasta dispoziţie, se uită în ochii colonelului, pe care-l înţelegea atât de bine, dar nu spuse nimic, ci ridică doar din umeri şi lansă spre tavan un nor de fum albăstrui.

— Ai observat ceva deosebit în jurul tău? întrebă colonelul. Semne că te urmăreşte cineva, de pildă?

Avakum nu răspunse îndată, ci se ridică şi începu, după obiceiul său, să măsoare odaia în lung şi în lat. Ştia foarte bine că acest „dacă îl urmăreşte cineva" nu era o problemă lipsită de importanţă şi care-l privea doar pe el. îşi dădea seama însă, în acelaşi timp, că o recunoaştere categorică a adevărului îl va condamna la o inevitabilă pasivitate, chiar dacă ar fi fost numai preventivă. Iar să nu facă nimic, atunci când de fapt intrase în joc nu din propria sa voinţă şi nici din iniţiativa lui, când mănuşa îi fusese aruncată şi înaintea lui se deschideau perspectivele ademenitoare ale unei „vânători" excepţionale, când, în sfârşit, avea în faţa sa un adversar cel puţin egal, ca Asen – să se condamne deci la o pasivitate voluntară i se părea şi nedemn, şi înjositor, şi prostesc, chiar şi din punctul de vedere, pur profesional, al unui „detectiv". Şi cunoscând bunăvoinţa colonelului faţă de el, bunăvoinţă ce ajungea până la sentimentalism, îşi permise să nu răspundă direct la întrebarea acestuia, ei să pună el însuşi o întrebare. De aceea îşi reluă locul şi vorbi privind în cenuşa caldă încă a căminului:

— Spuneaţi că serviciul nostru de radio-ascultare a înregistrat aseară respectiva radiogramă alcătuită pe baza unei chei cifrate cu numărul treisprezece. La ce oră a început să transmită postul străin?

— Oamenii noştri au prins transmisia la orele douăzeci fără un sfert. Colonelul tăcu. Ai vreo idee?

— Am – râse vesel Avakum. Vă proptân să-mi

înmânaţi ordinul pe care-l aveţi în portofel. Asta-i ideea pe care o am.

Figura colonelului se lumina dintr-odată. El îşi puse mâinile pe genunchi şi se aplecă puţin înainte.

— Propui să te însărcinez cu ordinul de acţiune – aşa trebuie să înţeleg, nu?

— De ce s-o mai lungim – se încruntă Avakum.

Colonelul se dădu înapoi puţin încurcat şi câteva clipe tăcu. Pe urmă scoase ordinul din portofel, îl citi – ca şi cum îl vedea pentru prima oară acum – tuşi dregându-şi glasul şi i-l întinse.

— Contez pe siguranţa ta că terenul din jurul tău e curat – îi aminti el.

Avakum luă ordinul şi zâmbi şiret.

— Te aştept în biroul meu pe la orele nouă – zise colonelul.

— Avakum se uită la ceas – era aproape opt.

— Din nefericire, asta nu se va putea întâmpla – zise el. Vă rog din suflet să nu insistaţi. Şi deoarece colo –, nelul începuse să se încrunte, el adăugă: Să amânăm întâlnirea pentru o oră mai potrivită. Căci, spre deosebire de dumneavoastră, eu am o *urmă* şi trebuie să iau imediat startul, ea să n-o pierd. Nu vă uitaţi aşa mirat la mine. Am într-adevăr *o urmă*. Privi din nou la ceas: Cei de-aeolo or fi şi început să alcătuiască radiograma.

În timp ce vorbea şi se plimba prin odaie, degetele lui lungi se agitau nervos, iar ochii îi râdeau visători. Pe urmă se opri deodată, pielea feţei i se întinse pe obraji şi în clipa aceea figura lui deveni mai ascuţită şi mai slabă. Surâsul visător dispăru, pupilele i se micşorară.

— Întâi – zise el, privindu-l în ochi pe colonel – aş vrea foarte mult să ştiu ce persoane din interiorul ţării au vizitat raioanele de graniţă în ultimele două luni. Voi primi un mare ajutor, dacă mi se vor da aceste date până diseară. Pot spera? Al doilea, e liber locotenentul Markov?

Da? O să aveţi amabilitatea să mâl trimiteţi, dar în aşa fel încât să fie aici cel târziu într-o jumătate de oră? Şi, ca să nu pierdem timp, daţi-i, vă rog, încă trei ajutoare, un post de radio pe unde ultrascurte şi puneţi la dispoziţia lui trei maşini cu posturi de radio. Astea sunt deocamdată cererile mele. V-am obosit? Să vă dau un coniac? /

Abia terminase cu bărbieritul, tocmai îşi dădea cu colonie pe faţă, când sosi locotenentul Markov. Tânărul veni gâfâind agitat, cu ochii scăpărând de bucurie, de parcă îl aştepta o petrecere de nuntă. Avakum îi strânse mâna cu căldură, îi oferi o ţigară şi-l invită să ia loc. Nu se mai văzuseră de pe timpul afacerii cu epizootia de febră aftoasă.

— Ei – îi zâmbi Avakum – cum mai merge treaba? Cum mai stăm cu cunoaşterea oamenilor şi cu experienţa de viaţă? Om, cuvântul ăsta sună frumos, nu-i aşa? Tăcu puţin, apoi întrebă: Vă mai amintiţi de Irina Teofilova?

Era o întrebare neaşteptată: cuvântul om care sună frumos şi Irina Teofilova î? Locotenentul ridică din umeri, nedumerit.

— Mai ţineţi minte când ne-aţi urmărit cu motocicleta până în satul Iordankino?

— Cum să nu-mi amintesc, tovarăşe căpitan, parcă ieri a fost – zise locotenentul şi oftă.

„Eu ar fi trebuit să oftez, nu el” – gândi Avakum.

— Şi mie-mi pare c-a fost ieri – zise Avakum. Vă amintiţi ce rochie purta Irina Teofilova?

— Una albă, tovarăşe căpitan. Avea şi o panglică albă pe cap. Ţiu minte fiindcă era brunetă, avea ochii negri şi de aceea îi şedea tare bine în alb. În ziua aia semăna foarte bine cu o mireasă, tovarăşe căpitan.

— Locotenent Markov – zise Avakum umplând două păhărele cu coniac – să bem pentru albul din viaţă, deoarece se pare că lui îi aparţine viitorul. Culorii alb. Dar deocamdată v-aş sfătui să nu-i acordaţi toată încrederea;

puteţi să iubiţi culoarea alb, dar nu vă încredeţi cu totul în ea. Bucuraţi-vă de ea, aşa, de departe. Să bem deci pentru culoarea alb!

Ciocni paharul cu locotenentul, îşi bău coniacul dintr-o înghiţitură şi se ridică. Deschise micul post de radio pe care locotenentul îl lăsase pe biroul său şi-l pregăti pentru acţiune cu mâini dibace şi experimentate. Pe urmă scoase din sertarul mesei câteva fotografii şi veni cu ele sub lampa ce atârna din tavan – afară era ceaţă şi de aceea becurile erau aprinse.

— Omul se numeşte Asen Kantârgiev – zise Avakum. L-am fotografiat în diverse feluri. Frumos, bine făcut şi elegant ca un dandy. Dar deştept, spre deosebire de alţii de teapa lui. E regizor la cinematografie şi stă aici aproape. Locuieşte pe strada Nu-mă-uita la nr. 27. Aţi reţinut?

— Strada Nu-mă-uita, nr. 27 – repetă locotenentul. Am reţinut.

— Unde vă sunt oamenii? întrebă Avakum.

Locotenentul răspunse că oamenii erau în maşini şi că acestea se aflau parcate pe străzile din apropiere, având tot timpul legătura cu ele prin intermediul postului său de radio. îi dădu un cartonaş pe care era notat semnul convenţional al chemării.

— Dumneavoastră sunteţi „Daud”, iar eu sunt „Rakip” – explică locotenentul.

— Nu vă mai iese de loc din minte afacerea cu febra aftoasă – se încruntă Avakum. Bine. Acum „Rakip” să asculte monologul lui „Daud” şi să fie atent, deoarece nu avem timp să repetăm: minutele ne sunt numărate. Ţineţi acest pacheţel. Înăuntru se afla praf de vanilie şi praf de cărbune de lemn – ca să nu se vadă culoarea albă a vaniliei. Veţi trece pe lângă casa în rare locuieşte prietena nostru regizorul şi veţi presăra praful în faţa porţii E noroi şi de aceea o mică parte din amestec se va lua şi pe

pantofii lui, neapărat. Afară e ceaţă şi nu vă va observa nimeni L-am urmărit şi ştiu că iese dimineaţa cam între zece şi zece jumătate. Aveţi la dispoziţie patruzeci şi cinci de minute bune. Tâmp suficient să trimiteţi pe cineva după un câine, pentru ca să-i luăm urma. Când îl vor aduce, să-l luaţi cu dumneavoastră în maşină. Ţineţi seama că omul pe care-l veţi urmări e foarte perspicace şi de o rara dibăcie. E un artist înnăscut. Probabil bănuieşte că poate fi obiectul atenţiei noastre şi de aceea e cu ochii în patru. Aşa încât sarcina nu este de loc uşoară – nici pentru dumneavoastră, nici pentru ajutoarele pe care le aveţi. Se va întâlni astăzi, şi foarte probabil chiar acum de dimineaţă, cu o tânără femeie. Ca să fim bine crescuţi, hai să însemnăm numele femeii cu „x”, deoarece încă nu ştim cum o cheamă. Şi nici care este adevăratul ei nume. Nu o cunosc, n-am văzut-o, dar bănuiesc că e brunetă şi sunt sigur că rujul pe care-l utilizează are culoarea zmeurei. Nu e ni<a prea elegantă, dar nici prea modestă. E de talie mijlocie şi exteriorul ei nu bate la ochi Dar preveniţi-vă oamenii să n-o confunde cumva cu tânăra asta – şi Avakum scoate din portofel câteva fotografii ale Violetei şi i le dădu – fiindcă şi ea e brunetă şi, din nefericire, întrebuinţează şi ea un ruj destul de viu colorat. Locuieşte aici, în casă cu mine, e prietena regizorului şi se întâlneşte des cu el. Însă nu are nimic comun cu femeia „x”.

Aşadar, în linii mari, sarcina dumneavoastră se reduce la aceasta: să daţi de urma brunetei de care v-am vorbit. Urmărindu-l pe regizor, veţi ajunge sigur şi la brunetă. Bineînţeles, cu o singură – condiţie, şi anume să nu fiţi observaţi. Căci dacă regizorul observă că e urmărit, dacă are cea mai mică bănuială măcar, puteţi considera sarcina compromisă. Dacă simte că sunteţi pe urmele lui, chiar de v-aţi pune pe cap nişte pălării care v-ar face invizibili, şi tot ar fi în zadar. Aşa încât trebuie să vă păziţi cu toţii ca de foc să nu fiţi remarcaţi! Procedaţi ca şi cum

omul acesta ar avea patru ochi şi patra urechi 1 Parcaţi una dintre maşini în apropiere de staţia de autobuz. În momentul când prietenul nostru se va urca în autobuz, să pornească după el. Meu departe păstraţi legătura cu mine, ca să vă spun ce aveţi de făcut în cursul urmăririi.

Locotenentul ieşi şi Avakum stinse lumina. În odaie se făcu întuneric. Era o dimineaţă atât de ceţoasă, încât prin ferestrele largi ale portalului verandei nu se vedea nimic. Parapetul ei, ramurile negre ale cireşului, totul părea cufundat în adâncimile unei mări albieioase-eenuşii, în care ochiul nu putea pătrunde.

Acţiunea luă sfârşit către orele unsprezece. În linii mari, ea se desfăşură astfel: la orele zece, „Rakip" îl chemă pe „Daud" şi-l informă că regizorul ieşise din casă şi se îndrepta spre staţia de autobuz. Câteva minute mai târziu, „Rakip" comunică direcţia pe care o luase autobuzul: regizorul se îndrepta spre clădirea postului de radio Sofia. „Daud" îi ordonă lui „Rakip" să depăşească autobuzul şi să transmită urmărirea maşinii care venea după el. În faţa intrării principale a stadionului, cea de a doua maşină anunţă că regizorul a coborât la staţie. «Porniţi încet pe strada Gurko şi opriţi la întretăierea cu bulevardul Toabuhin – dispuse „Daud" – şi comunicaţi lui „Rakip" să vă urmărească mai de departe.» Pe urmă „Daud" întrebă dacă negura împiedică vizibilitatea. Primi răspunsul că într-adevăr era o vizibilitate scăzută. „Observatorul să coboare, să taie bulevardul şi să-şi cumpere un ziar de la chioşcul din colţ, iar maşina să meargă mai departe pe strada Gurko" – ordonă „Daud". Un minut mai târziu, „Rakip" anunţă că a intrat în legătură cu cea de a doua maşină. Urmă un timp de tăcere şi Avakum simţi că i se opreşte inima. „Dacă îl scapă din ochi, s-a dus dracului totul" – gândi el şi se uită la ceas. Era zece şi jumătate.

Trecură aşa câteva minute chinuitoare, şi tocmai

când își pierduse răbdarea și se pregătea să ceară legătura, „Rakip” începu să emită din nou. El comunica: regizorul a urcat pe scara „B” la cea de a șaptea casă pe stânga; s-a oprit la etajul al doilea și a rămas două minute în apartamentul aflat pe partea dreaptă cum privești din stradă; în clipa de față își continuă drumul pe strada Gurko spre centrul orașului; pe urmele lui merg doi oameni din dea de a doua mașină. „Puneți sub supraveghere etajul al doilea – ordonă Avakum – și cercetați personal cine locuiește acolo, de când și ce fel de oameni sunt”. Aprinse o țigară și începu să se plimbe nervos prin odaie. Privi pe geam spre verandă: ceața se ridică și începuse să plouă mărunt.

„Rakip” sună din nou la unsprezece și un sfert. Acțiunea care începuse cu atâta succes se terminase cu un fiasco total: la întretăierea cu strada Rakovski, regizorul sărise într-un taxi care-l aștepta la colț, lângă birourile lui „Balkaniurist”. Urmăritorii se repeziră după el cu cea de a doua mașină, dar taxiul apucase să se depărteze, oprind în fața marelui Magazin Universal cu douăzeci de secunde înaintea lor. Regizorul dispăruse în masa cumpărătorilor care se revărsa ca un torent de la raioanele parterului. După toate probabilitățile, se strecurase afară pe una din ieșirile ce dau în bulevardul Gheorghi Dimitrov sau în mica piață din fața Băii. Taxiul fusese chemat din Piața Aksakov. I se dăduse dispoziție să aștepte în fața intrării la „Balkanttirist”. Așa se terminase istoria cu regizorul.

În cea ce privește locuința de pe strada Gurko, informațiile erau următoarele: apartamentul din dreapta de la etajul al doilea era compus dintr-o cameră și o bucătărie. Locuința figura pe numele unui oarecare Naiden Stamov, medic, plecat în Guineea pe doi ani. Temporar locuia acolo verișoara lui, Liliana Stamova, instructoare la un Club de radio din raionul zece. Liliana Stamova plecase de cu seară în provincie, iar în dimineața aceea sosise aici

maică-sa – fusese observată între orele opt şi nouă de chiriaşul de la parter, un profesor pensionar, administratorul blocului. Stoamenka Krăsteva Stamova – aşa se numea mamafusese zărită şi de locotenentul Markov. Acesta o văzuse ieşind pe intrarea „B” la un minut după regizor. Bineînţeles, atunci nu ştiuse cine e. Femeia venea destul de des la Sofia, avea fişă de flotant şi era chiar înregistrată în lista locatarilor blocului. În afară de faptul că era surdă, suferea şi de reumatism, aşa că venea în fiecare primăvară şi toamnă ca să facă băi la Ovceakupel[3].

Acestea erau informaţiile date de „Rakip”.

— Nouăzeci la sută insucces – zise încet Avakum.

Dădu să închidă telefonul, dar la cealălat capăt al firului glasul locotenentului peroră agitat:

— Totuşi am făcut tot ce-a fost posibil!

— Dumneavoastră nu aveţi nicio vină – surâse indulgent Avakum. îşi dădea seama că jocul era pierdut.

Simţea în gură un gust amar de tutun. Receptorul atârna greu în mâna lui, de parc-ar fi fost de plumb. Dumneavoastră nu aveţi nicio vină – repetă el. V-aţi îndeplinit sarcina foarte bine, vă felicit din toată inima.

— Vă mulţumesc cu respect – răspunse cu glas stins locotenentul.

După o scurtă pauză întrebă dacă e liber.

— Mai aşteptaţi încă cinci minute – zise Avakum. Cinci minute trec repede, nu vă pierdeţi răbdarea. Pe urmă vorbi ceva mai apăsat: Sunaţi-mă după cinci minute şi o să vă spun atunci dacă sunteţi liber – şi închise telefonul.

Era posibil oare ca în aceste cinqi minute „săr se mai întoarcă” lucrurile? Iar înfrângerea să se transforme în victorie? Trebuia să se mai gândească.

Focul pe care-l aprinsese în cămin duduia acum

---

3 Suburbie a Sofiei, devenită staţiune balneară datorită izvoarelor sale termale.

vesel. Avakum se instală comod în fotoliu, îşi întinse picioarele şi început să fumeze. Afară cădea o ploaie liniştită, rece, adormitoare, şi picăturile formau şiroaie miei pe sticla geamurilor.

10

Exact după cinci minute, telefonul sună.

Aştept ordinele dumneavoastră – zise locotenentul.

— Mai aveţi de lucru încă puţin – zâmbi Avakum. Glasul îi suna vioi şi în pupilele-i dilatate sclipeau lumini reci. Mi-aţi spus adineauri – începu el – că Liliana Stamova, instructoarea de la Clubul de radio, a plecat aseară în provincie. Nu-i aşa? V-aş ruga să intraţi în legătură cu conducerea clubului şi să vă interesaţi unde a plecat Liliana Stamova, când şi pentru ce anume. M-aş bucura foarte mult dacă aţi afla ora exactă a plecării ei.

— Pot să vă dau chiar acum informaţiile – zise locotenentul. Am vorbit între timp cu conducerea-clubului şi cu tehnicianul de serviciu. Liliana Stamova este o foarte bună radiofonistă, a câştigat acum două săptămâni un concurs şi a primit ca premiu un bilet în circuit prin ţară. îl va utiliza făcând câteva întreruperi. Aseară a plecat la Plovdiv. A fost condusă la gară de radiotehnicianul de serviciu.

— Chiar cu el aţi vorbit?

— Da, şi de la el am aflat toate astea, despre concurs şi despre bilet. El însuşi i-a urcat valiza în tren.

— Perfect 1 exclamă Avakum. Informaţiile sunt grozave. Nici nu aveţi idee cât de grozave sunt 1 Acum mai am încă o rugăminte. Telefonaţi imediat la Kula şi întrebaţi la ce oră a plecat mama Lilianei către Sofia. Asta se poate afla uşor de la cei din casă.

— Păi, dacă a sosit azi-dimineaţă la Sofia, atunci e natural să fi călătorit astă-noapte! nu se putu abţine să nu-i dea răspuns locotenentul.

— Vă rog lăsaţi ceea ce este natural la o parte – se

încruntă Avakum deasupra receptorului. Aş vrea foarte mult să ştiu când a plecat spre Sofia, mă înţelegeţi?

— Vă înţeleg 1 Doriţi să ştiţi când a plecat mama Lilianei spre Sofia – îi răspunse milităreşte locotenentul.

— Exact – aprobă Avakum. Şi peste un sfert de oră, când veţi veni la mine cu această informaţie, să nu uitaţi, tovarăşe locotenent, să-mi aduceţi şi o fotografie de-a lilianei. Mă interesează cum arată la chip această radiofonistă. Aţi reţinut?

— Da, informaţia şi o fotografie a Lilianei – repeta locotenentul Markov.

Tăcu apoi, în aşteptarea unui nou ordin.

— Executarea 1 zise surâzând Avakum.

Lăsă apoi receptorul şi îşi reluă locul în fotoliu.

După-amiaza se dovedea plină de surprize.

Locotenentul Markov sosi după o jumătate de oră. Fotografia pe care o aducea era mică – o fotografie de serviciu – şi Avakum trebui să se servească de lupă ca să poată vedea mai bine. Prin sticla lupei îl privea o femeie tânără, slăbuţă, blonzie, cu pieptănătură aproape băieţească. Ochii ei mari, larg deschişi, priveau ferm, dârz, hotărât. Avea o frunte înaltă, frumos boltită, şi sprâncene subţiri, aproape unite deasupra nasului. Şi buzele-i erau tot subţiri, drepte, uşor întredeschise – semn al unei sensibilităţi ascuţite, morbide. Buzele de neurastenică, ochii nefiresc de mari şi privirea prea fixă dădeau impresia unei firi înclinate spre exaltare. Dar, în general, fotografia trăda o persoană cultă.

— Ei – întrebă Avakum, arătând spre portret – ce părere aveţi despre această persoană?

— O femeie delicată – zise locotenentul.

Avakum zâmbi enigmatic şi dădu din cap. Pe urmă întrebă de mama Lilianei. Locotenentul îşi lăsă privirile în jos ruşinat.

— Direcţia miliţiei afirmă că a plecat astăzi de

dimineaţă la Vidin, cu cursa obişnuită de autobuze, care pleacă la orele cinci şi patruzeci de minute.

— Asta e imposibil 1 râse Avakum. Vă amintiţi ce mi-aţi spus puţin mai înainte? Aţi afirmat că mama Lilianei a plecat spre Sofia cu trenul de seară. Dar trenul pleacă de la Vidin spre Sofia la orele opt seara. Iată mersul trenurilor, uitaţi-vă şi dumneavoastră I Ca să poată lua trenul de seară, nu e de loc necesar să se plece de la Kula încă din zori. Nu-i aşa? Cel care vrea să plece la Sofia cu trenul de seară va prefera să ia de la Kula unul din autobuzele de după-masă, fie pe cel de la orele paisprezece şi treizeci şi cinci, fie pe cel de la cincisprezece şi treizeci şi şapte de minute. Cum va explicaţi acest lucru?

— Există o singură explicaţie logică – zise locotenentul. Şi cred că foarte simplă: oamenii noştri greşesc. Afirmaţia că mama Lilianei a plecat azi-dimineaţă de la Kula nu corespunde adevărului. Mama Lilianei a plecat de la Kula ieri după-amiază şi a călătorit de la Vidin la Sofia cu trenul de seară.

— Dacă ea ar fi plecat azi-dimineaţă din Kula, s-ar fi aflat în momentul de faţă încă îngara Vidin, – deoarece trenul spre Sofia pleacă din gara Vidin la ora treisprezece şi treizeci şi patru. Dar în clipa de faţă, după cum se ştie, mama Lilianei face baie la Ovceakupel sau se plimbă pe undeva pe străzile Sofiei. Prin urmare, în informarea oamenilor noştri de la Kula este o greşeală. Dacă ţineţi la acest amănunt, o să cer încă o convorbire cu cei de la Kula şi o să-i fac pe oamenii noştri de la miliţie să-şi dea seama că au greşit.

În timp ce locotenentul vorbea înfierbântându-se tot mai mult, Avakum tăcea şi privea distrat pe fereastră. Afară, ploaia continua să cearnă liniştit.

Câtva timp tăcură amândoi.

— Aţi terminat? întrebă Avakum.

— Dacă ţineţi, pot să mai cer o convorbire cu cei de

la Kula – repetă locotenentul.

Avakum făcu un gest plictisit cu mina.

— Inutil – vorbi el. Oamenii noştri de la miliţia dătţ Kula au perfectă dreapta e.

Pe figura locotenentului apăru o expresie de mirare şi spaimă.

— Nu vă înţeleg – zise el. Cum o să aibă dreptate, când femeia se află aici? Doar am văzut-o cu ochii mei!

Avakum se uită la ceas. Era aproape două.

— Locotenent Markov – zise el – n-aţi luat masa. Din nefericire, eu nu vă pot oferi nimic. Zâmbi: Casa mea e casă de flăcău, săracă. Nu găseşti aici decât coniac şi cafea. De aceea mergeţi repede şi luaţi masa la vreun restaurant oarecare. Mâncaţi ceva mai bine, fiindcă s-ar părea că va fi cazul să lucrăm până târziu. Continuaţi să ţineţi sub observaţie locuinţa de pe strada Gurko. O să ţinem legătura între noi – când va fi nevoie – prin acelaşi cod. Aşa încât… poftă bună!

Când locotenentul plecă, Avakum îşi dezmorţi umerii şi zâmbi vesel. Pe urmă îşi turnă un păhărel de coniac, dar bău foarte puţin – abia îşi muie buzele. Se aşeză la masă, luă un creion şi făcu, după obiceiul său, „ecuaţia” de încheiere: bilanţul cunoscutelor şi necunoscutelor problemei până în acest moment.

LIUANA STAMOVA	*STAMENKA STAMOVA*
a. A primit ca premiu un bilet în circuit de cale ferată – două săptămâni.	a. Azi-dimineaţă la orele zece a fost în locuinţa fiicei sale, de pe strada Gurko.
b. Declară dinainte că va folosi biletul făcând unele *întreruperi*.	b. Ca să fie ozz-dimineaţă în apartamentul din strada Gurko, a călătorit cu trenul de seară Vidin-Sofia.

c. îşi *amână* plecarea cu două săptămâni. (De ce? Ca să aştepte „vreme frumoasă” în luna noiembrie?)	c. Ca să ia trenul de seară Vidin-Sofia, a plecat de la Kula la Vidin ieri *miază*.
d, Pleacă la Plovdiv *însoţită* până la gară. Şi asta cu câteva ore *înainte* de a emite postul de radio secret. (întâmplare…?)	d. Dar Direcţia miliţiei afirmă că ea a plecat din oraşul Kula cu autobuzul de la orele cinci şi patruzeci de minute *dimineaţa*.
e. Dar aseară ea a primit la Clubul de radio cifrograma postului de radio-secret. La orele douăzeci şi trei şi jumătate.	*e.* Trenul Vidin-Sofia pleacă din gara Vidin la orele treisprezece şi treizeci şi patru de minute după-amiază.
f. *După* orele douăzeci şi trei şi jumătate *nu mai* este niciun tren spre Plovdiv şi nici în alte direcţii.	f. Deci ea călătoreşte cu trenul de zi şi va sosi azi la orele douăzeci şi două *sear* i
Deci: „plecarea” spre Plovdiv e înscenată. Se asigură un eventual alibi sau este o măsură pentru inducerea în eroare a serviciului de contrainformaţii. *Deci*: Liliana Stamova e *aici*.	A *Deci*: femeia care a fost observată către ora zece în apartamentul din strada Gurko, cu toate că seamănă cu *Stamenka*, nu a fost Stamenka Stamova.

Că Liliana era una şi aceeaşi persoană cu Nina despre care era vorba în cifrograma postului secret de

radio nu mai putea ti nicio îndoială. Sigură era şi presupunerea că Liliana-Nina se afla aici. Că exista o legătură bine gândită şi calculată între „plecarea” Lilianei şi sosirea mamei ei surde de la Kula – nici asupra acestei probleme nu putea să mai încapă vreo discuţie.

Dar unde se afla în acest moment Liliana-Nina? Şi cine era femeia care o dubla pe maică-sa, femeia ce fusese observată azi-dimineaţă în apartamentul din strada – Gurko?

În mintea sa, Avalcum avea gata răspunsurile la aceste două întrebări. Le extrăsese teoretic din ecuaţii, făcând bilanţul datelor cunoscute şi necunoscute. Acum trebuia să acţioneze – se apropia ora fixată pentru întâlnirea dintre Asen şi trimisul special al centrului de peste graniţă.

Înainte de a ieşi din casă, îl întrebă la telefon pe colonelul Manov dacă aveavreun rezultat în legătură cu descifrarea radiogramei. Colonelul răspunse negativ. Bineînţeles, această scurtă convorbire fusese purtată într-un limbaj convenţional.

Maşina îl duse până la întretăierea bulevardului Tolbuhin cu strada Gurko. Când. coborî pe trotuar, Avakum îşi deschise umbrela, o aplecă în aşa fel încât să-i ascundă faţa şi porni grăbit în direcţia casei în care locuia Liliana. Urcă liniştit scările, se opri în faţa apartamentului din dreapta de la etajul al doilea şi în timp ce-şi închidea umbrela examina broasca „Luznik16 – lucru simplu, care ceda fără niciun fel de efort în faţa cheii lui universale, în tot atâta timp cât era necesar pentru a deschide cu o cheie obişnuită. Descuie liniştit, fără zgomot, şi fără niciun fel de semne care ar fi trădat graba – ca omul care intra obosit şi puţin* plictisit în propria lui casă.

Închise uşa după sine şi lăsă în jos butonul de sign-ranţă al broaştei. Câtva timp stătu nemişcat, ţinându-şi respiraţia şi fiind tot numai urechi. Se afla într-un mic

antreu de formă pătrată, aproape gol; doar cu cuier vechi era aşezat în stânga uşii. De cârligele lui nu atârna nimic şi lipsa unor lucruri obişnuite dădeau un sentiment de solitudine, de singurătate tristă, de pustiu.

În obscuritatea rece se vedeau două uşi: una la stânga şi cealaltă în faţa uşii de la intrare, amândouă vopsite în cafeniu de foarte multă vreme, aşa încât se cam înălbiseră. Avakum îşi aminti descrierea casei: uşa din faţa intrării dădea în odaia dinspre stradă. Deoarece apartamentul nu se mai compunea şi din altele, se putea deduce lesne că uşa cealaltă ducea în interior – după toate probabilităţile, la bucătărie.

Umblând eu toată atenţia, pentru a nu face niciun zgomot, el crapă puţin uşa ce dădea în cameră. Pe urmă ciocăni foarte încet. Nu răspunse nimeni. Atunci deschise uşa larg: înăuntru era întuneric ca şi în antreu „din* cauza storurilor lăsate. În obscuritatea camerei se zărea un pat, desfăcut pentru culcare, unşifonier – care astupa colţul dintre peretele de răsărit şi cel dinspre nord – şi o măsuţă de toaletă situată în faţa şifonierului. Pe măsuţă se afla o oglindă înaltă, cu o ramă înflorată. Dacă mai adăugăm şi cele două taburete de lângă pat, am isprăvit întregul mobilier. În acest cadru modest, un singur lucru atrase atenţia, lui Avakum: pe aşternutul alb al patului zăceau aruncate o mulţime de obiecte de îmbrăcăminte. Toate aparţinând unei femei. Totuşi, un lucru te izbea imediat: alături de o fustă neagră de şiac, de o Muză de Iană şi de un ilie de şiac – alături deci de atributele vestimentare fireşti ale unei femei bătrâne de la ţară – se vedeau obiecte de lenjerie fină şi delicată, aparţinând unei fete de oraş. Pe covoraşul din faţa patului zăceau alături două perechi de ciorapi: unii împletiţi din lână neagră şi aspră; alţii de mătase, fini, aproape aerieni.

Avakum surâse şi dădu din cap. Ieşi în vârful picioarelor din odaie şi-şi lipi urechea de cealaltă uşă,

aceea care se afla în stânga intrării. Dinăuntru nu se auzea nimic şi nici nu era necesar să se audă. Dar prin crăpături, prin gaura cheii ieşeau aburi, care se vedeau bine în atmosfera rece a antreului. Mirosea vag a săpun parfumat şi a apă fierbinte. Avakum ridică din umeri: dincolo de bucătărie era desigur baia şi prin uşa deschisă ieşeau aburii calzi. Bineînţeles, cineva făcea baie. Şi acest „cineva" era, fireşte, proprietarul veşmintelor care zăceau grămadă pe pat.

Avakum deveni vesel; îi venea chiar să fredoneze. De mult, încă de pe timpul cazului de la Momcilovo nu mai încercase o asemenea bucurie. Era acelaşi imn de victorie şi satisfacţie care-i răsunase în minte pentru prima oară atunci când deasupra Karabairului apăruse avionul dorit. Aceste câteva secunde de însorită bucurie compensau nesfârşita mare de neplăceri şi amărăciuni. 11 atrăgeau irezistibil, iar aspiraţia, ca şi dorinţa de a le trăi, îi dominau întreaga viaţă…

Şi astfel, se întoarse în odaie şi căută din ochi un loc în care să se poată ascunde. Colţul din spatele şifonierului reprezenta o poziţie excelentă, dar numai pentru adăpost. El deschise repede una din uşi, împinse în dreapta şi în stânga rochiile atârnate acolo şi pentru a doua oară simţi dorinţa să fredoneze ceva: printre scândurile subţiri care formau spatele acestei vechi mobile erau crăpături destul de mari ca să se poată zări printre ele, măcar cu un singur ochi. Răsuci uşor cheia pentru ca uşa să nu se poată încuia din nou şi aranjă rochiile aproape în acelaşi fel în care le găsise. Pe urmă împinse garderobul atât cât fu necesar ca să se strecoare în colţ, privi prin „ambrazură" şi dădu din cap mulţumit.

Era o acţiune gândită din toate punctele de vedere şi de aceea întâmplarea nu mai juca aici niciun rol. Dacă cineva l-ar fi observat în momentul când intra, ar fi afirmat că a sunat şi că uşa fusese descuiată. Şi-ar. fi arătat

legitimaţia sa de inspiector al serviciului de pompieri şi tot ar fi reuşit să cerceteze fiecare colţişor al apartamentului. Dacă după garderob nu ar fi fost un loc bun de observat, s-ar fi ascuns după pat sau s-ar fi vârât sub pat – clasica manevră a amanţilor surprinşi asupra faptului… Sau nu s-ar mai fi ascuns de loc. Şi în acest caz şi-ar fi atins scopul, dar, bineînţeles, cu preţul, fireşte nedorit, al demascării sale. Şi, în sfârşit, dacă evenimentele nu s-ar fi precipitat atât de repede şi nu s-ar fi dus o luptă pentru câştigarea fiecărui minut, ar fi putut să-şi schimbe înfăţişarea, să ia chipul pe care l-ar fi dorit, şi atunci tot jocul acesta de-a v-aţi ascunselea ar fi fost de prisos. În orice caz, în această vizită nedorită întâmplarea nu juca niciun rol. El nu făcea altceva decât să verifice concluziile la care mintea sa ajunsese pe cale teoretică şi acţiona acum după împrejurări, potrivit cu avantajele pe care i le ofereau obiectele şi locul.

La câteva minute după ce-şi ocupase poziţia sa din colţ, uşa se deschise şi în odaie intră o siluetă înfăşurată într-un halat şi cu o bonetă de baie pe cap. Din cauza semiobscurităţii care începuse să fie tot mai densă şi pe cale să se transforme în întuneric, faţa nu i se putea distinge bine şi Avakum regreta că se ascunsese în colţul acela blestemat, înjurând în gând norocul său spart în fund, în imposibilitate acum de a-şi mai schimba câtuşi de puţin poziţia.

În acest timp, silueta se aşezase pe colţul patului şi aştepta desigur ca halatul să-i absoarbă apa de pe trup. Pe urmă se ridică, se duse la fereastră şi verifică dacă perdelele erau trase perfect. După aceea traversă camera, întinse mâna şi suci comutatorul electric. Fără să se grăbească, îşi scoase boneta, desfăcu halatul şi îşi scutură umerii. Halatul roz şi pufos căzu singur la picioarele ei. În mijlocul camerei strălucea acum pielea albă ca laptele de pe trupul unei tinere femei. Ovalul feţei era prelung,

fruntea înaltă, ochii căprui, mari, larg deschişi. Era încă o fetişcană – se vedea după sânii puternici şi după talia aproape băieţească, ca şi după pântecele foarte supt.

Avakum nu se miră – se aşteptase la asta. În cameră se afla Liliana Stamova, radiofonista. El nu fu surprins nici de metamorfoza ce începu să se desfăşoare sub ochii săi. Ştia dinainte că trebuie să existe o asemenea metamorfoză şi o aştepta.

Ea îşi puse mai întâi ciorapii de mătase, îi întinse bine pe picior şi îi netezi cu mâna. Pe urmă trase peste ei ciorapii cei groşi de lână, îi fixă deasupra genunchilor cu jartiere, aşa cum făceau femeile mai în vârstă de la ţară, după care se ridică. Semăna acum cu o pasăre albă ca zăpada, dar care îşi pusese cizme. îşi îmbrăcă lenjeria ei fină, iar peste ea îşi trase fusta neagră de şiac, bluza de lână şi ilicul cel negru. Astfel îmbrăcată, se uită în oglindă, se aşeză pe un scăunel în faţa ei, deschise câteva borcănele şi, cu o artă pe care merita s-o aplaude până şi Avakum, începu cu răbdare să-şi compună o faţă bătrână. Puntea care unea sprâncenele dispăru. Pe frunte şi la ţâmple, părul deveni cărunt. O mulţime de cute mărunte îi brăzdară obrajii în jurul ochilor. Nişte bucăţi de gumă lipite sub buze îi lungiră gura şi formară zbârcituri lungi şi adânci de ambele părţi ale bărbiei ei ascuţite. În sfârşit, îşi înfăşură capul într-o basma mare, neagră. Acum, în faţa oglinzii se afla o femeie bătrână de la ţară, dreaptă şi subţire, păstrând încă-urme ale frumuseţii ei de altă dată şi pe faţă şi în ţinută. Se încălţă cu nişte pantofi negri obişnuiţi, cu tălpi de cauciuc, îşi puse pe ea un cojocul scurt, pe care-i scoase din şifonier, oftă din greu – cine ştie de ce-şi părăsi încăperea parcă în silă.

Câteva secunde după ea coborî şi Avakum. La intrare fu cât p-aci să dea nas în nas cu locotenentul Markov.

— Începusem să eu îngrijat. Nu ştiam ce-i cu dumneavoastră – zise locotenentul. Mă gândeam să intru

cu forţa în apartament.

— Mulţumesc – îi zâmbi Avakum. Am petrecut destul de bine sus. Şi, arătând cu ochii după femeia în vârstă care se afla la douăzeci de paşi înaintea lor, îl întrebă: O cunoaşteţi pe doamna?

— Păi, asta e mama Lilianeirăspunse locotenentul mirat.

— Nu e mama Lilianei, ci e chiar Liliana în persoană – şuieră aproape printre dinţi Avakum. Pe urmă adăugă: Haideţi cu mine. Dar veniţi mai aproape, vă rog, să nu vă ude ploaia. Văd de altfel că basca dumneavoastră e pe cale să semene cu o gogoaşă. Haide, luaţi-mă de braţ.

Merseră împreună până în bulevard. La încrucişare se despărţiră. Avakum făcu semn maşinii care-l adusese, iar locotenentul îşi continuă drumul pe urmele Lilianei.

Întors acasă, Avakum făcu un foc bun în cămin, după care aduse în faţa lui, pe masă, un vraf întreg de cărţi. Avea intenţia să scrie ceva din primul capitol al lucrării sale despre „Monumentele şi mozaicurile antice” şi trebuia să consulte toată această literatură. Deoarece se simţea puţin obosit, se lăsă în fotoliul care era tras la gura sobei, se instală comod în el şi închise ochii. După câteva minute era cufundat într-un somn adânc – tot atât de liniştit ca şi ploaia care cernea monoton afară. îl trezi soneria stridentă a telefonului. Se întunecase de-a binelea. Aprinse lumina. În receptor răsună vocea puternică, de bas, a colonelului Manov. Şeful său îl ruga să-şi pună casca postului său de radio. „O să-ţi comunic o noutate interesantă” – zise el. Lui Avakum i se păru că vocea colonelului era înecată de emoţie.

După semnalul convenţional, urmă convorbirea:

— „Rakip”.

— „Daud” răspunse Avakum.

— Îl felicit pe „Daud” pentru marele său succes – anunţă colonelul. Chiar acum mi s-a anunţat arestarea

Lilianei Stamova, a lui Asen Kantargiev şi a unei persoane din serviciul unei legaţii străine. În mâinile noastre se află şi pachetul respectiv. Întâlnirea celor trei a avut loc în sala de aşteptare a gării Poduene[4].

— Locul întâlnirii l-aţi aflat din cifrogramă? întrebă Avakum.

— Cifrograma n-a fost încă descifrată – răspunse colonelul. Meritul e al tău.

— Greşiţi – protestă Avakum. Părticica mea la această afacere e cu totul neînsemnată. Meritul cel mare revine ajutorului meu. Pe el trebuie să-l felicitaţi, nu pe mine!

Colonelul voi să mai spună ceva, dar Avakum transmise semnalul de sfârşit al emisiei şi îşi scoase căştile. Se uită la ceas – era aproape nouă. îşi aminti că de aseară nu pusese nimic în gură şi zâmbi. Surâsul acesta săpă două dungi amare în jurul buzelor lui. Un sentiment de solitudine, de tristeţe vagă şi inexplicabilă îi împresură din nou inima.

Îşi puse trenciul şi ieşi afară. Abia făcuse câţiva paşi, când uşa de la apartamentul doctorului se deschise uşor în urma lui. Pe potecuţa galbenă, marcată de lumina ferestrelor, alerga Violeta, cu o haină de ploaie pe umeri. Veni repede spre el, aşa încât acum îi simţea în obraji respiraţia precipitată.» Ea îi întinse mâna cu căldură, ca unui vechi şi bun prieten…

— Mai ţineţi minte discuţia noastră de aseară? îl întrebă ea.

Avakum dădu din cap afirmativ.

— Ştiţi – zise ea venind şi mai aproape de el – astăzi i-am trimis medalionul înapoi. Şi i-am scris să nu mă mai considere logodnica lui. Că totul între noi a luat sfârşit. Ce spuneţi de asta?

— Mă bucur foarte mult! râse Avakum. E minunat.

---

4 Cartier din Sofia.

Ea tăcu.

— Veniţi la noi – îl rugă ea. Bunicul se simte foarte fericit când veniţi la noi în vizită. Şi pe urmă, când s-g duce la culcare, am să vă mai cânt la pian, ca aseară. Fata îl privi ţintă în ochii. Vreţi?

— Mulţumesc – zise Avakum. îşi ridică gulerul trendului şi tuşi, dregându-şi glasul. Vă mulţumesc foarte mult. Dar astă-seară sunt ocupat, iau masa cu fosta mea soţie…

— Fosta dumneavoastră soţie? silabisi în şoaptă Violeta.

De după perdelele salonului se zări o siluetă alungită: lelea Iordanka umbla agitată. „Pregăteşte o cină ca-n zilele de sărbătoare” – gândi Avakurn.

— …şi cu cei doi copii – completă el. O dată pe lună iau masa împreună cu fosta mea nevastă şi cu cei doi copii.

Violeta se strânse în haina ei de ploaie şi dădu din cap.

— Poftă bună – rosti ea.

Se întoarse şi o porni repede înapoi. Tocurile pantofilor ei ţăcăneau mărunt pe poteca galbenă.

Avakum ieşi în stradă. Era surdă şi pustie. Ploua încet, şi felinarul din depărtare, aflat dincolo de întretăierea străzilor, semăna cu un ochi uriaş ce lăcrima pierdut într-o ceaţă aurie.

¥

¥ ¥

Iar eu? O fi observat oare cineva că lipsesc din această a treia parte a „aventurilor”? Dacă da, mulţumesc atunci acestui suflet bun, care şi-a amintit de mine. Dar aşa au fost împrejurările, fiind într-adevăr extrem de ocupat în perioada respectivă: le-am ajutat lui moş Regep şi celorlalţi buni gospodari din Vidia să facă tot ceea ce trebuia pentru iernarea vitelor cooperativei. Este adevărat că şi Fatme făcea tot ce îi sta în putere, dai lucrul mergea

destul de încet, deoarece vitele erau multe şi mâna de lucru puţină. Unde mai pui că Fatme râdea mereu, şi aşa, nu ştiu cum „cam fără motiv, iar mărgelele îi săltau jucăuşe pe piept – şi, bineînţeles, asta cam ţinea munca în loc.

Peste iarnă veni şi Avakum. Rămase la mine zece zile. Zăpada era mare, ningea mereu şi nămeţii astupaseră drumurile. Eu coceam, după obiceiul meu, cartofi în spuza fierbinte din vatră. Iar el îşi fuma luleaua, tăcea şi privea distrat jocul flăcărilor. Totuşi, mai reuşeam din când în când să-i scot câte o vorbă din gură şi, cu toate că erau cam puţine, mi-era de ajuns ca să le pot înţelege şi pe cele pe care nu le spunea.

Aşa am strâns materialul pentru această a treia parte a aventurilor lui Avakum.

PARTEA A PATRA

FRUMOASA ADORMITA

Într-o seară, pe când mă întorceam de la ferma de vaci, n-am mai luat-o pe drumul obişnuit ce duce prin mahalaua lui Daud, ci am pornit-o, nici eu nu ştiu de ce, de-a dreptul peste fineţe şi am ieşit curând la cişmeaua de piatră a lui Halii. De aici începe drumul cel mare care străbate satul şi, ţinând-o tot spre răsărit, se uneşte, dincolo de podul de peste râul Dospat, cu şoseaua naţionala. Aici, la cişmeaua de piatră a lui Halii, m-a prins ploaia. Burase toată după-amiaza, când mai tare, când mai încet, iar acum, când începuse să se întunece, se dezlănţui dintr-odată. De fapt mă aşteptam să-mi joace festa asta, simţisem eu că mă pândea, de aceea şi scurtasem drumul trecând de-a dreptul prin fineţe şi nu prin mahalaua lui Daud Numai aşa, ea să vadă şi ploaia că nu sunt dintre aceia cărpra li se pot face faguri d-astea neplăcute 1

În faţă cişmelei lui Hahl se aflâ o casă albă, de piatră, eu etaj. Locuinţe asemănătoare, cu ceardacuri din lemn de stejar, cu balesundb pline de muşcate şi cu iederă în jurul

stâlpilor vechi care le suspin, sunt, slavă Domnului, o grămadă pe ăiei. Faptul că la etaj locuia o cunoscută de-a mea, o prietenă bună, nu o făcea să se deosebească cu nimic de celelalte case. Cu toate că amica mea avea un păr blond ea aurul, nişte odăi minunat de albaştri şi că era învăţătoare în primul său an de slujbă, locuinţa ei era cât se poate de obişnuită şi eu m-am adăpostit sub streaşină ei nu pentru că ar fi fost e casă eu totul deosebită, ci pentru că începuse deodată să toarne cu găleata. Şi n-aveam chef să las ploaia să-şi bată joc de mine, mi-era ciudă, de aceea m-am oprit aici, în faţa cişmelei lui Halii.

Era bine, era chiar plăcut sub acest acoperiş de olane, cu o streaşină atât de mare. Şi nu aveam niciun motiv să încerc vreun sentiment neplăcut. Ba chiar mă îndârjisem/aşa cum se întâmplă de obicei cu un bărbat adevărat, atunci când soarta îl provoacă. Şi începui să fluier melodia aceea veselă pe care-o cânta cu atâta plăcere cunoscuta mea, acompaniindu-se la chitară, cu capul uşor aplecat într-o parte.

Bineînţeles, melodia îmi venise pe buze absolut întâmplător, dar când am început s-o fluier, devenisem grozav de atent la ceva şi ciuleam mereu urechile. Ploaia răpăia pe olanele streaşinei şi eu eram numai urechi – doar aşa, ca să ascult ropotul acela neplăcut.

Se stârni un vânt uşor, care smulse câteva frunze îngălbenite din tufele de lângă gard şi le risipi la întâmplare la picioarele mele. În aceeaşi clipă am auzit un râs foarte neplăcut care venea de sus, din ceardac. Râdea aşa… pe unde scurte, un glas plin, de bariton, şi imediat mi-am dat seama cine era neruşinatul său posesor. Era dentistul nostru, un tânăr destul de neobrăzat, cu mâini de călău şi umeri de toreador. Omul ăsta antipatic râdea acolo sus, vesel şi fără griji, şi nici că-i păsa că afară se pornise o ploaie melancolică de toamnă şi că vântul rece risipise în toate zările lumii frunzele galbene, moarte.

Mi-am dat seama cât de mult trebuie s-o plictisească un om grosolan ca el, cu râsul şi buna lui dispoziţie nestăpânită, pe prietena mea cu ochi albaştri şi cât trebuie că-i era de silă, aşteptând cu nerăbdare momentul salvator când, în sfârşit, avea să-l vadă plecând. îmi şi închipuiam cum mă voi urca eu sus în ceardac, aruncându-i de acolo o privire dispreţuitoare şi distrugătoare, şi ce efect grozav va produce apariţia mea neaşteptată şi binevenită!

Putea el oare să se compare cu mine? Ce altceva ştia el decât să scoată şi să plombeze dinţi, pe când eu sunt medic veterinar şi am în spatele meu trei ani lungi de serviciu, cu o activitate complexă şi multilaterală. S-o întrebe, dacă vrea să ştie cine sunt eu, pe Balabaniţa – şefa fermei de vaci de la Momcilovo – sau să se ducă s-o vadă pe vaca Raşka cum umple singură două vedre de lapte dintr-odată, şi pe urmă să stea de vorbă cu mine I Iar dacă i-o trece prin minte să se laude cu cleştele de dentist, simbolul profesiei lui, şi mi-l va băga sub nas rânjind răutăcios, am să râd şi eu în aşa fel, încât o să-i îngheţe sângele în vine. Da, căci am să scot din geantă cleştele meu de dentist, care seamănă cu instrumentele medievale de tortură cu care-ţi spărgeau oasele – cleşte de scos dinţii la cai şi la măgari –, şi am să-l deschid sub ochii lui cu o expresie atât de hotărâtă, de parcă-l şi văd cum o să se îngălbenească la faţă ca un condamnat la moarte şi o să recunoască pe dată, tremurând din tot trupul, neîndoielnica şi multilaterala mea superioritate. Da, aşa are să se întâmple când o să-i arăt cleştele cu care scot eu dinţi! Iar prietena mea cu ochi albaştri va bate entuziasmată din palme şi-mi va surâde cu zâmbetul cel mai fermecător. Eu îi voi spune atunci că am instrumente cu mult mai interesante şi că acest cleşte face parte doar din mărunţişurile neînsemnate ale ambulatoriului meu.

Ce fel de rival îmi poate fi omul ăsta care râde atât de neruşinat acolo sus, în ceardac?

Îmi ajunseseră şi mie la urechi diferite zvonuri: că ar fi un mare cunoscător de vinuri, un bun jucător de cărţi, un admirabil om de societate şi de petreceri şi că în chestiuni băneşti ar avea o mină foarte generoasă. Bine! Să zicem că ar fi aşa şi că dumnealui posedă într-adevăr aceste calităţi deosebite. Cu atât mai rău pentru dânsul! Pentru că, dacă exceptăm generozitatea, celelalte calităţi sunt destul de neplăcute pentru o femeie tânără şi romantică aşa cum este cunoscuta mea. Şi pe urmă, mai mult ca sigur că nu ştie nicio poezie, pe chad eu pot să spun pe dinafară şi fără să mă poticnesc cel puţin vreo douăzeci; mai mult ca sigur că nu poate arăta pe cer nici măcar o constelaţie, pe când eu pot citi pe bolta cerească aşa cum citesc într-o carte. Aşa încât s-o lase mai moale eu aşa-zisa lui superioritate!

Şi, gândind astfel, simţeam că în inima mea creşte o hotărâre din ce în ce mai fermă. Trebuia să-mi scap prietena de acest musafir nepoftit, de acest intrus. Făcui un pas spre poarta noua, ca să bat, aşa cum se cuvine, cu bara mică de fier prinsă de inelul ei, dar în aceeaşi clipă am simţit că mi se taie genunchii. Umblasem foarte mult şi nu era de loc de mirare că simţeam această slăbiciune în picioare.

Deasupra capului meu, sus în ceardac, se auzeau alte hohote de râs – parcă se scuturau o duzină de clopoţei de argint, parcă susurau toate pârâiaşele de munte care se varsă în Dospat. Râsul acesta feciorelnic era foarte vesel – prietena mea cu ochi albaştri hohotea din toată inima. Iar alături de râsul ei argintiu se auzea cel de bariton al celuilalt. Şi cu toate că suna îngrozitor, totuşi clopoţeii de argint se auzeau din ce în ce mai tare.

Niciodată în viaţa mea n-am auzit un duet mai neplăcut. Da, bătusem drumuri prea lungi în acea zi. Iată pentru ce simţeam o asemenea slăbiciune în picioare şi eram cuprins de dorinţa arzătoare de a pleca de acolo cât mai repede. De altfel, cişmeaua lui Halii nu avea nimic

aparte, ca să mă reţină; era simplă, de piatră, cu două guri şi cu un jgheab pentru adăpatul viţelor. Mai erau şi prin alte locuri astfel de cişmele, ba unele aveau chiar şi câte trei şipote. Aşa încât nu mai avea niciun sens să rămân. Mai mult chiar, începui să mă compătimesc singur, gândindu-mă de câte ori am pierdut vremea sub streaşină asta ca să observ o creaţie eu totul obişnuită a mâinilor omeneşti!

Ploaia mai stătuse puţin, dar chiar dacă n-ar fi foşti aşa, tot aş fi pornit-o. Totdeauna mi-a plăcut teribil de mult să mă întorc acasă pe ploaie. De felul meu sunt un om care ştie să înfrunte orice şi găsesc că este put: şi simplu sentimental să-ţi adăposteşti capul, sub o streaşină oarecare atunci tind plouă.

Mi-am încheiat haina de vânt până la nasturele de sus şi am pornit-o pe drumul noroios. Nu mă grăbeam. Las să vadă prietena mea. de sus, din ceardac, că până şi pe o vreme ca asta eu nu mă opresc sub streaşină casei cu acoperiş de olane şi nu găsesc necesar să bat la uşile ei. Las să vadă că nici nu m-am gândit măcar la ea. Ce, puţine griji are un medie veterinar, ca să se abată din drumul său oricând şi oricum şi pentru ma ştiu eu ce nimicuri la fiecare casă?

Ali, ştiu eu că va da fuga la fereastră, îşi va vârî căpşoral printre zăbrele şi mă va striga cu glas ademenitor, dar o să mă fac că n-aud. Numai când mă va striga de mai multe ori şi când chemarea ei va fi deznădăjduită, abia atunci o să mă întorc; ba şi atunci o să-i fac doar un sama cu mâna, aşa… nepăsător.

Da! Aşa o să procedez. Q să-i fac un semn cu mâna» indiferent, şi o să-mi continui drumul. Să văd eu ce dispoziţie o să mai aibă să râdă şi să se distreze: eu musafirul ei!

Mergeam încet. Apa îmi şiroia de pe cap, strecurându-mi-se pe sub haina de vânt şi alunecându-mi

neplăcut pe spate. Dar nu voiam să arăt că n-am curaj să merg prin ploaie şi continuam să păşesc liniştit, aşa cum îi stă bine unui adevărat bărbat.

Pe urmă, după ce străbătusem vreo treizeci de metri fără să aud nimic alt în jurul meu în afară de plescăitul picăturilor de ploaie pe uliţa noroioasă, m-am hotărât deodată s-o iau lax picior. De altfel nu mi-a plăcut niciodată să merg prea încet şi flegmatic. Şi aşa, fără să mă mai uit pe unde merg, călcând de-a dreptul prin băltoace şi simţind în piept un pustiu cumplit, am ajuns în sfârşit la casa mătuşii Panteleeviţa. O căsuţă mică, cuibărită ca o cloşcă în spatele gărduţului de mărăcini. Mătuşa Panteleeviţa locuia acum la fecioru-său, într-o casă nouă, de piatră, în mijlocul satului, iar în vechitura asta de chirpici şi olane acoperite de muşchi eram stăpân eu. Şi cu toate că nu corespundea întru totul situaţiei mele sociale, domneam într-însa fericit şi-i compătimeam indulgent pe toţi cei care locuiau în case moderne, cu verande acoperite.

În clipa de faţă avea într-adevăr un aspect jalnic, cum sta aşa udă şi dărăpănată, ascunsă pe jumătate după gărduţul scund de nuiele şi mărăcini muraţi de ploaie. Desigur, toată vina o purta însă blestemata asta de vreme. Chiar şi-un palat de-ar fi fost, cred că nici el n-ar fi arătat mai frumos şi mai vesel sub cerul încruntat şi posomorât de noiembrie.

De fapt nici nu mă gândeam la asta când am băgat cheia în broasca veche şi ruginită. îmi era perfect egal dacă intram într-un palat sau într-o colibă, dacă îndată ce voi deschide uşa voi pătrunde într-un hol splendid de marmură, cu colonade, sau dacă voi păşi pe podeaua de pământ a unei camere întunecoase, cu o vatră afumată, de cărămidă, aşa cum se făcea pe vremuri.

E de la sine înţeles că nu mă aştepta nicio surpriză şi nu putea fi vorba de niciun fel de hol de marmură. Parcă

mă afundasem într-un lac adânc, atât de liniştit şi de tăcut era totul în jurul meu. Rareori se auzea ceva sfârâind o clipă, dar eu ştiam că era o picătură de ploaie ce căzuse pe cenuşa fierbinte din vatră. Mirosea a butuci arşi, a aşchii de brad, la care se mai adăuga şi altceva, abia simţit, şi pe care puteai să-l defineşti cu mult mai greu – era parcă suflul vremurilor de-altădată, pe care-l respirau toate lucrurile din odaie; căpisterele, care mai miroseau încă a făină, oalele afumate de pe laviţă, în care se făcuse ciorbă de fasole dreasă cu corcoduşe îngălbenite, tigva retezată de la jumătate, în care se ţineau lingurile de lemn – toate îşi aveau aroma lor străveche, izul lor deosebit. Iată dar ce mă întâmpină în palatul meu când deschisei uşa.

Am mers dibuind prin întuneric până la locul cunoscut, unde ştiam că se afla lampa de gaz, i-am scos sticla şi-am aprins fitilul. Pe urmă am intrat în odaia alăturată, care se deosebea de cealaltă numai prin aceea că era mai mică şi nu avea vatră. Aici mi-am schimbat hainele ude de ploaie cu altele uscate.

Când am isprăvit totul, am simţit însă atâta pustiu în mine şi în jurul meu, încât m-am speriat. Parcă ceea ce se numea viaţă pierise cu totul din mine şi mă mişcam acum ca un automat, făcut din oase şi muşchi, într-un fel de mormânt întunecat şi uitat de toţi. Nu-mi venea să fac nimic, nici să gândesc măcar.

Am stat aşa câteva minute, pe pragul dintre cele două odăi. Şi cine ştie cât aş mai fi rămas în această stare prostească de moliciune, dacă privirea nu mi s-ar fi oprit întâmplător la umbra ce se proiecta pe peretele din faţă. Mă uitam la ea şi-mi dădeam seama din ce în ce mai mult că era umbra *mea*. Când am înţeles lucrul acesta simplu, am început să observ cu mai multă atenţie forma şi conturul ei, dat fiind că era umbra mea şi mă interesa să ştiu cum apăream în realitate, aşa, ca siluetă. Trebuie să recunosc că n-am rămas prea încântat, deoarece pe perete

se contura acum o siluetă abătută, cu capul plecat şi mâinile atârnând pe lângă trup, parcă fără viaţă. Am avut o senzaţie teribil de neplăcută, ba m-am simţit chiar foarte prost, pentru că aveam cu totul altă impresie despre persoana mea. Mă consideram un bărbat cu ţinută statuară, cu umeri largi şi puternici, cu braţe vmfoase ca acelea ale aruncătorilor de suliţe (tare mi-a mai plăcut istoria antică). Or, silueta de pe peretele din faţa mea arăta parcă tocmai contrariul.

Am fost extrem de indignat. Am agitat mâinile şi mi-am înălţat capul sus. Nu mai rămânea nicio îndoială: jalnica mea siluetă de pe perete reflecta oboseala de care eram cuprins, deoarece bătusem toată ziua drumurile şi numai prin noroi. Ei, şi ce? Asta i se poate întâmpla şi celui mai bun aruncător de suliţă.

Am întors spatele umbrei şi m-am apucat cu stăruinţă să dreg focul, care aproape se stinsese. Sub cenuşa fierbinte luceau tăciuni mari, roşii ca rubinele. Am pus deasupra nişte surcele, am suflat puţin şi îndată flăcările au ţâşnit, înalţându-se până aproape de lanţul plin de funingine care atârna deasupra vetrei. Uneori, când mi-era lene să mai merg până la prăvălia din sat, atârnam de lanţul ăsta o căldăraşă mică de aramă, fierbeam nişte cartofi sau îmi făceam o mămăliguţă. În seara asta n-aveam de fel poftă de mâncare, ba îmi era silă să mă şi gândesc ia masă. Şi asta, desigur, tot din cauza timpului – afară turna acum cu găleata.

Am pus un butuc pe foc, ca să ţină mai mult, am tras un scăunaş cu trei picioare şi m-am aşezat lângă vatră.

Era frumos şi plăcut. Dar era şi trist. În inimă mi se furişa iarăşi sentimentul acela de singurătate. Ştiam că nu aveam niciun motiv să fiu trist, deoarece toate treburile mele erau în cea mai perfectă ordine. Darea de seamă lunară era făcută, vitele gospodăriei se bucurau de o sănătate înfloritoare, producţia de lapte din raionul nostru

creştea încet, dar necontenit, iar vaca Raşka începuse să fie cunoscută şi numele ei citat pe întreg raionul. De ce-aş fi fost deci trist? Măseaua nu mă durea, iar la săritura în înălţime şi în lungime mă puteam măsura cu oricare dintre sportivii locali.

În general, deci, nu aveam niciun motiv să fiu trist, şi cu atât mai puţin să mă simt singur. Curios, într-adevăr! Dimineaţa dădeam consultaţii pacienţilor mei cornuţi, după-amiaza mă duceam pe la ferme, luam parte la conferinţe şi consfătuiri – atunci, de ce singurătate putea fi vorba? Că doar seara abia, rămâneam singur.

Îmi venea să râd de mine însumi, atât de neîntemeiată, din punctul de vedere al cauzelor, era această proastă dispoziţie.

Pe urmă, când flăcările din vatră începură să se mai domolească – şi când m-am săturat să tot scociorăsc cu nuiaua prin cenuşă, mi-am adus aminte deodată – nici eu nu ştiu în ce legătură de idei – că a trecut mai bine de un an de când nu mai ieşisem nicăieri în afara raionului meu veterinar. Mi-am adus aminte de acest fapt şi, fără vreo explicaţie logică, m-am înveselit deodată şi am zâmbit. Da, un an întreg nu părăsisem pustietăţile verzi dintre Kesten şi Trigrad…

De fiecare dată când mă gândeam la concediu, simţeam în piept o ciudată nelinişte. Şi-mi ziceam: „Uite, de mâine, să zicem, încep zilele de odihnă, când nu mai ai niciun fel de obligaţii de serviciu. Minunat I şi pe urmă?” Dar atâtea lucruri plăcute ar fi putut umple acest „pe urmă”, încât nu ştiam niciodată ce să aleg, ce să prefer, ca să nu rămân înşelat. Puteam, de pildă, să hoinăresc prin păduri, la vânătoare de lupi, sau să mă reped până în satul Lăkite, la doctoriţa Naceva, unde să-l întâlnesc în fiecare zi pe bărbatu-său şi să-l măsor cu o privire de sus, cât mai provocătoare. Şi lupii, şi aventura din satul Lăkite îmi păreau destul de atrăgătoare. Nu mai puţin plăcută îmi

apărea posibilitatea de a-mi cumpăra de la Smolian vreo zece romane, după care să mă închid în casă şi să citesc de dimineaţă până seara după pofta inimii. Şi asta ar fi fost, se înţelege, foarte bine. Sau ce m-ar împiedica, de pildă, să mă duc în fiecare după-masă în vizită la cunoscuta mea cu ochi albaştri? S-o ajut să corecteze caietele elevilor, în timp ce individul ăla antipatic ar turba de gelozie jos, sub streaşină acoperişului cu olane. Să mai contemple şi el puţin faimoasa cişmea a lui Halii. Şi câte alte lucruri interesante nu puteam să fac!

Numai că în seara asta nu-mi dădea inima ghes la nimic. Orice gând îmi venea, n-o puteam scoate din apatia ei. Rămânea mută şi n-o interesa nimic. O cuprinsese aşa, un fel de melancolie, şi de ce, dracu' ştie!

Atunci am încetat să mă mai gândesc la lucrurile plăcute şi dragi cu caracter local. Până şi uciderea lupilor am exclus-o din planurile mele. Pentru o asemenea vânătoare, pentru o asemenea iniţiativă eroică, se cerea o condiţie elementară: să ai o puşcă, şi, dacă era posibil, chiar cu două ţevi. Pe când eu aveam doar o plasă de prins fluturi şi nu dispuneam nicidecum de o armă cu două ţevi. De aceea am încetat să mă mai gândesc la lupi.

În ciuda tuturor legilor ce consfinţesc legăturile asociative şi consecutive ale gândirii, mi-am amintit brusc de un restaurant din Sofia unde luasem masa cu Avakum anul trecut. Amintirea ţâşni dintr-odată din cine ştie ce colţ ascuns al conştiinţei, dar era atât de plăcută, încât nu m-am putut stăpâni să nu izbucnesc în râs. Era ca şi cum, stând aşa, lângă vatră, şi întorcând întâmplător capul, aş fi văzut-o aplecată peste vechile noastre căpistere pe Balabaniţa cea frumoasă din Momcilovo… Atât de fermecătoare, încât merita să se bucure omul.

Într-adevăr, amintirea acestui restaurant nu avea, după cum se zice „nici în clin, nici în mânecă” cu mine, deoarece mie nici nu-mi place să beau şi nici nu sunt omul

căruia astfel de localuri să-i facă o impresie deosebită. La Avakum însă, trebuie să recunosc, mă gândeam adesea – ba chiar rareori trecea o zi fără să-mi amintesc de el. Dacă treceam pe lângă „Zmeiţa”, în drum spre Momcilovo, îndată statura lui înaltă, puţin adusă de spate, îmi flutura ca o umbră prin faţa ochilor, dispărând printre stâncile ascuţite. Dacă mă abăteam un pic pe la cârciuma lui Ilcio, ca să mă odihnesc şi să beau, după obicei, un pahar de vin acrişor, mă năpădea un roi de amintiri foarte vii: întreaga afacere de la Momcilovo sau numai unele din scene reînviau în ochii mei de parcă s-ar fi petrecut ieri. Iar dacă treceam pe lângă târla lui Daud, ascunsă în pustietatea pădurii, parcă mi se punea un nod în gât şi, fără să vreau, oftam încet. Căci aici îşi adusese Avakum iubita, ca s-o arunce în braţele morţii – în numele acelei dreptăţi care-l urmărea necontenit, aşa cum săgeata de pe cana lui de faianţă zbura veşnic după căprioara pe care n-o putea ajunge niciodată.

— Cam toate locurile de pe-aici erau legate de faptele lui, de momente importante din viaţa lui atât de agitată, dominată de geniul său analitic. Aici ne-am întâlnit pentru prima oară şi aici s-a născut prietenia noastră, dacă poate exista, în general, o prietenie între un ales al zeilor şi un om total obişnuit, chiar dacă este el me* die veterinar de importanţă raională…

Iar afară ploaia nu mai conteneşte. Vântul fluieră pe horn, picăturile de ploaie sfârâie din când în chad pe jarul încă dogoritor, uşa scârţâie şi geme de parc-ar vrea să se smulgă din ţâţânele ei slăbite.

Era o noapte neplăcută. Prin crăpăturile tavanului pătrundea umezeala, odată cu suflarea rece a vântului, şi flacăra galbenă a lămpii tremura speriată.

Şedeam lângă focul din vatră şi mă gândeam la Avakum – sau poate, cine ştie, mă gândeam mai mult la minş. Însumi. Fitilul lămpii începu să fumege, mica flacără

galbenă era pe cale să-şi dea duhul, în schimb în capul meu crescuse puternic o fermă hotărâre. Am zâmbit vesel şi noaptea ploioasă de-afară nu mi s-a mai părut de loc îngrozitoare.

Am pus o mulţime de vreascuri pe foc şi l-am aprins din nou. Flăcări mari începură să dănţuie în vatră. Am turnat gaz în lampă şi în jur se răspândi o lumină aurie. Vântul cânta pe horn, iar uşa flecărea ceva vesel eu balamalele-i ruginite.

Am tras valiza afară de sub pat şi am început să mă pregătesc de drum.

În definitiv, prietena mea n-are decât să verse mâine câte lacrimi o pofti. Aşa-i trebuie… Bărbatul se cade să fie mândru.

2

Am stat un ceas întreg sub duşul fierbinte, lăsând apa să curgă în voie pe mine, dând din mâini şi fluierând vesel. Tare-mi plăcea să mă uit la oglinda mare, la mânerele nichelate ale robinetelor, la suportul de sticlă al savonierei – într-un cuvânt, mă bucuram de toate şi eram tare fericit. Atât de fericit cât poate fi un om care a stat un an de zile sau chiar mai mult numai prin pădurile prin care am stat eu. E drept că şi peaeolo găseam unde să fac baie – bineînţeles, nu în râul Dospat, a cărui apă era rece ca gheaţa. Uneori săreau şi păstrăvi – nu, nu era plăcut! îmi alegeam eu alte locuri, aşa, mai adânci, din râuşoarele mici, mă lăsam în genunchi şi, luând apa în pumni, mă bălăceam cât îmi poftea inima. Era foarte bine, cu toate că uneori mai ajungeam cu mâinile şi la nisip sau la firele verzui de mătasea broaştei. Aici însă erau robinete pentru apă rece şi caldă şi nu era de loc necesar să stau în genunchi. Ba şi apa era limpede ca lacrima.

Pe urmă m-am îmbrăcat, am ieşit afară şi am luat un taxi.

— Strada Cicoarei – am spus şoferului.

Şi pentru că eram într-o dispoziţie bună, m-am pregătit să-i explic, cu lux de amănunte, unde se găseşte strada care avea un nume atât de neobişnuit; dar el, se pare, era supărat de ceva, eşci mi-a făcut semn cu mâna să tac…

Ei, lasă-l atunci să bâjbâie – mi-am zis – cu toate că asta mă costa pe mine ceva mai mult. Când are să piardă orice speranţă de a se descurca singur, are să se uite vinovat la mine şi are să mă roage să-l ajut, dar eu am să ridic nepăsător din umeri. Ei bine, experienţa asta amară are să-l înveţe că proasta dispoziţie nu duce la nimic bun.

În general, mă simţeam foarte bine şi eram vesel. Bani aveam, timp la dispoziţie cât voiam, grijile şi bătăile de cap pe care le are un veterinar le lăsasem departe în urma mea, parcă peste şapte mări şi ţări.

— Opreşte puţin – l-am rugat pe şofer – să-mi iau nişte ţigări. Aici, la chioşcul ăsta, se vând ţigările mele preferate.

Aşa i-am spus şoferului, cu toate că, de fapt, nu eram, ca să zic aşa, un fumător. Rareori aprindeam şi ei i câte o ţigară. îmi plăcea să intru însă în acest magazin luxos şi să casc gura pe la vitrine. Adineauri, ieşind de la hotel, îmi cumpărasem un ziar străin. N-aveam de gând să-l citesc, în primul rând pentru că aveam cunoştinţe total insuficiente de limba în care era tipărit. Am spus însă cu un ton sigur „vă rog” şi am arătat vânzătoarei, cu capul, ziarul dorit. Ea m-a înţeles îndată şi, după cum – mi s-a părut, mi-a zâmbit chiar. A fost foarte plăcut.

Pe urmă ne-am continuat drumul. Se vede că şoferul şi-a muncit bine mintea tot timpul cât mi-am cumpărat eu una-alta, fiindcă a reuşit să găsească foarte repede cartierul în care se afla strada Cicoarei.

Şi astfel am cotit pe după turnul televiziunii şi, două minute mai târziu, opream în faţa casei în care locuia Avakum.

Ceasul era aproape nouă.

În timp ce-i plăteam şoferului, am simţit că cineva mă privea de pe verandă. O. privire care mă străbătea din creştet până-n tălpi şi pe care o simţeam în fiecare fibră a trupului – parcă mă apăsa, pur şi simplu. Am scrâşnit însă din dinţi şi n-am ridicat capul.

Maşina plecă. Am împins portiţa şi am pătruns în curte. Mă despărţeau de casă vreo zece paşi, pe care urma să-i fac pe o alee îngustă, pavată cu plăci de piatră. Abia intrasem, când l-am auzit strigând de sus, de la verandă:

— Dar valiza cui o laşi?

Ah, glasul ăsta! Eram gata-gata să mă împiedic. Tot sângele îmi năvăli în obraji.

— Nu eram sigur că te găsesc acasă – am minţit eu – de aceea mi-am lăsat bagajul în stradă.

Oricum, făcusem şi eu ceva şcoală la el, aşa că ştiam cum să mă strecor şi să ies din situaţii neplăcute!

— Aşa? făcu el, neascunzându-şi prefăcuta mirare. Păi, dacă nu erai sigur că mă găseşti, atunci de ce-ai dat drumul maşinii?

Şi râse încet cu râsul său lipsit de răutate şi puţin trist.

Mă îmbrăţişă, mă bătu pe umăr cu mâna sa grea, aşa cum făcea totdeauna, se uită o clipă în ochii mei şi dădu încurajator din cap. Pe urmă mă instală în uriaşul său fotoliu de piele, întors cu faţa spre cămin, iar el îşi trase alături un taburet scund şi se aşeză. Aşa schimbarăm câteva vorbe banale despre treburile mele, despre cunoscuţii noştri comuni (despre Balabaniţa nu scăpă însă nicio vorbă!) şi despre mersul vremii în părţile Trigradului. Toate astea nu ţinură mai mult de cinci minute. În timpul cât am vorbit, el s-a uitat la mine o singură dată – atunci când am scos cutia cu ţigări. În restul timpului şi-a tot scobit şi curăţat luleaua. Asta mi-a dat posibilitatea să-mi opresc mai mult privirea asupra chipului său, fără să mă

tem că voi întâlni ochii aceia teribili. Spun „teribili" nu pentru efect şi nu pentru faptul că în ochii lui ar fi fost ceva teribil. Dimpotrivă, avea ochi frumoşi, mari, de o culoare albastră-cenuşie, liniştiţi şi pătrunzători. Dar pentru oamenii ambiţioşi, cum sunt eu, erau greu de suportat. Când priveau pe cineva, acesta se simţea imediat ca un şcolar de clasa întâi în faţa profesorului său. Erau nişte ochi grei, care-ţi pătrundeau adânc în creier, cântărindu-ţi gândurile în nişte balanţe ultrasensibile şi invizibile. De aceea mi se păreau uneori teribili.

Faţa lui de pictor de modă veche, de artist care a părăsit scena, de flăcău tomnatic cu multe aventuri în spatele său – faţa aceasta mi se părea acum mai trasă decât altă dată. Cutele care-i brăzdau fruntea şi obrajii se adânciseră şi se alungiseră, bărbia era mai ascuţită, maxilarele mai proeminente. Tâmplele erau mai argintate, mărul lui Adam şi mai ieşit în afară. Toate acestea dădeau chipului său un aer citadin evident, aş spune desprins din lumea saloanelor, încât cine-l vedea ar fi putut crede că niciodată în venele lui, nici chiar într-ale strămoşilor lui, n-a curs vreo picătură de sânge ţărănesc. Asta, bineînţeles, dacă nu ţineai socoteală de mâini! Căci mâinile lui aveau nişte încheieturi puternic dezvoltate, degete lungi, venele ieşite mult în relief, trădând o forţă primară şi o îndemânare înnăscută, încât totdeauna am crezut că unul din strămoşii lui a fost constructor de poduri sau case, de tipul celor din Plevna sau din Koprivştiţa, de pildă.

După ce am terminat cu frazele banale, Avaâcum m-a întrebat de ce m-am dus mai întâi la hotel şi n-am tras direct la el – ştiam doar că dispune de o locuinţă bună, unde m-aş fi putut simţi ca la mine acasă.

— Dar poate că am venit direct la tine – am spus eu arătând foarte semnificativ spre valiză.

El clătină din cap, zâmbind acru. În ochi i se zăreau scânteierile pe care i le cunoşteam atât de bine – ceea ce

însemna că se pregăteşte, aşa cum făcea totdeauna când nu ne vedeam mult timp, pentru mica şi obişnuita sa vânătoare. Era capriciul lui, un fel „studiu didactic”, joC-ul ăsta de-a ghicitul, dar care se părea că-i face multă plăcere, deoarece II repeta de fiecare dată când ne întâlneam.

— Poate că am venit direct la tine – am repetat eu, ca să-i dau prilej să înceapă „vânătoarea”.

Scânteierile din ochii lui se stinseră şi el căscă.

— De data asta, problema e mult prea simplă, dar fiindcă te încăpăţânezi, o să restabilesc adevărul fără niciun fel de dificultate. Dragă prietene Anastasi, ai tras la hotelul „Bulgaria”, dar în valiză ai un dar, un dar original, din Rodope, pe care mi l-ai adus probabil mie. Sunt foarte emoţionat. O să-mi amintească de frumoasele clipe petrecute prin acele locuri.

Îşi umplu luleaua, o aprinse şi scoase din ea câţiva nori albăstrii de fum. Părea dus pe gânduri.

Ştiam din experienţă că asta era mania şi jocul lui preferat: să-şi uimească oaspeţii, ghicind unele mici întâmplări şi evenimente din viaţa lor de fiecare zi. Aşa îşi demonstra el simţul ascuţit de observaţie şi, eu toate că făcea pe indiferentul, eram absolut sigur că bucuria lui era dublă: pe de-e parte datorită efectului pe care-l făcea „descoperirea” sa, „pe de alta datorită forţei lui de a conduce un joc riscant şi periculos pentru ambiţia lui Cât priveşte hotelul, bănuiam că o să-şi dea seama într-un fel sau altul, dar când mi-a vorbit de dar, am rămas într-adevăr uluit. M-am mai uitat o dată la valiză: era bine închisă şi n-avea nicio gaură sau crăpătură prin care să se vadă ce era înăuntru.

Avakum mai scoase câţiva colaci de fum, după care ridică indulgent din umeri.

— E atât de simplă toată treaba, încât în locul tău aş fi roşit de ruşine, ca un şcolar care nu şi-a învăţat lecţia. A

venit timpul să fii şi tu mai perspicace! Ce e aşa greu de ghicit aici? La gară ai luat un taxi şi i-ai spus şoferului: hotel „Bulgaria”. De ce tocmai acest hotel „Bulgaria”? Pentru că te-ai obişnuit să tragi acolo! E un lucru care există în instinctul tuturor călătorilor din lume – să se ducă la hotelurile pe care le cunosc. Da, omul poate indica un anume hotel, să zicem de exemplu cutare sau cutare hotel, dar să ajungă până la urmă în cu totul alt loc, deoarece nu sunt camere libere. În orice caz, din cauza sezonului care nu e potrivit pentru turism sau pentru că te-ai născut tu sub o stea fericită, ai avut noroc: portarul hotelului „Bulgaria” ţi-a înscris amabil numele în registrul călătorilor. Ai obţinut astfel o cameră. O să mă întrebi: de unde ştii? Da, însă ar fi timpul să nu mai întrebi – de câte ori te-am învăţat cum să faci o asemenea analiză! Întâi: din buzunarul sting al hainei tale se vede un colţ din ziarul „L'Humanité”. Foarte bine. Să citeşti „L'Humanité” şi, în general, presa străină este un lucru lăudabil. Dar presa străină se vinde numai la câteva chioşcuri, şi singurul care se găseşte în imediata apropiere a unui hotel este acela de lângă „Bulgaria”. Al doilea, ai scos adineauri un pachet de ţigări şi ai început să fumezi. Un pachet învelit în celofan şi cu o dungă roşie deasupra. Sunt ţigările de lux „Filtru”, care, din nefericire, se vând numai la un singur magazin, şi anume la cel special, cu firma „Tutunuri bulgare”. Unde se află acesta? La câţiva paşi de hotelul „Bulgaria”... Al treilea: ai sosit aici cu un taxi vechi, marca „Warszawa”, purtând numărul 5874. Cunosc maşina, îl cunosc şi pe şofer, m-a adus deseori până aici. Maşina are staţia pe strada Slavianska – cea mai apropiată staţie de maşini de hotelul „Bulgaria”. Ziarul, ţigările, maşina – continuă Avakum – şi faptul că ai avut timp să faci o baie, să te bărbiereşti, să-ţi schimbi hainele şi să-ţi pui o cămaşă proaspăt călcată arată fără niciun pic de îndoială, dragul meu Anastasi, că nu ai tras în altă parte, ci chiar la hotelul

„Bulgaria”. După ce tăcu puţin, adăugă: Cât despre dar… Ai reţinut faptul că eu ţi-am adus valiza aici în cameră, în timp ce tu îţi scoteai paltonul în vestibul. Mi s-a părut foarte uşoară şi pe jumătate goală. Or, când vine omul de la Trigrad la Sofia ca să-şi petreacă zilele de concediu, bineînţeles că nu vine cu valiza goală… Şi-a lăsat deci într-altă parte bagajul – am stabilit adineauri unde… Dar ce să fie înăuntru? Ceva voluminos, dar nu greu, fără margini dure, fără să fie înfăşurat în ceva tare, care să facă zgomot la clătinare. Când cineva a tras la un hotel de lux, nu se duce în vizită la un prieten cu lenjerie în valiză. Dacă n-ar fi fost anumite urme, aş fi stabilit doar categoria acestui „ceva” – şi anume piele. Dar din fericire a lăsat nişte urme pe tine, şi-a scris numele foarte elocvent. Priveşte-ţi, te rog, mâneca hainei, uite aici. Ce vezi? Câteva fire albe, aspre, lungi cam de patru centimetri. Fire de păr de capră. Când lucrul e nou, unele din firele mai slab prinse cad. Azi-dimineaţă, când ţi-ai desfăcut bagajul, ai îndoit carpeta ca s-o vâri în valiză şi ea şi-a înscris numele pe mânecile tale. A fost nevoie doar de ceva mai multă atenţie ca să poată fi citit!

Ochii îi scânteiară, dar numai pentru o fracţiune de secundă, stingându-se iarăşi. Niciun muşchi nu tremura pe faţa lui osoasă. Dădea impresia unui om plictisit.

Eu însă m-am ridicat din fotoliu şi-am dat din mâini neputincios. Ce puteam să-i mai spun? Am deschis valiza, am scos carpeta şi am întins-o la picioarele lui fără nicio vorbă. El o privi puţin, şi în clipa aceea am observat în colţul buzelor lui un surâs amar, dar reţinut.

Cât timp s-a îmbrăcat şi a făcut o cafea în camera alăturată, m-am uitat curios prin biroul lui; n-am observat nimic deosebit, decât un aparat de proiecţie, pe care nu-l mai văzusem la el până acum. Cărţile, multe, aranjate unele lângă altele pe rafturile bibliotecii, vechiul divan cu cuvertura de pluş cam roasă, lampa înalta de birou şi

fotoliul de piele din faţa căminului îmi erau cunoscute şi stăteau neclintite la locurile lor, dând impresia, nu ştiu cum să spun, parcă de un fel de stranie oboseală... Părea că fiecare lucru din cameră împrumutase câte ceva din expresia sceptică a proprietarului lor şi că fiecare îşi luase definitiv gândul că va mai fi vreodată reînnoit sau mutat măcar cu un centimetru într-o parte sau alta. Numai aparatul de proiecţie părea bine dispus şi strălucea oarecum exagerat cu lentilele lui de sticlă.

Ca niciodată până acum, biroul la care lucra era plin de o mulţime de hârtii, ghiduri, reviste ilustrate şi ziare. Era singurul loc din cameră unde ordinea, atât de obişnuită aici, îşi pierduse orice putere. Cărţi deschise, eu semne în ele, reviste răspândite peste tot, diferite tăieturi cu titluri şi pasaje subliniate – o dezordine care dovedea că stăpânul case! nu stătea prea mult la biroul său de lucru, ca interesele lui erau îndreptate în altă parte, mai ales în afară, sau că-şi petrecea multe din ceasurile libere în fotoliul lui preferat, stând cu picioarele întinse, cu ochii închişi şi ascultând parcă un zgomot ce se aude greu, venind de undeva de departe. Aşa l-am văzut în cele mai rele zile ale lui, îndată după afacerea aceea cu epizootia de febră aftoasă şi sinuciderea Irinei – şi tabloul ăsta întunecat mi-a rămas pentru totdeauna în minte.

Dar observaţiile mele nu se dovediră întru totul exacte.

— Te-ai uitat prin fototeca mea? mă întrebă Avakum.

Lăsă pe masă tava cu cafele. Era îmbrăcat într-un costum elegant, cafeniu-închis.

— Ce fototecă? am întrebat eu, uitându-mă în jur curios»

El râse binevoitor şi blând, îmi puse mâna pe umăr şi mă duse lângă bibliotecă. Din acelaşi lemn ca aceasta şi în acelaşi stil, îşi făcuse aici un dulap îngust, care ajungear până la înălţimea celui mai înalt raft al bibliotecii.

Sertarele lui erau cu geam şi de aceea fototeca părea o prelungire firească a acesteia.

Totuşi, cum eu călătorisem toată noaptea, era şi normal să-mi scape din vedere unele lucruri mărunte.

Avakum începu să tragă sertăraşele. Unele din ele erau pline cu fotografii, altele cu role de filme, şi această lume tăcută era însemnată cu signaturi alcătuite din litere, cifre şi alte semne care aduceau cu literele alfabetului grecesc.

Îmi propuse să-mi aleg o literă oarecare, care mi-ţi veni în gând, şi eu am spus „f”. Probabil că-mi trecuse întâmplător prin minte noţiunea de „fantezie”, de aceea, fără să-mi dau prea bine seama de ce „am ales litera „f”.

— Admirabil – rosti Avakum, dând din cap.

După toate probabilităţile părea mulţumit sau mai bine zis deosebit de mulţumit de alegerea mea întâmplătoare.

„Cu ce fel de lucruri îşi mai pierd vremea oamenii ăştia excepţionali” – m-am gândit eu şi în clipa aceea am simţit o adâncă mulţumire şi satisfacţie în legătură cu caracterul meu atât de stabil. Aveam şi eu în sat la mine o plasă de fluturi, da una e să prinzi asemenea flori înaripate şi cu totul altceva să te ocupi cu fotografii de-astea.

— Aici sunt fotografiile persoanelor sau obiectelor ale căror nume încep cu litera „f”. Bineînţeles, sunt personalităţi sau lucruri faţă de care nutresc un interes, ca să zic aşa, profesional. Iată, de pildă, fotografia pistolului „FR-59”, care trage fără zgomot… Şi un os de craniu perforat de glontele cu totul special al acestui pistol… Vezi cât de mică şi de netedă e spărtura?… Iar filmul acesta cuprinde ceva deosebit, ceva care o să-ţi facă o reală plăcere. Un moment 1

Începu să fixeze filmul în aparatul de proiecţie, iar eu strânsei din dinţi. Aveam să văd desigur şi alte blestemăţii ale aceluiaşi glonţ special – cine ştie ce os găurit, sau

poate vreun stomac, vreun şold sau mai ştiu eu ce. Era, desigur, ceva curios. Am strâns iarăşi din dinţi.

În timp ce aşteptam, Avakum lăsă perdelele peste ferestrele ce dădeau spre verandă şi în cameră se făcu întuneric. Pe urmă scoase din dulapul bibliotecii o mică valiză în care se afla un magnetofon şi-l puse în funcţiune.

„Poate că voi auzi şi zgomotul specific pe care-l face glontele când sparge osul şoldului” – m-am gândit eu. Era totuşi vorba de un glonte special. Am oftat încet şi m-am pregătit să ascult.

S-a auzit mai întâi bâzâitul uşor al aparatului de proiecţie; pe urmă, în cameră au răsunat nişte sunete care veneau parcă din adâncurile unor păduri din basme, străbătute de o lumină fermecată, diafană... În aceeaşi clipă, pe peretele căminului, care servea de ecran, apărură stânci şi arbori seculari, într-un peisaj tainic de munte... Cu paşi de dans, se iviră, ca din neant, vrăjitoare şi diavoli. Între ei se vedeau Ariei şi Oberon, Puc şi Zâna cea frumoasă...

Începu Noaptea Valpurgiei.

Ce frumos era! Aş fi putut să ascult şi să văd o veşnicie. Retrăiam anii mei de studenţie, locurile de la balconul al doilea, primele îndoieli şi primele avânturi. Da, era tinereţea mea, vremea când nu avusesem nicio grijă, cu lumea pe care mă pregăteam s-o străbat în lung şi-n lat... cu primele bucle blonde, primul surâs, prima noapte în care n-am dormit de fericire...

Ţăcăni nu ştiu ce mecanism şi din toată Noaptea Valpurgiei rămase doar o pată gri. Încetă şi muzica aceea minunată. Iar glasul rece al lui Avakum zise:

— Litera „F”. Faust. Intermezzo din balet.

Trase perdelele şi camera apăru din nou în lumina ceţoasă a zilei ploioase.

— Acum am să ţi-o arăt pe „Frumoasa adormită”. Iat-o – şi îmi întinse o fotografie lunguiaţă. La litera „M”.

Maria Maximova. Ai auzit de numele ei?

Am recunoscut că auzeam pentru prima oară numele ăsta. Nu toate numele ajung atât de uşor până în regiunea noastră, până la Trigrad, şi eu nu aveam nici radio ca să ascult noutăţile culturale. Bineînţeles, nu regretam prea mult ignoranţa mea privitoare la această stea a baletului din capitală, dar am tăcut. Când am văzut însă fotografia, nu m-am putut stăpâni.

— Ce frumuseţe! am exclamat.

Zâna cea frumoasă avea într-adevăr ceva de-a dreptul valpurgic. Şi în primul rând ochii ei, care erau extraordinar de frumoşi, dar cu o privire cam îndrăzneaţă. Se vedeau că sunt tineri, dar trădau experienţa unei femei mature.

— Îţi place? surâse indulgent Avakum, punând fotografia la locul ei.

Reuşisem să-mi stăpânesc entuziasmul iniţial. Mi-am vârât mâinile în buzunare şi am ridicat din umeri.

— Are trăsături frumoase – am spus.

Pe urmă am încetat să mai vorbim de Zâna cea frumoasă.

Avakum mă duse la muzeu, unde continua încă să lucreze, în calitate de colaborator extern, la restaurarea monumentelor vechi. Prin fereastra gotică a atelierului pătrundea o lumină rece şi trista. Nu mai văzusem niciodată până acum atâta ciobărie în jurul lui – amfore sparte, vase şi hidrii, statuete, toate în bucăţi, plăci de marmură cu inscripţii şterse – pur şi simplu abia te puteai mişca prin acest cimitir al gloriei antice.

— Chiar atât ai de lucru? m-am mirat eu.

El zâmbi, dar nu răspunse. îmi arătă două hidrii pe care le restaurase de curând şi o statuetă de marmură albă, reprezentând o femeie fără cap şi fără braţe, înaltă de vreo treizeci de centimetri. Şi îmi explică cu o voce atât de emoţionată, încât parcă eră vorba de ceva de care ar fi

depins soarta celei mai mari părţi a omenirii:

— Artemis!

Eu am dat din cap aprobator, cu toate că aş fi putut să fac anumite obiecţii. Căci statueta putea tot atât de bine s-o reprezinte şi pe Afrodita, pe Atena, sau vreo hetairă mai cunoscută, cu un trup mai frumos, din vechea Grecie. Nu avea cap, nu avea nici mâini, iar în rest, după cum se ştie, cele mai multe dintre femei sunt la fel…

— Se cunoaşte după tunică şi după poziţie – zâmbi reţinut Avakum. Uite, în locul ăsta, pe coapsa stângă, tunica nu are cute şi marmura e aspră. Fără îndoială, aici se afla tolba cu săgeţi. Tunica e scurtă, deasupra genunchilor, iar umărul şi piciorul drept sunt uşor împinse înainte, ca la o femeie care aleargă sau urmăreşte ceva. Mâna dreaptă purta o lance, iar cea stângă era îndoită din cot. De aceea cutele de pe coapsa dreaptă sunt mai largi…

El continuă să-mi explice, în timp ce eu gândeam: «Va să zică de asta e plin atelierul până peste cap de atâtea bucăţele! Trebuie să analizeze, să presupună, să emită ipoteze şi – în final – să restabilească adevărul. Securitatea statului îl trecuse în rezervă pentru un anumit timp, îl rupsese temporar de viaţa „vie” şi iată de ce era în stare maestrul – aici, pe aripile vechii sale profesii, ghicea şi restaura rămăşiţele unei lumi moarte le înainte de a ne despărţi, Avakum îmi spuse:

— Diseară, dragul meu Anastasi, vom merge în vizită la nişte oameni foarte simpatici şi plăcuţi. Acolo ai s-o vezi pe „Zâna cea frumoasă”. Este o făptură încântătoare şi ştiu precis că te vei amoreza de ea. Te rog să nu fii însă exagerat de expansiv, deoarece e logodită, iar logodnicul ei e un tip foarte gelos şi brutal.

Aşa mi-a spus Avakum, şi atunci m-am grăbit să mă duc să-mi cumpăr o cravată nouă. De mult voiam să fac asta, căci aceea pe care o purtam era prea deschisă pentru costumul meu negru.

Acestea au fost împrejurările prin care am ajuns în casa lui Naiden Naidenov, fost profesor la Universitate, doctor în ştiinţele fizico-matematice.

Nu bănuiam câtuşi de puţin pe atunci că soarta mă făcea martorul pasiv al unei drame îngrozitoare I Dacă aş fi putut prevedea acest lucru, aş fi rămas, fireşte, la Trigrad şi m-aş fi dus la vânătoare de lupi – o vânătoare grandioasă şi care cere o mare dibăcie. De altfel de mult visam eu o şubă de blană de lup. Aş fi întâlnit-o, de pildă, pe prietena mea cu ochi albaştri, şi când ea m-ar fi privit cu uimire în ochi, i-aş fi spus: „Te uiţi la şuba mea? E un fleac fără importanţă. Am ucis atâtea fiare în iarna asta, încât mă întreb şi eu ce să fac cu pieile. Pur şi simplu nu mai am unde să le ţin 1 Dacă vrei, am să-ţi aduc câteva bucăţi ca să-ţi faci o carpetă frumoasă – am auzit că în blana de lup nu stau puricii. Sunt foarte bune”. Aşa i-aş fi spus, dacă aş fi rămas la Trigrad.

Şi cum ziceam, nefericitul doctor în ştiinţele matematice se apropia de şaizeci de ani, era văduv, pensionar şi singuratic, nu avea copii. Aproape că nu ieşea din casă – suferea de o paralizie parţială a picioarelor şi boala asta îngrozitoare îl silea să ducă o viaţă sedentară şi aproape de pustnic.

Casa lui, care semăna mai mult cu o mică vilă, era chiar în buza pădurii şi privea spre stradă. Parterul se compunea dintr-un hol mare şi o bucătărie. Din hol pornea o scară în arc, care ducea la etajul de sus, unde se afla biroul doctorului. De fapt era un etaj mansardat, deoarece numai cabinetul profesorului era larg şi comod pentru lucru, cu o uriaşă vitrină de sticlă, în loc de fereastră. Celelalte două odăiţe mici priveau spre pădure prin nişte ferestruici rotunde, cu rame de metal.

În bucătărie locuia o rudă depărtată a doctorului, care fusese pe vremuri bucătar-şef pe vapoarele companiei de navigaţie dunăreană. Odinioară un om vesel şi

petrecăreţ, era acum un flăcău tomnatic, cu chelie şi pungi creţe sub ochi. Era un fel de infirmier şi bucătar al doctorului, primind în acelaşi timp şi un mic venit din provincie – o chirie de la un ştiu ce casă, lăsată moştenire. Acest rubicond bonom ducea şi acum o viaţă lipsită de griji şi toată ziua fredona şlagăre vechi şi şansonete vieneze de acum treizeci de ani.

Nepotul doctorului – Haralambi Naidenov, sau Harry, cum îi ziceau toţi – avea nişte mâini de artist. Din câteva fire de paie putea să-ţi facă nişte mandarini chinezi, un elefant sau un măgar, un cocor sau mai ştiu eu ce pasăre. Urmaşe secţia de Artă decorativă a Academiei de Belle-Arte şi era bine cunoscut ca un neîntrecut maestru în aranjarea vitrinelor model şi a standurilor de mostre. Înalt şi subţire, elastic şi foarte vioi, făcea parte din oamenii aceia despre care se spune că pur şi simplu „clocotesc de energie” 6. Oriunde s-ar fi aflat, trebuia neapărat să „facă ceva”, chiar dacă asta părea de prisos sau, uneori, fără rost: ba muta un scaun, ba îndrepta faţa de masă, sau se apuca să aranjeze cărţile dacă în faţa lui era vreo bibliotecă sau vreun dulap cu cărţi. Dacă era silit să stea pe loc, îşi scotea îndată carnetul de schiţe şi se apuca să deseneze sau să facă pe genunchiul său diferite figuri cu un lănţişor subţire de duble. Când se ridica de la masa, în vreun restaurant unde prânzise, chelnerul rămânea mirat de omuleţii sau de cocoşeii pe care degetele clientului îi făcuse din miezul de pâine, cu o negrăită măiestrie, din obişnuinţă, în timp ce aşteptase să i se aducă desertul.

Câştiga bine, îşi cheltuia banii cu foarte multă grija, era chiar zgârcit şi părea că nu are decât o singură pasiune: cărţile de joc. Ele erau însă o adevărată nenorocire pentru el, şi nu pentru că i-ar fi plăcut grozav să joace, ci pentru că obişnuia să trişeze, fapt condamnat cu severitate de morala jucătorilor de cărţi. Gând era descoperit – şi asta se întâmpla adesea totul se termina,

bineînţeles, cu scandaluri foarte neplăcute pentru el.

Trişarea era la el o manie, expresia unei necesităţi interioare. De altfel, puţin maniac era şi unchiul, respectatul doctor în ştiinţe fizico-matematice». Cum avea un minut liber, se apuca să rezolve rebusuri matematice. Când nu scria articole şi nu făcea manuale, atunci dezlega rebusuri. Îşi procura reviste speciale din străinătate şi ducea cu redacţiile acestora o corespondenţă regulată şi foarte activă. Uneori alcătuia el însuşi rebusuri cu ecuaţii integrale şi liniare, pe care nici Avakum nu putea întotdeauna să le descifreze.

În general, cam toţi din familia lor aveau câte o manie. Răposatul tată al lui Harry fusese ihtiolog, un cercetător ştiinţific cunoscut şi serios, dar şi el avusese o mică manie printre trăsăturile sale de caracter. În zilele de sărbătoare sau cum lua concediu; îşi punea raniţa în spate şi o pornea, dar nu de-a lungul râurilor sau pe ţărmul mării, cum ar fi fost firesc la un om cu preocupările lui ştiinţifice, ci rătăcea prin cine ştie ce păduri, pe la mănăstiri şi paraclise părăsite, ca să caute fel de fel de sfeşnice de bronz, broaşte, ruginite sau fragmente putrede de iconostase. Aşa îşi găsise şi moartea, în timpul unei excursii prin munţii Strângea, unde fusese muşcat de o viperă. De aceea cred eu că în neamul ăsta unele lucruri de natură psihologică nu erau cu totul în ordine. Căci una e să fii medic veterinar şef de raion şi în timpul tău liber să prinzi fluturi coloraţi, şi cu totul altceva să fii ihtiolog şi să umbli, să zicem, după broaşte vechi… Aşa cred eu. Acum însă vreau să vă spun câteva cuvinte şi. despre Zâna cea frumoasă. Nu sunt o fire romantică, dar în mod excepţional, sau mai bine zis pentru că este necesar, o să-mi permit o comparaţie poetică. Zâna cea frumoasă putea fi asemănată ca gingăşie cu un nufăr, iar ca vioiciune şi agilitate, cu căpriţa cea albă şi încăpăţânată a prietenului meu, moş Regep. Era un fel de floare minunată a raiului

credincioşilor lui Mohamed, creată de negrăita fantezie a poeţilor orientali întru slava voluptuosului Alah. Aşa era Zâna cea frumoasă – şi nufăr şi căpriţă în acelaşi timp, dar mai presus de orice – femeie.

Nu ştiu de ce avusese parte în viaţa ei de atâta durere. Prima nenorocire i se întâmplase la vârsta de optsprezece ani. Abia fusese numită balerină stagiară la Operetă şi nu ştiu ce dirijor adjunct îi propusese să facă o plimbare cu maşina până la „Podurile de Aur”. Chipurile acest adjunct se pretindea a fi un şofer grozav, dar, distrat un moment – cu gândul la cine ştie ce contrapuncte – a avut un grav accident. A fi distrat e un viciu mare şi, câteodată, fatal pentru conducătorii mijloacelor de transport. Când conduci maşina nu trebuie să te mai gândeşti la game, măsuri şi contrapuncte.

Iar când împlini douăzeci „de ani, Zâna cea frumoasă se căsători cu un cunoscut inginer – directorul unui mare şantier. Avea treizeci de ani mai mult decât ea şi era impresionant şi înduioşător să vezi tinereţea şi maturitatea braţ la braţ ca o pereche de îndrăgostiţi. Dar la puţină vreme după nuntă, directorul muri şi el pe neaşteptate. Aşa că drumul în viaţă al Zânei celei frumoase nu părea presărat cu trandafiri. Ea însă se ţinea tare. Niciodată n-am văzut-o lăsându-se pradă mâhnirii, deznădejdii sau îmbrădndu-se în negru. Dimpotrivă, strălucea în culori vesele şi insista ca Harry să poarte sacou galben.

Iată în ce lume stranie mă dusese Avakum. Între oamenii aceştia cu obişnuinţe ciudate, păream teribil de prozaic. Şi aşa şi era, căci altfel nici n-aş fi putut progresa pe tărâm veterinar. Un om cu obişnuinţe ciudate ar fi dobândit foarte greu succese în lupta pentru o cât mai mare producţie de lapte.

Noaptea aceea, în care Avakum m-a dus în vizită la profesor, acea primă noapte a decurs într-adevăr că visul unei nopţi de vară, cu toate că octombrie trecuse şi afară

cernea o ploaie nesuferită.

Fostul bucătar-şef ne pregăti nişte şniţele minunate, iar Harry scoase din adâncile buzunare ale trendului său două sticle de vin roşu, vechi. Pe urmă, împreună cu Avakum, îl aduseră pe braţe pe respectabilul profesor până jos, în holul ce servea de sufragerie – lucru care nu era de loc greu, deoarece bătrânul nu cântărea mai mult de cincizeci de kilograme. Zâna cea frumoasă îl sărută pe amândoi obrajii şi tot timpul mesei îl servi numai ea, având grijă de bătrân ca o adevărată fiică. Cu toate că era infirm, unchiul se arătă a fi un om vesel şi plăcut, povesti anecdote vechi şi, într-un moment de mare înduioşare bătrânească, dărui viitoarei sale nore un minunat inel de aur, împodobit cu un smarald. Am aplaudat cu toţii. Zâna cea frumoasă îl îmbrăţişă şi suspină de bucurie la pieptul lui, iar fostul bucătar-şef al flotei fluviale ne cântă din vechea sa armonică un marş marinăresc, solemn şi triumfal.

Pe urmă ne-am suit la etaj şi ne-am aşezat comod. Zâna cea frumoasă îşi puse un şorţ alb plisat şi se apucă să facă nişte cafele, Avakum şi profesorul îşi băgară nasurile în cel mai nou rebus algebric, iar Harry îşi suflecă mânecile şi se apucă să lucreze la scaunul special, la acel „scaun minune” la care meşterea de multă vreme, pentru unchiul său. Da, era într-adevăr o minune: scaun şi fotoliu de odihnă, masă de scris şi pat, pe deasupra şi mobil, având şasiul montat pe rotile 1

Fostul bucătar ne trată cu biscuiţi cu cremă, băurăm lichior şi cafea, după care Harry propuse să ne jucăm de-a… „v-aţi ascunselea”. Eu am holbat ochii, deoarece mi s-a părut că n-am auzit bine şi atunci au izbucnit cu toţii în râs. Dar Zâna cea frumoasă bătu din picioruş şi, pe dată, feţele tuturor celor care-şi băteau joc de mine luară o mutră foarte serioasă. Ea mă privi drăgălaş, ba chiar îmi zâmbi uşor. Şi când logodnica unuia se uită la altcineva cu

drag şi-i zâmbeşte, aceasta – aşa am auzit vorbindu-se – poate servi drept început unui mic roman. Probabil de aceea mi s-a părut că temperatura camerei s-a ridicat deodată cu cel puţin douăzeci de grade. De altfel, băusem şi un pahar plin de lichior.

Profesorul, absorbit de rebusurile lui, nu ne dădea nicio atenţie. Am părăsit biroul lui şi el nici n-a observat măcar. Pe urmă Harry a stins luminile şi jocul a început – un joc simplu, dar foarte atrăgător, deoarece totul se petrecea pe întuneric. Fiecare dintre noi se putea ascunde prin toată casa, după dorinţă – de la parter şi până în pod. Numai biroul profesorului era „tabu”. Bineînţeles, la joc lua parte, şi încă foarte activ, şi fostul bucătar al flotei. În ciuda celor nouăzeci de kilograme ale sale cobora scările fără zgomot şi se strecura prin colţuri sprinten ca un râs. Iar când vreunul dintre noi îl găsea, bătea din palme, se îneca în hohote de râs şi scotea nişte sunete din gât de parcă era o navă fluvială. În tot acest timp am avut impresia că mă aflam* sub permanenta privire a lui Avakum. Că el ştia foarte bine şi în orice moment cine dintre noi s-a ascuns şi unde anume şi că se prefăcea doar, jutind total conştient rolul unui căutător neputincios, rătăcit prin întuneric. Dar îşi juca rolul ca un artist profesionist cu multă experienţă.

Am multe amintiri din seara aceea, însă una anume mi-a rămas întipărită adânc în memorie. Mă ascunsesem în cămară, în spatele bucătăriei, şi stăteam pitulat în întuneric, tind deodată am auzit apropiindu-se de uşă nişte paşi uşori, grăbiţi şi nerăbdători. Pe urmă uşiţa s-a deschis şi în aceeaşi clipă am simţit parfumul puternic şi îmbătător al Zânei celei frumoase. În atmosfera îngustei cămări, această mireasmă a acţionat asupra mea ca un tampon de cloroform – parcă tot aerul dispăruse deodată, încât am început să respir puternic şi cu gura deschisă. Atunci, Zâna cea frumoasă închise cu multă atenţie uşa, veni pe

dibuite lângă mine şi mă cuprinse cu mâna pe după gât. Ah, i-am simţit cosiţele pe obraz, şi rotunzimea pieptului, şi respiraţia arzătoare! Era atât de plăcut, încât am închis ochii.

Da, faptul că adineauri îmi zâmbise şi mă privise clipind din; ochi nu fusese întâmplător – lucru de care îmi dădeam seama abia acum, văzând cum sufletul ei năzuieşte spre mine. Dar poate oare ghici cineva capriciile dragostei?

Şi în timp ce mă gândeam ce să-i spun, cu ce cuvinte alese să-mi exprim bucuria, am auzit-o şoptindu-mi ceva la ureche, dar nu înţelegeam de ce nu-mi spunea pe nume, ci îmi zicea mereu Avakum... Şi deodată totul mi-a devenit necruţător de clar, aşa cum a spus într-o poezie de-a sa marele Alexandr Blok.

Ca s-o scot pe Zâna cea frumoasă dintr-o situaţie neplăcută, m-am desprins din îmbrăţişările ei şi, fără a pronunţa vreun cuvânt, m-am strecurat repede afară. Pe urmă am căzut dintr-odată ca un proiectil pe ceva mare şi mişcător, care a scos pe dată un strigăt groaznic şi deznădăjduit. Era fostul bucătar al flotei. De bucurie că mă găsise, sau de spaimă – asta nu ştiu – însă urla ca un taur înjunghiat. Atunci, o mână i-a astupat gura şi l-am auzit pe adevăratul Avakura spunându-i cu note destul de ameninţătoare în glas:

— Încetează odată cu urlatul, nătărăule, sau îţi în fund gâtlejul eu mătura de la bucătărie! Ai înţeles?

Aşa a luat sfârşit scena.

Am mai continuat jocul încă puţin, dar acum luam parte la el fără prea mult chef şi fără entuziasmul de la început. Bănuiam oare ce mi. se mai putea întâmpla? în orice caz, jocul ăsta conţine prin natura lui toate surprizele posibile. Dar şi Zâna cea frumoasă mă fulgera din când în când cu nişte priviri răutăcioase şi pline de mânie.

4...

În aceeaşi seară, la 27 noiembrie – vă rog reţineţi data! – în timp ce noi ne jucam de-a v-aţi ascunselea cu Zâna cea frumoasă, în sectorul L-Z al frontierei de sud se dăduse alarma.»

Se nimerise şi un timp rău: de câteva zile ploua necontenit, cerul întunecat atârna deasupra munţilor, iar acum, în urmă, se lăsase şi mai jos, sprijjnindu-se cu pieptul de coroanele mai înalte ale epinilor. O negură deasă coborâse în văile adânci şi muiate de ploaie, lunecând în valuri spre poate şi bulucindu-se deasupra pădurilor din fundul văgăunelor pustii. Era o ceaţă atât de deasă, încât nu puteai deosebi un brad uriaş de un alun, un mal rupt de nişte stânci colţuroase.

În această amestecătură de ploaie şi ceaţă, chiar şi văzul cel mai ascuţit nu conta – ochiul străbătea bezna doar un pas, doi, iar lumina lanternei electrice, şi ea neputincioasă, risipea obscuritatea doar la un metru de mina care o ţinea. Acum patrulele de pe graniţă îşi găseau drumul numai cu ajutorul busolei, se ajutau de simţul fără greş al clinilor, nimerind la locul căutat doar prin obişnuinţa şi instinctul înrădăcinat în omul ce trăieşte mult timp în mijlocul naturii. Acest om înţelegea glasul pământului. Căci într-un fel îi vorbea atunci când piciorul călca pe frunze putrede şi într-altfel când păşea pe ace de brad sau pe iarba udă. Într-un fel diferit îl prevenea când drumul urca sau cobora, într-altfel când se termina brusc în cine ştie ce vâlcea. Omul de la paza frontierei înţelegea şi glasul liniştii. Căci altul era glasul ei iarna sau vara, în poiana de unde vedeai înaltul necuprins al cerului sau în pădurea surdă şi amuţită; altul îi era glasul pe ceaţă sau când cerul era senin, în miez de noapte sau în zori de zi, în umbra umedă a fagilor sau în desişul brazilor. Era mereu altul, dar totdeauna avea un grai limpede şi desluşit.

Zilele şi nopţile erau ploioase, umede, lumea părea că a devenit fundul unei mări de ceaţă, fără capăt, căzută

de ani şi ani în locurile astea sălbatice. Pentru omul lipsit de experienţă era cu totul firesc să creadă că pe o astfel de vreme *oricine* ar fi putut trece graniţa. Că era de ajuns doar să dorească acest lucru: pe ceaţa asta groasă şi lipicioasă, nu puteai vedea un elefant, darmite un om! Trebuia doar să calce un pic mai prudent, dacă avea bocanci de munte, să nu facă zgomot, să nu tuşească, să nu fumeze şi să nu cadă întâmplător în mâinile vreunui grănicer ce-ar fi trecut prin apropierea lui.

Cei care aveau însă experienţă ştiau că problema trecem *peste graniţă* e cu mult mai grea. Grănicerii îşi aveau posturile, patrulele şi locurile lor tainice de pândă, aveau câini ce adulmecau urmele, telefoane şi semnale, iar mai presus de toate – experienţă acumulată, puterea de a vedea prin ceaţă şi a înţelege limba acestei tăceri care te făcea să-ţi ţii răsuflarea.

Cu toate acestea, zilele şi nopţile ceţoase care prevesteau prima zăpadă erau întotdeauna cele mai grele: ploaia spăla urmele, înlătura mirosurile, ceaţa înlesnea apropierea de linia frontierei şi pândirea patrulei care trece.

La 27 noiembrie, către orele şase seara, în cel de-al treilea raion al sectorului de graniţă L-Z se dăduse deodată alarma.

Sectorul L-Z formează un arc cu curbura spre sud-est, iar cel de al treilea raion se află în punctul cel mai înalt al acestui arc. Pe cele două flancuri ale raionului erau aşezate posturile 178 şi 179, iar în adâncime, spre mijlocul coardei, se găsea dispozitivul de apărare „Momcil-2. Terenul pe care-l ocupa raionul era împădurit şi brăzdat de văi adânci, pline de frunziş. Două din aceste văi ale sectorului postului 178 tăiau linia de frontieră şi se lăsau uşor spre sud-vest. Ele formau o ieşire naturală spre câmpiile dinspre sud-est, închisă geometric de linia de frontieră. Alarma fusese dată în acest punct. În fundul văii

care se afla mai spre răsărit, năpădită de ceaţă şi întunecată ea noaptea, grănicerii surprinseseră un zgomot neobişnuit, suspect. Se auziseră câteva vreascuri pocnind, iar alunii uscaţi şi dezgoliţi de frunze tresăriseră, fremătând uşor. În aceste luni ale anului nu mai umblau pe aici urşi, şi dacă totuşi treceau, călcau uşor de parc-ar fi purtat botfori de catifea; în niciun caz nu făceau să pocnească crengile uscate căzute pe pământ. Pentru lupi era încă devreme. Dar chiar dacă ar fi ieşit, s-ar fi mişcat fără zgomot, după obiceiul lor, aşa încât să nu-i simtă câinii-lupi ai grănicerilor. Căprioarele evitau din instinct văile şi locurile închise. Iar când văzduhul e liniştit, viatul nu adie şi deasupra tuturor apasă o ceaţă deasă, ramurile, bineînţeles, nu pot fremăta singure.

Era limpede că prin vale treceau oameni, şi anume pătrundeau dinspre sud, adică dinafara graniţei. Păreau lipsiţi de experienţă, deoarece călcau pe crengile uscate, iar umerii lor mişcau ramurile desfrunzite ale copacilor. Oamenii cu experienţă se târăsc pe pământ chiar şi atunci când e noapte şi când în văi apasă ceaţa deasă şi opacă de noiembrie. Poate că erau nişte oameni cutezători, care nu chibzuiau prea mult, încrezându-se cu totul în propria lor putere şi mai ales într-o stea norocoasă. Oricum ar fi fost, era clar că se strecurau acum cu forţa într-o casă străină.

Cei doi ostaşi de la postul 178 se lungiră la pământ în calea lor, la câţiva paşi de linia frontierei. Luară legătura cu postul secret. Acesta din urmă telefona la postul de serviciu, după care, şi cei de aici se culcară la pământ ca şi primii, dar ceva mai sus decât tovarăşii lor. În acest fel, cei patru formară o linie de apărare de forai a unei potcoave în drumul oaspeţilor nepoftiţi.

Toate acestea – din momentul sesizării primului zgomot şi până la includerea lanţului – nu durară mai mault de zece minate.

Cădea o ploaie măruntă, cu picături aproape

microscopice, dar red ca gheaţa. De fapt, nici nu-ţi puteai da seama prea bine dacă era chiar ploaie sau ceaţa care se condensa în picături mici. De vizibilitate nici vorbă, şi soldaţii se orientau orbecăind şi din instinct. Cunoşteau locurile cum îşi cunoşteau degetele de la nună şi învăţaseră să ducă un dialog mut şi rapid cu pământul.

Comandantul postului dădu alarma şi ordonă ca întregul efectiv să fie gata de luptă. El telefonă postului 179, prezentă în câteva cuvinte situaţia şi ceru comandantului să-i acopere flancul dinspre sud-vest. Pe urmă ordonă telefonistului să comunice totul postului de frontieră raional şi ieşi repede afară. Dar înainte de a trece pragul odăii, telefonul sună din nou. Acum trimitea veşti postul secret din cealaltă vale: şi acolo persoane necunoscute concentrate pe teritoriul străin încercau să treacă frontiera. Comandantul dădu ordin pazei să ocupe poziţia necesară în cea mai strâmtă parte a văii şi să nu deschidă focul până ce inamicul nu pătrundea aici. Pe urmă îşi împărţi soldaţii în trei grupe. Primele două primiră ordinul să se înşiruie pe înălţimile care încadrau cele două văi, dinspre sud-est şi sud-vest, iar cea de a treia, având la dispoziţie două mitraliere uşoare, formă frontul ce închidea aceste strâmte intrânduri. Astfel, nepoftiţii oaspeţi erau prinşi din trei părţi ca într-o potcoavă.

Când grupele porniră la drum, dinspre văi răsunau de câteva minute focuri dese de puşcă.

Comandantul sectorului L-Z, înştiinţat de atac de către şeful celui de al treilea raion de graniţă, ordonă starea de alarmă în întregul sector şi trimise spre locurile ameninţate unităţi de întărire. Iar când, după douăzeci de minute, fu înştiinţat că inamicul trăgea cu automate şi mitraliere uşoare, ordonă starea de alarmă şi în unităţile de rezervă din preajma graniţei şi intră la legătură radiofonică directă cu punctul central de pază a

frontierei”.

La puţin timp după ce în gura văilor se dezlănţuise focul, se auzi zburând un avion pe deasupra dispozitivului defensiv „Momcil-2”. Acesta lansă două rachete luminoase, făcu un viraj în formă de arc şi dispăru îndată, amuţind, în spatele frontierei. Şeful dispozitivului ordonă pazei să ocupe poziţia necesară – măsură utilă pentru a face inofensivi orice oaspeţi nepoftiţi.

Toată această acţiune, însoţită de focul secerător al mitralierelor şi automatelor, ţinu circa douăzeci şi cinci de minute. Şi tot aşa de neaşteptat cum începuse se şi termină. Peste cele două văi se aşternu din nou aceeaşi linişte netulburată. Doar ceaţa mai mirosi câtăva vreme, acru şi înţepător, a praf de puşcă.

Era un singur mort. Îi găsiră cadavrul dincoace de graniţă la câţiva paşi, pe teritoriul nostru. Comandantul postului 178, îndreptând lumina lanternei asupra feţei lui pline de sânge, îl recunoscu îndată: era faimosul Hasan Rafiev din satul Barutin, fugităin ţară acum doi ani, ruda cunoscutului diversionist Şucri Iliazov.

La puţină vreme după ce se crăpă de ziuă, comandantul celui de al treilea raion de frontieră avu o convorbire de câteva minute cu ofiţerul care comanda unităţile de grăniceri din ţara străină. Discuţia se duse la mijlocul fâşiei arate care marchează linia de graniţă. Vântul care adia uşor risipise puţin ceaţa, dar, în schimb, din cerul întunecat cădea o adevărată ploaie de noiembrie.

— Afacerea asta – spuse în franţuzeşte ofiţerul străin, dând din umeri şi râzând de parc-ar fi fost vorba de o poveste obişnuită cu vreo fetişcană prostuţă de prin partea locului – afacerea asta, după cum v-aţi putut convinge şi singuri, este opera fugarilor dumneavoastră, a emigranţilor politici. Regret profund.

— Da – răspunse comandantul celui de al treilea raion de graniţă. îşi privi colegul străin cu o expresie care

trăda şi o tristeţe sinceră, dar şi un oarecare dispreţ. Ca să vă spălaţi pe mâini, ne-aţi lăsat aici cadavrul, nu-i aşa, domnule?

— Este trofeul dumneavoastră, domnule. Dumneavoastră l-aţi ucis. Sau, mai bine zis, vreunul dintre puşcaşii dumneavoastră.

— Puşcaşii mei ucid pe cei ce trec graniţa trăgând împotriva lor din faţă. Omul acesta a fost omorât însă pe la spate; s-a tras în el de la o foarte mică distanţă.

— Ce să facem, domnule? Şi ofiţerul străin oftă ca şi cum fetişcana ar fi trecut pe lângă el fără să-i dea bună ziua. Are oare vreo importanţă pentru omul care a murit modul în care a fost ucis? Ce nu se poate întâmpla într-un război? (Fetişcana se ivi parcă din nou în faţa lui.) Zise surâzând: Fumaţi o ţigară, domnule?

Comandantul celui de al treilea raion de graniţă îi oferi ţigările lui.

Se salutară reciproc, după cum cerea protocolul, şi întâlnirea luă sfârşit.

Ploaia continua să cadă peste fâşia de pământ arată şi pustie ce marca frontiera.

Spre prânz însă se observă o oarecare agitaţie în raionul dispozitivului defensiv „Momcil-2”. N-sid, ofiţer din serviciul de contrainformaţii, reuşi să descopere în imediata vecinătate a sectorului un obiect curios, care, ca formă, semăna foarte mult cu caseta unui aparat de filmat. Obiectul zăcea pe şasiul căruţei cu care se transportau produsele de la magazia de alimente a artelnicilor până în încăperile bucătăriei. Odăile artelnicilor se găseau în partea cea mai dinspre nord a locului pe care se afla plasat dispozitivul – în apropierea dramului care ducea spre Momcilovo, prin satul Teşel.

N-ski era un adevărat maestru în profesia sa. îşi puse mănuşile, apucă obiectul de capete şi mârâi de plăcere

— Şi pe faţă şi pe spate, caseta era uscată.

Eventualele urme de amprente nu erau şterse. Îl împachetă ca pe o adevărată comoară, ceru ajutoarelor sale să cerceteze dacă printre oamenii subunităţii exista vreunul care să aibă vreun asemenea aparat, iar el însuşi se apucă imediat să studieze terenul din jurul magaziei artelnicilor.

— Ar fi fost o mare prostie să cauţi urme pe pământ atâta vreme cât ploaia nu încetase nicio clipă. Aceste locuri, năpădite de ierburi, semănau acum cu o adevărată mocirlă. Pretutindeni numai băltoace mai mici sau mai mari, în care ploaia cădea făcând băşici, de parcă fierbeau. Nu avea niciun sens să cercetezi pământul. Atunci trecu în spatele magaziei artelnicilor şi începu să cerceteze gardul de-sârmă, pas cu pas. Amplasamentul fusese înconjurat cu două rânduri de sârmă ghimpată. Între ele se căsca un şanţ adânc de circa un metru, umplut până la jumătate de apa murdară a ploii. Chiar în spatele magaziei artelnicilor, firele de sârmă din apropierea pământului fuseseră tăiate la ambele garduri, iar capetele lor atârnau deasupra şanţurilor.

O persoană necunoscută, din Momcilovo sau Teşel, sau una care trecuse prin vreunul din cele două sate, reuşise să scape de patrule şi să se strecoare în regiunea zonei păzite, profitând de noaptea ceţoasă şi ploioasă. Poate că făcuse asta tocmai în timpul când oamenii de pază ocupaseră poziţia în formă de arc, cu vârful spre sud. După toate probabilităţile, persoana în chestiune era şi proprietarul casetei pierdute.

O oră mai târziu, ofiţerul N-ski se îndrepta cu un Jeep spre cel mai apropiat aerodrom militar. El plecă la Sofia cu un avion special şi pe la orele trei după-amiază raporta colonelului Manov – şef de secţie al Securităţii statului – despre descoperirea pe care o făcuse în zona dispozitivului defensiv „Momcil-2”.

Şi astfel, drumurile noastre cu cele ale lui Avakum se

întâlniră din nou – dacă îngusta cărăruie pe care şerpuieşte viaţa mea poate, în general, semăna cu un drum oarecare.

Mă întreb uneori: oare toate astea s-au petrecut aşa, din simplă întâmplare? întâmplător am apărut eu pe ţărmul înalt pe sub care trece impetuos fluviul cu ape bogate al vieţii lui Avakum? Sau este vorba aici de vreo potriveală anume din partea mea, pentru ca în lumina aceea străină să par şi eu un tip interesant? Sau pur şi simplu, făcând fără voia mea această descoperire, vreau să profit de curiozitatea pe care o va trezi în public? i

Să ştiţi că nu sunt chiar atât de romantic din fire ca să-mi imaginez asemenea chestii poetice! Cu simţul meu practic de medic veterinar, eu gândesc aşa: să zicem, de pildă, că unuia i-a dat prin cap să viziteze o galerie de artă, să se uite la tablourile unor pictori renumiţi. Le priveşte, se desfată şi pleacă acasă fără să se marântoarcă a doua oară. Părerea mea este că respectiva persoană a venit întâmplător la această galerie de artă, că drumul său a trecut fără voia lui pe aici. Altul însă vine şi a doua oară şi a treia oară, şi, cu interes demn de laudă, priveşte *tot* ce este expus şi se bucură de tablouri în modul cel mai sincer. După mine, omul acesta nu a venit întâmplător la galeria de artă, dar interesele sale au un caracter general, el semănând foarte bine cu acel şcolar care obţine la toate materiile nota zece. Al treilea cetăţean vizitează des galeria, dar este un om ceva mai ciudat: trece mai mult sau mai puţin atent pe lângă cele mai multe tablouri, îşi aruncă ochii întâmplător încolo şi încoace, pentru a se opri îndelungă vreme ca să contemple unele şi aceleaşi tablouri, de unii şi aceiaşi mari pictori. Ca şi cum pânzele ar radia ceva care l-ar atrage – şi se vede că aceste tablouri şi nu altele îi dau acea satisfacţie, îi potolesc acea sete lăuntrică pe care o are mereu. De aceea şi vine atât de des la galeria noastră, oprindu-se mereu în faţa

aceloraşi picturi. El nu se desfată, ci trăieşte alături de operele de artă îndrăgite. Se mai poate spune atunci că acest om este un vizitator întâmplător?

Uite aşa judec eu când e vorba de momentele din viaţa mea în care drumul meu s-a întâlnit „întâmplător” cu acela al lui Avakum.

Iar acum, când toate evenimentele de care e vorba aici aparţin trecutului, eu trebuie să le povestesc, bineînţeles, ca spectator, la persoana „a treia”. Dar ca acel spectator care vine mereu la galeria de artă să contemple pânzele maeştrilor favoriţi.

Înainte de a intra în conţinutul acestei istorii, cred că trebuie să reamintesc pe scurt unele lucruri mai vechi. Pentru că acum, când privesc mai de departe la tot ceea ce s-a petrecut, am destule de adăugat ca să redau cât mai clar momentele din viaţa lui Avakum care au precedat data de 27 noiembrie din povestirea de faţă.

Avakum continua să locuiască în casa locotenent-colonelului doctor Svintila Savov de pe strada Cicoarei. îi plăcea liniştea acestei străzi singuratice, care se mărginea înspre răsărit cu pădurea de brad a parcului, precum şi apartamentul pe care-l ocupa la etaj, cu veranda lui deschisă şi cu vechiul cămin, care corespundea întru totul intenţiilor lui de a se dedica unei munci liniştite şi creatoare.

După cazul de la Momcilovo şi zgomotoasa afacere a epidemiei de febră aftoasă, conducerea Securităţii statului hotărâse ca, temporar, colaboratorul ei secret să fie ţinut „în rezervă” – să rămână în umbră, fără o legătură directă cu serviciul şi în afara muncii operative. Această temporară „păstrare în rezervă” era o necesitate absolut reală – greu de suportat pentru Avakum, dar foarte utilă ca manevră tactică.

La toate acestea se adăugase şi povestea, până la un punct de operetă, cu Violeta – nepoata gazdei lui, Svintila

Savov. El privise dragostea ei aşa cum spectatorul contemporan priveşte de pildă vreuna din operetele lui Kalman sau Strauss – într-adevăr, muzica te transportă, îţi aduce aminte de tinereţe şi de nopţile de primăvară, totul este minunat, însă tunicile cu epoleţi şi nasturi sclipitori, crinolinele, naivele recitative de dragoste, această lume strălucitoare şi de efect ieftin este în realitate definitiv moartă şi cu totul străină spectatorului contemporan. Graţia primadonei, farmecul fără seamăn al tinereţii, cu limpezimea privirii, cu ţinuta dreaptă, umerii largi şi pieptul puternic – asta era muzica ce te transporta pe valuri de vis, muzica bunei şi vechii operete clasice. Ce minunat era să asculţi această muzică, să te bucuri de ea, dar ca să joci rolul amorezului în tunică cu epoleţi care promite căsătoria, asta părea imposibil şi caraghios. Cu Balabaniţa de la Momcilovo şi cu ospătăriţa de la bufetul de lângă gara de mărfuri, lucrurile stăteau puţin altfel – ele doreau o plăcere în schimbul altei plăceri şi nimic mai mult.

Poate că Violeta ar fi dorit „ceva” mai mult de la el – era prea romantică şi dip partea ei te puteai aştepta la aşa ceva. Dar avea el dreptul – el, care era mai matur, mai în vârstă, care cunoştea viaţa până la fund – avea el dreptul să răspundă acestei uşurinţe cu una la fel, şi fără nicio răspundere?

Lucrurile s-au desfăşurat mai departe exact aşa cum le prevăzuse el. Câteva luni mai târziu, când afacerea cu regizorul de la cinematografie s-a mai uitat, nepoata lui Svintila Savov şi-a recăpătat dorinţa de viaţă – fapt cu totul firesc pentru cei douăzeci de ani ai ei. Pe urmă se amorează de nu ştiu ce tânăr inginer de la uzina de apăcu mult mai tânăr decât Avakum – părăsi Academia de Belle-Arte, se căsători şi se stabili alături de el, undeva în jurul unor cascade din Rodope.

Când veni la Avakum ca să-şi ia rămas bun, ochii ei

erau veseli. Şi el trebui să recunoască în sinea lui, dar cu o mută tristeţe, că veselia ei era sinceră, că fata nu-şi amintea şi nici nu dorea să-şi amintească de nimic. În ceea ce-o privea pe ea, totul se aranjase cât se poate de bine. Era fericită.

Avakum îi dori drum bun, pe urmă şezu multă vreme în faţa căminului, nemişcat şi cu gândurile lui.

5

Şi astfel, după plecarea Violetei, în casa de pe strada Cicoarei rămăseseră parcă să locuiască nu făpturi vii, ci nişte umbre ieşite de undeva din împărăţia subpământeană a lui Hades. Doctorul Svintila Savov aproape că nu mai scotea nasul din biroul său – se grăbea să-şi termine memoriile, care până în momentul acela se învârteau încă în jurul anilor primului război mondial. De altfel, evenimentele politice îl preocupau foarte puţin, dând cea mai mare atenţie unor probleme-referitoare la moravurile şi modul de viaţă al epocii. Slăbiciunea lui erau balurile de la curte, intrigile amoroase din sânul ofiţerimii, valsurile, mazurcile şi splendoarea, pentru acea vreme, a toaletelor feminine. Ceea ce era, bineînţeles, foarte plăcut, căci în ele se reflecta aspectul veşnic tânăr al vieţii, dar locotenent-colonelul însuşi îşi pierdea pe zi ce trecea şi îngrozitor de repede forţele pe care le mai avea – şi asta mai ales după plecarea Violetei. Faţa lui căpăta din ce în ce mai mult o culoare pământie, iar când ieşea întâmplător în curte, ca să respire puţin aer curat sau să se încălzească la soarele târziu al toamnei, era trist şi jalnic să-l vezi cum îşi târăşte picioarele, în pantofii moi de casă, pe caldarâmul stricat.

A doua umbră a acestei locuinţe era bătrâna şi neschimbata slujnică a casei doctorului, lelea Iordanka. Biata bătrână nu-şi găsea odihnă cât era ziua de mare. Se temea poate că dacă s-ar fi aşezat jos, chiar şi numai pentru un minut, i-ar fi lipsit dorinţa să se mai ridice din nou în picioare. Şi naa pentru că nu mai avea puteri, ci

pentru că simţea că trecuse de mult peste pragul acelor lucruri pentru care merită să mai trăieşti. Şi dacă, în ciuda tuturor, se mai mişca şi făcea ceea ce trebuia făcut – şi încă foarte bine – le făcea în mod mecanic, ca un automat neînsufleţit, dar extrem de bine instruit. Mătura curtea, ştergea praful de pe vechile mobile, gătea supă de cartofi şi morcovi şi nu scotea nicio vorbă, de parcă nu mai avea limbă, iar buzele-i subţiri şi învineţite i s-ar fi lipit.

Cea de a treia umbră era Avakum. Dis-de-dimineaţă ieşea din apartamentul sau de la etaj, coborând treptele fără zgomot. Înalt, cu pălăria sa cu boruri mari, cu pardesiul negru şi larg, slab şi posomorât, dar cu ochi ce aruncau văpăi, semăna în această perioadă cux ciudatul mesager care-i ceruse odinioară lui Mozart bolnav să compună ultimul său Requiem. Aşa îşi părăsea Avakum locuinţa, pornind spre pădure cu paşi mari şi rari. Colinda aleile ţinându-şi mâinile încrucişate la spate, puţin gârbov, dar cu capul sus. De altfel nu semăna de loc cu omul care ieşise să se bucure de frumuseţea pădurii şi să-şi liniştească ochii şi creierul în singurătatea ei, deoarece nu se uita la nimic şi parcă nici nu observa ceea ce se petrecea în jurul lui. Nu semăna de loc cu acel Avakum care putea soluţiona din gând probleme de algebră, elaborând ipoteze din cele mai complexe, ţinând seama de toate condiţiile şi de toate împrejurările, deoarece nu părea nici preocupat şi nici concentrat asupra unui caz bine determinat. Aducea mai repede cu un meşter pe care l-au gonit din atelierul lui, ca să se odihnească şi să mai respire puţin aer curat, în ciuda faptului că el însuşi nu se simţea absolut de loc obosit şi nici nu dorea să respire alt aer decât acela din atelierul său. Meşterul nu ştia cum să-şi potolească veşnica sete de lucru, cu care i se obişnuiseră mâinile. Se simţea prost şi nelalocul său oriunde s-ar fi dus, ba chiar suferea de parc-ar fi fost bolnav. Ceva asemănător i se întâmplase şi lui Avakum.

Cazul său era mai grav, deoarece aici nu mai era vorba de obişnuinţa *mâinilor*, ci de faptul că i se luase posibilitatea de a lucra cu *mintea* în sfera sa obişnuită de acţiune.

Această stare maladivă era agravată şi de izolarea lui. Sociabil din fire, trăia acum singuratic, fapt care constituia un paradox ciudat şi greu explicabil. Avea mulţi cunoscuţi – îndeosebi printre pictori şi muzeografi – şi toţi până la unul îi apreciau cultura vastă, calităţile-i multiple, dar mai ales faptul că era, ca om, un tip foarte interesant şi plăcut. Era oaspetele dorit în orice societate, era căutat, se bucurau toţi când şedeau la „un pahar de vin” cu el, deoarece ştiau că odată cu apariţia lui convorbirea devenea spirituală şi discuţia curgea pe nesimţite până târziu după miezul nopţii. Se pricepea la tot felul de jocuri de societate, cu beţe de chibrituri, cu monede mărunte, cu cărţi de joc; povestea o mulţime de anecdote, care de care mai interesante; putea vorbi cu aceeaşi uşurinţă şi pricepere despre impresionişti (pe care îi adora) şi despre rolul timpurilor de gravitaţie din teoria relativităţii. Într-un cuvânt, era ceea ce francezii numesc un *animateur* – sufletul grupurilor restrânse, formate din oameni de cultură aleasă.

Şi cu toate acestea nu avea prieteni. Avea mulţi cunoscuţi, dar trăia singuratic. Cauzele acestei situaţii ciudate şi paradoxale constituii un complex foarte greu de explicat, însă de unele dintre ele merită să vorbim – bineînţeles, în măsura în care le-am putut cunoaşte şi explica.

Avakum era un interlocutor amabil şi atent, care însă nu admitea în niciun caz să fie „încuiat”. Avea cunoştinţe uriaşe, o minte elastică şi în toate discuţiile în contradictoriu îşi biruia net adversarul. Bineînţeles, nu făcea paradă de loc de aceste cunoştinţe, deoarece îngâmfarea era cu totul străină caracterului său. Dacă polemiza şi dacă-şi impunea părerea, o făcea numai din

cauza acelei fanatice devoţiuni faţă de adevăr, faţă de „soluţia justă” a unei probleme. Se ştie însă că majoritatea oamenilor suportă greu personificarea superiorităţii şi că nu le place să o simtă asupra lor direct. Pot să-l respecte pe acest „om superior”, să-l asculte, să-l aplaude, dar rar pot să-l iubească.

Posibilitatea lui de a-şi da seama» după semne exterioare abia vizibile* de ceea ce se întâmplase în realitate cu unul sau altul dintre cunoscuţii săi provoca nu numai uimire» dar şi nelinişte» ba chiar o oarecare spaimă. Orice muritor îşi are tainele lui, mai mici sau mai mari, pe care nu doreşte să le dea în vileag şi deci nu are intenţia de a le mărturisi cuiva. Şi atunci când simte sau Vede că o mână străină se pricepe să înlăture vălul ce le acoperă, are toată dreptatea să se teamă, mai ales pentru ceea ce păstrează „tit mai ascuns” în sufletul său. De obicei» oamenii fug din faţa ochilor pe care natura, i-a înzestrat cu darul de a pătrunde prea acbnc în sufletul lor.

Şi în alte părţi ale acestor însemnări a venit vorba de ochii lui Avakum. Erau nişte „ferestre” cu totul deosebite, prin care se putea privi numai dinăuntru în afară: privirile străine nu puteau străbate prin ele şi nimeni nu reuşea să vadă ce se află dincolo, în spatele lor. Nu numai că erau însă opace pentru orice privire. străină, dar ochii lui înşişi îl sfredeleau pe celălalt, îl cercetau şi vedeau ce se petrece acolo, ajungând să descopere, chiar dacă era vorba doar de o glumă, anumite lucruri ascunse. De aceea, într-un anumit sens, ochii lui erau mai curând un fel de vânători care prindeau gândurile ascunse sau intenţiile şi sentimentele învăluite în vorbe meşteşugite. Iar oamenii, după cum ştim, nu vor să se afle în situaţia unui vânat hăituit, chiar atunci tind vânătoarea nu e decât un foc sau o glumă.

Acest vast complex de cauze ea xe determinau soMtudidinea lui Avakum se poate explica, printr-un

exemplu cu totul simplu» în felul următor: să zicem, de pildă, că un iscusit dresor îmblânzeşte un leopard într-un asemenea *în* grad, încât sălbatica fiară ajunge să semene încetul cu încetul cu o pisică blândă, căreia îi place să fie alintată. Această „pisică” se joacă foarte frumos, toarce, face tot felul de „numere”, se tăvăleşte pe spate – totul cu cele mai bune şi mai sincere intenţii: acelea de a face plăcere musafirilor, pentru ca şi aceştia, la rândul lor, să ia parte la jocurile ei şi să se hârjonească cu ea pe covor. Musafirii însă privesc pisica asta frumoasă şi elastică, sunt în culmea admiraţiei, nu mai găsesc cuvinte de laudă, dar caută totuşi să nu se apropie prea mult de ea, stând cât mai departe cu putinţă. Nimănui nu-i convine să stea jos pe covor lângă ea şi s-o tragă de urechi. În sinea lui, fiecare se teme, deoarece „pisica” are în muşchii şi în fălcile ei o forţă extraordinară. Nimeni nu vrea să aibă de-a face, aşa, mai de aproape, cu o asemenea forţă. Sunt gata să se apropie de ea doar oamenii exagerat de buni şi de încrezători sau aceia cărora le este indiferent dacă trăiesc sau dacă mor. Aceştia însă constituie cazuri excepţionale. Oamenii obişnuiţi evită să tragă de urechi un leopard, fie chiar îmblânzit.

Oricum ar fi fost, Avakum era un om singuratic. Suferea din cauza acestei solitudini şi se lupta cu ea, iar când depresiunile sufleteşti îl apăsau prea mult, semăna cu un înotător aflat în primejdie care-şi încordează toate forţele ca să ajungă la mal. Aşa era şi în zilele ce urmară după terminarea afacerii cu regizorul de la cinematografie şi după plecarea Violetei; în ceasurile triste când rătăcea fără ţel prin pădure, mintea lui căuta necontenit un răspuns la următoarea întrebare: cum să se mintă şi cum să iasă din mlaştina acestei inacţiuni care i se impunea. Că era vorba doar de o amăgire şi nu de un nou caz – în această privinţă, lucrurile erau foarte clare. Dar şi amăgirea juca uneori rolul unui colac de salvare.

De două lucruri nu se putea ţine de fel: de munca de la muzeu, adică de restaurarea vaselor antice, şi de manuscrisul lucrării sale asupra mozaicurilor din aceeaşi perioadă. Nu avea pur şi simplu chef să se apuce de aceste lucrări, deoarece i se părea jignitor – şi pentru ele, dar şi pentru el – dacă le-ar considera nişte distracţii, nişte amăgeli salvatoare. îşi aminti însă de aparatul de filmat – ceea ce era minunat şi pica la momentul potrivit. îşi scoase culegerile sale de probleme de algebră superioară – şi ele erau unr mijloc vechi şi des încercat în lupta lui cu singurătatea şi lipsa de activitate. îşi găsi carnetele de schiţe – de mult nu mai desenase ceva din memorie. îi veni în minte să afle unele lucruri despre oamenii care locuiau pe aceeaşi stradă cu el – fără să-i urmărească însă şi fără să aibă la dispoziţie dosare gata întocmite. Fără să meargă chiar la şedinţele de stradă şi de cartier, căci şi acestea îi fuseseră interzise. Într-adevăr, iată cu câte lucruri se putea amăgi! Şi tocmai când începuse să i se pară că se afundase foarte adânc în mlaştina asta, că intrase în mocirlă până-n” gât şi că până la pământul ferm ar fi avut de parcurs un drum nemărginit şi imposibil de făcut…

De fapt, lucrurile porniră repede să se îndrepte. La început, aceasta semăna cu starea unui bolnav a cărui temperatură este foarte ridicată. Omul face ceva, se simte foarte iritat şi i se pare că tot ceea ce făptuieşte se petrece într-o lume de vis, într-o lume ireală. Aşa erau primii săi paşi în lumea amăgirilor.

Pe urmă, înşelarea începu încetul cu încetul să se transforme în realitate. Developarea filmelor şi proiectarea lor, chipurile pe care le vedea pe peretele ce-i servea de ecran erau o pură realitate, chiar dacă venea dinafară, ceea ce îl satisfăcea într-o oarecare măsură. Dar când mintea sa începu să intervină în acest haos, să înlăture ceea ce era întâmplător şi să caute o legătură între diferitele momente prinse pe peliculă, atunci iluzia încetă

să mai fie reflectare şi se transformă în viaţă reală.

Aşa cel puţin voia el să fie.

Odată rezolva o ecuaţie liniară – căuta expresia spaţiului vectorial, dar soluţia nu apărea. Spaţiul se transforma într-un fel de junglă abstractă, pe care coordonatele cifrice nu o puteau determina. Atunci, cine ştie pe ce cale asociativă, în jungla asta îşi făcu apariţia faţada unei case şi în locul spaţiului vectorial se ivi o mică vilă albă, acoperită cu olane roşii, vesele. La etaj, în loc de fereastră, era un fel de vitrină, în întregime de sticlă, în spatele căreia se vedea capul unui om în vârstă –, sau mai curând capul unui manechin de ceară. Şedea aşa, cu faţa sprijinită în mâini, cu coatele pe masă, îmbrăcat într-un halat cafeniu, purtând totdeauna la gât un fular de lână de culoare gălbuie. Semăna foarte bine cu pielea galbenă a feţei lui, numai că părea mai viu decât aceasta. La intrare se vedea o plăcuţă de alamă pe care scria cu litere înnegrite de vreme, aşa încât se putea citi fără nicio greutate:

Profesor NAIDEN NAIDENOV Doctor în ştiinţe fizieo-matematice

Fusese bătută aici acum vreo două-trei decenii – se vedea bine după ortografie şi după scrisul caligrafic.

Iniţialele erau împodobite cu tot felul de linii curbe, semănând când cu conturul unor nori rotunzi, când cu nişte bucle din coafura unei elegante.

Vila se afla la capătul dinspre sud al străzii Cicoarei, la circa cinci sute de metri de casa în care locuia Avakum. Aici, pădurea de brad se termina, iar strada ieşea într-un câmp deschis şi vălurit, tăiat spre răsărit de şoseaua ce ducea la satele din jurul muntelui Vitoşa[5]. Locul era expus vânturilor. În timpul nopţii, din cauza felinârelor slabe ce luceau în depărtare, întunericul părea şi mai adânc, bezna şi mai de nepătruns, iais iama zăpada îngrămădită aici de

5 Munte situat în imediata apropiere a Sofiei.

vântul ce bătea dinspre munte se aduna în troiene ce-ţi treceau pe alocuri de brâu.

De casa asta singuratică îşi aminti atunci Avakum; acolo locuia profesorul de matematică şi fizică care putea, bineînţeles, să-i arate calea cea mai scurtă pentru rezolvarea ecuaţiei liniare. Fie că era prea distrat, fie că problema era prea complicată, dar spaţiul vectorial se ascundea tot mai mult într-o ceaţă groasă care-l învăluia mereu.

De fapt, cazul acestei prăbleme se prezenta ceva mai aparte. Cunoştinţele sale în domeniul algebrei superioare nu erau de natură să-l pună în situaţia de a capitula uşor în faţa unei ecuaţii liniare, oricât ar fi fost ea de complicată şi de greu de rezolvat, căci în caietul său se găseau altele cu mult mai dificile, cărora le găsise totuşi soluţiile.

Oricum ar fi, când gândurile lui fură reţinute din ce în ce mai greu de ecuaţie şi când ele dădură tot mai des târcoale vilei singuratice, învârtindu-se în jurul omului cu cap de ceară şi cu fular galben în jurul gâtului, Avakum lăsă la o parte caietul din faţa sa şi îşi frecă vesel mâinile. Ecuaţia liniară îl adusese pe un drum bun… Cu atât mai bine că spaţiul vectorial părea învăluit în ceaţă.

După ce apăsă a doua oară butonul soneriei, uşa se deschise încet şi în cadrul ei apăru fostul bucătar al flotei. Statura lui uriaşă, rotundă şi grăsulie umplu tot spaţiul dintre pragul de jos şi cel de sus. Pe deasupra tunicii militare, de un gri-verzui, de mult decolorată, tunică a cărei apartenenţă şi naţionalitate era greu de ghicit, purta, un şorţ alb destul de murdar şi plin de pete de grăsime. Sub tunica descheiată se vedea o flanelă albastră de marinar, ascunzând un păr stufos şi cârlionţat ca la oile de prăsilă.

— *Aş* vrea să vorbesc cu profesorul – zise Avakum.

Privirea lui rapidă se opri în treacăt pe mâinile bucătarului, late ca nişte lopeţi şi grele ca nişte ciocane de

fierar.

Bucătarul îl privi indiferent cu qchii lui rotunzi şi bulbucaţi, dar nu păru să se grăbească.

— Trebuie să vorbesc cu profesorul – repetă Avakum. Şi îşi zise în gând, uitându-se la bucătar: „A fost petrecăreţ şi scandalagiu la viaţa lui; acum nu mai e decât lacom şi şmecher”. Îi puse sub nas cartea sa de vizită, pe urmă i-o vârî în buzunarul şorţului murdar şi-l dădu la o parte uşor, fără nici mi efort deosebit. Această mişcare a mâinii fu abia vizibilă, dar suficient de puternică pentru a da la o parte trupul burduhănos al bucătarului, care făcu un pas înapoi din pragul uşii.

De astă dată, fără vreo explicaţie, faţa cărnoasă a bucătarului înflori dintr-odată într-un surâs amabil şi servil. Chicoti de parcă l-ar fi gâdilat cineva, îşi dădu boneta albă pe ceafă şi, cu un gest larg, arătă cu mâna dreaptă spre scara ce ducea la etaj.

— Puteţi să vă lăsaţi pardesiul aici – mormăi el, arătând spre cuier. Şi luaţi loc pe scaunul acesta, vă rog, până ce-l voi anunţa pe profesor că doriţi să-l vedeţi.

Surâse cu buzele lui groase, dădu din cap şi se retrase cu spatele spre scară.

În atitudinea lui era o amabilitate forţată, servilă şi Avakum se încruntă. Era caraghios să vezi e buldog dând umil din coadă şi izmenindu-se ca un căţelandru.

Cuierul şi taburetul de sub el erau singurele mobile din holul acela spaţios. Dar mozaicul colorat al. podelei, scara în spirală din lemn roşu şi cornişele de ghips ale tavanului încălzeau privirea, şi dacă un miros greu de varză acră ce fierbea n-ar fi plutit pretutindeni, s-ar fi putut crede că în casă domnea într-adevăr atmosfera exigentă a unui interior artistic. Numai mirosul de varză acră şi bucătarul acela burduhănos, cu şorţul lui murdar, erau în totală discordanţă cu minunatele arabescuri ale mozaicului şi cu ornamentele de ghips de pe pereţi.

Examinând din obişnuinţă acest interior, Avakum tresări deodată şi se întoarse: în spatele său se afla, observându-l în tăcere, fostul bucătar al flotei.

— Ei – întrebă Avakum – ce zice profesorul, mă primeşte?

Îşi învinse cu greu tulburarea. Sau auzul său se tocise cu totul, sau omul acesta nici nu călcase măcar pe treptele scării de lemn roşu.

— Puteţi urca – îl pofti, făcându-i semn cu capul său masiv, bucătarul. Iar în colţurile gurii, pe buzele-i cărnoase, mai stăruia parcă ceva din surâsul de adineauri. Ochii lui priveau acum liniştiţi şi parcă mai concentraţi. Profesorul vă aşteaptă – adăugă el.

Spuse aceasta, dar cu atenţia îndreptată într-altă parte: simţea în aer mirosul alarmant al unei ifiâncări ce începuse să se ardă.

Scara ducea într-un salon dreptunghiular, boltit şi care cotea în unghi drept, la stânga, spre răsărit. La doi paşi de colţ se vedea deschisă o uşă mare de stejar, tapisată pe dinafară cu piele roşie. Clanţa de bronz, purtând încrustaţii fine, strălucea. În acest loc, pe covorul îngust de pluş cafeniu lucea o pată galbenă – prin uşa deschisă se revărsa un mănunchi de raze de un galben palid, provenind de la becul electric. În salon era aproape întuneric, pluşul covorului înăbuşea zgomotul paşilor şi totul părea cufundat într-o linişte severă şi ireală.

Avakum se opri în faţa uşii mari de stejar, se aplecă şi privi spre stânga. Profesorul aduna nişte cifre la un Facit învechit, bolborosea ceva printre dinţi şi dădea din cap îngrijat. Avakum aşteptă să-l vadă învârtind minerul maşinii, şi când aceasta semnaliză printr-un clinchet uşor că a executat calculul, făcu un pas înainte şi se înclină respectuos.

— Îmi permiteţi – zise Avakum, şi-şi pronunţă numele.

— Oh – dădu din cap profesorul, privindu-l câtva timp cu nişte ochi care aproape că nu se vedeau.

Se gândea probabil încă la calculele sale, deoarece îşi întoarse privirea spre maşină şi plescăi nemulţumit din limbă. Rămase aşa pe gânduri, tăcut, după care, cu o mişcare bruscă, îşi întoarse capul spre Avakum şi-l întrebă mirat:

— Dar de ce nu luaţi loc, pentru Dumnezeu?

Din cauza mişcării cam repezite, fularul care-i spânzura pe umeri îi alunecă şi căzu jos…

— Sunteţi amabil să mi-l daţi? îl rugă profesorul fără prea multă delicateţe, întinzând mâna spre grămada de creioane ascuţite. Şi în timp ce Avakum se aplecase ca să-i ridice fularul, el adăugă, învârtind minerul maşinii pentru a anula rezultatul obţinut: Mă mişc greu, ştiţi, am piciorul drept paralizat. Ba de la o vreme încoace, nici stângul nu mai merge cum trebuie. Scuzaţi-mă!

— Vă rog – dădu din cap Avakum.

Omuleţul acela cu faţa gălbejită, eu ochii vii şi cu glasul viguros ştia să se poarte ca un bărbat adevărat.

Se lăsă în fotoliul de piele de lângă bibliotecă şi scoase o ţigară. Aici se putea fuma: scrumiera din faţa profesorului era plină de mucuri şi ţigări care se stinseseră fără a fi fumate până la capăt – „semn că ceva nu merge în calculele sale”. Avakum ştia asta din propria-i experienţă.

Biroul profesorului era foarte spaţios – semăna, ca dimensiuni, cu un mic salon. Peretele dinspre răsărit, la jumătate de metru de la podea în sus, era tot numai sticlă, ca o fereastră imensă privind spre. pădure. Se vedea şi o parte din câmpia năpădită de ceaţă, pustie şi sălbatică. Pe jos era aşternut un covor persan gros, de o vârstă venerabilă, deoarece culorile sale îşi pierduseră de mult strălucirea iniţială. De altfel, aici nimic nu mai avea strălucire, nici dulapul bibliotecii, făcut dintr-un lemn roşu, nici uriaşul birou al profesorului şi nici pielea roşie a

fotoliilor. Dar nimic nu părea uzat şi învechit, în afară doar de stăpânul casei, cu şalul său ros atârnat pe umeri. Era un bătrânel total sleit de puteri.

— Ei, ia spuneţi – începu profesorul, dând la o parte maşina din faţa sa – cu ce vă pot fi de folos? Ce vă aduce la mine? Dumneavoastră, după câte am văzut din cartea de vizită, sunteţi arheolog. Eu sunt matematician şi, chiar dacă sunt pensionar, coordonatele noastre, iertaţi-mi exprimarea matematică, în general nu se întâlnesc. Nu închiriez camere mobilate, nu mă pricep de loc la arheologie şi sunt foarte capricios din fire – şi din cauza bolii, şi din cauza bătrâneţii.

— Şi din cauza singurătăţii – surâse uşor Avakum.

Deasupra capului profesorului, pe peretele din spatele său, se vedea un portret mare, pictat în ulei. Era o femeie în floarea vârstei, dar încă frumoasă, vaporoasă, cu umeri frumoşi, acoperiţi de dantele. Era de mult dusă, părăsise pentru totdeauna lumea celor vii. Se simţea în totul – şi în lipsa acelor lucruri mărunte care dau intimitate unui interior, şi în liniştea groaznic de apăsătoare, amintind de o casă luxoasă, dar goală. Avakum înţelegea limba acestei linişti, care îi era şi lui foarte cunoscută.

— Da, şi din cauza singurătăţii, dacă vreţi – dădu din cap profesorul. Tăcu apoi câtăva vreme. Pe urmă, privindu-şi oaspetele nepoftit cu ceva mai mult interes, adăugă: Omul devine capricios şi dificil sau din prea multă singurătate, sau pentru că nu poate rămâne niciodată singur. A fost un timp când devenisem un om greu de suportat tocmai din această a doua cauză. Mă consideram atunci foarte nefericit. Nevastă-mea era o femeie foarte sociabilă, foarte veselă, deseori casa noastră era plină de prieteni şi cunoscuţi, patefonul nu se mai oprea, dansurile nu mai încetau, parcă erai la balamuc aici. Nu-mi plăcea de loc, nu se potrivea cu firea mea şi mi se părea – vorbesc foarte serios – că sunt cel mai nefericit om din lume. Mă

îmbufnam, aveam o mutră acră şi devenisem de-a dreptul violent. îmi sărea ţandăra din nimica toată şi-mi descărcăm furia pe studenţi, dând note proaste mai mult decât ar fi trebuit, în general… mă înţelegeţi, nu-i aşa?

— Pe deplin – aprobă Avakum.

El zâmbi înţelegător, dar în sinea lui îşi zise că profesorul nu avea dreptate, deoarece gălăgia, chiar atunci când este exagerată şi supărătoare, este totuşi de preferat unei linişti de moarte.

— Ba nu înţelegeţi de loc – oftă profesorul. Dumneavoastră ştiţi ce este singurătatea, ca să zicem aşa, doar în mod teoretic, deoarece sunteţi, relativ, încă foarte tânăr. De fapt, prin ce-aţi trecut dumneavoastră? Aţi citit doar despre una sau alta. Adevărata cunoaştere a vieţii vine din experienţă, din practică. Când m-a părăsit nevasta – de fapt era o femeie prostuţă şi uşuratică – ca să cadă în braţele unui muzicant, mie, vă rog să mă credeţi, îmi venea nu ştiu ce să fac de bucurie. Aş fi nechezat ca un cal ce zburdă în libertate, atât de fericit mă simţeam. A fost vremea când am dat studenţilor mei note foarte mari şi, bineînţeles, uneori nemeritate. Dar eram teribil de generos şi puneam doar nouă şi zece, pentru că eram vesel şi-mi simţeam sufletul uşurat. Aveam pe atunci patruzeci şi cinci de ani. Am aruncat afară din casa mea patefonul, discurile, oglinzile, parfumurile. Ba am scos şi florile şi tablourile cu tot felul de naturi moarte, mobilele poleite cu aur, goblenurile, pernele brodate. Tot ceea ce îmi amintea de gălăgia aceea nesuferită, de viaţa aceea uşuratică. Şi atunci casa mea a devenit plăcută, liniştită. M-am consacrat muncii ştiinţifice: am scris cărţi, am elaborat manuale, am intrat în legătură şi am corespondat cu universităţile şi academiile din străinătate. Adică am trăit, în general, aşa cum visasem să trăiesc, înainte de a mă despărţi de nevastă-mea. Profesorul se opri o clipă. Poate vă plictisesc?

— Dimpotrivă! protestă Avakum, făcând un gest cu ambele mâini. Continuaţi, vă rog! şi se gândi în sinea lui: „Oamenii solitari vorbesc totdeauna mult când le face cineva o vizită, smulgându-i din singurătatea lor”. El însuşi nu lăcuse oare la fel, atunci când găsise pe cineva care să-l asculte cu plăcere? Numai că nu vorbise despre sine însuşi – despre el şi viaţa lui personală nu spusese niciodată şi nimănui nimic. Iar când trebuia sau când situaţia îi impunea să povestească ceva, atunci compunea povestirea, improviza, transformându-se într-o „a treia” persoană, imaginară. De obicei, această a treia persoană săvârşise lucruri pe care el, personal, nu le-ar fi făcut niciodată.

— Vă povestesc aceste întâmplări de demult pentru binele dumneavoastră – continuă profesorul, strângându-şi şalul pe lângă gât de parcă i-ar fi fost frig. De altfel sunteţi arheolog, deci v-aţi obişnuit cu povestiri despre lucruri care au fost. Vă spuneam, aşadar, de vremea aceea fericită când, în sfârşit, am putut să rămân singur. Cât a durat oare – un an, doi? Să zicem chiar că a ţinut cinci ani. S-a întâmplat însă că odată, pe când scriam un articol pentru anuarul Academiei, am simţit că mă strânge ceva la inimă – nu mă durea, aveam însă senzaţia că parcă m-ar durea. Am lăsat condeiul din mână şi am început să mă plimb încoace şi încolo prin cameră – după cum vedeţi şi dumneavoastră, este spaţiu destul şi poţi să te plimbi în voie. M-am oprit în faţa ferestrei şi atunci am văzut că afară era ceaţă, că ploua mărunt, iar pe stradă nu era ţipenie de om. Mi-am dat seama că e toamnă şi că vântul a îngrămădit peste pământul muiat de ploaie grămezi de frunze galbene. Mi s-a făcut frig, cu toate că şi atunci, ca şi acum, colo, în colţ, ardea soba aceea electrică de trei mii de waţi. Şi nu ştiu nici eu de unde mi-a venit ideea prostească să cobor în pivniţă unde aruncasem toate lucrurile de care vă spuneam. Am scormonit printre ele şi am adus aici sus – oare o să ghiciţi ce? întrebă profesorul,

după care tăcu.

— Portretul – zise încet Avakum.

Profesorul tresări vizibil, iar şalul fu gata să-i cadă iarăşi de pe umeri. Acum holbase ochii la Avakum şi rămăsese cu gura întredeschisă.

— Nu-i nimic curios în faptul că am ghicit de îndată – surâse modest Avakum. De fapt, acum regretă că răspunsese atât de direct la întrebarea gazdei. O lipsise de o mică satisfacţie: de plăcerea unei eventuale surprize şi regreta în mod sincer. E uşor de ghicit – continuă Avakum – oricine ar fi putut-o face. Partea de jos şi cea din stânga a ramei este roasă puternic şi brutal pe o lungime de vreo zece centimetri, ca şi cum lemnul ar fi fost frecat cu o pilă. Fireşte însă că nu poate fi vorba de aşa ceva – cine s-ar apuca să pilească şi să strice o ramă atât de frumoasă a unui tablou? E logic atunci să se presupună că e o treabă făcută de un rozător oarecare. După toate probabilităţile, un guzgan, unul sau chiar mai mulţi. Şi cum şobolanii stau şi se înmulţesc prin pivniţe, e firesc ca obiectul acesta să fi fost aruncat acolo un timp oarecare, pe urmă scos şi pus din nou la locul cuvenit. Asta este cu totul evident.

Profesorul tăcu şi clătină din cap.

— Da, dar cel de-al doilea obiect n-o să-l ghiciţi în niciun caz. Pot să pariez că n-o să vă puteţi da seama despre ce e vorba – repetă el cu o îndâfjire aproape copilărească – cu toate că păreţi de o perspicacitate, aş zice, drăcească. Totuşi nu veţi ghici acest obiect.

— Mă predau – zâmbi Avakum.

— Acest gest vă face onoare – surâse acum, pentru prima oară de la începutul întrevederii lor, profesorul.

Dar zâmbetul său era forţat şi parcă dureros. Trase spre sine sertarul mesei şi scoase de-acolo o sticluţă de al cărei gât era legată o panglică roz, decolorată de vreme – una din sticluţele acelea de budoar, în care se păstrează parfumurile scumpe.

— Iată – zise profesorul – şi cel de al doilea obiect despre care era vorba. O sticlă de parfum. Am scos-o dintre celelalte vechituri şi am adus-o aici, împreună cu portretul. O prostie, bineînţeles. Dar afară ploua şi pentru prima dată observam că pe stradă nu era nici ţipenie de om. Rareori mă uit afară, pe geam. Nu obişnuiesc să stau şi să ascult tăcerea. Dar în clipele acelea a bubuit dintr-odată – da, a bubuit în urechile mele mai puternic şi mai insuportabil decât cele mai îngrozitoare şlagăre de jaz cu care mă otrăvise EA cât timp fusese aici… Şi, cum îţi spun, am aşezat portretul în locul ăsta, m-am dat câţiva paşi înapoi şi i-am zâmbit. Sticluţa cu parfum era aproape plină. Am destupat-o, mi-am turnat câteva picături în palmă, mi-am frecat mâinile şi le-am mirosit. Şi ştiţi, aşa dintr-odată, n-am mai simţit durerea aceea în inimă. Parcă nu mai eram singur. E drept, durerea se stinsese, dar în pieptul meu se frânsese totuşi ceva şi simţeam ca o greutate. Cum să-ţi spun: se strânsese parcă aici toată tăcerea îngrozitoare din casa mea, tot pustiul odăilor, toată singurătatea străzii pline de noroi şi a frigului ăstuia nesuferit din zilele reci de toamnă… Da, de atunci am neîncetat senzaţia asta – uite, aici, în piept.

Puse apoi sticluţa la locul ei de mai înainte şi închise sertarul.

— Au mai rzonas doar câteva picături – reluă el. Uneori îi scot dopul şi, ştiţi, parcă totul devine dintr-odată mai vesel. A ce miroase, Dumnezeu ştie. Niciodată nu m-am priceput la parfumuri. Să nu trageţi însă concluzii greşite. Nu o regret pe Aevastă-mea. Nu tânjesc după ea, personal. Nici vorbă de aşa ceva. De altfel, a părăsit de mult lumea noastră. Nu m-am dus nici măcar la înmormântare. A fost o femeie uşuratică şi proastă… Altceva am vrut să-ţi spun: nebuniile şi prostiile ei m-au făcut capricios şi nervos, dar după ce a plecat de aici am devenit şi mai rău. Bineînţeles, n-am regretat niciodată că

m-am despărţit de dânsa. Mi-am văzut de cursurile de la Universitate, am scris câteva lucrări şi, slavă Domnului, lucrez şi astăzi. La o singură întrebare n-am putut să-mi răspund până acum: ce este de fapt mai puţin rău în viaţa noastră – zgomotul şi deşertăciunea zilnică, sau liniştea asta „înţeleaptă”, cum s-ar zice, dar ucigătoare? Dumneavoastră cum vedeţi problema? x

Avakum ridică din umeri. Se vedea clar că profesorul tăcuse vreme îndelungată şi în sufletul lui se acumulase prea multă dorinţă de a sta de vorbă cu cineva, de a găsi interlocutori care să-l asculte cu răbdare. Părea un om singuratic şi în această privinţă semănau unul cu altul, cu singura deosebire că Avakum nu vorbea niciodată de singurătatea sa şi nu recunoştea în ruptul capului, în faţa altora, această adâncă nefericire a sa.

— N-am nicio părere în privinţa asta – zise Avakum. Pe urmă, uitându-se la chipul deziluzionat al profesorului, încercă acea tristeţe singulară pe care o simţi atunci când eşti silit să minţi un bolnav incurabil şi adăugă: Este o problemă foarte subiectivă, după părerea mea. Pentru unii, gălăgia este aceea ce aduce nefericirea, pentru alţii – liniştea. Depinde de caracterul omului, de natura preocupărilor lui, de munca pe care o face. Gălăgia şi liniştea sunt lucruri relative.

Profesorul dădu din cap şi tăcu.

— Răspunsul dumneavoastră nu este de loc original – zise el. Adineauri, cu portretul, aţi dat dovadă de multă perspicacitate, pe când acum răspundeţi în stilul manualelor din cursul superior de liceu. Dar, de fapt, ce vă aduce la mine?

— O consultaţie – surâse Avakum.

Întinse foaia de hârtie cu problema nerezolvată, spunându-i profesorului că se ocupă de matematici ca amator şi că problema l-a pus la grea încercare, mai ales că nu-şi poate da seama unde a greşit. Locuieşte pe

aceeaşi stradă şi, în numele bunei vecinătăţi, s-a hotărât să recurgă la ajutorul lui, la ajutorul marelui specialist.

— Şi cine v-a spus că sunt specialist? întrebă profesorul.

— Plăcuţa de alamă de la intrare, – răspunse Avakum.

— Cu alte cuvinte, vă cam place să adulmecaţi pe la uşile oamenilor?

— Păi, eu cred că de aceea aţi pus plăcuţa de alamă, ca să se citească 1 râse Avakum. De altfel este unică pe toată strada noastră şi de aceea bate la ochi.

— Poate – dădu din cap, distrat, profesorul. Ridică apoi ochii de pe foaia de hârtie şi arătă cu degetul: Aici, transformarea liniară a spaţiului e bine construită, dar la deschiderea parantezelor aţi făcut o greşeală copilărească: aţi uitat să înmulţiţi al doilea înmulţitor din partea dreaptă a egalităţii cu vectorul… Vedeţi? dădu din cap, tăcu şi reluă după puţin: Şi mai afirmaţi că ar fi de preferat zgomotul în locul tăcerii… La dracu' cu zgomotul ăsta al dumneavoastră! Iată, faptele vă dezmint. Când aţi rezolvat problema, desigur că în odaia alăturată prietenele soţiei dumneavoastră beau un lichior cam tare, dansând twist să ţi cine ştie ce alt dans din astea sălbatice. Cred că n-o să negaţi.

— Nu sunt căsătorit – rosti cu un zâmbet Avakum.

pamera alăturată era goală şi tot atât de liniştită ca şi aceea în caţe lucra. Intra acolo, se izbea de aceeaşi tăcere şi avea senzaţia că se cufundă într-un lac adânc, negru şi îngheţat.

— N-are importanţă – zise profesorul. Şi parcă începu să se supere. Atunci probabil că tânăra dumneavoastră gazdă a avut oaspeţi, picup-ul sau magnetofonul a cântat de zor şi tânăra generaţie a dat din copite ca o turmă de berbeci apucaţi de streche. Iar dumneavoastră aţi uitat să înmulţiţi cel de al doilea termen al egalităţii cu vectorul. Este foarte firesc, vă înţeleg şi vă compătimesc, deoarece

am trecut şi eu prin asemenea întâmplări. Apropo, vă ocupaţi şi de dezlegarea rebusurilor?

— Uneori – zise Avakum.

Era un bătrânel capricios, cu care era bine să fie foarte prudent.

— Deocamdată le soluţionaţi *uneori* – remarcă profesorul – dar va sosi vremea când vor deveni şi pentru dumneavoastră o pasiune. Cu o condiţie însă: să nu vă căsătoriţi. Şi cu alte două subcondiţii.: să nu vă apucaţi de băutură şi de jocuri de noroc.

— Daţi-mi voie – zise Avakum. Nu-l plăcea să lase loc concluziilor superficiale. Dumneavoastră ajungeţi la soluţii destul de arbitrare, ţinând seama, probabil, numai de experienţa dumneavoastră personală.

Profesorul îl privi puţin în tăcere şi pe buzele lui vinete apăru un surâs vinovat. Pe urmă zise cu glas domol:

— N-am vrut să vă jignesc!

— Dar n-aţi spus nimic jignitor! protestă Avakum. Şi sentimentul acela, că se afla în faţa unui om incurabil bolnav, îl cuprinse din nou. Mi-au plăcut totdeauna rebusurile şi am impresia că încetul cu încetul vor deveni o pasiune permanentă. Nu sunt însurat, nu beau şi nu simt niciun fel de atracţie pentru jocurile de noroc. Rămân, bineînţeles, rebusurile. Ce aş putea să fac altceva?

— Dacă e aşa, între noi, vecine, se vor stabili legături trainice şi creatoare 1 Acum buzele lui se destinseră într-un zâmbet fericit, chiar dacă profesorul nu era cu totul convins de afirmaţia lui Avakum. Mă gândesc la rebusurile serioase, împletite cu transpuneri algebrice, cu ecuaţii ciclice şi liniare. Cu astea merită să-ţi baţi capul. Ce credeţi?

— Sunt de aceeaşi părere cu dumneavoastră – zâmbi Avakum.

Îi plăcea să privească cele două pâlpâiri care licăreau în ochii acestui om paralizat.

— Atunci, vecine, consideraţi întâlnirea noastră drept un fericit eveniment în biografia dumneavoastră de burlac. Posed revistele străine cu cele mai bogate culegeri de rebusuri matematice. Apropo, o să-mi faceţi plăcerea să cinaţi cu mine astă-seară?

Înainte de a aştepta răspunsul lui Avakum, profesorul se grăbi să apese pe butonul upei mici sonerii, care se afla lângă firul telefonului.

— Păcat însă – continuă el, fără să-şi întrerupă firul expunerii – că, uneori, rebusurile sunt împletite cu tot felul de prostii, de pildă cu elemente de ordin literar sau muzical. O dată a trebuit să cer de la Filarmonica noastră partitura unui concert de Mozart, ca să-mi dau seama de proporţia dintre notele întregi şi pătrimi.

Fostul bucătar al flotei luă poziţie de drepţi în pragul uşii. Parcă nici nu remarcase prezenţa lui Avakum, sau se făcea că n-o observă. Stătea ca o santinelă la uşă şi aştepta în tăcere.

— Astă-seară pui două tacâmuri la masă – zise profesorul făcând uşor cu ochiul spre Avakum.

— Patru tacâmuri, domnule profesor! îl corectă fostul bucătar al flotei cu un ton, destul de obraznic. Şi pentru că profesorul îl privi mirat, el adăugă, însoţindu-şi vorbele cu un surâs tot atât de impertinent: Dar nepotul dumneavoastră cu logodnica?

Atitudinea lui familiară nu-l supără pe profesor.

— Bine, atunci patru tacâmuri 1 Apoi făcu un gest cu mâna şi silueta uriaşă a bucătarului dispăru din cadrul uşii. Scuzaţi întreruperea – zise el. Tăcu puţin, după care continuă cu aceeaşi volubilitate. În ceea ce priveşte dificultăţile pe care le-aş putea întâmpina cu probleme din domeniul literaturii, am întreprins ceva şi veţi fi şi dumneavoastră de acord că un asemenea instrument este foarte practic. Am întocmit o listă alfabetică cu toţi scriitorii mai importanţi şi cu toate operele lor –

bineînţeles, cu ajutorul Institutului de bibliografie, deoarece în domeniul literaturii sunt cu totul profan. Acum am aici, în cartoteca mea, în perfectă ordine alfabetică, pe toţi scriitorii care au lăsat o urmă oarecare în literatura universală. De asemenea, o listă alfabetică de titlurile celor mai cunoscute lucrări pe care le-au scris, Acum sunt pe cale de a alcătui o cartotecă în care să am, tot în ordine alfabetică „numele eroilor principali care apar în aceste lucrări. Fără îndoială, este vorba de un volum destul de mare de muncă, dar trebuie să fiţi de acord cu mine că lucrul este foarte util. Şi iată de ce. Acum câtăva vreme am avut ocazia să descifrez un rebus a cărui cheie consta în soluţia unei ecuaţii de gradul al patrulea. Bineînţeles că lucrul nu reprezenta niciun fel de dificultate pentru mine – cred că vă daţi seama şi dumneavoastră – cu o singură condiţie însă, şi anume ca niciuna din valorile cifrice să nu fie cifrată pe baza unor elemente luate din literatură. Aici era vorba de o cifră a cărei rădăcină pătrată arăta locul de ordine al unei litere din alfabetul latin cu care începea numele autorului unui cunoscut roman. Titlul respectivului roman avea iniţială „E”. La prima vedere, cifrarea pare a fi elementară, dar ia încercaţi s-o dezlegaţi?

— Într-adevăr – zise Avakum. îşi aprinse o ţigară şi trase cu sete din ea. Şi aţi reuşit să descoperiţi cifra secretă?

— Oh – dădu din cap profesorul, şi în ochii lui luciră scânteile victoriei şi ale mulţumirii de sine. Aşa cum licăreau pe faţa de ceară a bătrânului, semănau cu două candele de mormânt. Am amintit doar adineauri, mi se pare, că până acum nu mi-a putut rezista niciun rebus. În cazul de faţă m-au ajutat cartotecile mele. Cea referitoare la operele literare o am gata până la litera „E” inclusiv.

— Şi aţi stabilit că cifra de care era „vorba este „4” – zise Avakum, scuturând scrumul ţigării. Deşi vorbise împotriva voinţei şi regreta acum, nu se putuse însă

abţine. Autorul este Balzac, iar lucrarea, se intitulează „Eugenie Grandet”, dacă nu mă înşel.

Cele două candele de pe figura de ceară a profesorului pâlpâiră puternic, ca nişte felinare, după care se stinseră dintr-odată. Faţa bătrânului deveni parcă mai slabă şi mai trasă.

— Gum adică? exclamă profesorul, după care rămase puţin aşa, cu gura întredeschisă. Dinţii lui falşi luciră şi albul lor bătu uşor în albăstrui – poate din cauza culorii buzelor, care deveniseră acum aproape vinete. Aţi rezolvat cumva şi dumneavoastră acest rebus? Sunteţi abonat la revista „Énigmes Mathemati

ar\ V

ques?

Mai avea încă o mică nădejde, mai spera încă în ceva.

Avakum clătină din cap. Apoi se întoarse spre fereastra aceea mare care dădea spre stradă – afară începuse să se întunece. Ploua.

— Mă mir cum aţi putut face greşeala aceea, când aţi deschis parantezele – zise încet profesorul.

— Desigur întâmplător, cu totul întâmplător – râse reţinut Avakum.

Jos, la intrare, se auzi soneria. Fostul bucătar al flotei întâmpina pe cineva râzând zgomotos.

6 – Aşa intră Avakum în casa profesorului Naiden Naidenov, doctor în matematici. La prima vedere, lucrul părea nepremeditat, întrucât însă trebuia să aibă o cauză, era probabil a fi fost lipsită de importanţă. În viaţă, asemenea cauze se află doar cu o treaptă mai sus decât întâmplarea.

O dată, aproximativ cam cu o lună înainte de prima sa întâlnire cu profesorul, venind spre casă din direcţia pădurii, i se păruse că din casa profesorului ieşise cineva cunoscut. Nu putuse să-i vadă bine figura din cauza întunericului, mai ales că şi omul îşi trăsese bine pălăria pe

ochi. Parcursese repede distanţa până la prima întretăiere de străzi, unde-l aşteptase o maşină cu farurile stinse. Dar luminile roşii din spate erau aprinse. Când omul se apropiase, şoferul pornise motorul şi deschisese portiera. Maşina demarase îndată, înainte ca omul ce intrase într-însa să se aşeze bine pe scaun.

Avakum nu putuse să-i vadă bine nici faţa şi nici nu reuşise să zărească numărul vehiculului. Dar statura omului, modul în care îşi purta pălăria, mersul lui – toate acestea parcă – îi erau cunoscute. Maşina fusese o Tatra – asta văzuse bine după forma caroseriei şi după zgomotul motorului.

Omul pe care bănuia el că l-ar fi cunoscut după unele detalii ale îmbrăcăminţii şi după mers nu putea să aibă nimic comun cu profesorul pensionar fixat scaunul său de paralitic. Ba o asemenea posibilitate ja Area ciudată şi mai mult decât stranie. Chiar şi Tatra, maşina cu care venise, parcă nu-şi. avea locul aici. Era greu să şi-l închipuie folosind o Tatra pe omul acela cunoscut.

Şi Avakum încetă să se mai gândească la acest caz. Sau cel puţin hotărî să o facă. În definitiv, fusese scos din munca operativă şi nu trebuia să se ocupe, nici chiar în chip de amator, de astfel de probleme ce-i fuseseră interzise. Respecta disciplina, cu toate că în fundul sufletului său păstra o ironie sceptică faţă de unele dispoziţii formale decurgând din ea.

Oricum ar fi fost, era greu de presupus că tocmai cazul cu această „cunoştinţă” stătea la baza întâlnirii sale cu profesorul. Ba chiar şi greşeala comisă la deschiderea parantezelor, putem crede că fusese doar o „pură” întâmplare? Premeditat sau nu, din această seară Avakum deveni un oaspete regulat al casei cu geam mare de sticlă – al ultimei case de pe strada Cicoarei.

Iar ea, Zâna cea frumoasă, parcă bănuise că avea „să întâlnească în seara aceea un om neobişnuit. îşi pusese o

rochie de mătase de culoarea cerului senin, deoarece se potrivea cel mai bine cu părul ei blond auriu, ca acela al răşinii. Nu era decoltată, daf-se mula foarte bine pe trupul ei subţire, scoţând în relief, fără ostentaţie, formele lui perfecte. De altfel, ea îşi dădea bine seama de farmecul ei şi, ca orice tânără femeie, simţea nevoia să-l exercite. Braţele ei, goale până la umeri, erau delicate, poate chiar prea subţiri şi, spre deosebire de ceea ce voia să evidenţieze rochia, nu străluceau prin acea captivantă feminitate la care te-ai fi aşteptat. Păreau liniştite şi reţinute, de parcă ar fi socotit bine mişcările pe care le aveau de făcu. îşi pusese în piept un mic trandafir alb, răspândea un parfum foarte suav şi parcă nici nu dăduse cu ruj pe buzele care şi fără el aveau culoarea garoafelor înflorite.

Încă înainte de a-i fi auzit numele din gura profesorului, Avakum îşi dădu seama de cine era vorba.

— O recunoscu de îndată ce-şi făcuse apariţia în cadrul uşii.

— Oh – zise el, ridicându-se de pe scaun – admiratoarea Prinţului de Lemn! Ce surpriză! şi îi întinse cât se poate de familiar mâna.

Făcea parte din acea categorie de femei care nu-i predispun pe bărbaţi să se poarte cu ele reţinut şi oficial.

O văzuse în rolul Prinţesei din baletul lui Bartók „Prinţul de Lemn”. Juca rolul fetei frumoase, uşuratice şi superficiale care preferase să iubească un om fie el şi de lemn, dar cu coroană şi mantie de prinţ. Muritorii de rând nu o interesau – aveau, ce-i drept, tinereţea, dar ce conta ea în faţa unei coroane şi a mantiei de prinţ? Era un lucru posibil şi peninj ea – aşa cum i se înfăţişa, cu trandafirul acela alb la piept şi în rochia de tafta care atrăgea privirile asupra coapselor ei.

— Da – zise ea, întinzându-i mâna tânără şi delicată, fără prea multă grabă – admiratoarea Prinţului de Lemn, e

adevărat. Eu sunt prostuţa aceea.

Şi, cine ştie de ce, nu se grăbi să-şi retragă mâna dintr-a lui. Parcă îi era de mult cunoscută.

Profesorul tuşi.

— Iar acesta este nepotul meu, Harry – zise el, făcând un semn spre omul care stătea puţin mai departe de Zâna cea frumoasă.

De fapt, el privea spre fereastră şi încă şparte concentrat, de parc-ar fi aşteptat să vadă apărmă în orice moment dincolo de geamel ei ceva foarte interesant şi important. Dar *dincolo* era întuneric – geamul ferestrei se sprijinea de zidul impenetrabil al nopţii.

— Harry – repetă profesorul. Haralambi Naidenov, pictor.

— Decorator – îl corectă Harry, fără să-şi ia ochii de la fereastră.

— Totuna. Este nepotul meu. Iar dânsa, frumuseţea asta, este logodnica lui. Faceţi cunoştinţă!

Cei doi bărbaţi îşi strânseră mâinile. Cea a lui Harry era moale şi umedă.

— Numele dumneavoastră îmi este cunoscut – zise Avakum.

Harry clătină din cap. vorbele lui Avakum păreau că nu-l interesează prea mult.

— Iar noua noastră cunoştinţă este arheolog – zise profesorul. Arheolog şi matematician amator.

— Oh – exclamă Zâna cea frumoasă – nu vă invidiez pentru profesiunea pe care v-aţi ales-o. Să scormoneşti tot timpul printre antichităţi, să ai de-a face cu tot felul de schelete nu vă provoacă oare repulsie?

— Dumneavoastră confundaţi arheologia cu antropologia – zise Avakum. Antropologia este aceea care se ocupă cu tot felul de schelete.

— Am greşit! râse vesel Zâna cea frumoasă. Nu părea de loc tulburată de greşeala făcută. Pardon, e adevărat că

antropologia e cea care se ocupă de schelete. Ei şi? Noi, la şcoala de balet, n-am învăţat asemenea lucruri. Şi, în general, nu ne-am ocupat de niciun fel de schelete.

— Şi, slavă Domnului, aţi făcut foarte bine! încuviinţă încurajator Avakum.

Era foarte frumoasă, cu toate că amesteca ştiinţa care se ocupa de antichităţi cu aceea care cerceta scheletele oamenilor morţi de milenii, ăwhii ei, care nu cunoşteau desigur ruşinea, priveau deschis, ca aceia ai sălbaticei care nu înţelege a. Se ruşina atunci tind se arată goală în faţa bărbaţilor.

— Parcă dumneavoastră ştiţi, de exemplu, ce înseamnă „Pas de trois” şi „Pas de six”? continuă să ciripească Zâna cea frumoasă. De unde să ştiţi! Ochii puternici, severi şi parcă atoatevăzători ai lui Avakum stârniseră în ea o veselie stranie. Dar o piruetă ştiţi ce înseamnă?

— Aud pentru prima oară cuvântul ăsta! râse Avakum.

— Ce ignoranţă 1 se miră ea. Şi râdeţi de mine că nu ştiu ce este antropologia. Iată, o să vă arăt ce este aceea o piruetă. Uitaţi-vă şi învăţaţi!

Se îndreptă spre mijlocul camerei, aşi prinse cu mâna poalele rochiei, ridicând-o puţin deasupra genunchilor; în aceeaşi clipă, se înălţă în vârful picioarelor şi se învârti în jurul ei. Era atât de frumos, încât Avakum uită să numere de câte ori se învârtise logodnica lui Harry. Picioarele ei arătau ca nişte strune încordate şi strălucitoare datorită ciorapilor de culoarea pielii. Iar rochia ei albastră sporea toată această strălucire.

— Minunat! exclamă profesorul, cu un patos nereţinut. Minunat, fata mea! repetă el. Eu pot să explic matematic cum se petrece acest lucru.

— Oh, unchiule, te rog 1 şi Zâna cea frumoasă întinse mâinile spre el. Nu-ţi mai da osteneala!

Se duse apoi spre el şi-l sărută cu gingăşie pe obraz.

— Şi eu pot să explic matematic cum se desfăşoară aceasta – zise Avakum.

Glumea, bineînţeles.

Ochii lor se întâlniră. Ai ei nu se supărară, ci îl mustrau doar uşor. Oricum, logodnicul ei era de faţă şi aluzia la sărutare nu era câtuşi de puţin potrivită.

„Ia gluma în serios” – gândi Avakum, dar confuzia nu-i displăcu. Privi spre logodnic. Harry şedşa liniştit la locul său şi se juca cu un lănţişor de aur, făcând cu el diferite figuri pe genunchi. Jocul îl ăbsorbise cu totul. Poate că nici nu observase pirueta logodnicii sale: faţa lui palidă şi puţin buhăită nu exprima nimic – nici gelozie, nici admiraţie. „Se pare că doarme prea puţin” – gândi Avakum.

— Acum o să vă arate şi logodnicul meu ce poate – zise Zâna cea frumoasă. Era neobosită în seara aceea. O să vedeţi ce vrăjitor neîntrecut este! Nu-i aşa, Harry? îl luă de după gât şi îşi apăsă uşor sânul drept pe umărul lui. Făcând asta, îşi îndreptă pentru o clipă ochii spre Avakum. Nu-i aşa, Harry? repetă ea. Hai, arată-ne. ce poţi 1

Parcă ar fi vrut să împace un copilaş supărat.

— Fie 1 zise Harry. Se desprinse din îmbrăţişarea ei şi răsuflă plictisit... Privi spre Avakum, voind parcă să-i spună: „Nu-i da prea multă atenţie, că nu face!” după care întrebă: Ce vrei să fac?

— Omuleţi.

El ridică din umeri. Zâna cea frumoasă dădu fuga la biroul profesorului şi apăsă pe butonul soneriei.

— Astă-seară o să vă uluim – zise ea, întorcându-se spre Avakum. Ochii ei scânteiau provocători. Şi nici habar nu aveţi ce veţi vedea 1 Habar nu aveţi f

— Niciodată nu e prea târziu să mai înveţi ceva – zise împăciuitor Avakum.

Fostul bucătar al flotei fluviale apăru din nou în cadrul uşii. îşi scosese şorţul şi se umfla dându-şi

importanţă în vechea sa tunică de husar de pe vremea lui Frantz Iosif, fără epoleţi, cu găitanele roase, dar cu nasturi strălucitori, frecaţi desigur cu praf de curăţat de la bucătărie. Stătea acum lângă uşă, ca un soldat în poziţie de drepţi, şi nu-şi dezlipea ochii săi rotunzi de la Zâna cea frumoasă.

— Ascultă, şef de echipaj – strigă ea, punându-şi mâinile în şolduri – nici nu mi-ai dat încă onorul!

— Sunt cu totul la dispoziţia înălţimii voastre! dădu onorul cu glas tare fostul bucătar al flotei.

Faţa lui cărnoasă luă dintr-odată o expresie severă, ba chiar sălbatică.

— Şef de echipaj – adăugă ea, arătând cu capul spre Avakum – dacă-ţi ordon să-l legi de catargul cel mare al vasului o vei face?

— Voi executa ordinul, Înălţimea Voastră! răspunse apăsat „şeful de echipaj”. Se vedea bine că era omul care ştia ce vorbeşte şi făcea ceea ce zicea. Dar când privi cu coada ochiului spre Avakum, adăugă: Numai că aş ruga-o pe Înălţimea Voastră să nu-mi dea un asemenea ordin, deoarece dumnealui ne-ar putea arunca pe toţi peste bord! Pe cuvântul meu de marinar!

— Chiar aşa? făcu pe mirata Zâna cea frumoasă. Şi, rostind acestea, în glasul ei răsunară notele unei adevărate plăceri. E oare atât de cumplit omul ăsta?

— E un lup de mare – zise cu convingere „şeful de echipaj”. Eu, Înălţimea Voastră, am un ochi format şi cunosc oamenii de la prima privire. Am avut de-a face eu tot felul de indivizi la vremea mea!

— Bine atunci 1 făcu ea un gest cu mâna. Nu-l vei mai lega de catarg, pentru că, drept să-ţi spun, nu am de loc chef să fiu aruncată peste bord. Zâmbi apoi şi tăcu câteva clipe. Dar dumneata, şef de echipaj, nici nu mi-ai spus încă în ce fel îţi vei exprima stima şi admiraţia în astă-seară?

— Printr-un excelent şniţel, Înălţimea Voastră! Auriu, fraged, cu garnitură de cartofi prăjiţi numai în unt proaspăt!

— Sunt mulţumită – dădu din cap Zâna cea frumoasă. Accept această dovadă de respect, şef de echipaj, cu cea mai mare poftă. În seara asta mi-e o foame de lup. Iar acum du-te repede jos şi adu-ne nişte miez de pâine.

Când porunca fu îndeplinită, Harry se apucă să-şi arate măiestria. Din câteva beţe de chibrit şi din miezul acela moale făcu, în mai puţin de cinci minute, două figurine. Una dintre ele reprezenta o balerină care-şi ridicase destul de sus fusta, executând o piruetă. Chiar dacă era mai grosolană, semăna totuşi în bună măsură cu Zâna cea frumoasă. Cealaltă figurină, pe care o înnegri cu mină de creion, reprezenta un bărbat înalt, puntând o pălărie cu boruri largi şi un pardesiu ce cădea în falduri. Stătea puţin adus de umeri, dar îşi ţinea capul sus şi privea întunecat în faţa sa. Era, în general, o figură sumbră şi se putea spune, fără greş, că nu prevesteanimănui nimic bun.

— Balerina sunt eu, bineînţeles! zise Zâna cea frumoasă. Luase figurina în palmă şi o admira cu sinceră plăcere. Era evident că fusta ridicată puţin prea sus nu-i făcea absolut nicio impresie. Nici nu remarcase acest lucru. Seamănă foarte bine cu mine! râdea ea, învârtind miniatura îţi mâini. M-a prins foarte bine. Un adevărat bibelou.

Pe urmă îşi opri privirea la omuleţul cel întunecat şi câtăva vreme tăcu.

— Persoana asta nu pare prea fericită – vorbi profesorul.

— Fericită? Zâna cea frumoasă bătu din palme. Ar fi vrut să spună ceva foarte serios şi de aceea semăna cu un elev care se pregăteşte să-şi uluiască profesorul cu un răspuns neaşteptat de inteligent. Numai că nu-i venea în minte un asemenea răspuns şi ea dădu din mâini

neputincioasă. Nu ştiu – oftă ea. Dacă ar avea pe umeri o mantie neagră în loc de pardesiu şi ar purta pe cap un coif, o cască sau pur şi simplu o basma neagră, s-ar putea crede că este Vestitorul morţii din cine ştie ce balet. Nu credeţi? x

În clipa aceea, Avakum izbucni într-un râs vesel. Da, era într-adevăr un râs vesel, dar oarecum nelalocul lui.

Logodnică lui Harry îl privi mirată. Ar fi trebuit poate să se supere, deoarece nu era de loc firesc ca o prinţesă, fie şi a Prinţului de Lemn, să fie întreruptă în felul acesta. Oricum ai fi luat-o, râsul era deplasat. Dar Zâna cea frumoasă nu mai apucă să-şi ducă până la capăt gândul dacă era sau nu cazul să se supere, căci dintr-odată îşi schimbă hotărârea. Privi spre Avakum şi faţa i se învioră din ce în ce mai mult. În sfârşit răspunsul inteligent se precizase în mintea ei.

— Dar acesta sunteţi dumneavoastră! exclamă Zâna cea frumoasă. Bucuria descoperirii era atât de mare, încât ea bătu din palme privind mereu când la profesor, când la logodnicul său. Dumnealui este, numai dumnealui, nu-i aşa? Ia ridicaţi-vă, vă rog I Veni repede spre el şi-i puse mâinile pe umeri: Haide, ridicaţi-vă! îşi repetă ea rugămintea.

Avakum nu avu încotro şi-i îndeplini dorinţa. Simţi un parfum suav, zări în apropiere trandafirul strălucind la pieptul ei şi gâtul alb şi delicat.

— Dânsul e! rosti şi profesorul. Harry l-a prins foarte bine. Seamănă. Dar de ce l-ai făcut cu pardesiul ăsta şi cu o pălărie cu boruri atât de largi?

— De ce? zise Avakum, aşezându-se iarăşi la locul său. Eără să vrea atinse cu mâna braţul Zânei, mai sus de cot. Ea nu remarcă acest lucru şi nu se trase înapoi. De ce? repetă Avakum. Foarte simplu! Pentru că lucrurile acestea se află jos, la cuier, unde le-am lăsat chiar eu când am intrat aici.

— Întocmai – aprobă Harry, căscând larg şi zgomotos. Acolo le-am văzut – zise el, frecându-se la ochi. Nu e timpul să ne aşezăm la masă?

Parcă nimeni n-ar fi auzit întrebarea lui. Profesorul întrebă:

— Dar de ce – se adresă el Zânei celei frumoase – de ce l-ai numit Vestitorul morţii? Are într-adevăr ceva sumbru în figură, care vine desigur de la cutele din jurul gurii şi de pe frunte, ca şi de la tâmplele albite. Dar altceva care să-l asemene câtuşi de puţin cu un Vestitor al lumii de dincolo de mormânt, eu nu prea văd. Dimpotrivă, arheologul nostru îmi pare un om plin de energie şi care se bucură de viaţă.

— De – dădu din cap gânditoare Zâna cea frumoasă – asta aşa-i. Şi totuşi... Din nou simţi dorinţa de a spune ceva serios şi bine cugetat, dar de data asta nici nu mai încercă să se gândească, ci făcu doar un gest cu mâna.

Mai e necesar să spun oare că oamenii aceştia aduseseră o variaţie, o lumină în viaţa de fiecare zi a lui Avakum, atât de cenuşie şi de monotonă? Cred că nu e nevoie, căci oriunde apărea Zâna cea frumoasă, între orice fel de oameni s-ar fi aflat, împrăştia întotdeauna bucurie în juru-i – bucuria tinereţii, – a încântării faţă de orice lucru cât de simplu, a celor ce nu-şi bat prea mult capul, bucuria nealterată de nicio şiretenie, cea care decurge din desfătarea de a trăi şi din conştiinţa că viaţa e frumoasă.

Bineînţeles, nu făcea parte dintre acele femei de care Avakum s-ar fi putut amoreza. Dar de ce trebuie neapărat să se amestece aici dragostea? Chiar dacă nu era amorezat, începu să meargă la toate spectacolele în care apărea, participând uneori la repetiţiile generale, ba chiar şi la cele obişnuite, făcute fără decor. Prezenta un fel de legitimaţie de ziarist şi portarii îl lăsau să intre, după care, din sală, o filma cu aparatul său, în timp ce Zâna cea frumoasă îi zăriibea drăgălaş de pe scenă. Astfel, timp de

câteva luni, el o văzu în diferite Toluri – şi în prinţesa cea uşuratică din „Prinţul de Lemn”, şi în „Frumoasa adormită”, deşteptându-se sub sărutarea înflăcăratului Desire. îi plăcea mai mult în rolul seducător al Zânei celei frumoase din Noaptea Valpurgiei, decât în Giselle: romantica şi sentimentala Giselle nu se potrivea cu firea ei.

Avakum – scos din munca operativă, „lăsat în rezervă” – avea acum cu ce să-şi omoare timpul. Se ducea pe la spectacole şi repetiţii, filma, developa, tăia şi lipea diferite secvenţe, ca să facă un film „artistic”. Se transformă rând pe rând în operator, regizor, făcu montaj de film – şi acest lucru nou îl atrăgea.

Seara, uneori, se întâlneau şi în casa profesorului. Zânea cea frumoasă făcea parcă totul ca Avakum să nu-şi desprindă ochii de la ea, să se afle totdeauna în câmpul lui vizual. îşi dădea probabil seama de ceea ce trezea în sufletul bărbatului, şi asta o făcea şi mai veselă. Nu căuta să-i apară ca o încarnare a virtuţii – dimpotrivă, îi dădea a înţelege că se putea apropia de ea, de aceea găsea cele mai abile soluţii ca să rămână singuri în timpul jocurilor. Totuşi, îndată ce nu mai era nimeni prin preajmă, căuta să reducă, totul la o sărutare, dată în glumă şi la repezeală. Se pricepea să transforme jocul acesta primejdios într-o glumă uşoară şi plăcută.

Harry părea că nu observă nimic. Afişa o indiferenţă aproape ostentativă faţă de nebuniile logodnicei lui, ca şi cum totul se datora unui joc nevinovat, explicabil prin fireasca ei zburdălnicie. Sau poate că-l considera pe Avakum o cantitate neglijabilă. Şi asta era posibil! Era un decorator cunoscut, un maestru al magazinelor unde se organizau expoziţii cu vânzare, al pavilioanelor de la târgurile de mostre, câştiga bani grei şi era totdeauna foarte solicitat. Ce importanţă putea să aibă – în comparaţie cu faima şi bogăţia sa – un biet arheolog!

Omul acesta merita să fie înşelat. Şi totuşi, dacă n-ar

fi fost imperturbabila lui indiferenţă, Avakum nu şi-ar fi permis niciodată să-i privească logodnica cu ochii unui bărbat. Dacă l-ar fi observat măcar o dată în stare de alarmă, dacă ar fi simţit cel mai mic semn de îngrijorare din partea lui, n-ar mai fi călcat niciodată în casa aceea sau s-ar fi uitat la Zâna cea frumoasă ca la un obiect neînsufleţit.

Oricum ar fi fost, atitudinea lui Harry era rezervată. Vorbea puţin, preferând să stea la locul său şi să meşterească ceva, fie din miez de pâine, fie din beţişoare de chibrit. Uneori se aşeza turceşte pe covor, retrăgându-se din cercul celorlalţi şi făcând cu mărgele colorate tot felul de arabescuri şi mozaicuri. Făcea impresia unui om liniştit, extrem de ocupat şi de obosit. Dacă îl invitau să ia însă parte la cine ştie ce joc zgomotos, nu refuza. Atunci pe buzele lui luneca un surâs ironic şi puţin trist. Un surâs fugar, care trecea ca umbra unei pasări în zbor. Nu puteai să-ţi dai seama pentru ce anume era trist şi nici ce-l înveselea. Se ridica de la locul său ca un elev nu prea sigur pe cunoştinţele lui, dar foarte hotărât să arate tot ceea ce ştia, pentru ca să nu-şi dezamăgească profesorul. Dacă nu punea pasiune în jocurile celorlalţi, îşi dădea în orice caz silinţa să nu le fie o piedică.

O singură distracţie îl pasiona şi-l făcea să participe din toată inima: jocul de cărţi. Cum lua cărţile în mână, cum le pipăia, devenea dintr-odată alt om. Oboseala de pe faţă îi dispărea într-o secundă, iar ochii lui verzi scânteiau ca apele mării când se reflectă în ele azurul cerului. Buna dispoziţie făcea muşchii feţei să întindă pielea obrajilor buhăiţi, unele din cute dispăreau, trăsăturile deveneau energice, bărbia i se ascuţea şi întreaga figură căpăta o expresie fermă, severă, plină de voinţă. În asemenea clipe se putea vedea că este jun bărbat frumos sau, mai bine zis, că a fost un bărbat frumos.

De cele mai multe ori, partenerul său la jocul de cărţi

era fostul bucătar al flotei. Avakum evita să joace cu el, deoarece chiar din primele zile îi surprinsese o slăbiciune respingătoare: plăcerea de a trişa. Cum nu putea suporta astfel de oameni şi cum nu voia să-l demaşte în faţa Zânei celei frumoase, se declară îndată un jucător slab şi nepriceput, scăpând astfel dintr-o situaţie neplăcută. „Şeful de echipaj”, dimpotrivă, – nu observa nimic. Se arunca cu-înverşunare! împotriva adversarului său, lupta din răsputeri, iar când până la urmă cădea jertfă trucului întins cu dibăcie, striga deznădăjduit ca un naufragiat, urla înfiorător, scrâşnea din dinţi şi, dacă Zâna cea frumoasă nu era de faţă, dădea drumul unui torent de înjurături învăţate prin diversele porturi pe unde trecuse.

Aşa încât, la urma urmelor, şi cu Harry era veselie în casa profesorului.

De altfel, şi „şeful de echipaj” contribuia la această atmosferă voioasă. Cânta minunat la chitară, la ocarină, ştia o mulţime de cântece, în toate limbile, cu tot soiul de marinari şi piraţi, şi povestea tot felul de aventuri care de care mai interesantă şi mai plină de grozăvii. Ba despre lupte cu rechini, de maufragâi prin recifele de corali ale Polineziei, de încăierări cu canibalii, de rătăciri pe nesfârşitele întinderi ale Oceanului Pacific cu cine ştie ce plută făcută, la repezeală din câteva grinzi, ba despre aventuri romantice cu havaiene oacheşe; dar despre astea vorbea ceva mai puţin. Ceea ce nu putea spune cu vorbe exprima prin gesturi înflăcărate, şi atunci şeful de echipaj se încrunta, se aprindea agitându-şi mâinile uriaşe şi pumnii săi grei ca nişte buzdugane. Era foarte convingător. Tot atât de convingătoare îi era şi biografia. Începea în Argentina, unde familia lui se refugiase după evenimentele din timpul răscoalei de la sfântul Iliei. Hoinărise douăzeci-treizeci de ani pe tot felul de vapoare fluviale şi maritime, iar perioada în care ancorase la Societatea austriacă de navigaţie dunăreană cuprindea ultimii ani ai vieţii sale de

vagabond. În ceea ce priveşte propria sa carieră – spre deosebire de nesfârşitele născociri cu care-şi îmbogăţea aventurile, bucătarul era mult mai modest şi exagerat de laconic. Cariera sa de „lup de mare” începea de pe vremea când fusese mus a şi mânuise doar mătura şi se termina atunci când ajunsese bucătar şi mânuise cuţitul, curăţând cartofi lângă cazanele bucătăriei de pe vas. Bineînţeles, o carieră foarte puţin strălucită şi de loc romantică. Dar din vorbele pe care le scăpa uneori când povestea, se putea observa că acumulase o experienţă de viaţă şi unele cunoştinţe cu totul străine şi improprii profesiei de bucătar, chiar dacă aceasta fusese exercitată pe un vapor de Dunăre, model. Aşa, de pildă, ve-[6]

nind o dată vorba de valoarea lirei egiptene (profesorul dezlega un rebus din domeniul calculelor valutare), fostul bucătar socoti dintr-odată valoarea ei în franci elveţieni, în lire sterline, în dolari şi în coroane suedeze, cu o uşurinţă impresionantă, de parcă n-ar fi calculat nişte valori, ci le-ar fi citit într-un buletin specia! al vreunei bănci Altă dată, vorbind cu Avakum despre Viena (Avakum stătuse la Viena mai bine de un an de zile), se dovedi că bucătarul cunoştea Ringstrasse, strada comercială a oraşului, ca pe cele cinci degete de la mâna sa, şi în orice caz cu mult mai bine decât Nachmarkt, unde se aflau depozitele de aprovizionare a vapoarelor, cu came conservată şi varză roşie. Cunoaşterea atât de perfectă a schimburilor valutare şi a prăvăliilor de pe Ringstrasse depăşea obligaţiile profesionale ale unui om care-şi petrecuse cea mai mare parte a existenţei lângă cazonele bucătăriei.

Acum însă, fostul bucătar servea în casa profesorului în calitate de camerist, infirmier şi intendent. Rudă depărtată, pe linia unei şi mai depărtate mătuşi, el se simţea şi se considera totuşi mai mult stăpân decât slugă.

6 Elev de marină, pe un vas.

Obişnuit cu disciplina, stătea şi aici în poziţie de drepţi în faţa superiorului, asculta ceea ce i se spunea cu mâinile lipite de vipuşca pantalonilor, dar executa – ordinele ţinând seama mai ales de gusturile sale şi adaptându-le totdeauna la interesele şi părerile lui. Această atitudine îl supăra uneori pe profesor, dar în acelaşi timp îl şi înduioşa: faptul că bucătarul, îşi impunea uneori părerea îl socotea, în felul cel mai naiv, ca o dovadă de grija unei rude, ca o manifestare de dragoste faţă de dânsul. Aşa, de pildă, plăcându-i vinul alb tămâios, profesorul cerea „şefului de echipaj” să-i aducă la fiecare masă, înainte de cafea, câte un pahar din acest vin. Îi bea încet şi îşi amintea de unele lucruri agreabile petrecute în anii tinereţii lui. Dar fostul bucătar al flotei îi aducea de cele mai multe ori un pahar cu vin roşu, ieftin, „Gămza”[7]. „De ce mă torturezi cu vinul ăsta prost? se supăra profesorul. De câte ori trebuie să-ţi spun că nu-mi place?” „Să trăiţi, Înălţimea Voastră – răspundea şeful de echipaj, căruia-i plăcea grozav asemenea formule vechi de exprimare – dumneavoastră mi-aţi poruncit să vă aduc un pahar de vin tămâios, e adevărat, şi aş fi măgar dac-aş spune că nu v-am înţeles. Dar vinul alb tămâios, Înălţimea Voastră, face aciditate, pe când cel roşu conţine tanin şi e cu mult mai sănătos. Şi având în vedere sănătatea dumneavoastră, cumpăr vin roşu. Altfel, pe Dumnezeul meu, şi mie îmi place mai mult vinul alb, tămâios 1” Aici mim ţea, căci prefera vinul roşu celui alb. Unde mai pui că fiind mai ieftin, cumpăra cu aceeaşi bani câteva kilograme mai mult, îl bea singur şi astfel câştigul era dublu.

Profesorului însă, din cauza singurătăţii, îi plăcea să cugete mult asupra vieţii şi oamenilor şi gândea astfel: „Vezi – exclamă el în sinea lui – un biet marinar şi uite-l capabil de sentimente adânci şi înalte! Nevastă-mea – fie-i ţărâna uşoară – că-mi era nevastă, nu voia să renunţe nici

7 Cunoscută specialitate de vin din Bulgaria.

la cele mai mici capricii ale ei, pe când omul ăsta, aventurier şi vagabond, face, în fiecare zi, de bună voia lui şi fără măcar să bănuiesc, tot felul de sacrificii pentru mine!”

Înduioşat şi emoţionat de această descoperire – i se păruse că rezolvase un rebus foarte complicat – într-o bună zi trimise după notar şi, în prezenţa „şefului de echipaj” şi a altor doi martori, îşi dictă testamentul.

Parterul şi primul etaj al casei fu lăsat lui Harry, iar partea de la mansardă – fostului bucătar al flotei.

„Şeful de echipaj”, de felul lui o fire veselă, deveni, după întâmplarea cu testamentul, şi mai vesel. Tot mai des incinta auzul nepretenţios al profesorului cu sunetul dulce al ocarinei, cântând cu o expresie sălbatică pe faţă cântece pirateреşti şi marinăreşti, şi lua parte din toată inima la jocurile pe care le organiza seara Zâna cea frumoasă.

Aşa încât şi fostul bucătar al flotei contribuia, în felul lui, la înviorarea care se simţea în această timpurie primăvară în viaţa lui Avakum.

x 7

Veniră apoi zilele schimbătoare ale adevăratei primăveri. Uneori, nori deşi şi negri, trecând peste culmile înalte ale Vitoşei, acopereau cerul şi revărsau asupra oraşului o ploaie torenţială, neaşteptată. Tot atât de neaşteptat, şi tot dinspre sud, de pe timpii! e Traciei, se pornea să bată vântul cald. Se năpustea dintr-odată, ca un armăsar neînvăţat cu frâul, şi cu coama-i răsfirată gonea pâlcurile de nori dincolo de culmile albastre ale Balcanilor. În cartierele mărginaşe ale oraşului mirosea a primăvară, a muguri verzi care se desfăceau.

Acum, Avakum se plimba mai rar prin pădure. Dimineaţa lucra aplecat asupra manuscriselor neglijate până de curând sau developa filme. Pe urmă se ducea la atelier, îşi îmbrăca halatul de lucru şi, fredonând valsuri vechi, se ocupa de amforele şi hidriile sfărâmate sau de

restaurarea unor picturi aproape şterse. Lucrul sporea şi nici nu simţea cum trec orele, cufundat în lumea moartă a fragmentelor de marmură şi a cioburilor de lut scoase din pământ. Parcă se reîntorseseră zilele lipsite de griji de altă dată: acum, fereastra boitei de deasupra capului său semăna cu un ochi de azur care râdea.

O dată veni la muzeu im grup de elevi din ultimele clase ale unui liceu, Nu-i însoţea nimeni, erau curioşi să afle cât mai multe şi el se oferi cu mare plăcere să-i conducă. Când ajunseră în sfârşit la ultimul exponat, vremea prânzului trecuse de mult. Una din fete respiră adânc. Avea, se vede, oarecare înclinaţie spre matematică, deoarece zise:

— Nu vi s-a părut, tovarăşi, că vremea curge aici ca pe o navă cosmică? Atât de repede, de parcă am trecut prin sălile astea cu viteza unei rachete fotonice!

— Da-a-a – răspunse un băiat, că după o cugetare adâncă – a trecut şi ziua de azi! Nici n-am simţit când! Dar dacă ar fi fost ore de algebră sau trigonometrie? Veacuri ni s-ar fi părut, dacă nu şi mai mult 1

Avakum râse. În ultima vreme râdea tot mai des, ca odinioară – înainte de a se duce pentru prima oară la Momcilovo. Şi în ciuda râsului şi a bunei dispoziţii care-l cuprinsese, simţi dintr-odată şi cu totul pe neaşteptate un fel de frică, o spaimă abia perceptibilă. Totdeauna i se întâmpla aşa: ceea ce era frumos în viaţa lui dispărea dintr-odată – ca dâra aurie a unui meteor. Venea încet ca o pasăre plutind în zbor fără grabă şi-l părăsea într-o clipă, cu o iuţeală îngrozitoare.

De fapt, în viaţa altora şi în viaţă, în generalse întâmpla tocmai pe dos: lucrurile frumoase veneau repede, aproape fără să-ţi dă-i seama când, şi rămâneau să dăinuiască destulă vreme, fără ca vreo forţă oarecare să le poată înlătura. Oraşul avea bulevarde, complexe de locuinţe, uzine şi teatre noi, făcute de curând. Toate

apăruseră cu o repeziciune uluitoare. Oamenii se bucurau de ele, călătoreau cu autobuze noi şi îşi cumpărau maşini noi. Se duceau la teatru, vedeau „Prinţul de Lemn” şi o aplaudau pe prinţesa cea uşuratică. Într-un fel, şi ea era a lor, aşa cum ale lor erau şi noile complexe de locuinţe, şi autobuzele, şi plimbările până la „Copită”[8], şi toate relativ permanente, de loc asemănătoare cu dâra aurie a meteorului care apărea din când în când în viaţa lui

Faptul că ceea ce era frumos în viaţa lui se transforma într-o dâră aurie ce dispărea curând se datora, bineînţeles, unor cauze ce se aflau în el însuşi, în caracterul său, dar se explica în acelaşi timp în destul de mare măsură şi prin existenţa unor forţe care nu influenţau direct asupra celorlalţi oameni, a celor mai mulţi, a celor cu uzine noi, minunate, cu complexe de locuinţe şi cu prinţese uşuratice…

Dar, oricum ar fi fost, dâra aceasta aurie avea să dispară şi ea într-o târzie zi de noiembrie.

*

* * *

Douăzeci şi opt noiembrie se dovedi a fi o zi grea pentru colonelul Manov. Neplăcerile începură încă de dimineaţă. În primul raid avu o discuţie destul de aprinsă cu nevastă-sa, care dorea neapărat să meargă în seara aceea la premiera* unei noi opere bulgare. Nu reuşi s-o facă să renunţe la această dorinţă, aşa că-i făgădui că se va îngriji de bilete, cu toate că în sinea lui era ferm convins că nici de astă dată nu va putea să meargă la operă. Nu ştia nici el ce-l întrista mai mult: faptul că o minţea fără pic de ruşine sau pur şi simplu mila pentru el însuşi. Orele astea dintre şase şi opt seara erau totdeauna ocupate cu tot felul de rapoarte şi şedinţe, ale căror termene şi date nu puteau fi amânate.

Mai târziu, tocmai tind se pregătea să ia o linguriţă

---

8 O parte a muntelui Vitoşa, avînd această formă.

de bicarbonat – vechiul său ulcer duodenal începuse din nou să-l supere – sosi o alarmantă radiogramă, cu un conţinut şi matalarmant, despre evenimentele petrecute în cursul nopţii în sectorul de graniţă L-Z. Luat-ar dracu' pe Hasan Rafiev ăsta! Ce tot voiau *P* îşi uciseseră omul şi pe urmă îi aruncaseră cadavrul pe teritoriul nostru, la trei paşi de linia frontierei. Ce urmăriseră cu asta? Foarte simplu! Cazul cu un atac dublu este o manevră diversionistă obişnuită, cu toate că era organizată şi condusă pe o scară mai mare. Oare nu e clar? Dacă la faţa locului a fost ucis un diversionist, este vorba, fireşte, de o diversiune… sau cel puţin acesta este sensul pe care, vor să-l imprime ăia. *De* fapt însă nu e vorba de niciun „fel de diversiune şi iată de ce. În primul rând, niciunul dintre atacatori nu a făcut vreo încercare să treacă graniţa nici măcar cu un centimetru. Hasan Rafiev a fost ucis în spatele liniei de frontieră, de aproape, după care cadavrul său a fost târât peste fâşia de pământ arat şi azvârlit spre noi. În al doilea rând adevăraţii diversionişti nu trec peste graniţă în grupuri mari şi cu gălăgie multă ca nişte nuntaşi beţi. Diversioniştii procedează cu toată grija, în linişte, păşind în aşa fel încât să nu fie simţiţi. Uneori petrec o zi întreagă în cine ştie ce văgăună, pândmd momentul cel mai potrivit pentru această operaţie. În al treilea rând, atunci când trec pe furiş frontiera nu au la ei mitraliere grele.

Mitralierele sunt bune doar în cazul unui atac, dar în seara precedentă nu s-a făcut *niciun fel de încercare* de acest fel. Totuşi s-a tras cu mitraliere grele: dincoace de frontieră, în gura văilor, se văd tulpini de copaci retezate, ca şi cum ar fi fost tăiate cu un fierăstrău bine ascuţit. O asemenea treabă o pot face numai mitralierele grele, atunci când trag de departe. Aşa încât nu numai că nu a fost o diversiune, dar nici măcar nu s-au gândit la asta. Cazul cu Hasan Rafiev este un bluf obişnuit. Înspre gura

celor două văi au fost trimise unităţi mici, dar obişnuite, ale forţelor de grăniceri, susţinute de un foc puternic. Li s-a ordonat să facă gălăgie cât mai multă, pentru a da impresia unui adevărat atac. Pe urmă, după ce scopul (adică zgomotul) a fost atins, l-au ucis pe omul „lor" şi i-au azvârlit cadavrul pe teritoriul nostru – asta pentru a dovedi că au acţionat diversioniştii şi nu trupe regulate ale forţelor grănicereşti.

Ajungând la această concluzie, colonelul Manov îşi frecă bucuros mâinile. Înghiţi linguriţa de bicarbonat şi peste un minut se simţi din nou bine dispus. El nu se putea duce la premieră, dar de ce să nu-i propună soţiei sale. să se ducă singură? Era sigur că avea să-i răspundă însă că, slavă Domnului, încă nu este văduvă şi că, din nefericire, a trecut cam de mult vremea când asemenea propuneri frumoase ar fi avantajat-o. Şi pentru că-i cunoştea dinainte răspunsul, fiindcă i-l dăduse de multe ori, socoti că era mai bine să nu-i dea niciun telefon.

Dar în realitate ce scop avea acest bluf? Căci dacă cineva procedează astfel, e clar că urmăreşte un anumit scop. Nimeni nu face un bluf doar de dragul lui. Să aduci pe poziţie mitraliere grele şi să simulezi un atac, fără să te mişti de la locul tău, este o mişcare, o acţiune chibzuită şi nu ceva ce-i trece întâmplător prin cap unui ofiţer de grăniceri care se plictiseşte.

Faptul că-şi dădu seama de adevăratul caracter al acţiunii îl socoti un succes serios. Chiar dacă nevastă-sa avea să se supere din cauza premierei la care nu putea să ia parte, colonelul încerca în continuare să descurce iţele acelea încâlcite pe baza gândirii sale de o logică perfectă.

Acum trebuia să facă încă un pas înainte. Va să zică, inamicul făcuse un bluf. Dar, la naiba, pentru ce oare?

Răbdare. Ce să însemne asta: zgomot mare, gălăgie multă, dar zadarnică? Concentrare a forţelor de foc şi, în acelaşi timp, „atac" în două puncte? Putea să însemne doar

un hidru, bineînţeles: concentrarea atenţiei Străine în primul rând asupra acestor două puncte, *abaterea atenţiei de la alte* locuri, o *diversiune* şi nimic altceva… >

Nu întâmplător Avakum Zahov fusese elevul său! Acum putea să fumeze o ţigară. Elevul său făcuse un salt înainte, un salt foarte mare, dar a cui era şcoala? Cine îi dăduse primele lecţii?

Tutunul te ameţeşte atunci când fumezi rar. Bicarbonatul face bine, dar e doar un paleativ, deoarece acţiunea lui e temporară. Simţea că înţepăturile vor începe din nou, iar gândul la blestemata de premieră i se tot răsucea prin cap. E adevărat că în urmă cu vreo zece ani nu i-ar fi propus, ferească Dumnezeu, nevesti-sii să se ducă singură la operă. Nici nu i-ar fi trăsnit prin cap să se gândească la aşa ceva. Iar acum lucrul ăsta i se părea naiv şi caraghios.

Nu-şi terminase încă ţigara, când în biroul lui dădu buzna şeful secţiei de radio-ascultare. Era un omuleţ scund şi îndesat, rotofei şi plinuţ, încât parcă nu mergea, ci se rostogolea împins d. e la spate de o forţă irezistibilă şi care acţiona numai asupra lui. Agita în mână o hârtie pe care sta scris ceva şi ochii lui priveau veseli şi provocători.

— Pregăteşte-te, colega – strigă el aproape răcnind, cu un glas neaşteptat de puternic pentru figura lui buhăită – a ieşit o încurcătură acolo… clasa întâi. Parcă-i făcută special pentru tine!

— Unde? întrebă liniştit colonelul. După care adăugă: M-am obişnuit cu încurcăturile astea!

— Cum unde? Ei, vorbeşti de parc-ai fi căzut din lună! Ce, nu ştii? în sectorul L-Z! în sectorul ăsta faimos şi remarcabil din toate punctele de vedere.

Era un om sănătos şi vesel; colonelul Manov îl invidia uneori pentru buna lui dispoziţie. Se vedea cât de colo că nu-l sâcâia nimeni pentru tot felul de bilete la premiere de operă şi concerte.

— Sunt gata – zise colonelul Manov. Să începem. Te ascult.

Şefului staţiei de radio-ascultare îi era greu să stea locului şi de aceea îşi începu expunerea umblând de colo până colo prin cameră. El vorbi despre „Hermes”. – numele unei staţii de radio care transmitea de obicei pe unde ultrascurte şi se afla la vreo cincizeci de kilometri sud de graniţă. O caracteristică a acestui post de radio, cunoscut sub numele de „Hermes”, era că de obicei doar transmitea şi numai în cazuri foarte rare recepţiona. Nu-i plăcea să stea de vorbă, ci să dea dispoziţii. O altă caracteristică o constituia variaţia sistemelor de cifru pe care le utiliza şi întrebuinţarea unor coduri speciale, cu expresii cifrate. Cei ce se ocupau cu descifrarea o mai scoteau la capăt cu sistemele de cifru, chiar dacă uneori înregistrau insuccese destul de mari. Să descifrezi o radiogramă a lui „Hermes” – fără să depăşeşti orele admise pentru acest lucru – însemna un succes extraordinar, similar descoperirii unui post de radio secret sau a unui spion dintre cei mai bine camuflaţi. Dacă totuşi, cu preţul unor ore de muncă grea – şi în multe cazuri a unor zile întregiunele din aceste radiograme erau descifrate, tălmăcirea codurilor convenţionale era de cele mai multe ori imposibilă. La începutul lunii septembrie, „Hermes” transmisese necunoscutului şi tăcutului său agent o cifrogramă extrem de scurtă, în limba latină. Cu eforturi extraordinare, ea fusese tradusă după patruzeci şi opt de ore de muncă, dar sensul ei nu putuse să fie lămurit – şi din cauza greşelilor de gramatică, făcute înadins, în special la terminaţia cazurilor, dar şi din cauză că termenii utilizaţi aveau semnificaţii figurate, după cum era uşor de bănuit. Traducerea cuvânt cu cuvânt putea fi transcrisă în două feluri, şi anume: A) „Profesorul să ia măsuri pentru a termina lucrul de pe Vitoşa”; B) „Vitoşa să ia măsuri pentru a termina munca profesorului” – ceea ce,

bineînţeles, era lipsit de orice sens. Şi într-un caz şi în celălalt, descifrarea începea şi se termina fără a se şti însă despre ce era vorba. Cine era profesorul? Ce avea el comun cu Vitoşa? De ce muncă era vorba? La aceste întrebări putea răspunde doar omul care cunoştea în prealabil semnificaţia convenţională a cuvintelor şi jocul greşelilor de gramatică, în special al cazurilor. Ar fi putut să răspundă şi contrainformaţiile, dacă ar fi avut în dosarele lor măcar identificarea uneia dintre persoanele de care era vorba în numirile amintite mai sus. Dacă s-ar fi ştiut, de pildă, ce persoană se ascunde sub cuvântul „profesor”, adică dacă serviciul de contvainformaţii ar mai fi avut de-a face cu această persoană sau ar mai fi întâlnit-o într-un fel oarecare în sistemul oricărui alt spionaj străin, atunci ar fi dat de un fir care putea duce la dezlegarea cifrogramei secrete. Dar în dosarele contrainformaţiilor nu figura până acum niciun „profesor”. În ele figurau lemnari, ciobani, ingineri, geologi şi doctori, dar profesorii, în general, lipseau.

De aceea colonelul Manov tresări involuntar când auzi de „Hermes”. Dădu să ia o ţigară, cu toate că doctorul îi interzisese fumatul, dar îşi reaminti de tot felul de bilete şi de premiere pe care le scăpase şi-şi încruntă sprâncenele. Nu-i plăceau expresiile codificate, iar limba latină o socotea ca pe „un lucru mort”.

Iată însă că blestematul ăsta de „Hermes” apărea din nou la orizont. Se ivise aseară în tabelele de coordonate ale celor de la posturile de radio-ascultare. Şi nu din iniţiativa sa, ci pentru că fusese chemat, prin intermediul unui post secret de radio de unde. ultrascurte, de un oarecare ce-şi zicea „Isker”.

«„Hermes”, „Hermes”, aici „Isker”, aici „Isker”, mă auzi?»

Semnalul fusese repetat de câteva ori timp de cinci minute şi de aceea posturile de radio-ascultare din zona

„Smolian-Devin” reuşiseră să-l audă şi să-i stabilească locul.

„Ascult” – răspunsese laconic „Hermes”.

Acest „Hermes” se purta foarte îngâmfat, de parc-ai fi fost un zeu. Iar „Isker” îşi dezlegase cu umilinţă limba:

„Ordinul a fost îndeplinit”. (Lipsea doar cuvântul „stăpâne”, dar se subînţelegea în text). „Aştept îndrumări cui trebuie să-l transmit”. (Adică ordinul sau comanda.)

La care „Hermes” răspunsese foarte distant:

„AscuM-mă mâine la ora fixată. Şi ia neîntârziat măsurile prealabile”.

„Sfârşitul emisiunii 1” anunţase „Isker”.

Convorbirea/ dintre „Hermes” şi „Isker” nu durase mai mult de zece minute, dar fuseseră suficiente pentru a se determina cu aproximaţie minimă locul de unde emitea „Isker”. Postul pe unde ultrascurte se găsea, în momentul terminării convorbirii, la nord de zona L-Z, la circa trei kilometri vest de Smolian. El se mişca în direcţia Smolian cu şaizeci de kilometri pe oră.

Drumurile spre oraş şi acelea care ieşeau din oraş fură imediat blocate. Jeep-uri cu posturi de radio-recepţie zburară pretutindeni pe unde, în general, se putea merge cu maşina.

Era aproape şapte seara. Deasupra drumurilor, văilor şi depresiunilor se lăsase o ceaţă deasă. împreună cu întunericul serii, făcea un corp atât de dens şi de compact, încât nu lăsa să străbată nicio licărire de lumină. Numai un localnic cu multă experienţă şi care cunoştea perfect drumurile putea călători pe o vreme ca asta cu şaizeci de kilometri pe oră.

Oricum ar fi fost, „Isker” reuşise totuşi să se strecoare prin blocadă.

— Presupun – zise şeful secţiei de radio-ascultare, încheindu-şi expunerea – că şmecherul ăsta nici n-a făcut încercarea de a ieşi din oraş. A avut timp să ajungă la

Smolian înainte ca primele noastre maşini să-i fi ieşit în întâmpinare. Trebuie să fie un localnic, care şi-a garat maşina în curte, a ascuns frumos într-un loc tainic postul de radio-emisie, după care s-a dus la restaurantul Balkanturist, a luat loc la o masă mai retrasă şi a strigat chelnerului: „Ascultă, băiete, nu vezi că moţăi aici de un ceas? Qnd o să vii şi la mine?” În felul ăsta a avut grijă să-şi stabilească chiar şi un alibi.

— Deştept – oftă colonelul Manov. Dar poveştile astea cu „Hermes” te privesc mai mult pe tine, după cât separe.

Căută ţigările pe care le ascunsese cu grijă în sertarul biroului său, aprinse una şi trase cu sete din ea.

— Aşa? Şeful secţiei de radio-ascultare se opri o clipă locului şi ridică nervos mâinile. Ia te uită? Treaba mea, drăguţule, este următoarea: să prind radiograma, să o descifrez – şi, slavă Domnului, de data asta descifratorul meu şef a reuşit să dezlege cifrul la timp! – şi să stabilesc locul de unde acţionează postul de radio care emite pe unde ultrascurte. De aici încolo, dragul meu, tu ai cuvântul!

— Nu te înfuria degeaba – zise blând colonelul Manov. Am glumit şi eu. Treaba asta cu „Hermes” ne priveşte pe amândoi şi, poate, în egală măsură. Citi apoi textul radiogramei, aşa cum fusese descifrat şi nu spuse nimic câtăva vreme. Acum îi pierise din minte până şi gândul la biletele de operă. Nu mai simţea nici arsurile, cu toate că vechiul său ulcer, nelecuit la timp, începuse să-l supere din nou. Pe urmă zise, trăgând lacom din ţigară: Vezi, aici e vorba de un ordin care a fost executat. Dar, de ce nu iei loc? E vorba deci de un ordin care a şi fost *executat*.

— Întocmai – aprobă, dând din cap, şeful secţiei de radio-ascultare. Despre ce ordin care a fost executat. Asta-i!

Se uită spre fotoliul de piele, foarte adânc, şi se

încruntă. Ştia că dacă se aşază în el o să-l înghită cu totul şi va părea prea mic şi lipsit de importanţă, fapt pentru care preferă să rămână în picioare.

Ţigara ardea singură între degetele colonelului.

— Şi oare în ce-o fi constat ordinul care a fost îndeplinit? Iar noi ce-am păzit, de i-am lăsat să-l îndeplinească?

Tăcură amândoi. Fiecare privea într-altă parte, căutând cu tot dinadinsul să nu întâlnească privirea celuilalt.

— Nu ne-a asigurat nimeni împotriva unor insuccese – zise şeful secţiei de radio-ascultare.

Era un om veşnic bine dispus şi, ca un încercat înotător, nu se lăsa dus aşa, dintr-odată, de torentele unor gânduri negre.

— Dar dacă am permis să fie executat acest ordin, adică această comandă, cyim i se spune în radiogramă, avem posibilitatea să nu o lăsăm să fie trecută peste graniţă. Colonelul îşi opri iar privirea asupra radiogramei. Azi se aşteaptă instrucţiuni cui să fie predat.

Acum, cei doi se priviră în ochi şi, cine ştie de ce, figurile lor se încordară.

— Orice-ai zice, sectorul L-Z a devenit simpatic din toate punctele de vedere! zâmbi sarcastic şeful secţiei de radio-ascultare.

Niciunul din ei nu mai scoase apoi vreo vorbă.

Când rămase singur, colonelul Manov îşi dezmorţi umerii de parcă i-ar fi fost frig şi abia atunci simţi arsurile provocate de aciditatea din stomac. «Trebuie să mai iau o linguriţă de bicarbonat – gândi el. Asta-i din cauza tutunului. Şi, iată, colonelul Lenkov e sănătos tun. O să dau ordin ca întreaga grupă a descrifratorilor să fie mobilizată astăzi şi mâine toată ziua. Numai de nu s-ar servi iarăşi de vreun cod convenţional blestematul ăsta de „Hermes” 1» Deschise pacheţelul cu bicarbonatdar chiar

în clipa aceea sună telefonul direct cu oraşul. „Na, că am uitat de diversiunea. din raionul al treilea al sectorului L-Z – gândi el, în timpul ce ridica receptorul. Ministrul o să-mi ceară părerea şi eu...”

— Ai aranjat ceva cu biletele? întrebă un glas de altistă, puternic şi impunător.

— ...încă sunt la prima treaptă – îşi termină gândul, vorbind singur, colonelul şi puse receptorul în furcă cu un gest obişnuit.

În aceeaşi clipă îşi reveni. Glasul de alto, impunător şi energic, răsuna acum în urechile lui cu o forţă înzecită – ca ecoul unei trâmbiţe uriaşe ce răsuna undeva în pustiu.

Stătea în picioare în spatele biroului, străduindu-se să se concentreze. Dar nu reuşea decât să-şi chinuiască faţa, pe care se zugrăvise încordarea, în timp ce în mintea sa se întinse dintr-odată un fel de pustiu ciudat. Un câmp nesfârşit, unde nu se vedea nimic, niciun om, nicio plantă, nicio înălţime, nimic care să-i ademenească ochiul, nici măcar un fir de iarbă. Totul era acoperit cu o ceaţă albicioasă, care, rărindu-se ici-colo, dădea la iveală locuri albe şi goale. În aceste spărturi apăreau în dezordine şi fără nicio legătură între ele frânturi de tablouri sau fapte izolate’s mici flăcări galbene-albăs trii care pâlpâiră o clipă, o maşină străbătând câmpia cufundată în ceaţă, un cadavru zăcând cu faţa îngropată în noroi, un Jeep ieşindu-i înainte cu farurile aprinse, după care dispăru repede, un Cadavru verzui, presărat cu cifre şi împărţit în pătrate mai mici şi mai mari, hicind uşor, un fir subţire ce luneca pe cadran în dreapta şi în stânga, căutând parcă să prindă o fiinţă nevăzută, microscopică. Totul se topi însă curând, şi în locul cadranului, Jeep-ului şi cadavrului. ce zăcea nemişcat la pământ, luciră doi ochi, bine cunoscuţi, ba chiar prea bine ştiuţi, în care se citea un reproş mut şi amar.

Ridică receptorul telefonului interior şi rugă

secretara să nu-i dea un timp nicio legătură telefonică.

Oricum ar fi, orice s-ar întâmpla, la anul avea să-şi ia neapărat concediu. Oboseala asta nervoasă trebuie înlăturată într-un fel, căci iată, îl împiedică să lucreze. Şi ar fi destul de simplu: să meargă undeva unde să nu aibă telefon. Dar locul acela trebuia să se afle cel puţin la o mie de kilometri de orice fel de agenţii care vând bilete pentru reprezentanţii de operă „şi concerte.

Desigur, un loc ideal ca acesta nu e uşor de găsit, dar ce-l costă pe om să viseze! În ceea ce priveşte diversiunea din raionul trei al sectorului L-Z, era cusută cu aţă albă. Tendinţa ca într-un asemenea caz să se caute *cu orice preţ o* acţiune mare şi importantă duce uneori la concluzii false, duce la risipă de eforturi şi de timp preţios. Da, e o tendinţă dăunătoare. Să pornim mai bine pe celălalt drum şi să ţinem seamă de faptele simple, obişnuite! va să zică, inamicul atacă în acelaşi timp în două puncte – şi anume în cele mai nevralgice ale sistemului nostru de apărare. Concentrează o importantă forţă de foc. Dă a înţelege că se pregăteşte să dea o luptă serioasă. Acţionează prin surprindere. Şi în ce împrejurări meteorologice face toate acestea? în cadrul unor condiţii atmosferice îngrozitoare: întuneric, ceaţă de nepătruns, ploaie. Inamicul vrea să încerce *cum* acţionează apărarea noastră la o lovitură dată prin surprindere şi în cele mai grele condiţii atmosferice posibile – asta este cheia diversiunii. Limpede ca lumina zilei! *i*

Această înviorare temporară nu ţinu însă mult. Cheia diversiunii împotriva sectorului L-Z o fi fost ea găsită, dar ce însemna această simplă diversiune în comparaţie cu tainicul „Hermes”?

— Ceru din „nou dosarul centrului radiofonic şi revăzu încă o dată radiogramele descifrate. Radiogramele nu conţineau nimic comun, fiecare din ele se referea parcă la altceva, la un fapt care nu era menţionat în celelalte. Iar

expresiile simbolice codificate puteau să ducă la disperare şi pe cel mai capabil şi mai ingenios descifrator.

Chemă la el pe şefii de sector, dar şedinţa se termină cu un munte de supoziţii. În ceea ce priveşte aşteptata emisiune a lui „Hermes”, toţi erau de acord cu principala primejdie: eventuala întârziere a descifrării. Şi întârzierea în descifrarea radiogramei avea să ducă desigur la predarea acelei „comenzi” care fusese deja executată. Ceea ce însemna că documentele, exponatele sau datele secrete culese între timp de către agentul lui „Hermes” aveau să ajungă irevocabil în mâini străine, în mâinile duşmanului. – O întârziere, ba chiar un insucces la descifrare era de aşteptat. Într-adevăr, „Hermes” era o nucă tare şi costelivă.

Atunci luă cuvântul descifratorul-şef al secţiei. Era un bărbat frumos şi elegant, cu cei doi dinţi din faţă îmbrăcaţi în aur şi cu o batistă albă în buzunarul de sus al sacoului. Avea un timbru plăcut, un glas de tenor Bric şi îi plăcea să râdă vesel, chiar atunci când vorbea despre lucruri triste sau dureroase.

— Vă amintiţi – zise el – de afacerea cu penicilina trimisă în Orientul apropiat? Am fi pus noi mâna pe făptaş dacă n-ar fi fost descifrată la timp ultima cifrogramă a fostei staţii de radio pe unde ultrascurte cu numele „Mesta? „Mesta”, care transmitea doar de la treizeci de kilometri nord-est de actualul „Hermes”? surâse apoi şi tăcu câteva cbpe. Pe urmă reluă: De altfel, am crezut întotdeauna că între actualul „Hermes” şi „Mesta”, de care vorbeam, nu este, în fond, nicio diferenţă. I-am dat o lovitură „Mestei”, şi ea s-a mutat puţin mai la nord-vest, şi-a schimbat numele, dar şi-a păstrat caracterul. Asta o spun aşa, între paranteze. Căci vorbeam de afacerea aceea cu penicilina. Vă amintiţi de radiograma-anagramă? Cine a descifrat anagrama, izbutind să-i descopere cuvintele risipite în modul cel mai abil şi mai înşelător printre

propoziţiile unui text nevinovat, ce descria frumuseţile unui apus de soare pe ţărmul mării? Ne-am bătut capul două zile cu textul, ne-am omorât creierii concentrându-ne şi până la urmă ne-am predat fără condiţii, ridicând fanionul alb. Şi, spunând acestea, râse vesel. Vă amintiţi? Am recunoscut că eram siliţi să depunem armele – continuă el pe un ton de parcă această recunoaştere putea să dea naştere celor mai vesele sentimente în inimile celor de faţă. Atunci, în împrejurările acelea atât de grele, tovarăşul colonel Manov şi-a amintit de fostul colaborator al secţiei de descifrare, cunoscutul şi celebrul profesor Naiden Naidenov. Când omul se îneacă, se agaţă şi de-un pai ca să scape! Dar, după cum ştiţi, se pare că în domeniul descifrării omul acesta nu este nici pai, nici grindă, nici măcar vas de salvare, ci un adevărat transatlantic. În calitate de colaborator voluntar şi secret al secţiei, el a adus multe şi importante servicii biroului nostru de contrainformaţii. Surâsul vesel înflori din nou pe buzele lui, de parcă aprecierile făcute se refereau nu la altul, ci la el însuşi. Tovarăşul colonel Manov şi-a amintit de dânsul în clipa în care vasul nostru, al descifratorilor, începuse să ia apă. De altfel ştiţi şi dumneavoastră că această mare a cifrului e foarte înşelătoare şi plină de tot felul de piedici submarine, iar pe fundul ei se află mulţi înecaţi sau naufragiaţi. Vă rog să mă iertaţi pentru frumoasa şi poetica comparaţie pe care am făcut-o, dar acesta este adevărul – destul de amar. Maşina electronică, fără îndoială, va îmbunătăţi situaţia, dar ce poate face şi ea împotriva simbolurilor şi cuvintelor convenţionale? închipuiţi-vă că eu şi persoana X de dincolo de frontieră am convenit să înţelegem şi să citim prin substantivul „apă” substantivul „om” şi verbul „a bea” drept verbul „a ucide”. Persoana X îmi trimite o radiogramă cifrată cu următorul conţinut: „Bea apa”. Foarte bine, să presupunem că maşina electronică se va descurca foarte

repede în jungla cifrului şi în loc de o zi, va descifra într-un minut şi ne va prezenta propoziţia: „Bea apa”. Mai departe însă nu poate să meargă nici ea. În niciun caz nu poate traduce propoziţia „bea apa” cu propoziţia „ucide omul”. Aşa încât marea cuvintelor convenţionale şi a simbolurilor nu va fi niciodată o mare cu apa până la genunchi. Cei doi dinţi de aur străluciră şi ochii săi râseră de plăcere. Perspectiva strălucitului viitor al simbolurilor şi cuvintelor convenţionale părea minunată şi îmbucurătoare. Dar tovarăşul colonel Manov a ştiut, din fericire, să-şi aducă aminte în momentul critic de oamenii cei mai utili. A trimis radiograma profesorului Naiden Naidenov şi treburile s-au descurcat pe dată. Anagrama a fost repede scoasă din textul care o camufla. Din frumuseţile apusului de soare de pe ţărmul mării a apărut numele lui Halii Gelepov, care nu era necunoscut pentru noi. Urmărindu-l pe Halii Gelepov şi pe prietenii lui, am ajuns la inginerul Petrunov şi la întreaga bandă de sabotori din afacerea penicilinei. Aşa s-a dat o puternică lovitură „Mestei” şi de atunci postul acesta de radio a amuţit, ca să învie din nou, prin eter, sub numele de „Hermes”. Meritul distrugerii „Mestei” aparţine în întregime fostului nostru colaborator Naiden Naidenov. Am învăţat de la el matematică, cât timp-i-am fost student, şi descifrarea, cât timp profesorul a fost colaboratorul nostru extern. V-am povestit această istorie puţin cam lungă pentru ca să vă întreb: n-ar fi totuşi bine să amintim celebrului matematician de existenţa noastră şi de situaţia grea în care ne aflăm? N-ar fi oare bine să-l solicităm pentru o eventuală intervenţiei în cazul în care, cu puterile noastre, nu vom putea descifra la timp cifrograma postului de radio „Hermes”? Dacă însă tovarăşul colonel Manov avea şi aşa de gând să recurgă la colaborarea sa, eu îl rog să mă scuze că am ridicat această problemă înainte de a-l aştepta să se pronunţe. Dar, ca să vorbim deschis, noi, cei de-aci, am privit nu odată marile primejdii drept în faţă.

Trebuie să vă spun şi vă rog să nu mă trataţi drept un om lipsit de curaj, că încerc o adevărată frică, q teamă serioasă în aşteptarea/ cifrogramei pe care postul de radio „Hermes” o compune poate în acest moment. Râse tare şi în clipa aceea faţa lui căpătă o expresie de om fericit şi lipsit de orice griji. Pentru prima şi poate pentru ultima oară sunt însă sceptic!

În timp ce vorbea astfel, colonelul Manov se uita la el şi, fără vreo explicaţie logică, simţea un fel de milă inexplicabilă faţă de acest om. îl iubea, îl invidia în taină şi cu tristeţe pentru tinereţea lui”, iar când lua cuvântul îl încânta zâmbetul lui, glasul lui cald şi melodios, de aceea scăpa multe din vorbele pe care le spunea şi care, de altfel, erau întotdeauna la locul lor. Acum însă, spre deosebire de alte dăţi, îl ascultase cu multă atenţie, se supărase în tăcere de limbuţia lui şi se întrebase alarmat: de unde să-i fi venit această spaimă şi care să fie cauza ei? Tânărul e vesel, plesneşte de sănătate, iar el, colonelul Manov, are impresia că în faţa lui se află un om ce suferă de o boală incurabilă şi care este extrem de nefericit.

— Nu văd de ce eşti atât de sceptic – zise colonelul. A intrat frica în tine şi asta ar putea să fie o frână în munca noastră. Simţea un soi de tristeţe ridicându-i-se în suflet ca un nor. Nu era ceva ameninţător sau rău prevestitor, dar îi provoca tristeţe. Ca şi cum s-ar fi aflat în mijlocul unui câmp, ca altă dată, privind la primul nor ce prevestea zilele posomorâte şi reci de toamnă. Tocmai acum, când avem nevoie de cât mai multă încredere în noi – zise el. Cu câţi „Hermeşi” de-ăştia nu ne-am măsurat noi puterile şi până la urmă am ieşit învingători 1 Dar cuvintele sunau destul de artificial în gura lui şi colonelul se încruntă. Mai bine du-te de te plimbă o oră-două. Aerul curat o să-ţi facă bine. Colonelul privi pe fereastră: dincolo de sticla geamului era ceaţă şi ploua. Chiar dacă plouă – şi el oftă, făcând un gest cu mina. Iar în ceea ce-l priveşte pe fostul

nostru colaborator, matematicianul Naidenov, îl am, fireşte, în vedere şi nu mă supăr de loc că mi-ai amintit de dânsul. Însă îl am în vedere ca o rezervă, ca ultima rezervă posibilă, şi iată de ce. În primul rând, profesorul este bolnav, aproape un invalid, şi orice efort prea mare poate să-i înrăutăţească starea sănătăţii. În al doilea rând, am anumite motive, anumite indicii, mai bine zis, că se află sub ochii spionajului străin. În câteva rânduri au fost observaţi indivizi suspecţi dând târcoale casei lui, mai ales după afacerea aceea cu penicilina. De mai multe ori l-am prevenit să-şi pună storuri la ferestre, dar el nici nu vrea să aucă; de aceea am dat dispoziţii ca locuinţa sa să fie pusă sub observaţie ziua şi noaptea, mai ales acea parte a clădirii care dă în stradă. Naiden Naidenov este un mare învăţat şi nu avem dreptul să ne jucăm cu viaţa lui.

— Şi totuşi descifratorul-şef zâmbi din nou – permiteţi-mi, dar dacă înregistrăm un eşec cu descifrarea cifrogramei lui „Hermes”?

Colonelul Manov tăcu.

— V-am mai spus o dată, dacă nu mă înşel – începu el, adresându-se descifratorului la persoana a doua plural că v-aş sfătui să vă plimbaţi puţin. În camera ofiţerului de serviciu se găseşte şi un pat foarte comod. Culcaţi-vă şi dormiţi, vă rog, o oră-două. O să încetaţi atunci să mai fiţi atât de sceptic!

Descifratorul-şef se ridică:

— Aş ieşi să mă plimb puţin, permiteţi?

„Ce-or fi mai oftând fetele după el” – gândi colonelul. Şi simţi din nou o oarecare ciudă. De astă dată nu ca un nor transparent, ci muşcându-l de-a dreptul, înfigându-i-se în inimă ca un stilet. Şi colonelul se forţă să-i surâdă cu un zâmbet încurajator şi amabil.

— Plimbare plăcută 1

*

*.

Mai departe, evenimentele se desfăşurată astfel:

Pe la orele trei după-amiază sosi direct de pe graniţă ofiţerul N-ski. În timp ce raporta colonelului Manov întâmplările petrecute în noaptea precedentă şi descoperirea sa, specialiştii de la laboratorul fizico-chimic al secţiei analizau şi studiau obiectul adus de el. O jumătate de oră mai jârziu, colonelul avea în faţă fotografiile mărite înfăţişând suprafeţele obiectului. Sus. aproape de colţul din dreapta al uneia (fin ele, se vedea foarte clar urma unui deget arătător. Dacă se aprecia după liniile largi şi plate, degetul trebuia să aibă mişte dimensiuni impresionante. În orice caz aparţinea unei mâini mari, grosolane.

Colonelul privi în grabă fotografiile, după care – întrebă laboratorul:

— Aţi stabilit originea şi, destinaţia obiectului?

Laborantul, un om cu părul cărunt, cu o faţă severă şi întunecată, răspunse:

— Originea obiectului nu am reuşit, din nefericire, s-o stabilim. În ceea ce priveşte destinaţia lui, nu rămâne niciun fel de îndoială: este caseta unui aparat fotografic, adaptat pentru luarea de fotografii în timpul nopţii sau la vizibilitate foarte scăzută, cu ajutorul razelor infraroşii. Caseta conţine un film special, lung de şase metri. Este absolut neutilizat şi se află înfăşm rat pe ruloul său original, pregătit pentru a fi folosit. Nu a fost însă pus în aparat, ceea ce se vede după faptul că nu e de loc derulat, firele de praf fiind neşterse la gura culoarului de derulare. După toate probabilităţile, caseta a servit ca rezervă şi a căzut jos fie din geanta, fie din buzunarul necunoscutului fotograf.

Laborantul rosti toate acestea rar, cu un glas liniştit şi egal şi cu privirea fixă, de parcă ar fi citit un pasaj oarecare din cine ştie ce articol de fond al vreunuia din ziare.

Când rămaseră singuri, ofiţerul N-ski începu să se frământe neliniştit pe locul său şi ceru permisiunea să fumeze.

— Sunteţi cam agitat – constată colonelul. Pe urmă se uită la propria-i mină stângă, care sta rezemată de braţul scaunului, şi de abia după un timp observă că degetele sale ciocăneau lemnul de parc-ar fi apăsat clapele unui pian. „Fac singure treaba asta – gândi el – fără comandă de sus”. Nu face să vă tulburaţi atâta – i îi mai zise el ofiţerului N-ski – se întâmplă şi lucruri d-astea. Se mai strecoară câte unul prin întuneric şi mai izbuteşte să fotografieze cu aparatul său obiective interzise.

Gândul la degetele sale continua să se desfăşoare împotriva voinţei lui, ca un arc; care se destinde: „comandă de sus trebuie că s-a dat, căci fără asta niciun muşchi, cât de mic, nu s-ar mişca”.

— Dar, tovarăşe colonel – se ridică N-ski – aici nu este vorba de un „obiectiv interzis” oarecare, ci de un dispozitiv de uriaşă importanţă pentru apărarea ţării. Dacă acesta a fost fotografiat…

— Dumneavoastră vă mai îndoiţi? îl întrerupse colonelul.

Vocea lui era liniştită şi oarecum ironic mirată.

N-ski clătină din cap.

— Atunci de ce mai spuneţi „dacă”? Sau sunteţi sigur că dispozitivul a fost fotografiat, sau nu sunteţi. Una din două.

— A fost fotografiat – răspunse ferm N-ski.

— Şi pe ce bază credeţi dumneavoastră că a fost fotografiat?

— Am două argumente – răspunse N-ski – două fapte care îmi dau temeiul să fac această afirmaţie. Atacul îndreptat împotriva celui de al treilea raion al sectorului L-Z – şi ceaţa. Atacul de care vorbesc a silit comandamentul lui „Momcil-2” să întărească apărarea dispozitivului înspre

sud, şi această măsură a dus la slăbirea apărării lui dinspre partea de nord. O persoană necunoscută a profitat de această împrejurare ca să taie cele două fire de sârmă ale gardului şi să se strecoare neobservat la locul dorit. Pătrunderea a fost extrem de mult uşurată de ceaţa, care pe acea vreme, tovarăşe colonel, împiedica sută la sută vizibilitatea.

Nu-mi amintesc să fi văzut o asemenea ceaţă în regiunea asta şi nici în altă parte, în general.

Colonelul Manov zâmbi. Îi plăcea să asculte raţionamente atât de apropiate de ale sale. Fireşte, aceasta nici nu îmbunătăţea şi nici nu îndrepta situaţia, dar era totuşi plăcut.

— Maior N-ski – zise colonelul Manov – logica dumneavoastră îmi place. Aţi făcut câteva constatări foarte importante şi le voi sublinia ca să vă înlesnesc şi dumneavoastră, cât şi mie, să facem un pas înainte în această afacere. În primul rând, dumneavoastră aţi spus că persoana necunoscută a profitat de slăbirea apărării înspre partea de nord a dispozitivului. Foarte bine. Dar când se poate profita de o asemenea împrejurare favorabilă? Atunci când omul se află în nemijlocită apropiere de această împrejurare. De aci urmează că persoana necunoscută sau locuieşte în imediata apropiere a lui „Momcil-2” sau are mereu drum pe aici, fie datorită serviciului, – fie cu alt prilej» Şi într-un caz şi într-altul, lucrul acesta a făcut cuiva impresie şi a fost remarcat. În al doilea rând, dumneavoastră spuneţi că ceaţa împiedica sută la sută vizibilitatea. Ca un om să se poată orienta într-o asemenea situaţie şi să nu greşească direcţia chiar de la cel de-al doilea pas, trebuie să cunoască locul ca-n palmă, ba chiar şi mai bine. Numai un om care a trecut foarte des prin acest loc poate umbla orbeşte prin el, fără să se rătăcească. De aici rezultă că persoana necunoscută cunoaşte fiecare locşor şi fiecare colţişor din jurul lui

„Momcil-2”. Dumneavoastră trebuie să căutaţi această persoană undeva în apropiere de „Momcil-2” sau printre oamenii care vin aici des. Trebuie să-l căutaţi chiar şi printre aceia care locuiesc şi lucrează acolo. Acestea sunt coordonate foarte sigure, tovarăşe maior. Dacă vă orientaţi cercetările pe baza lor, cred că veţi putea să repurtaţi un anumit succes.

După ce mai discutară şi alte probleme cu caracter tehnic, N-ski plecă.

În timp ce vorbise cu N-ski, colonelul încercase două feluri de sentimente. Pe de o parte se bucura de perspicacitatea sa, de priceperea pe care o avea în rapida generalizare a faptelor, pe baza căreia putea să dea sfaturi juste şi oportune. Într-un cuvânt, ca orice maestru era şi el mulţumit de calităţile sale. Dar bucuria aceasta nu era deplină, deoarece, în timp ce generaliza faptele şi-şi formula sfaturile, în conştiinţa lui stăruia necontenit gândul la „Hermes”, gând care voia cu orice chip să iasă la lumină, iar el îi tăia înadins calea, stăviiindu-i drumul. Dar iată că gândul se răzbuna, dând naştere unui sentiment de îndoială care-l rodea mereu. E drept că obiectul găsit îl făcea să tragă concluzii rapide şi potrivite cu faptele – dar erau oare cele mai juste concluzii? Puteau fi ele socotite ca într-adevăr cele mai juste, dacă n-ar fi fost să se ţină seama de emisiunea radiofonică din seara precedentă a lui „Hermes”? De aceea, în timp ce vorbea cu N-ski, era frământat de două sentinfente contradictorii: pe de o parte se bucura şi, în acelaşi timp, se îndoia, neştiind dacă avea dreptul să se bucure.

În clipa când N-ski ieşi din biroul său, sentimentul de mulţumire îl părăsi. Persoana necunoscută comunicase că a executat „comanda” şi întreba cui s-o predea. Oare această comandă să fi constat tocmai în fotografierea dispozitivului de apărare „Momcil-2”? Atunci înseamnă că dispozitivul fusese fotografiat şi „Hermes” urma să

comunice în orice moment cui trebuiau predate fotografiile şi în ce fel... Da! Era limpede că nu putea fi vorba de niciun fel de bucurie.

Trebuia însă neapărat să se facă o legătură între cele două cazuri: fotografierea dispozitivului de apărare „Momcil-2” şi convorbirea cu „Hermes”? La prima privire, o asemenea legătură părea posibilă, chiar necesară, dar numai teoretic. În practica de până acum nu exista un caz similar: un agent străin care să fotografieze *ceva* şi să nu ştie *cui* şi în ce fel să predea fotografiile făcute. Colonelul nu-şi amintea de un asemenea precedent: cineva care să fi furat documente secrete sau să le fi fotografiat în taină, sau să fi pus mâna pe cine ştie ce minereu preţios şi să fie, în acelaşi timp, în neştiinţă de cauză în ceea ce priveşte predarea acestui trofeu şi persoana căreia trebuia să-l transmită. Da! Colonelul nu-şi aminti de un asemenea precedent.

Experienţa îl învăţase să caute în toate cazurile mijloace. de acţiune stabilite şi experimentate *până acum*. Chiar în cele mai complicate cazuri, chiar şi în acelea pe care le descurcase la timpul său Avakum, autorii principali îşi aveau întâlnirile, legăturile şi ajutoarele lor. Aşa încât legătura, posibilă teoretiq, între fotografierea dispozitivului de apărare „Momcil-2” şi convorbirea de aseară cu „Hermes” părea, în practică, destul de îndoielnică sau cel puţin naivă.

De aceea, în convorbirea sa cu maiorul N-ski, colonelul Manov barase şi frânase drumul acelui gând în legătură cu „Hermes”. Şi tot din această cauză părea agitat şi puţin iritat – ca un adevărat explorator, care ştie să-şi ascundă îndoielile în faţa celorlalţi.

Numai că aceste îndoieli începuseră să-şi ridice capul din ce în ce mai puternic îndată ce rămase singur. Şi pentru că nu putea nici să le respingă şi nici să le accepte, hotărî ca măcar un oarecare timp să nu se mai gândească

nici la „Hermes”, nici la obiectul găsit. Oricum, în următoarele câteva ceasuri evenimentele singure aveau să arate linia cea justă.

Iar evenimentele se desfăşurară astfel:

La orele patru şi cincisprezece minute, locotenentul de serviciu îi comunică despre accidentul pe care-l suferise descifratorul-şef al secţiei. Fusese călcat de o Volgă, în timp ce traversa strada Şase septembrie, ca să se întoarcă la Minister. Din fericire, maşina îl lovise numai cu roatele din faţă. Cercetările întreprinse imediat de către organele de miliţie stabiliseră vina neîndoielnică a descifratorului-şef: acesta traversase strada printr-un loc pe unde nu exista marcajul pentru trecerea pietonilor. Ceaţa şi pavajul umed erau în favoarea şoferului. Patinarea, vizibilitatea redusă şi frâna pusă la timp îl scoseseră pe şofer din cadrul oricăror răspunderi. De ce traversase strada tocmai pe acolo, şi nu prin locul marcat? De la spitalul „Pirogov” li se răspunsese că pentru moment viaţa descifratorului-şef era în afară de primejdie. Avea însă câteva coaste rupte, opluzie intestinală, ba şi ceva la coloana vertebrală…

În timp ce locotenentul îi relata accidentul, explicându-i cu lux de amănunte totul (se părea că lua partea şoferului, deoarece avea şi el un Moskvici, pe care-l conducea personal), colonelul avea senzaţia că se prăbuşise într-un fel de groapă fără fund, în care se afla un gâz toxic. Abia mai respira. Durerea izbucni în inimă lui ca un gheizer ce aruncă în sus o coloană de apă fierbinte. Îşi duse mâna la inimă şi trase aer adânc în piept. De ce naiba nu pleca locotenentul, şi-i spunea toate amănuntele astea 1 Cei de la miliţie au făcut ceea ce trebuiau să facă, dar oare nu el fusese acela care-l sfătuise să se plimbe puţin la aer curat? Faţa lui avusese o culoare curioasă, nesănătoasă, parcă puţin veştedă, cu cei doi dinţi de aur lucind ca flăcările unor lumânări de ceară. Aşa i se păruse, cu toate că atunci nu se gândise la niciun fel de lumânări. Ah, şi

telefonul ăsta! Oare-i – comunicau ceva de la „Pirogov”? Biletele... Ce bilete? Niciun fel de bilete, de ce nu-l lăsau odată în pace! Puse uşor receptorul în furcă. Da, ti sfătuise să iasă la aer curat, nimic altceva. Ocluzie intestinală şi „ceva” la şira spinării. Acest „ceva” nu trecea uşor şi nici cu una cu două... x

Şi dintr-odată, împreună cu acea apă fiartă care-i ardea insuportabil inima, ţâşni un alt gheizer, dar acesta, spre deosebire, de cel dintâi, revărsa torente foarte reci, semănând în jurul lui frig şi îngheţ. Era un gheizer ciudat. Un fior de frică îl străbătu: acum, după accidentul descifratorului principal, cine mai putea oare să-şi măsoare puterile cu îngâmfatul şi tainicul „Hermes”?

Omul cel mai Experimentat fusese scos din luptă.

*

*[9]

După ce se sfătui cu colaboratorii săi, colonelul Manov trimise o copie a cifrogramei profesorului Naiden Naidenov, doctor în matematici.

Acest lucru se petrecu în seara zilei de 28 noiembrie.

8

Peste noapte, vremea se răci şi când, a doua zi de dimineaţă, Avakum dădu la o parte perdeaua de la fereastra ce privea, prin veranda deschisă, spre stradă, vârfurile brazilor bătrâni din pădurea de peste drum erau albe de zăpadă. Ziua venise încruntată, norii plumburii se lăsaseră jos deasupra acoperişurilor şi pomilor, în văzduhul

---

9 La ora şase seara precis, postul de radio pe unde ultra-scurte „Hermes" lansă în eter o radiogramă cifrată. După semnalul convenţional, repetat de trei ori la interval de treizeci de secunde, urmă transmiterea unuia şi aceluiaşi text, destinat, potrivit instrucţiunilor date în prealabil, atît postului de radio „A“, cît şi „B“ — agenţii probabili ai lui „Hermes"..
„A" şi „B“ recepţionară radiograma într-o tăcere absolută. Nu răspunseră nici măcar la semnalul convenţional al lui „Hermes". De altfel, acest mod unilateral de „convorbire" fusese practicat şi altădată.

posomorât rătăceau din când în când fulgi singuratici, desprinşi din acoperământul alb al pădurii. Primele unităţi uşoare, de avangardă, ale iernii ce înainta trecuseră parcă mai întâi pe aici, prin cartierul de la marginea de sud-est a oraşului.

În timp ce se bărbierea, păzind cafeaua ce sta să fiarbă pe maşina de spirt, Avakum fredona în minte un „eea-cea" şi ridica uşor când piciorul drept, când pe cel stâng. Venise aşadar şi pentru el acea vreme uşuratică în care trebuia să înveţe dansurile moderne, să tropăie ritmic cu tocurile pe parchet şi să gesticuleze cu mâinile îndoite din cot, imitând agitaţia unui vrăjitor în transă, învăţase boxul, scrima, ba chiar şi luptele libere, ştia să patineze, să schieze, să se caţere pe un perete vertical de stâncă, dar dansul îl dispreţuise întotdeauna, îl dispreţuia de când se ştia. Tangoul de altă dată nu-i plăcuse din cauza erotismului său sentimental-dulceag, iar unele din dansurile moderne nu le putea suferi de fel râi repugnau mişcările acelui ieftin pseudbprimitivism prin care se încerca să se imite ritualul dragostei al neamurilor cu adevărat primitive. Din firea sa era străin de orice dulcegărie sentimentală şi mincinoasă. Acum însă ridica uşor tind piciorul drept, – tind pe cel stâng şi fredona în gând nu ştiu ce melodie ritmată. Era bine dispus. Alaltăieri seară fuseseră toţi trei – Zâna cea frumoasă, Harry şi el – la bar. Obrajii Zânei celei frumoase se coloraseră puternic, iar ochii îi deveniseră scânteietori – aşa i se întâmpla întotdeauna tind era bisată sau tind bea mai mult de un pahar de vin tare. Orchestra începuse un „calipso" şi ea-i zisese lui Avacum: „Haide!" De fapt i-l spuse mai întâi eu ochii, dar pentru că el se prefăcuse a nu înţelege, şi asta cu destul succes, ea i-l spusese cu glas tare, ba chiar se ridică de pe scaun. „Haide, Harry 1" se adresase ea atunci logodnicului ei, făcându-i cu capul un semn foarte încurajator. Era în firea lucrurilor ca mai întâi logodnicul

să danseze cu logodnica sa. Era chiar necesar. Dar Harry refuză tăcut din cap şi căscă. Pregătea nişte proiecte pentru pavilionul bulgar al unei expoziţii internaţionale ce avea să se deschidă curând şi această lucrare, în acelaşi timp urgentă şi complicată, îl preocupa tot timpul, de dimineaţă până seara. Avea deci tot dreptul să fie obosit şi să moţăie tind orchestra cânta „calipso”. În schimb Avakum nu se putea lăuda ou nimic care să se fi comparat măcar în parte cu munca copleşitoare a lui Harry. Toată ziua nici nu dăduse pe la atelier, iar manuscrisul despre monumentele şi mozaicurile antice zăcea neatins pe birou. Lucra în< preună cu profesorul la un rebus cu o mulţime de calcule diferenţiale, dar nu era atât de greu încât să spună ou un glas sfârşit: „Ah, nu vezi că sunt mort de oboseală? Cum să dansez cu tine, frumoaso, când totul se învârteşte cu mine?” Nu putuse să spună aşa ceva sau să găsească un pretext asemănător, deoarece nici nu arăta ca un om doborât de muncă şi nici nu juca roiul unuia ce se preface suferind. El zâmbi doar, îşi desprinse privirea din ochii Zânei celei frumoase care-l chemau şi ridică plictisit din umeri: „Hai să lăsăm pentru data viitoare – zise el. Acum n-am niciun fel de dispoziţie pentru dans. Pur şi simplu n-am chef”. Spuse acestea aşteptându-se să vadă imediat în ochii ei \flăcările jignirii şi indignării, ba chiar o uşoară paloare a frunţii, deoarece femeilor nu le place în niciun caz să fie refuzate atunci când invită la dans. Zâna cea frumoasă spuse însă doar că „regretă foarte mult” şi se aşeză la locul ei, modestă ca o şcolăriţă care a terminat tocmai de răspuns la întrebarea ce i-a fost pusă. Se vedea că regretă, dar, în acelaşi timp, se vedea că nu voia să facă niciun fel de caz din acest refuz. Bărbaţii au şi ei capriciile şi momentele lor de proastă dispoziţie şi ea ştia foarte bine acest lucru. „Comandă-mi atunci, ca să-ţi răscumperî greşeala, un tort de migdale – zise ea cu obişnuitul ei zâmbet vesel-provocător, care o prindea atât de bine. Iar

data viitoare, dacă o să mă refuzi iarăşi, atunci eu şi cu Harry o să te punem, drept pedeapsă, să bei două pahare de Campari”. Avakum nu putea să sufere această băutură amară. Se înfiora numai la gândul unui singur pahar, iar perspectiva celor două pahare cu un astfel de lichid amar şi arzător îl arunca în prada unei adevărate panici. De aceea preferase să înveţe să danseze – asta nu părea ceva chiar atât de greu, mai ales dacă angajai în acest scop un profesor particular de dans. La urma urmelor, a şti să dansezi era în acelaşi timp un adevărat capital, o posibilitate potenţială în viaţa lui de detectiv.

Ziua de ieri trecuse în eforturi serioase şi totul mergea de minune.

Acum se bărbierea şi fredona în minte un „cea-cea”. Iată că venise şi zăpada şi zilele albe ale iernii aveau să fie foarte curând o minunată realitate. Să tragi din lulea în faţa căminului, când focul duduie în vatră, şi să-ţi pregăteşti în gând materialul pentru capitolul următor din „Monumentele şi mozaicurile antice” – era o perspectivă îmbietoare. Sfârşitul lucrării nu părea să fie prea departe. Un studiu asupra mozaicului roman descoperit de curând în oraşul Sandański avea să încheie a doua parte a manuscrisului.

Luă de pe maşina de spirt ibricul cu cafea. Mozaicul de la Sandański era atât de proaspăt şi de curat, de parcă până ieri ar fi foşnit în jurul lui tunicile de mătase ale matroanelor cu fuste lungi şi ale hetairelor plictisite, în timp ce alte buze şopteau. scandând tristul poem al lui Faeton[10] cel îndrăzneţ şi uşuratic. Parcă ieri s-ar fi petrecut totul. Dar pământul făcuse în acest timp două mii de

---

10 Fiul lui Helios şi al Climenei, în mitologia greacă. Potrivit legendei, Faeton a cerut tatălui său carul de foc al soarelui, dar, nefiind în stare să ţină în frîu armăsarii lui năzdrăvani, a fost cit pe-aci să pîrjolească întreg pămîntul. Zeus l-a prăvălit atunci din văzduh, trăsnindu-1. Numele lui a fost folosit pentru denumirea unei trăsuri pentru şase-opt persoane, folosită pînă la începutul secolului XX. ^

drumuri întregi, înconjurând soarele, carul lui Faeton a fost dus spre păstrare în muzee, iar cel de al patruzecilea strănepot al său zboară acum cu o navă cosmică spre lună. Mai trebuie adăugat că acest al patruzecilea strănepot al său nu mai şopteşte melodioşii hexametri.

După ce termină cu bărbieritul, Avakum se dezbrăcă şi intră în baie. Când ploaia îngheţată a duşului îi inundă umerii, începu să danseze într-adevăr un fel de dans sălbatic, dar foarte temperamental, un fel de amestec de „calipso” şi „twist”.

Ieşi din baie înviorat şi vesel. Iama asta avea să termine neapărat lucrarea – nopţile sunt lungi, iar liniştea e ca argintul. Gândurile se cufundă în întuneric şi ţâşnesc de acolo argintate, răsunând. Uneori sună trist, ca nişte clopote – îşi aminteşte şi de muzica tristă a argintului, a ascultat-o până s-a săturat de ea în iernile trecute. Dar *acum* nu mai vrea să audă această muzică de argint şi nici zvonul de clopote. *Mai bine* „calipso” şi „twist”.

Dincolo de geamul ferestrelor e o linişte cenuşie. Brazii bătrâni din faţa lui îşi înclină alene căciulile lor albe şi îşi mişcă abia vizibil umerii ninşi. Sub bolta întunecoasă a cerului pluteşte o ceaţă rară, albicioasă, obscuritatea devine parcă tot mai densă. Şi dintr-odată totul învie – zboară în văzduh mii de fulgi de zăpadă, gonindu-se unii pe alţii, formând vârtejuri albe, aşa încât nu se mai văd nici brazii cei bătrâni, nici gardul şi nici trotuarul de vizavi. Ninge atât de frumos, încât începe şi el să fluiere uşor. E vesel şi parcă toată lumea dansează. Parcă peste tot răsună un vals vesel şi plin de viaţă, un vals de Strauss. Asta se dansează aşa: un-doi, un pas şi o jumătate de pas, un-doi 1 Fracţie mixtă. Viaţa începe de la matematică şi se bazează pe matematică. Mâine are loc premiera: Teatrul de Operă şi balet reia „Frumoasa adormită”. Zâna cea frumoasă joacă în rolul prinţesei. Un-doi, un pas şi o jumătate de pas. Mâine mergem la premieră. Toată lumea

dansează şi deasupra întregii lumi răsună im vals plin de viaţă, care te transportă pe aripi de vis. Totul dansează în mijlocul ghirlandelor albe şi fiecare floricică din aceste ghirlande este o mică zână. Cine spunea că viaţa nu e frumoasă?

Aşa începu pentru Avakum dimineaţa zilei de douăzeci şi nouă noiembrie.

Tocmai când închidea poarta, din cutele perdelei de fulgi apăru Harry – parcă ieşise dintr-un sac de făină, atât era de alb de zăpadă.

— Hai pe la noi – propuse el, clipind din genele ude. Părea că stătuse multă vreme afară, sub ploaia de fulgi. Ce vrei să faci acum pe străzile oraşului – continuă el, cu toate că Avakum nu-i refuzase invitaţia. Aici, la noi, e iarnă, acolo jos, în oraş, e urât şi murdar! Şi pe urmă mai află ceva. Am comandat şefului de echipaj un prânz cu totul special.

Avakum ridică din umeri. Asemenea prânzuri speciale nu-l atrăgeau cine ştie ce, deoarece, din firea lui, nu era un gurmand. îl impresiona însă această stăruinţă neobişnuită a lui Harry. Niciodată nud invitase cu atâta insistenţă.

— Dar ce s-a întâmplat? întrebă el, încercând să-l privească în ochi.

— Nimic deosebit – răspunse Harry. Tăcu puţin, după care adăugă: Da, nu s-a întâmplat nimic deosebit, dar ne face impresia că unchiul e astăzi foarte capricios şi iritabil. Rezolvă vreo problemă, vreun rebus, nu ştiu, că ţipă mereu unul şi acelaşi lucru: „Mai încet, mai încet, nu mai faceţi atâta gălăgie”. Ştii şi tu că aşa strigă când are de lucru ceva serios. Astăzi însă exagerează şi este pur şi simplu de nesuportat. Ba şi şeful de echipaj nu ştiu ce naiba are că umblă întunecat ca un nor negru, pufneşte şi bufneşte încruntat. Parcă s-au sculat amândoi cu fundul în sus în dimineaţa asta. O atmosferă – ce să-ţi spun – destul de

apăsătoare. Iar eu am invitat-o la prânz pe Mariana, aşa că înţelegi, nu?

— Înţeleg – surâse Avakum.

— Dacă suntem trei, o să fie mai vesel – zise Harry.

Acum ningea liniştit şi valsul de Strauss continua parcă să străbată întreaga lume.

— Voi veni – răspunse Avakum. Pe urmă tăcu puţin şi, în sfârşit, adăugă: Ia-o înainte, că eu dau o fugă până sus să-mi iau aparatul. E o vreme minunată de fotografiat.

De astă dată, profesorul nici nu-i întinse măcar mână. Înfăşurat în şalul său de lână, ghemuit în scaunul „minune”, şedea nemişcat ca o mumie îndoită în două, cu ochii pironiţi undeva, dar fără să vadă nimic. Pe biroul din faţa lui zăceau o droaie de enciclopedii, dicţionare, îndrumătoare şi tabele matematice, precum şi nenumărate foi de hârtie scrise de sus şi până jos. Printre ele se vedea minerul maşinii, întors până la jumătate din drumul său.

— Pot să vă fiu util cu ceva? întrebă Avakum.

În clipa aceea îl invidia într-adevăr.

— Mai încet, vă rog. Nu faceţi gălăgie! răspunse profesorul fără să se mişte şi fără să-l privească măcar. Avakum ieşi în vârful picioarelor, dar nu închise cu totul uşa, lăsând-o crăpată.

La ora unsprezece sosi Zâna cea frumoasă. Cu fulgi de zăpadă în păr, roşie la faţă de frig, aduse parcă odată cu ea suflul îndepărtat al muntelui îmbrăcat în haina albă a zăpezii. În timp ce Harry îi ajuta să-şi scoată paltonul şi i-l dubea la cuier, ea îşi scutura picioarele tropăind cu tocurile ei mici şi râde a ca un clopoţel de argint – mai mult. ca sigur fără vreun motiv precis. Râdea însă, şi asta o făcea şi mai frumoasă.

Avakum şedea în colţul odăii; îi luase în obiectivul aparatului – pe Harry şi pe ea – şi apăsă zâmbind declanşatorul.

Ea dădu din cap spre logodnicul său în semn de

„mulţumesc”, îl sărută în fugă pe buze şi, cu mâinile întinse, se repezi spre Avakum.

— Datoria de alaltăieri seară – zise ea. Mai ţii minte, nu?

— Sigur că ţin minte – răspunse Avakum şi, pentru prima oară în viaţă, simţi cum i se taie picioarele de la genunchi în jos.

— Şef de echipaj!

În cadrul uşii ce ducea spre bucătărie apăru, lucitoare, figura grăsulie şi transpirată a fostului bucătar al flotei. Cum o văzu în hol, se încordă dintr-odată şi luă poziţia de drepţi.

— Ordonaţi, Înălţimea Voastră! zise el.

De astă dată răspunsul sună exagerat de serios pentru un joc glumeţ.

— Ia-ţi armonica şi pe covertă! ordonă. Zâna cea frumoasă.

Când bucătarul apăru „din nou cu armonica în mină, Harry se şi aşezase pe singurul scaun ce se afla în hol, fumându-şi liniştit ţigara.

— „Valurile Dunării” – râse Zâna cea frumoasă, punându-şi mâna pe umărul lui Avakum. El ştie să cânte numai valsuri – îi şopti ea la ureche. Pe urmă îl întrebă: Ştii să valsezi?

— Voi dansa acum primul meu vals – zise Avakum, şi moliciunea aceea din picioare îi dispăru dintr-odată.

Fostul bucătar al flotei îşi ridică armonica şi degetele lui începură să joace pe clapele ei vechi şi îngălbenite. „Să trăieşti o sută de ani! gândi Avakum şi numără în minte: Un pas şi o jumătate de pas, un-doi!” Acum, într-adevăr, toată lumea dansa. Apele primăverii rupseseră toate zăgazurile şi pâraie jucăuşe susurau prin fâneţele înflorite. Soarele de argint strălucea în văzduhul vioriu şi pe cerul de smarald pluteau nori de culoarea liliacului. Curcubeul ţopăia în sus şi în jos, săltându-şi cele două capete, după

care se transformă dintr-odată într-un uriaş foc de artificii. Din înaltul cerului cădeau, ca o ploaie, picături de lumină în toate culorile. Un pas şi un pas şi jumătate, un-doi! Cine spunea că lumea nu-i frumoasă? Pârâiaşele se adună într-un râu domol şi-n bogatele lui ape albastre se oglindeşte seninul cerului care râde. Ce ţine în braţele lui? O frântură de curcubeu? Dar poate oare curcubeul să aibă bucle blonde şi sâni, şi acest parfum îmbietor?

— Mai domol, c-o să zburăm afară din hol! râde Zâna cea frumoasă.

Nu, nu vor zbura. El gustă pentru prima oară dintr-o plăcere necunoscută până acum şi poate că exagerează. Descoperă o lume nouă şi pare, desigur, caraghios.

O conduce pe Zâna cea frumoasă la scaunul pe care stă Harry, şi-i zice:

— Iată-ţi logodnica. Dansează acum tu cu dânsa, iar eu o să vă filmez, ca amintire. Când vă veţi serba nunta de argint, atunci vom proiecta acest film, şi ne vom amuza teribil!

— Şef de echipaj, ia cântă ceva din „Văduva veselă”! strigă aprinsă Zâna cea frumoasă.

Ochii îi ard provocător şi luciul lor nu e prea limpede…

Fostul bucător al flotei îşi deschide armonica şi faţa lui capătă o expresie sălbatică. Parcă s-ar pregăti să zdrobească pe careva în labele lui uriaşe. Avakum apasă pe declanşator: Harry şi Zâna cea frumoasă sunt prinşi în obiectiv.

Dar de la etajul de sus tună deodată vocea profesorului:

— Mai încet, mai încet, nu faceţi atâta gălăgie!

Seamănă cu semnalul de alarmă pe care-l dau pompierii când se anunţă un incendiu. Câtăva vreme tăcură cu toţii.

— Haideţi să mergem prin pădure – propune în

şoaptă Zâna cea frumoasă. Vreţi?

Masa de prânz fu veselă. Şi profesorul era într-o oarecare măsură voios. Înainte de a-şi bea cafeaua, le vorbi:

— Rezolv, copii – rosti el privind încordat spre nepotul său şi spre Zâna cea frumoasă – un rebus dificil, aşa cum n-am întâlnit niciunul până acum în viaţa mea. Pe urmă tăcu, sorbi din cafea şi adăugă: îngrozitor rebus I Trebuie să vă spun, copii, că de fapt l-am şi rezolvat pe jumătate. Cine ştie de ce, îi privea fix şi fără să clipească. Dar până se întunecă îi dau eu de capăt blestematului ăstuia. Puteţi fi sigur!

— Neapărat, unchiule! ciripi Zâna cea frumoasă. O să-l rezolvi, suntem cu toţii absolut siguri că ai să-i găseşti soluţia, nu-i aşa, Harry?

— Nici vorbă – zise Harry căscând.

Începuse iarăşi să schiţeze ceva în legătură cu viitorul pavilion.

Pe urmă, fostul bucătar al flotei îl ajută pe profesor să se urce în camera sa.

Afară nu mai ningea, ci începuse să plouă. Picăturile loveau în geam îndârjite şi vrăjmaşe. Părea că din cerul ceţos începuse să se lase amurgul.

Fostul bucătar al flotei fredonă uşor câteva cântece spaniole, abia atingând cu degetele strunele chitarei sale vechi. Şi dintr-odată îşi desprinse mina de pe ele şi tăcu.

Tăceau cu toţii. Se auzea doar ploaia bătând în geamuri. Nu erau picături, ci parcă ciocăneau nişte degete costelive.

— Nu-mi place cum arată profesorul – zise fostul bucătar al flotei.

— De ce, ce are? întrebă indiferent Harry.

— Nu-i este bine – clătină din cap fostul bucătar al flotei.

Rămase apoi aşa, în tăcere, de parcă asculta ceva în

sinea sa. Pe urmă îşi luă chitara pe umeri şi gârbov, cu paşi neauziţi, intră încet în bucătărie.

— Parcă s-a făcut frig aici – zise Zâna cea frumoasă. Nu vi se pare că e frig?

v Ea privi spre Avakmn, dar el se uita pe fereastră. Pe geamuri se scurgeau dâre de apă.

— Poate că s-a şi făcut – aprobă Harry.

— Ştiţi ce? zise Zâna cea frumoasă. Nu vi se pare c-ar trebui să plecăm de aici?

— Asta e o idee – surâse Harry. Am putea să mergem la cinema. La cinematograful de aici din cartier rulează un film vesel.

— Oriunde-ar fi, numai să plecăm de aici. Vouă chiar nu vă este frig?

Pe urmă Harry se urcă sus ca să-i spună unchiului că plecau.

Avakum făcu câteva fotografii cu Zâna cea frumoasă, în timp ce ea îşi punea paltonul. Nu avea chef de vorbă şi de aceea căuta să facă ceva. Când îl văzu apărând de sus pe Harry, îşi întoarse aparatul spre el şi arcul ruloului pe care se afla înfăşurat filmul se auzi sfârâind din nou.

— Tot nu te-ai plictisit? zise Harry.

— Ne-am plictisit aşteptându-te! bătu din picior Zâna cea frumoasă.

— Mai încet, mai încet, nu faceţi atâta gălăgie! se auzi de sus vocea surdă a profesorului.

Într-adevăr, glasul îi părea schimbat. Avakum îşi repetă în gând vorbele şefului de echipaj: „Nu-mi place cum arată profesorul” – şi simţi un fior de frig străbătându-i umerii. Oricum, profesorul era un om în vârstă şi foarte istovit.

Ajunşi în stradă, îi întâmpinară un vânt puternic, silindu-i să-şi întoarcă feţele ca să se apere de presiunea picăturilor de ploaie. Atunci, cine ştie de ce, se uitară toţi trei în sus, spre camera cu geamuri mari a profesorului, de

parcă cineva le-ar fi întors cu forţa privirile în această direcţie. Uriaşul abajur al lămpii înalte cu picior răspândea o lumină verzuie, blândă. Profesorul şedea pe scaunul său „minune”, puţin aplecat înainte, şi-i privea supărat.

— B-rrr, ce frig! tremură Zâna cea frumoasă.

Se întoarse şi alergă sprintenă cu faţa prin ploaie. „Şi de dimineaţă privea înaintea sa în acelaşi fel” – gândi Avakum. Merseră aşa în tăcere şi, în cele din urmă, o ajunseră din urmă.

— Mergeţi de parc-aţi fi la înmormântare – protestă ea. Nu puteţi să vă grăbiţi puţin?

Chiar în acel moment auziră în urma lor strigătele fostului bucătar al flotei. Acesta alerga, gesticula disperat şi striga ceva, dar nu se putea înţelege ce anume spunea şi ce voia de la ei. Când fu mai aproape văzură că abia se ţinea pe picioare. Avea faţa udă, maxilarele masive îi tremurau şi-l împiedicau să vorbească aşa cum trebuie, de aceea din gură îi ieşeau doar frânturi de cuvinte.

— Întoarceţi-vă – şoptea el. Pentru numele lui Dumnezeu, întoarceţi-vă 1 S-a întâmplat ceva cu dânsul!... îngrozitor 1

— Ce este îngrozitor? întrebă repede Avalcum, apucându-l de reverele halatului şi zgâlţâindu-l puternic. Ce este îngrozitor? repetă el.

— Ajutor – izbucni în plâns fostul bucătar al flotei – profesorul a fost ucis...

9

Cine e asasinul?

Fără îndoială, este interesant de aflat. Căci, cu toată ciudăţenia sa, profesorul era un om cumsecade şi un foarte bun cetăţean. De aceea, oricine avusese de-a face câtuşi de puţin cu el nu putea sta liniştit, până nu avea să afle cine este asasinul. Eu însă, care reconstitui această întâmplare după povestirile lui Avakum şi după ceea ce am auzit vorbindu-se de către alţi oameni, ba şi după propriile mele

impresii, nu cred că aflarea asasinului este lucrul cel mai interesant în cazul de faţă – moment crucial, cum se spune, în această expunere.

Alaltăieri am coborât până la Momcilovo: mi-era tare dor de vaca Raşka, de această splendidă şi minunată regină a Maltei producţii de lapte din raionul nostru veterinar, şi voiam neapărat s-o văd. Mi-am luat în buzunar câteva bucăţele de zahăr, m-am îmbrobodit bine la cap cu un şal mare de lână, fiindcă era teribil de frig şi un vânt ce viscolea zăpada, şi am pornit-o pe drumul cel mai scurt spre ferma de vaci de la Momcilovo.

În vâlceaua care se află puţin mai departe de tifla hii Daud am văzut urme de lup. Erau mulţi în iarna asta, desigur din cauza gerului şi a zăpezilor mari care căzuseră. Umblau în haite, apăreau ici şi colo şi făceau o mulţime de pagube. Dar cel mai mult se vorbea despre un lup singuratic ce rătăcea adeseori prin părţile dinspre Momcilovo şi Trigrad, iscând mare panică printre ciobanii şi muncitorii de la lăptăria cooperativei. Se zicea că fiara asta sălbatică era mare cât un viţel şi că avea o coadă stufoasă care mătura zăpada ca un plug. Unii mai ziceau şi altele, despre colţii lui îngrozitori, ba şi despre ochii lui, dar eu, ca medic veterinar, nu dădeam atenţie unor asemenea lucruri. E adevărat că pe la sfântul Nicolae, lupul reuşise să se strecoare într-un fel oarecare într-un staul din satul Kesten, luând de-acolo un berbec de rasă, foarte mare. Prietenii mei din Kesten erau foarte necăjiţi, căci contaseră mult pe berbecul ăsta, punându-şi mari speranţe în el în legătură cu creşterea firească a numărului de oi. Ba se aflau şi în întrecere cu cei din Trigrad tot în privinţa creşterii numărului de oi, dar acum, după tragicul sfârşit al berbecului, speranţele unei victorii meritate se prăbuşiseră, dacă nu cu totul, măcar în parte.

Şi cum mergeam aşa pe drumul cel mai scurt spre ferma de vaci de la Momcilovo, am văzut deodată pe

zăpadă urme de lup şi îndată mi-am adus aminte de blestematul ăla de lup singuratic. Urmele grâu ale lui, de-asta nu putea fi niciun fel de îndoială, deoarece numai el avea, dintre toate celelalte fiare, obiceiul mizantropic de a umbla singur prin lume. Urmele lui au făcut să-mi treacă prin cap tot felul de gânduri. Ba, de la o vreme, m-am gândit să mă întorc – în definitiv nu-i făgăduisem vacii Raşka s-o vizitez neapărat în ziua aceea. Era o vreme rea şi un vânt tăios viscolea zăpada. Pe un asemenea timp, e mai Bine ca omul, să stea acasă la el, să potrivească din când în când focul în vatră şi să coacă nişte cartofi în spuza fierbinte.

Asemenea gânduri îmi treceau prin minte pe când zoream pe drumul ce duce la ferma de vaci din Momcilovo şi vedeam înaintea mea, de o parte sau de alta, urmele urâte ale fiarei cu coada stufoastă. Cauza, se pare, nu era alta decât vântul, care în ziua aceea bătea foarte tare.

În sfârşit, am ajuns cu bine şi cu moralul ridicat la ferma de vaci. Aproape că-mi venea s-o sărut pe frunte pe frumoasa Raşka, atât eram de mulţumit de starea sănătăţii ei.

Printre mulgătoare am găsit-o şi pe vechea mea cunoscută, pe Balabaniţa. Ah, în contăşul ei căptuşit cu blană de vulpe, aşa îmbujorată la faţă de ger, sprintenă şi cu mijlocul subţire ca o căprioară, această văduvă fără copii era tare frumoasă – ba, ce zic eu, parcă nimeni nu era mai frumos pe lume ca ea 1 Ştiam că nu-i eram cu totul indiferent, cu toate că, aparent, ea se purta foarte rece cu mine atunci când ne întâlneam, de aceea am salutat-o foarte amabil, ba am dat din cap într-un fel oarecum deosebit. Pe urmă am întrebat-o;

— Ce mai faci, Balabaniţo? Cum mai merg treburile?

Îi pusesem o întrebare cam grea, se vede, şi se cam încurcase puţin, deoarece nu-mi răspunse nimic, ci ridică doar din umeri Atunci am început să mă uit la Raşka, s-o

cercetez mai bine. Balabaniţa îmi spuse:

— Cum de nu vă temeţi, tovarăşe doctor, să umblaţi singur pe o vreme ca asta, peste câmp? Poate să vă ia vijelia şi să vă ducă cine ştie unde. Sau să vă iasă în cale lupul ăla singuratic. Ce-aţi face atunci?

— 0 – i-am răspuns eu – nu i-ar merge prea bine lupului dacă mi-ar ieşi în cale! Ar păţi-o rău, de asta puteţi să fiţi sigură 1 şi am strâns sălbatic din pumni.

Inima îmi cânta, ah, cum îmi mai cânta inima I Ştiam eu că nu-i sunt indiferent. Când îi eşti indiferent unei femei, nu-i pasă câtuşi de puţin dacă te ia vijelia şi te îngroapă în troienele de zăpadă de pe drum sau dacă te mănâncă lupii!

Balabaniţa mai stătu câtăva vreme tăcută, după care o prinse de braţ pe una dintre mulgătoare şi ieşiră amândouă. Le-am auzit apoi râzând după uşa cea mare de stejar. Şi îmi închipuiam în gând cum saltă şi se frământă pe pieptul ei contăşul acela frumos, căptuşit cu pielicele de vulpe şi foarte plăcut la vedere.

După aceea m-am întors acasă pe acelaşi drum.

Desigur, vreun literat sever va întreba: „Bine, dar ce rost are să povestiţi întâmplarea asta, care n-are nici în clin, nici în mânecă, cum se zice, cu cele de care ne-am ocupat până acum? Ce legătură poate să existe între un lup singuratic sau între Balabaniţa, să zicem, şi asasinarea nefericitului profesor? în definitiv, de ce ne povestiţi toate astea! Şi de ce ne abateţi atenţia de la problema fundamentală – de la aflarea asasinului?”

Ei da, dar mai ţineţi minte ce v-am spus la începutul acestui capitol? După câte ştiu v-am spus că aflarea asasinului nu mi se pare a fi lucru cel mai important în cazul de faţă. Şi îndată mi-a venit în minte povestea asta scurtă pe care v-am istorisit-o mai sus. Tema principală a ei este tema lupului, a lupului singuratic şi îngrozitor care a furat de la staulul cooperativei berbecul cel de rasă. Şi

nici nu se putea să fie altfel, deoarece tocmai acestui blestemat de lup i-am rezervat locul cel mai important. Până şi Balabaniţa, dacă aţi remarcat, până şi ea şi-a amintit şi a pomenit de el... Da, şi avea sigur dreptate. Dreptate are şi scriitorul de profesie ca să-mi facă o asemenea observaţie severă. Eu sunt însă medic veterinar şi nu cunosc prea bine regulile literaturii. Dar socot aşa: orice argumente s-ar aduce, în povestea de faţă lupul nu este totuşi elementul cel mai important. Chiar dac-ar merge pe urmele mele, ar scrâşni din dinţi şi toţi ar vorbi despre el, încât umbra lui sinistră ar acoperi trei sferturi din textul tipărit – el nu este şi nu poate fi principala temă a povestirii.

Dar, veţi întreba atunci: cine este deci elementul principal?

Judecaţi şi dumneavoastră singuri. La urma unnei, poate să fie şi vaca Raşka. Şi de ce nu? N-am plecat eu pe o vreme atât de îngrozitoare, în ciuda viforniţelor şi a tuturor lupilor singuratici din lume, ca s-o văd pe vaca Raşka? Doar nu vă veţi fi gândit la altcineva dumneavoastră?

Dar să ne întoarcem la problema principală. Aşadar, cine e asasinul?

10

Ajunseră în goană, aproape toţi odată, la locuinţa profesorului. La intrare, Zâna cea frumoasă şovăi o clipă şi dădu înapoi. Normal era ca Harry să intre primul, dar el. sufla greu, îşi apăsa inima cu mâna şi avea înfăţişarea unui om care abia se mai ţine pe picioare. Viaţa sedentară şi nopţile sistematic pierdute îi uzaseră forţele. Fostul bucătar al flotei avea o mină mult mai bună, nelăsând să se vadă niciun fel de oboseală, cu toate că era cu mult mai în vârstă decât ceilalţi şi parcursese de două ori, în fugă, aceeaşi distanţă. Dar în ochii lui se citea atâta groază, încât Avakum socoti mai cuminte să-l dea la o parte şi să

treacă el înainte.

Uşa biroului era larg deschisă. Abajurul mare arunca peste prag o pată verde elipsoidală.

Profesorul se afla în acelaşi „scaun minune”, ca întotdeauna – mic şi adus de spate, îngrozitor de slab şi oarecum tragic de liniştit şi împăcat cu soarta lui. Acum însă mâinile îi atârnau în jos lipsite de viaţă, de parcă erau desprinse din umeri, iar capul zăcea mult aplecat înainte. Ultima vertebră de pe spinare întindea pielea puternic de pe ceafă şi în acest loc gâtul lui extrem de subţire, ca de copil, părea frânt. Deschişi nefiresc de mult, ochii îşi arătau albul sticlos, privind parcă răi şi supăraţi. Faptul că partea de sus a trupului nu se prăbuşise peste birou, ci rămăsese dreaptă, se datora unui bandaj lat, întins între cele două braţe ale scaunului. Neputându-se sprijini în picioarele aproape imobile, şi pentru a avea mâinile libere ca să lucreze, profesorul îşi lega acest bandaj ca aviatorii care fac „sfredele” şi „lupinguri” în aer. De aceea partea de sus a trupului stătea acum dreaptă şi nu putea să cadă nicidecum peste birou.

Zâna cea frumoasă văzu toate astea printre umerii lui Avakum şi ai lui Harry, dădu un ţipăt ascuţit, mai făcu un pas şi se clătină. Atunci Avakum ordonă fostului bucătar al flotei s-o ducă jos şi să-i dea puţină apă. Se apropie apoi de profesor şi-l apucă de încheietura mâinii drepte: pulsul încetase definitiv să mai bată, în timp ce ţinea în acest fel mâna lipsită de viaţă a profesorului, de jos se auziră glasuri şi pe covorul îngust de pluş, aşternut pe scara de lemn, răsunară surd paşi repezi şi grei. Avakum se întoarse şi, în aceeaşi clipă, avu a doua sa mare surpriză din acea zi: ochii lui se întâlniră cu ochii cunoscuţi, foarte apropiaţi şi foarte familiari, ai locotenentului Petrov.

Dar, spre surprinderea sa, locotenentul nu se arătă de loc mirat văzându-l.

— E mort? întrebă el încet.

Avakum dădu din cap.

— Nimeni nu părăseşte casa! strigă locotenentul din pragul uşii deschise.

— Am înţeles! Nimeni nu va părăsi casa 1 i se răspunse de undeva de jos.

Locotenentul se apropie de cadavru şi începu să-l cerceteze atent. Pe partea stângă a hainei de lucru a profesorului se vedea o pată neagră, umedă şi lipicioasă.

— Glontele a străbătut auriculul drept – zise încet Avakum.

Locotenentul îşi ridică privirea.

— Se cunoaşte după culoarea sângelui şi după intensitatea hemoragiei – adăugă Avakum.

Locotenentul oftă, îşi scoase pachetul de ţigări şi i-l întinse fostului său şef. Pe urmă ridică receptorul şi formă repede numărul colonelului Manov. Executa totul cu o asemenea expresie pe chip, de parcă el însuşi ar fi străpuns cu un glonte pieptul profesorului şi aştepta acum pedeapsa cuvenită.

La capătul celălalt al firului fură bineînţeles extrem de surprinşi şi, dacă se judeca după unele pocnituri ale membranei şi după felul în care pălea faţa locotenentului, se putea înţelege că pe fir venea o rafală de cuvinte grele şi destul de aspre privind felul cum îşi îndeplinise misiunea. Voind să se pună cât mai degrabă la adăpost de potopul acela de cuvinte, locotenentul prinse o pauză de câteva secunde şi comunică pe nerăsuflate că Avakum Zahov fusese şi el până acum cinci minute în casa profesorului şi că în prezent, sl-vă Domnului, se afla din nou aici. Spunând acestea, numele lui Avakum sunase în gura locotenentului ca denumirea unui colac de salvare care făcea pur şi simplu minuni. Un fel de colac magic, care putea să salveze de la înec un naufragiat chiar şi din apele furtunoase ale oceanului în jurul înfiorătorului Cap Horn. De altfel* locotenentul acţionase până acum de două

ori sub ordinele lui Avakum şi cunoştea bine valoarea acestui om.

La celălalt capăt al firului, când fu auzit numele lui, se lăsă o clipă de tăcere. Asta semăna cu o liniştitoare rază de soare într-un cer sfâşiat de fulgere. Firul telefonului respiră parcă uşurat şi locotenentul îşi umezi buzele uscate. Pe urmă întinse receptorul către Avakum!

— Ceasul cel bun te-a trimis tocmai la timp – începu colonelul.

Vocea lui era aparent liniştită, de aceea suna răguşită şi străină.

— Dimpotrivă – zise Avakum – mi-a făcut festa cu cinci minute doar, dar care au fost fatale.

— Ai prilejul să te revanşezi, neapărat trebuie să-ţi iei revanşa – îi propuse colonelul. Şi dintr-odată el lăsă frâul liber şi glasul său pomi să rătăcească disperat, dar în acelaşi timp plin de speranţe: Neapărat trebuie să-ţi iei revanşa. La urma urmei e o chestiune de onoare. Nu te poţi lăsa înşelat chiar aşa. Nu e în stilul tău!

— Poate că m-am dezobişnuit – zise şovăielnic Avakum.

18*

275

Rostise aceste cuvinte cu oarecare îndoială, dar inima lui nu mai putea de bucurie.

Colonelul tuşi şi tăcu câteva clipe.

— Tovarăşe Zahqv – zise el apoi cu o voce seacă – după câte ştiu, nu aţi fost radiat încă din lista activului nostru, de aceea…

— Am înţeles! exclamă Avakum.

Aşteptase aceste cuvinte ca pe o supremă graţie. În zilele în care fusese „trecut în rezervă”, în exilul ce i se impusese, şi le reprezentase ca pe un fel de cheie de aur ce descuie uşile împărăteşti pentru a slobozi bucuria cea mai mare. Dar, cine ştie de ce, acum, când auzea aceste

cuvinte zburând de-a lungul firului telefonic până la el, nu încercă acel sentiment de victorie pe care-l presimţise şi la care visase atât de mult. îl cuprinse doar o stare plăcută de alarmă, care-l absorbi cu totul. „Bucuria cea mare” dispăruse însă din sufletul lui chiar ca reprezentare.

— De aceea vă ordon – continuă colonelul – să în cepeţi imediat cercetarea! Nu putea să-şi dea seama că acest ton de comandă, mai ales pe dânsul, nu-l prindea. Sunt într-adevăr oameni care par pur şi simplu caraghioşi atunci când îşi pun gulere tari, ca să meargă la cine ştie ce ceremonie oficială. Începeţi imediat cercetarea – repetă colonelul – iar peste puţin o să trec pe la dumneavoastră ca să vă explic unele lucruri...”

Avakum lăsă receptorul în furcă şi stătu câtva timp nemişcat. Cadavrul profesorului părea că se chinuie, aşa cum stătea fixat în bandajul său. În lumina verzuie a abajurului şi în scaunul acela „minune”, semăna cu trupul unui înecat, care se încurcase şi rămăsese agăţat de nişte rădăcini murdare.

— Tovarăşe locotenent – zise Avakum – dumneavoastră aţi sosit aici la aproximativ un minut, un minut şi jumătate în urma noastră. Nu cred deci că v-aţi găsit întâmplător în *această* stradă şi în *acest* loc. Aţi sosit îndată după ce intrasem noi, prin urmare v-aţi aflat în *imediată* apropiere. În afară de asta aţi năvălit în casă fără ca nimeni să vă fi chemat. Aşa încât se poate trage, fără prea mare greutate, concluzia că supravegheaţi această casă şi că aţi avut poate chiar ordinul să o păziţi, atât casă, cât mai ales pe profesor. Vreau să ştiu deci două lucruri: întâi, de când aţi început supravegherea casei.

— De aseară, tovarăşe maior – zise locotenentul, luând poziţia de rigoare.

În glasul său răsunau note de uşurare. Dacă Avakum se ocupa de acest caz, faptul că nu reuşise să apere viaţa profesorului avea să se repercuteze ceva mai uşor asupra

lui.

— În al doilea rând, servitorul ştie ceva de această problemă? E vorba de bucătar. A fost pus la curent cu măsurile de pază? Şi, în general, aţi avut vreo legătură oarecare cu acest om?

— De niciun fel, tovarăşe maior. Nici n-am vorbit cu el şi nici nu mi s-a cerut să stau de vorbă cu el.

Avakum ceru apoi să-l vadă şi el pe sergentul care supraveghease uşa de la intrare. Acesta raportă că îndată ce el, Avakum, părăsise locuinţa împreună cu fata şi cu Harry, nicio fiinţă vie nu se atinsese de uşă. Sergentul stătuse chiar colo, vizavi, după bradul ăla, aşa încât uşa de la intrare fusese în permanenţă sub ochii lui.

— Şi n-a trecut nimeni prin apropiere, în tot acest timp? întrebă Avakum.

Sergentul clătină din cap. De la prânz, de când preluase serviciul, nu trecuse niciun om prin faţa casei. Era ud şi îngheţat şi căsca mereu de oboseală.

Avakum îl trimise la bucătărie.

— Spuneţi bucătarului să vă dea un pahar cu coniac – zise el. Iar după ce beţi coniacul, puneţi cătuşe la mâini bucătarului şi spuneţi-i că tovarăşul locotenent a dat ordin să fie arestat. După aceea chemaţi-l pe Harry, nepotul profesorului, şi împreună cu dânsul cercetaţi bine bucătăria şi sufrageria. Dacă descoperiţi vreo armă de foc, fiţi bun şi comunicaţi-mi.

După ce sergentul ieşi, Avakum se întoarse spre locotenent:

— Daţi ordin să se cerceteze toată casa, din pod şi până în pivniţă. Iar dumneavoastră personal fiţi amabil şi fotografiaţi urmele de pe clanţa uşii – el arătă mânerul încrustat – şi cercetaţi cu atenţie podeaua şi covorul din odaie. Aprindeţi luminile de la policandru.

— Am înţeles – zise încet locotenentul.

Avakum se încruntă şi făcu un gest cu mâna. Era

exigent cu subalternii săi, le cerea maximum din ceea ce erau capabili să dea, dar îl sâcâiau aceste forme exterioare de respect al gradului. Acest „am înţeles11, ciocnirea tocurilor la luarea poziţiei de drepţi şi celelalte nu erau în stilul său. îi aminteau de obligaţiile de serviciu, ori el îşi privea munca aşa cum îşi priveşte, de pildă, pictorul tabloul la care lucrează: cu gândul la culori, la armonia coloritului, păstrând echilibru între tonurile calde şi cele reci. Toate astea nu aveau însă nimic comun cu „am înţeles”, cu „să trăiţi” şi cu corecta lovire a tocurilor.

Se îndreptă spre dulapul bibliotecii, încălecă pe un taburet şi se întoarse cu spatele la cadavru. Voia să stea aşa câteva minute, fără să se gândească la nimic. Câteva minute de repaus absolut, de câmp alb în conştiinţa sa – ceea ce echivala, pentru el, cu o oră de somn liniştit şi întăritor. Dar de astă dată nu putea face niciun gol în mintea lui, iar timpul alb mi se aşternea – simţea în spatele său cadavrul, auzea paşii locotenentului prin odaie şi ropotul liniştit al picăturilor de ploaie ce loveau în geam.

Aşa se scurseră cele câteva minute.

*

* * *

Judeca astfel:

Prin urmare, aseară, Securitatea statului a dispus da locuinţa să fie pusă sub observaţie. Bineînţeles, supravegherea casei era ordonată în scopul ocrotirii vieţii profesorului. Trebuie deci să se presupună că profesorul era un om *deosebit* de valoros, pentru a fi păzit în mod special. Dar mai sunt mulţi alţi oameni preţioşi pentru societate, cum a fost profesorul, dar pe care Securitatea nu-i ia sub apărarea sa directă. Dacă totuşi Securitatea a luat această măsură, se impun următoarele:

a) că în cazul de faţă a apărut *dintr-odată o primejdie* iminentă; b) că această primejdie, dacă a apărut *dintr-o* este strâns legată de activitatea profesorului.

Prin urmare, necunoscutele acestei ecuaţii logice erau două:

1) *caracterul* activităţii pe care o desfăşura profesorat

2) *momentul* apariţiei primejdiei.

Privitor la ambele necunoscute se adunaseră suficient de multe date pentru stabilirea valorilor lor concrete:

a) Acum câtăva vreme, profesoral îl rugase pe Avakum să caute în bibliotecă şi să-i scoată de acolo dicţionarul latin şi o gramatică a limbii latine. Avakum găsise ambele cărţi. Erau neîntrebuinţate, aproape noi, şi poate de aceea foaia de hârtie care se vedea pusă între paginile dicţionarului îi atrăsese îndată atenţia. Arăta cam boţită, avea scris ceva pe ea cu creionul şi fusese pusă într-o carte absolut nouă, dar nu într-o carte oarecare, ci într-un dicţionar latin – fapt care, bineînţeles, nu putuse să nu-i reţină privirea. Scosese hârtiuţa şi se uitase la ea. Se afla pusă între paginile 153 şi 154. Dar la pagina 145 se vedea subliniat cu o linie groasă, trasă cu creionul roşu, verbul *finio*, *ivi*, *itum*. Iar pe hârtiuţă fuseseră scoase cuvintele *Profesor*, *Labor*, *Finio* şi *Vitocha*. Cuvintele erau scrise cu roşu, în capul hârtiei. Sub ele se vedea liniat un tabel cu coloane, tipic pentru înlocuirea cifrului cu o „cheie” literală, scrisă sus, deasupra primei linii orizontale. Chiar şi ochiul unui amator ar fi putut să-şi dea imediat seama că hârtia conţinea dezlegarea unei cifrograme construite pe baza metodei înlocuirilor, cheia cifrului fiind cuvântul *Princeps*. Cuvintele latineşti însemnau: „profesor”, „muncă”, „termină” şi „Vitoşa”. Evident, această cifrogramă era bazată pe un cod simbolic dinainte stabilit.

Când hârtiuţa căzu sub ochii lui Avakmn, el simţi în urechi zvon de clopote. Sângele îi pulsa puternic în tâmple. Dacă nu l-ar fi văzut cu câtăva vreme în urmă pe colonelul

Manov ieşind din această casă, s-ar fi gândit în acea clipă că profesorul construieşte şi nu descifrează cifrograme condiţionate. Fireşte, ar fi fost naiv să creadă că şeful său, colonelul Manov, putea să facă vizite unui om care alcătuia cifrograme pentru emisiuni secrete. Era normal să se tragă concluzia că Manov făcea vizite unui om care *dezleagă* cifrograme, transmise desigur de posturile de radio secrete.

Şi astfel Avakum descoperise în acea zi că profesorul Naiden Naidenov, doctor în matematici, amator de „rebusuri", este colaborator secret al secţiei de cifru de la

Securitatea statului, după cum el, arheologul, era colaboratorul secret al secţiei de contrainformaţii… Cu singura deosebire că profesorul, chiar dacă era paralizat, mai făcea totuşi câte ceva, pe când el, deşi perfect sănătos, vegeta, pus, cică, la „rezervă". Avakum închisese această descoperire într-mi sertar secret al memoriei lui şi de atunci înainte făcuse tot ce-i fusese cu putinţă ca să nu se mai gândească la ea.

b) Profesorul însuşi şi-a dat cărţile pe faţă azi-dimineaţă. Sau, mai bine zis, la prânz. El spusese – Avakum îşi amintea bine fiecare cuvânt al său: „Rezolv, copii, un rebus dificil, aşa cum n-am întâlnit niciunul până acum în viaţa mea 1" Rebus 1 Avakum îşi dăduse îndată seama ce trebuie că însemna acest rebus şi despre ce fel de „rebus" vorbea în general profesorul. Pe urmă acesta din urmă se lăudase: „Trebuie să vă spun, copii, că de fapt l-am şi rezolvat pe jumătate". Şi se prinsese că până seara îi va da de capăt (lui, rebusului), ba chiar îi asigurase (pe ei, pe copii) că pot să fie „siguri" de asta.

Aşa încât prima mărime cunoscută – caracterul activităţii pe care o desfăşura profesorul – era categoric şi deplin determinată: cunoscutul matematician dădea ajutor serviciului de contrainformaţii. Nu era întâmplător că cei mai buni descifratori erau în acelaşi timp matematicieni

talentaţi şi cu multă experienţă.

A doua mărime, necunoscută, a ecuaţiei – momentul apariţiei primejdiei – putea fi determinată simplu, în spiritul axiomelor. Dacă Securitatea statului s-a preocupat la un moment dat de apărarea vieţii unui descifrator secret, trebuie să se presupună că acestuia i s-a dat să soluţioneze o problemă *urgentăr* legată neapărat de o primejdie ce ameninţa *nemijlocit* statul.

Descoperirea celor două necunoscute ale ecuaţiei de mai sus ducea, bineînţeles, la o concluzie foarte clară.

Iată şi concluzia: spionajul străin urmărise îndeaproape şi în *fiecare zi* viaţa şi munca profesorului. Bucătarul, care făcea pe şeful de echipaj, juca rolul unui aventurier puţin scrântit la cap; cânta la armonică valsuri şi dădea glas la tot felul de cântece marinăreşti, care de care mai idioate. Dar poate că toate astea îi serveau drept camuflaj, pe când în realitate era ochiul şi urechea spionajului străin. În sfârşit. Şi astfel, spionajul străin aflase – şi asta desigur ieri – că Securitatea i-a cerut profesorului să descifreze o radiogramă cifrată, foarte importantă şi urgentă, transmisă de vreun post secret. Respectiva radiogramă conţinea desigur îndrumări ce trebuiau puse imediat în practică de agentul sau agenţi secreţi. Temându-se că profesorul avea să dezlege radiograma, fapt care ar fi însemnat o mare şi iminentă prăbuşire, cu descoperiri catastrofale în ceea ce-l privea, spionajul străin a hotărât să recurgă, în cazul de faţă, la o măsură primejdioasă, dar eficace şi radicală – asasinatul. Profesorul mort, sarcina centrului de peste graniţă adusă la îndeplinire, agentura internă asigurată împotriva unor eventuale descoperiri – iată trei scopuri atinse cu un singur glonte ţintit în inimă. Măsura părea bine judecată şi abil calculată.

— Tovarăşe maior – vorbi uşor locotenentul în glasul său reţinut se simţea un respect amestecat cu o oarecare

notă de veselie. Avakum deschise ochii. Locotenentul se afla în faţa lui, cu mâna întinsă. În palmă îi lucea un nasture cafeniu, de mărime mijlocie.

— Ei? întrebă Avakum.

Glasul său era liniştit şi rece.

— La noi în ţară nu se fac astfel de nasturi – zise locotenentul – cu steluţe de-astea.

Avakum nu se miră de descoperirea lui şi ofiţerul începuse să regrete tonul vesel de adineauri.

— Nu se fac – aprobă Avakum. Iar după ce tăcu puţin, adăugă: Lăsaţi nasturele aici pe masă şi fiţi amabil şi coborâţi jos* în bucătărie, ca să-l chemaţi pe Harry.

Când acesta intră în odaie, Avakum arătă cu mâna spre masă şi întrebă:

— Dacă nu mă înşel, nasturele ăsta e al tău, Harry, nu-i aşa?

Harry dădu ocol cadavrului, privi nasturele şi ridică din umeri.

— Al meu e – zise el. Unde l-aţi găsit?

— Unde aţi găsit nasturele, tovarăşe locotenent? întrebă Avakum.

— Sub scaun – răspunse locotenentul. Uite aici, sub scândurica pe care-şi sprijinea picioarele profesorul.

— Da, da – aprobă Harry. Bineînţeles că acolo trebuia să fi ajuns. Ieri am pus un bec nou la policandru şi probabil când am coborât de pe scară mi-a căzut nasturele.

— Se întâmplă – surâse Avakum.

— Am vrut eu să-l caut, dar unchiul m-a luat, la goană – ştiţi cât era de supărăcios.

— Era un om nervos – zise Avakum.

— Era, da – zâmbi trist Harry şi tăcu. Pe urmă se adresă locotenentului: Pot să-mi iau nasturele? Este un nasture ceh, l-am cumpărat la Praga, când am fost la târgul de mostre.

Locotenentul nu răspunse.

— Altfel va trebui să-mi schimb toţi nasturii de la sacou – zise Harry. Mai curând îmi cumpăr unul nou decât să-mi pierd vremea pe la croitori.

Locotenentul îl asculta şi parcă nu-i venea să-şi creadă urechilor. Atâta insistenţă pentru un biet nasture? Era un om modest şi poate de aceea nasturele în chestiune luci dintr-odată în închipuirea sa ca un adevărat Napoleon de aur.

Dar Avakum zâmbi, însă în aceeaşi clipă văzu în faţa lui cadavrul şi se încruntă. Harry era un om meschin, făcea cele mai mici calcule pentru fiecare para cheltuită, şi dacă trişa la cărţi, o făcea numai de teamă să nu piardă bani.

— Harry – zise Avakum, reţinându-şi cu greu nemulţumirea – iată-te proprietarul unei case splendide, cum de-ţi mai dă prin gând să te opreşti atâta la nasturele ăsta?

După care, în sinea lui, gândi: „Acum, Zâna cea frumoasă se va grăbi desigur să se căsătorească cu el, deoarece casa este într-adevăr splendidă 1”.

— REH – ridică din umeri Harry, dând dispreţuitor din buze – vorbe! Ce fel de proprietar mai sunt şi eu? Etajul de sus a fost lăsat prin testament prostului ăluia de grăsun de jos – marinarului. Asta – şi el lovi podeaua cu pantoful – bătrânul se gândea s-o lase nu ştiu cărui club al matematicienilor. împreună cu mobilele de aci şi cu covorul. Privi apoi spre cadavru şi se îmbufnă. Bătrânul era un om naiv, cu toate că se juca cu integralele. Cât l-am rugat eu, măcar pentru covor… aşa încât ce-mi rămâne mie din toată splendoarea asta de casă?

— Parterul – răspunse Avakum.

În sinea lui zâmbi: omul ăsta merita să fie înşelat pe faţă şi fără scrupule. În asemenea cazuri, conştiinţa închide ochii.

— Parterul 1 Harry oftă şi tăcu un timp. Dar ştii ce taxă de moştenire se plăteşte?

— Harry – zise Avakum – mâine seară, dacă nu mă înşel, e premiera „Frumoasei adormite”. Logodnica ta are rolul principal. Nu crezi c-ar trebui să o scoţi cât mai repede de aici?

— O să am eu grijă de nasture – zise locotenentul. Chiar în Seara asta o să facem procesul-verbal, aşa cum Cere regulamentul, şi mâine îl veţi primi.

— Vă voi fi foarte recunoscător – se înclină Harry.

Vorbiră apoi de înmormântarea profesorului şi de formalităţile legate de aceasta, hotărând ca totul să fie lichidat în ziua următoare, până la orele patru după-amiază.

Când Harry ieşi din odaie, Avaktim oftă adânc şi cu o vizibilă uşurare, pe urmă aprinse o ţigară şi se lăsă obosit în fotoliul cel larg, de piele, din faţa cadavrului, îşi dădea seama că locotenentul aştepta dispoziţiile lui, dar în capul său parcă se făcu dintr-odată un gol imens.

— Prin urmare – începu el şi iar tăcu. Ajunsese parcă într-o uliţă înfundată. Prin urmare – repetă el – procedează conform regulilor consacrate ale anchetei: înfăşoară prostia asta într-o hârtie şi trimite-l la laboratorul direcţiei pentru cercetări. Orice obiect care nu aparţine mortului şi e străin cadrului obişnuit din timpul vieţii lui, orice obiect de acest fel, indiferent dacă este un nasture sau un scaun, orice obiect găsit trebuie trimis pentru cercetare în laboratorul direcţiei. Aceasta este una din din regulile mele de aur, şi, dacă nu mă înşel, v-am învăţat s-o respectaţi I izbucni el deodată, ceea ce i se întâmpla rar. Rostise cele de mai sus supărat, împotriva cunoscutei sale obişnuinţe de a vorbi cu glas domol. Dar îndată înţelese că greşise, că nu proceda bine. Locotenentul nu dăduse curs dorinţei lui Harry de a-şi primi înapoi nasturele – de ce trebuia deci să se supere pe el? Iertaţi-mă – zise el cu tonul celui mai sincer regret – cadavrul ăsta parcă mă călca pe nervi. Nu pot de loc să-mi explic de ce are o privire atât de

supărată! Tovarăşe locotenent, luaţi amprenta degetului mare al tânărului şi pe cea a degetului mare al bucătarului. Fotografiaţi urmele lăsate pe braţele scaunului şi trimiteţi totul chiar acum la laborator 1 Zâmbi apoi puţin răutăcios: Noul dumneavoastră prieten îşi va primi înapoi nasturele după ce va face mai întâi o cerere către şeful serviciului şi va cheltui patruzeci de bani cu tramvaiul. Pentru el, aceşti patruzeci de bani înseamnă totuşi ceva. Iar dacă-şi va primi sau nu nasturele – Avakum tăcu puţin – aceasta depinde, bineînţeles, de mersul ulterior al cercetărilor. Personal cred, cel puţin deocamdată, că şi-l va primi înapoi.

Nu avea niciun fel de indicii împotriva lui Harry, ba chiar nici nu se gândise măcar la o astfel de posibilitate. Şi dacă se formaliza pentru acest nasture, o făcea parcă împotriva voinţei lui, dar de ce – nici el însuşi n-o ştia.

Când locotenentul părăsi camera, Avakum se gândi: „Sigur că fac asta din cauza femeii. Din gelozie! şi simţi cum îl cuprinde un val fierbinte – parcă stătea în faţa uşii deschise a unui uriaş cuptor aprins. Gelozie 1 Omul e gelos de obicei atunci când iubeşte. Dar ce, el iubea oare? Jocul lor era iubire tot atât cât era şi valsul, să zicem, muzică simfonică 1

Mai departe, mai departe… Ecuaţia fusese rezolvată şi concluzia trasă. Ce urma acum? Cine era ucigaşul?”

Închise ochii, deoarece cadavrul, ori de unde l-ai fi privit, îţi călca pe nervi. În primul rând, pentru că făcea impresia că se chinuieşte îngrozitor. Parcă se căznea să se întindă pe podea, iar bandajul l-ar fi împiedicat. Mâinile îi atârnau macabru, şi acum, bineînţeles, nu mai aveau nimic a face cu acelea care scoseseră uneori din sertarul biroului o anumită sticluţă de parfum, destupând-o cu zgârcenie ca să aspire încă o dată ceva din parfumul ce mai exista doar în închipuirea lui. Greu ţi-ai fi imaginat acum că mâinile astea lipsite de viaţă făcuseră un gest atât de delicat.

Aşadar – ucigaşul.

Oftă din greu şi îşi aprinse o ţigară.

În cameră intră sergentul. Cu toate că era încă ud, părea vioi şi nu mai simţea nevoia să caşte. „Coniacul* – gândi Avakum şi îi făcu un semn cu capul:

— Raportează!

Sergentul spuse că au cercetat casa din pod şi până în pivniţă, inclusiv bucătăria, dar că n-au găsit nicio persoană străină ascunsă pe undeva.

— Am găsit în schimb asta – zise el întinzând mâna. Am găsit-o în portvizitul bucătarului.

„Asta” era un carnet de depuneri la Casa de economii. Avea copertele soioase, emanând un miros amestecat de foi de dafin şi enibahar.

Avakum deschise carnetul. Şi cu toate că se pricepea de minune să-şi stăpânească nervii, de data asta abia reuşi să-şi reţină mirarea. îi venise să şuiere uşor, dar se oprise la timp.

— Cinci bucăţi sunt – zise sergentul, dându-şi importanţă. Stătea bine înfipt pe picioarele sale, mândru foc, cu faţa strălucind de bucurie. Cinci bucăţi – repetă el.

Printre paginile umplute de cifre se aflau cinci bancnote de câte doi dolari. Avakum le numără – erau într-adevăr cinci. Le pipăi între degete şi le privi în lumină. Erau dolari adevăraţi.

Şi uitaţi-vă, sărmanul, ce economii a făcut – zise sergentul.

În glasul lui răsunau doar note de indignare, nici urmă de invidie.

Avakum se uită la ultima cifră. Cu banii ce-i avea depuşi, fostul bucătar al flotei putea să-şi cumpere un automobil Volga. Şi încă îi mai rămânea ceva.

Un timp tăcu.

— Aţi făcut proces-verbal?

— Da, să trăiţi – se încordă sergentul, luând poziţie

de drepţi.

— Şi ce face bucătarul?

— Plânge. Sergentul ridică din umeri. Plânge, tovarăşe maior. Cu hohote.

Avakum făcu câţiva paşi prin cameră, plimbându-se încolo şi încoace.

Duceţi-l chiar acum în arestul Direcţiei – zise el. Şi să nu-i daţi jos cătuşele de la mâini.

Aşadar – ucigaşul.

Cadavrul semăna într-adevăr cu trupul unui înecat ce se încurcase în nişte rădăcini oribile. Avakum se întoarse într-o parte şi închise ochii.

Ucigaşul... Nu era un lucru greu, lăsase unele urme. Altceva era mai important acum şi la asta trebuia să se gândească – cifrograma. Această cifrogramă dădea instrucţii cuiva: ea închidea cercul, ea ducea până la capăt sarcina trasată de spionajul străin, ameninţând securitatea statului.

Când şi unde?

Poate că acest lucru trebuia să devină un fapt împlinit în următoarele ore ale nopţii, sau mâine. Sau poate poimâine.

Acum, cineva pândeşte în întuneric, „ascultă cum bate ploaia în geam şi zâmbeşte satisfăcut de ingeniozitatea sa. Bun şahist, şi-a făcut mat adversarul şi are tot dreptul să-şi fumeze în linişte pipa.

Oare Zâna cea frumoasă a plecat acasă? Mâine seară va dansa în „Frumoasa adormită” şi la noapte trebuie să doarmă bine. De-ar ţine încă blestemata asta de ploaie, căci răpăiala picăturilor ei fac somnul bun.

Dar de ce vrea. să se înşele pe sine însuşi, doar doi paşi îl despart de biroul profesorului? Până la urmă trebuie să-i facă şi să se încredinţeze cu ochii lui dacă a mai rămas ceva aici. Dacă n-a mai rămas, atunci acela care stă acum undeva la căldură poate să-şi fumeze liniştit luleaua.

Timpul lucrează în folosul lui.

Avakum se ridică, dădu ocol cadavrului şi se opri în stânga lui. Avea acum sub ochi întregul birou. Telefonul, maşina de calculat şi scrumiera nu contau; nici rigla de calcul şi nici cupa în care se aflau creioanele colorate. Aşa. Celelalte obiecte însă trebuiau verificate, trebuiau să fie cercetate, interogate. Slavă Domnului, nu sunt prea multe! Micul „Larousse”, primul volum din Marea Enciclopedie, Teoria probabilităţilor şi vechile cunoştinţe: dicţionarul latin şi gramatica limbii latine.

Din aceste două cărţi venea parcă o boare îngheţată – cifrograma, după câte se pare, fusese construită cu cuvinte convenţionale şi în limba latină. Mai al dracului de greu decât aşa nu se putea, bineînţeles, imagina.

În afară de aceste cărţi, pe birou se vedeau aruncate în dezordine zeci de ciorne, foi de hârtie cu nesfârşite coloane de cifre.

Uneori, ca să calculeze de pildă trei coloane de gradul al zecelea al unor numere de câte cinci cifre, fuseseră necesare multe socoteli, mii de socoteli, care s-ar fi în tins pe toate paginile unui caiet gros. Acum avea într-adevăr în faţa ochilor o grămadă de calcule, dar în dezordinea haotică în care se găseau nu-i spuneau absolut nimic. Totuşi el începu să aduneciornele răvăşite, străduindu-se să facă acest lucru într-un fel *sistematic* oarecare, pe care îl avea în mintea lui.

Şi în clipa în care îşi dădu seama de toată inutilitatea muncii pe care o făcea, chiar în clipa aceea observă un lucru care de fapt îl interesa cel mai mult: caietul cu expresiile etimologice ale tainicelor numere de câte cinci cifre. Se găsea lângă maşina de calculat, puţin mai la dreapta de mâna dreaptă a cadavrului. Era deschis, dar fusese ascuns sub o grămadă de foi albe de hârtie ce urmau să fie folosite ca ciornă.

Avakum se repezi la caiet de parcă în paginile lui s-ar

i aflat expusă în gânduri simple şi litere citeţe taina a ceea ce se numeşte viaţă. Foile caietului erau prinse cu un fir subţire de sârmă, răsucit în spirală. Dar din prima filă rămăseseră doar câteva urme neînsemnate printre spiralele acelei sârme. Toate celelalte foi ale caietului erau albe şi curate. O singură foaie fusese scrisă – dar aceasta fusese ruptă.

După ce terminase cu profesorul, ucigaşul se grăbise să distrugă acel lucru pentru care se dăduse ordinul ca profesorul însuşi să fie ucis. Iată ce povestea acest caiet 1

Dar ce fusese scris pe foaia cea ruptă? Oare întregul secret sau numai simbolurile lui latineşti?

În orice caz, această foaie fusese imediat şi definitiv distrusă. Nu era nevoie de un spirit de observaţie excepţional ca să poţi vedea acest fapt: jos, pe podea, în coşul de hârtii, se mai aflau câteva resturi de hârtie arsă. De hârtie foarte bine arsă, deoarece resturile semănau mai mult a funingine., Locotenentul, atras de acel nasture lipsit de importanţă, nu observase resturile arse ale hârtiei.

Foarte bine, ei, Avakum, le-a observat, dar cu ce folos? N

Tocmai când ducea chibritul aprin/ spre ţigară, mina îi tremură dintr-odată. Profesorul îşi mişca foarte greu mâna stângă şi de obicei şi-o ţinea nemişcată pe birou. De aceea era silit, atunci când scria, să facă totul cu mâna dreaptă: şi să scrie, şi să-şi ţină foaia sau caietul într-o poziţie potrivită ca să nu se căznească şi să aibă spor la lucru. Dar ca să-şi ţină foile sau caietul în poziţia cea mai bună, el le apăsa puternic cu încheietura – de obicei mai puternic decât face acest lucru un om ce se serveşte de ambele mâini. Când apeşi puternic cu încheietura mâinii un caiet, atunci şi degetele strâng mai puternic creionul pe care-l ţin, deoarece încordarea muşchilor se face automat pe întreaga lungime a mâinii, de la un capăt la altul. Pentru, a nuanţa presiunea musculară, dându-i o anumită

forţă în încheietură şi alta în degete, omul trebuie să-şi distribuie atenţia, dar când e cu totul concentrat asupra celor ce scrie, nu poate face acest lucru. Aşa încât şi creionul profesorului a preluat în mod automat presiunea degetelor, apăsând astfel pe hârtie mult mai tare decât ar fi trebuit. Dar când creionul apasă puternic hârtia pe care scrie, el lasă neapărat urme şi pe foaia următoare.

Avakum rupse prima foaie din caiet şi se uită prin ea spre lumina verde a abajurului. Id-colo apăreau, când mai clare, când mai şterse, linii, curbe şi apăsări. Oricum ar fi fost, şi acestea erau nişte urme.

Acum, cel care şedea undeva la căldură şi se bucura de ingeniozitatea lui nu mai putea să dea de-a azvârli

291

19*

telea cu căciula, de bucurie. Şi nici nu mai avea motive să-şi fumeze liniştit pipa.

— Tovarăşe locotenent! strigă Avakum.

Când locotenentul apăru în prag, îi zise:

— Foaia asta de caiet e un adevărat tezaur. Du-o, te rog, personal la secţia fotochimică a laboratorului şi cere urgent o fotocopie de pe ceea ce s-a scris pe ea. Sper că într-o oră va fi gata şi că peste cel mult o oră şi zece minute voi avea plăcerea să te văd din nou aici!

— Bineînţeles! zâmbi locotenentul şi lovi puternic tocurile, cu toate că era îmbrăcat civil.

Pentru el, faptul că lucra sub ordinele lui Avakum era mai mult decât o fericire – era ca şi cum ar fi urmat o facultate de cercetări criminalistice. Ba chiar şi pentru cariera lui viitoare nu era indiferent cu *cine* anume a lucrat Şefii ţin seama de aceste lucruri.

Avakum se lăsă în fotoliu şi închise ochii obosit.

11

I se părea că se cufundă în acel lac adânc unde

lantra[11], după ce coteşte pe sub via bătrână a lui moş Sedefeio, îşi poartă apele atât de liniştit, încât pare a forma nu fac. Aici se duceau, după orele de şcoală, chipurile să prindă peşte pe sub pietre, dar mai mult se jucau sau umblau pitindu-se prin răchitiş, ca să se uite la nurorile lui moş Sedefcio, care obişnuiau să se scalde după ce-şi întindeau la soare pânza dată la albit. Aici, sub via bătrână, apa era foarte adâncă şi rar îi dădea cineva de fund. Ba nici nu îndrăzneau – se zicea că în nămolul de pe fund se află un somn lacom şi sălbatic, pe care-l apucase chiar moş Sedefcio în tinereţile lui. Peştele sta acolo, mişcându-şi mustăţile lui uriaşe, în aşteptarea victimelor. I se părea, dar, că se cufundase în lacul acela adânc şi că în jurul lui totul era rece şi verde, iar deasupra, la suprafaţa apei, forfoteau o mulţime de băşici argintii. Nu ştia nici el ce să facă să iasă deasupra şi să prindă câteva din băşicile argintii, sau să se lase şi. mai adânc, până ce va da de fund, acolo unde-şi mişcă mustăţile somnul cel fioros. Dar în timp ce sta la îndoială, somnul cel uriaş apăru din adâncuri şi pe spatele lui şedea profesorul, cu mâinile atârnând şi privindu-l supărat. „Ia te uită” – gândi Avakum şi voi să întrebe: „Dar unde ţi-e bandajul? O să cazi fără el!” – Nu îndrăzneşte să deschidă însă gura, deoarece ştie că va înghiţi apă şi se va îneca imediat. Ar vrea să iasă la suprafaţă, să fugă după băşicile acelea de argint, dar ochii îngrozitori ai profesorului parcă l-au pironit pe loc – nu poate să mişte nici din mâini, nici din picioare. „Dacă nu tai frânghiile astea blestemate – îşi zise Avakum – mă înec fără discuţie”. În timp ce gândea astfel, sus, deasupra lui se auzi răsunând în valuri un râs plăcut şi molcom. „Ah – îşi dădu seama Avakum – Rainicika, nora cea mai tânără, ea trebuie să fie. Se scaldă unde apa e mică şi de aceea râde aşa. Celelalte o stropesc, iar ea râde şi dă din mâini.

11 Rîu ea izvorăşte din munţii Balcani, trece pe la Tîraovo şi se varsă în Dunăre»

Are un semn deasupra genunchiului drept, pentru că anul trecut a muşcat-o de-acolo câinele cel rău al lui Kănio Kiosavia. Kănio ăsta a avut totdeauna câini răi”. Şi parcă râsul Rainicikăi îşi întinde deodată mâinile-i nevăzute şi-l scoate afară, acolo unde sunt băşicile acelea de argint. „Dar profesorul – se întreabă îngrozit Avakum – oare o să stea tot aşa, acolo jos, călare pe somnul ăla mustăcios şi bălos?” Şi parcă-i pare rău de profesor, dar când iese afară la băşicuţe, se grăbite să-şi întoarcă privirea, ca să vadă de unde vine râsul acela cristalin. „Te uiţi după Rainicika, dar parcă era vorba să culegi băşicuţele de argint” – îi şopteşte cineva la ureche.

Avakum deschide ochii şi zâmbeşte vinovat. În faţa lui se află colonelul Manov.

— Eu credeam că a şi apucat ucigaşul de guler, iar el doarme! zise trist colonelul.

— Acum aţi sosit? întrebă Avakum.

Se ridică şi întinse mâna. Ce curios! La Rainicika nu se gândise niciodată până acum. Într-adevăr, avea un semn deasupra genunchiului drept – de asta îşi aduce bine aminte.

Colonelul nu răspunse. Stătea în faţa cadavrului cu pălăria în mână şi-l cerceta în tăcere.

Douăzeci şi cinci de ani. trecuseră de atunci. Pe vremea aceea era un băiat de cincisprezece ani. Dar ţine foarte bine minte semnul.

Colonelul stătea încă în faţa cadavrului, eu pălăria în mână, şi tăcea. Un bun şi credincios prieten trecuse în nefiinţă. Un om îngrozitor de singuratic. Acum nu se mai putea plânge de răposata lui soţie şi nu mai avea cum să tânjească după ea. Cât trăiesc, unii bărbaţi tare se mai plâng de nevestele lor. Ieri, şi el însuşi se declarase sătul până-n gât, din cauza biletelor. Ea» n-a vrut să apară nici măcar la cină, atât era de supărată.

Rainicika era o fetişcană cu păr blond, jucăuşă,

aproape un copil, dar o măritaseră cu feciorul cel mai vârstnic al lui moş Sedefcio – un văduv beţiv. Când o stropeau, acolo, la râu, ea râdea dt putea şi-şi ferea capul.

— Trebuie să te pun la curent cu întreaga afacere – zise colonelul Manov. E o chestiune foarte serioasă.

Se simţea oarecum vinovat de moartea profesorului. Se simţea la fel şi faţă de descifratorul-şef, pe care-l călcase maşina, fiindcă el îl trimisese să facă o plimbare la aer curat. Acum stătea gârbovit în paltonul lui greu şi simţea o grozavă dorinţă de a se aşeza pe un scaun.

Chiar în acel minut sosi medicul secţiei de cercetări.

*

v * *

Când cadavrul fu scos în cele din urmă din birou şi dus la autopsie, în toată casa se aşternu parcă dintr-odată o linişte de moarte, o tăcere îngrozitoare. Ofiţerul de serviciu îşi titea ziarul în bucătărie şi nu scotea o vorbă. Tăcea şi miliţianul în uniformă care stătea de pază la intrarea casei. Şoferul colonelului şedea la volanul maşinii şi-şi sufla din când în când, tăcut, în mâinile îngheţate.

Cădea o ploaie amestecată cu fulgi mari de zăpadă.

Colonelul „îl punea la curent” pe Avakum cu întreaga afacere, n povestea în amănunt ultimele evenimente, nefăcând economie de cuvinte, chiar atunci când vorbea despre vreme. Cunoştea bine importanţa amănuntelor – uneori un amănunt neînsemnat juca un rol mai mare decât ceea ce părea, la prima vedere, esenţial în realitate însă, el voia să-l impresioneze pe celebrul său elev cu perspicacitatea sa deosebită, cu darul său de a separa ceea ce era esenţial de faptele fără importanţă. Şi, pe urmă, în fotoliul ăsta adânc, de piele, se şedea foarte bine. Iar acasă, povestea de ieri, cu biletele, încă nu se potolise.

Dar Avakum îl întrerupse tocmai în acel moment din povestire în care colonelul îi descria aşezarea dispozitivului de apărare „Momcil-2”.

— Fiţi amabil – se rugă el – şi enumeraţi-mi cronologic evenimentele care au precedat captarea cifrogramei de către posturile noastre de radio-ascultare, şi faptele – tot în ordine cronologică – care au urmat după recepţionarea cifrogramei şi predarea ei pentru descifrare, conform dispoziţiilor dumneavoastră, profesorului Naidenov.

Colonelul tăcu puţin, după care îşi ridică braţele.

— Ei drăcie! Văd că ştiţi totul 1 exclamă el. Parcă aţi avea serviciul dumneavoastră propriu de informaţii, care află şi urmăreşte totul 1

Ba, până la un punct, se necăji chiar. Oare elevul lui nu trebuia să dea dovadă de mai multă răbdare? în definitiv, el îl învăţase abecedarul în arta cercetărilor criminalistice! în locul său s-ar fi purtat mai respectuos şi ar fi avut mai multă răbdare. Gândul apăsător că poate din vina sa murise profesorul şi fusese călcat de maşină descifratorul-şef, ba şi povestea cu biletele care-l mai sâcâia încă, îl copleşiră din nou, lăsându-i-se pe suflet ca o ceaţă deasă.

— Vă rog mult să nu pierdem vremea, – zise Avakum. Şi observă parcă dintr-odată că şeful său îmbătrânise simţitor în ultimele luni. Permiteţi să vă ofer o ţigară? Dacă măcar o cărăruie ar duce la cel care încă putea să-şi fumeze liniştit luleaua şi să se bucure de ingeniozitatea sa, l-ar asculta toată noaptea, ba chiar şi a doua zi. Aşadar? reluă Avakum.

Colonelul trase din ţigară, scoţând încet şi la răstimpuri norişori albăstrui de fum.

La 27 noiembrie seara, către orele şase – atac cu foc concentrat asupra a două puncte din raionul al treilea al sectorului de graniţă L-Z. Focul durează circa o jumătate de oră. Rezultatul – cadavrul unui cunoscut diversionist aruncat dincoace de linia de frontieră. În acelaşi timp, un avion străin zboară în spaţiul aerian de deasupra

dispozitivului de apărare „Momcil-2” şi lansează două rachete luminoase. O oră mai târziu, postul de radio „Isker”, post mobil pe unde ultrascurte, acţionând în raionul Smolian, cheamă postul de radio secret „Hermes”, aflat peste graniţă, îi comunică rapid că nu ştiu ce ordin sau comandă a fost îndeplinită şi întreabă cui şi chad s-o predea. „Hermes”, după cum ştii, obişnuieşte să transmită instrucţiuni cifrate pe baza unui cod simbolic şi să nu vorbească de loc sau-foarte puţin. De data asta însă „Hermes” comunică lui „Isker” că în ziua următoare (adică ieri) îl va anunţa cui şi când să predea comanda executată, amintindu-i de asemenea că trebuia să se ia nişte „măsuri prealabile corespunzătoare”. La 28 noiembrie dimineaţa (adică ieri) ofiţerul N-ski găseşte în apropierea dispozitivului „Momcil-2” caseta unui aparat fotografic adaptat pentru fotografierea în timpul nopţii cu ajutorul razelor infraroşii. Filmul din casetă este neutilizat. Ieri, către orele şase, „Hermes” emite radiograma cifrată, pe care posturile noastre de radio-ascultare, au reuşit s-o prindă, în acelaşi timp, cam pe la patru după-amiază, un automobil a accidentat grav pe descifratorul nostru şef, în timp ce acesta traversa printr-un loc interzis pietonilor încrucişarea dintre străzile. Ivan Vazov şi Şase septembrie. Şoferul nu a putut să-l vadă din cauza ceţei. Ca să nu pierdem vremea, am decis să facem apel la profesorul Naidenov pentru descifrarea dfrogramei şi pentru că am avut informaţii că profesorul a fost descoperit de spionajul străin, am dat dispoziţii ca locuinţa sa să ţie pusă sub observaţie şi păzită dinafară – dinspre stradă. Ştiam că-l vizitezi regulat pe profesor, că eşti prieten cu nepotul său şi cu logodnica acestuia şi de aceea eram siguri că *dinăuntru* nimeni nu-i va face absolut niciun rău… Acesta este mersul cronologic al evenimentelor. Şi amintind de toate astea, colonelul îşi uită parcă amărăciunea, ba uită şi de tonul oficial cu care începuse relatarea faptelor şi

începu din nou să-l tutuiască. Ai vreo întrebare de pus?

Avakum se plimba încoace şi încolo, după obiceiul său. Câtăva vreme tăcu.

— În ce stare se află descifratorul-şef? întrebă el, îl cunoştea pe tânăr şi se folosise nu o dată de marea sa îndemânare de descifrator. Iar faţă de oamenii totdeauna veseli, aşa cum era descifratorul-şef, nutrea cele mai sincere simpatii.

— E destul de lovit – răspunse cu ciudă colonelul.

De ce dracu' îl trimisese să se plimbe? Aproape de o mie de ori îşi blestemase până acum ideea asta stupidă.

Avakum tăcu din nou. Pe urmă întrebă:

— Dumneavoastră, tovarăşe colonel, vedeţi o oarecare legătură între toate aceste evenimente? Iertaţi-mă că vă întreb, dar mă interesează foarte mult.

— Există, într-o oarecare măsură, o astfel de legătură 7 zise colonelul. De fapt, el ar fi trebuit să-i pună această întrebare lui Avakum. De obicei gradele inferioare nu pun întrebări şefilor. Dar Avakum – Avakum al său – era în afară de orice ierarhie şi conta cât o mie de şefi! Există o astfel de legătură – repetă colo-Belul, De exemplu, între caseta fotografică pentru fotografiat în timpul nopţii şi cifrograma de ieri a lui „Hermes”. Mi se pare că între aceste două lucruri se poate face o punte.

— Aşa?

Avakum nu spuse nimic mai mult, dar, după toate aparenţele, se vedea că râde în sinea lui.

— Aş dori să aflu şi părerea ta – zise rece colonelul.

Era, oricum, şeful secţiei şi avea dreptul să ceară explicaţii subalternilor lui.

— E cât se poate de prozaic – zise Avakum. De fapt, eu voi dezvolta doar teza dumneavoastră. La baza tuturor stă, bineînţeles, dispozitivul de apărare „Momcil-B”. El supără foarte mult partea adversă, care vrea să aibă cu orice preţ mai multe date concrete asupra lui. Dai chiar

pentru un spion foarte abil, este destul de greu să se apropie în condiţii normale de un obiectiv atât de important. Tocmai de aceea s-a organizat la graniţă acea încordare, care să faciliteze în cel mai înalt grad pătrunderea spionului în imediata apropiere a dispozitivului „Momcil-2”. Atacă în cel de-al treilea raion al sectorului L-Z cu foc puternic, simulează o ciocnire serioasă şi atrage în acest fel atenţia forţelor de grăniceri. Ceva mai mult, trimit un avion în spaţiul aerian de deasupra lui „Momcil-2”, care, în condiţiile menţionatei acţiuni de pe frontieră, să determine paza şi pe cei ce deservesc dispozitivul să privească în primul rând *înainte* şi nu în *spatele* lor. Folosind abil împrejurarea creată şi pregătită în prealabil, spionul s-a strecurat în apropierea dispozitivului „Momcil-2” venind dinspre partea de sud – dinspre partea ce nu era în alarmă – a fotografiat dispozitivul şi, în graba sa, a pierdut caseta de rezervă a aparatului fotografic. După toate probabilităţile, a fost aşteptat în apropiere de o maşină, pe care era instalat un post de radio pe unde scurte. A intrat în legătură cu „Hermes” de undeva din vecinătatea oraşului Smolian, ca să se ascundă apoi aici, înainte ca alarma să fie dată şi maşinile să pornească în căutarea lui. Dacă a rămas la Smolian sau dacă a reuşit chiar în aceeaşi noapte să ajungă la Sofia – aceasta este o problemă care trebuie în primul rând studiată. Personal, am convingerea că încă înainte de revărsatul zorilor a şi ajuns aici. Ziua de ieri, aşadar, este remarcabilă mai ales prin cele două evenimente: scoaterea din luptă a descifratorului-şef: asta înseamnă executarea uneia din „acele măsuri prealabile, corespunzătoare”. Spre seară s-a primit radiograma lui „Hermes”, prin care se dădeau îndrumări cui şi când să fie transmise fotografiile dispozitivului de apărarea „Momcil-2”. Aflând la timp că radiograma a fost trimisă pentru descifrare profesorului Naidenov, spionajul străin a hotărât

să-l înlăture o dată pentru totdeauna din drumul său. A făcut un plan pentru uciderea lui şi la înfăptuit, aşa după cum ştiţi, astăzi după-amiază.

Colonelul întinse mâna după o ţigară.

— Dă-mi şi mie un foc – se rugă el. Uitase cu totul să mai vorbească la persoana a doua plural. Trase de câteva ori din ţigară şi zise îngândurat: Da, se înţelege, toate acestea par să fie strâns legate între ele. Mă gândesc la evenimentele din ultimele zile.

— Aţi făcut o mare greşeală că n-aţi pus imediat şoferul sub urmărire – zise Avakum.

— Şoferul zici? colonelul îşi frecă puţin fruntea… Da… De altfel era o ceaţă atât de deasă ieri…

— Şi această ceaţă deasă – Avakum începu să se supere în sinea lui – l-a ajutat pe şofer să-şi urmărească îndeaproape victima, dacă vreţi toată ziua, şi să-l lovească în momentul cel mai favorabil.

— Eşti sigur de asta? întrebă colonelul. Pe urmă surâse. M-aş bucura dacă s-a întâmplat aşa cum afirmi tu.

Avakum ridică din umeri. Nu era nimic care să te bucure în toată istqria asta.

— Uite, chiar acum o să-i dau ordin ofiţerului de serviciu – colonelul se ridică şi se îndreptă spre uşă – chiar acum o să-i dau ordin să-l cerceteze îndeaproape pe tip. O să-l punem sub urmărire şi n-o să-l scăpăm din ochi până ce nu vom afla pe unde umblă şi ce hram poartă.

Se înveselise puţin, dar mergea tot aşa gârbov şi, oarecum, aşa cum merg bătrânii.

* * *

Urmă o descoperire care aduse o şi mai mare confuzie în toată afacerea asta încurcată.

În timp ce colonelul Manov stătea de vorbă jos cu ofiţerul de serviciu, Avakum şedea în fotoliu, fuma şi se uita distrat la colacii de fum albăstrui de la ţigara sa. Se ridicau deasupra capului său, se desfăceau, formau

împreună un fel de galaxie spiraloidă, după care dispăreau în spatele lui. La început urmărise totul distrat, pe urmă începu să privească cu un interes mai conştient mişcarea acestor suprafeţe curbe şi transparente. Şi până la urmă se ridică. Nu rămânea nicio îndoială: în spatele lui era o forţă care trăgea şi aspira galaxiile şi căile laptelui formate din fumul de tutun, deoarece tot fumul, fără greş, chiar dacă o făcea încet, lua mereu una şi aceeaşi direcţie – geamul uriaş al ferestrei.

Fereastra era închisă. Dar o fereastră închisă nu poate să tragă fumul spre ea. Ori nu era bine închisă, ori avea un orificiu prin care odaia comunica direct cu exteriorul.

Avaioim se apropie de fereastră. Spre dreapta, la înălţimea diafragmei lui şi la două palme de rama ferestrei, se vedea o gaură, ideal de rotundă, în un diametru de circa cinci milimetri Era mică, bineînţeles, dar din cauza marii diferenţe dintre temperatura de afară şi temperatura camerei, se forma un curent, şi încă unul destul de puternic. Avakum vârî prin gaură degetul său mic. Pereţii erau netezi, de parc-ar fi fost piliţi cu pila cea mai fină, utilizată la maneehiură. Părea cu totul evident: gaura fusese făcută de un glonte, tras de aproape şi al cărui vârf era ascuţit.

Cum sta aşa în faţa geamului, simţi în spatele său respiraţia grea a colonelului.

— Priviţi şi dumneavoastră – zâmbi Avakum şi îi cedă locul.

Colonelul era un mare specialist în toate problemele privind armele de foc. El pipăi orificiul, pufni uşor pe nas şi zise:

— Gaura e făcută de glontele unui revolver cu amortizor de sunet, de calibrul doisprezece. Cunosc sistemul ăsta. Vârful glontelui e ascuţit ca o sulă.

Avakum ştia că gloanţele de felul ăsta, atunci când

găuresc sticla, o sfărâmă prefăcând-o într-un praf microscopic pe care-l împrăştie cu mişcarea lor de rotaţie astfel încât nu mai poate fi descoperit cu niciun fel de lupă. Ridică receptorul şi formă numărul de la morgă îl întrebă pe doctor *ce* formă avea glontele.

— Are un vârf ascuţit – răspunse medicul.

Tocmai îl scosese din regiunea omoplatului sting.

— Se văd pe el urme de zgârieturi? întrebă Avakum.

— Se văd – răspunse doctoral – pe partea conică.

— Voi trimite rai om special pentru acest obiect important – zise Avakum.

După aceea închise telefonul.

— Iată cum trebuie să se fi întâmplat lucrurile – zise colonelul. Faţa sa căpătase *o* expresie inspirată. El arătă spre rezemătoarea scaunului. Punctul acesta corespunde eu locul în faţa căruia s-a aflat inima profesorului. Trage de aici o linie dreaptă şi trece-o prin orificiul făcut în geam. Unde se va termina ea? Se va termina dincolo de stradă, dincolo de trotuar, acolo se află un brad bătrân şi gros. Părerea mea este că ucigaşul a stat ascuns după bradul acela. Şi de acolo a tras.

— Ştiu eu? zise Avakum. Exact în spatele acestui brad se afla sergentul dumneavoastră.

Inspiraţia dispăru dintr-odată de pe faţa colonelului. El tăcu. Acum părea că observă cu multă mâhnire desenele covorului, de parcă acestea ar fi reprezentat ceva foarte trist.

— Atunci? întrebă el. Nu mai înţeleg nimic.

— Nici eu – răspunse încet Avakum.

*

* * *

Locotenentul îşi pocni tocurile şi ceru colonelului permisiunea să intre. Pe urmă îi dădu lui Avakum un plic sigilat cu ceară roşie, comunicându-i că fotocopiile amprentelor vor fi gata mâine de dimineaţă. După aceasta

ceru permisiunea să se retragă.

Când rămaseră singuri, Avakum rupse plicul şi scoase de acolo două hârtii r fotografia foii pe care o deprinsese din caietul profesorului şi o scurta scrisoare a şefului laboratorului. Scrisoarea era adresată colonelului Manov. Avakum o citi cu voce tare:

— „Vă trimitem fotocopia foii din caiet, anexată aici. La tratamentul chimic de pe faţa ei, unele litere ale textului nu au ieşit, deoarece cel ce le-a scris a apăsat atunci ceva mai slab cu creionul.

Anexe – o foaie de hârtie tratată chimic şi fotocopia aceleiaşi. Cu stimă...”

Pe fotocopie se vedea scrisul mare şi puţin strâmb al profesorului: *Fi o es Vi chae A rorae*.

Colonelul, care citise textul peste umărul lui Avakum, bătu disperat din palme.

— Acum ghiceşte ce înseamnă asta! oftă el. Chiar Nabucodonosor de-ar învia din morţi, tot n-ar putea înţelege.

— Acesta este textul cifrogramei – zise Avakum. În ceea ce-l priveşte pe Nabucodonosor, el a fost împărat al Babilonului şi a trăit în secolul al VI-lea înaintea erei noastre.

— Ei, am zis şi eu aşa – spuse colonelul.

De ce i-o fi venit în minte tocmai Nabucodonosor? Se lăsă în fotoliu şi îşi sprijini bărbia în pumni. Nu-i venea nici măcar să fumeze.

Avakum măsură de mai multe ori camera cu paşi rari, după care luă un creion colorat din cupa de argint a profesorului şi scrise ceva pe fotografie.

— Citiţi – zise el.

Acum textul avea următoarea formă:

Flores Vitochae Aurorae.

Îl întregise, completând literele care lipsiseră.

— Foarte bine – zise colonelul. Şi cu aceste litere şi

fără ele sensul cifrogramei era tot atât de enigmatic şi de imposibil de înţeles. Ce înseamnă aceste cuvinte?

Întrebă el. Vorbi într-o doară, ca să zică şi el ceva. Cuvintele puteau să însemne un anume lucru, iar înţelesul lor simbolic – Dumnezeu ştie ce 1 începu să-l ardă ceva pe gât. Nici el nu ştia de ce, dar, dintr-odată, îşi aduse aminte de nevastă-sa. Ea îl va aştepta, desigur, deoarece povestea aceea cu biletele nu i-a ieşit încă din cap. Ce înseamnă aceste cuvinte? repetă el cu glas indiferent.

— Înseamnă – Avakum îşi dădea parcă silinţa să pară cât mai vioi şi mai încrezător în sine – înseamnă ori: „Florile Aurorei pentru Vitoşa”; ori, al doilea: „Florile Aurorei din Vitoşa”.

Descoperise literele care lipsiseră în text şi poate de aceea părea atât de sigur pe sine şi de vioi.

Colonelul zâmbi amar» Nu spuse nimic, ci zâmbi doar amar.

— Aurora. Asta înseamnă când se crapă de ziuă – zise Avakum – înseamnă în zorii dimineţii.

Pe urmă tăcură amândoi o vreme.

Deodată, colonelul se lovi cu palma pe genunchi. O făcu cu mult zgomot, de parc-ar fi vrut să strivească o gânganie neplăcută.

— Evrika! strigă el şi faţa lui obosită se destinse din nou. Ştii că încep să pricep?

— Nu ştiu – zise Avakum.

— Ba eu ştiu! rosti colonelul ridicându-se în picioare. îşi trecu prin părul cărunt un pieptene mic de os, voind parcă să zăgăzuiască clocotul ce se dezlănţuise în pieptul lui. Şi iată ce ştiu – continuă el. Joacă vreun rol aici diferitele cazuri şi forme gramaticale ale cuvintelor? După părerea mea nu I Important este esenţialul.

Şi acesta este următorul: „În zori, flori, Vitoşa”. Omul care trebuie să primească fotografiile dispozitivului de apărare „Momcil-266, se va afla undeva pe căile de acces

spre Vitoşa şi va ţine în mână flori. Când? În zori $ Adică, între orele şapte şi opt dimineaţa. Care sunt aceste căi de acces? Dragalevţi, Boiana, Kneajevo[12] – foarte simplu 1 Voi trimite mâine în zori oameni prin aceste locuri şi vei vedea că nu se vor întoarce cu mâinile goale!

— Cine ştie! zise Avakum şi oftă.

Colonelul coborî scara în fugă.

12

Începuse iarăşi să viseze şi simţea cum se cufundă din nou în adâncul acela verde şi rece; aştepta să audă de sus acelaşi râs argintiu, când deodată totul dispăru ca măturat de furtuna îngrozitoare a unor zgomote insuportabile – deasupra capului său părea că se revarsă o grindină deasă.

Suna telefonul. Niciodată apelul lui nu-i păruse atât de tunător şi de insistent.

Se ridică din fotoliul în care moţăise, răsuci comutatorul din perete şi ridică receptorul. În aceeaşi clipă se auzi ca un ciocănit în geamul ferestrei ce da în verandă, ceva şuieră fulgerător pe la urechea lui şi din peretele din faţă căzură câteva bucăţele de tencuială.

Avakum se aplecă instinctiv, se târî în genunchi şi trase perdeaua grea de catifea, acoperind fereastra. Apoi se ridică. Cel de vizavi putea să mai tragă o dată, dar probabilitatea de a-l nimeri era acum extrem de mică. Luă apoi un cuţit cu lamă lungă şi scoase glontele din perete. Vârful lui era ascuţit ca o sulă. Zâmbi – bucăţica asta de metal ar fi putut să-l ucidă, bineînţeles. Mâine seară, Zâna cea frumoasă s-ar fi înclinat pe scenă mulţumind publicului fără ca el să mai aibă posibilitatea s-o aplaude. N-ar mai fi putut să-şi amintească nici de lacul cel adânc de lângă via lui moş Sedefcio şi de băşicile lui de argint. De altfel aceste băşici nu existaseră niciodată decât în închipuirea lui. De fapt, de ce încercaseră să-l ucidă?

---

12 Mici localităţi la poalele Vitoşei, în imediata apropiere a Sofiei.

Omul care zâmbea satisfăcut de ingeniozitatea sa nu mai şedea liniştit. Nu-şi mai fuma liniştit pipa şi nu se mai gândea la lucruri plăcute. Dădea târcoale casei, pusese pe cineva să-l cheme la telefon şi îi luase la ţintă capul cu revolverul său cu amortizor.

Se uită la ceas – era aproape de miezul nopţii.

În cămin mai pâlpâiau câţiva cărbuni şi Avakum puse câteva lemne peste ei. Pe urmă trase fotoliul în faţa lui, îşi umplu luleaua cu tutun şi începu să fumeze. Afară ploaia continua să cearnă.

Într-adevăr, de ce încercaseră oare să-l ucidă? Nu ştia prea multe în afacerea asta, iar ceea ce ştia nu-l ducea la nicio urmă sigură. Erau lucruri pe care le cunoştea şi colonelul şi locotenentul, ba chiar şi sergentul acela care îngheţase stând de pază afară. Bine că l-a trimis să bea un pahar de coniac. Dar nimănui nu i-a dat prin gând să tragă în ei. Dacă ar fi tras, ar fi fost înştiinţat. E limpede că nimeni n-a încercat să-i ucidă. Dacă s-a tras însă numai asupra lui înseamnă că au bănuiala că ştie ceva mult mai important decât toţi ceilalţi.

Flăcările începură să joace în cămin şi el îşi întinse picioarele spre vatră. Măcar pentru plăcerea de a asculta cum pâlpâie flăcările, măcar pentru ea nu trebuia să-l ucidă glontele ăsta ascuţit.

De fapt, ce ştia el mai mult decât ceilalţi?

Şezu aşa pe gânduri vreo jumătate de oră. Pe urmă parcă îl cuprinse o nevoie imperioasă să facă neapărat ceva. Scoase filmul din aparat şi dădu fuga cu el în cămară, unde-şi înjghebase un mic laborator. Douăzeci de minute mai târziu monta rola cu acest film la aparatul de proiecţie, după care apăsă butoanele respective pentru a-l pune în funcţiune. Pe peretele din faţă străluci faţa zâmbitoare a Zânei celei frumoase…

Proiectă filmul de câteva ori. Uneori lăsa mişcarea mai lentă sau o oprea cu totul. Ochii îi ardeau şi cine l-ar fi

văzut ar fi crezut că are febră.

Pe urmă se îmbrăcă, îşi luă lanterna electrică, se înarmă cu un baston uşor de turist şi ieşi afară.

Ploua mereu – aceeaşi ploaie amestecată cu fulgi de zăpadă.

Adus puţin de spate, căutând să străpungă întunericul ai ochii, mergea lent spre ultima casă de pe strada Cicoarei.

A doua zi dimineaţă când dădu la o parte perdelele dinspre verandă, afară ningea – de data asta zăpada nu mai era amestecată cu ploaie, ci ningea aşa, ca în toiul iernii.

Locotenentul sosi la orele opt fix. Avakum îi făcu o cafea fierbinte, după care se dădu mai la lumină ca să studieze materialele trimise de şeful laboratorului.

Va să zică, fostul bucătar al flotei atinsese ultimul clanţa de bronz a uşii, Harry fusese cel din urmă care pusese mâna pe braţele „scaunului minune", iar pe nasturele acela cu stea se vedea amprentai degetului cel mare al profesorului.

— Tovarăşe Petrov – zise Avakum – i-aţi promis, tânărului că-i veţi înapoia acest nasture. Vă amintiţi, nu-i aşa? Cred că un locotenent ca dumneavoastră trebuie să-şi respecte cuvântul, chiar când l-a dat unui om meschin şi zgârcit, cum este, din nefericire, pictorul nostru. Aţi fost aseară de un cavalerism puţin exagerat, de aceea va trebui să răscumpăraţi aceasta printr-o plimbare neprevăzută. Veţi lua de la laborator faimosul nasture şi-l veţi înapoia personal lui Harry. îi veţi cere scuze şi-l veţi înştiinţa că înmormântarea unchiului său se amână pentru mâine la orele zece. Iar scrisoarea asta – el luă de pe birou un plic închis – fiţi bun, predaţi-i-o personal tovarăşului colonel Manov. Pe urmă tăcu. Sunteţi liber până la orele cinci după-amiază. La orele cinci şi zece minute ne vom întâlni amândoi în faţa intrării Grădinii Zoologice. Aţi reţinut?

Locotenentul plecă.

Avakum rămase un timp la fereastră, privind, dus pe gânduri, la zăpada spulberată de vânt. Pe urmă făcu un foc bun în cămin. îşi umplu pipa cu tutun şi se apucă din nou să lucreze la manuscrisul său, despre monumentele şi mozaicurile antice.

Ieşi spre prânz şi se duse să ia masa la Clubul rusesc. Pe urmă se îndreptă spre Academie şi rămase două ore în bibliotecă. Fix la orele cinci şi zece minute se întâlni în faţa intrării Grădinii Zoologice cu locotenentul Petrov, îşi strânseră mâinile şi merseră câtva timp împreună. O ninsoare deasă şi pufoasă continua să se aştearnă pe stradă.

— Tovarăşe locotenentzise liniştit Avakum – veţi lua cinci maşini dotate cu posturi de radio şi le veţi plasa în jurul intrării Teatrului de Operă, la zece minute începerea spectacolului. Iar acum veţi merge la casieriţa teatrului şi-i veţi cere să vă dea cele două bilete care au fost reţinute pentru secretarul Academiei. Un bilet îl veţi păstra pentru dumneavoastră, iar celălalt o să mi-l daţi mie la intrarea în teatru, cu două minute înainte de începerea spectacolului. Aţi înţeles?

Locotenentul făcu un semn aprobator din cap.

— Al treilea – continua Avakum. Veţi lua cinci colaboratori ca să însoţească maşinile dotate cu posturi de radio. Să aibă asupra lor aparate de fotografiat şi legitimaţii de ziarişti. Le veţi da dispoziţie să intre în sală după al doilea tablou al actului al doilea… Asta e, tot.

Avakum făcu un gest cu mâna şi o porni încet spre parc.

*

* * *

Gingaşul Desire căzu în genunchi în faţa „Frumoasei adormite” şi, supus, cu adoraţie şi nesfârşită dragoste, îşi atinse gura de buzele acesteia. În aceeaşi clipă, muzica

vesti reîntoarcerea primăverii. Frumoasa adormită se trezeşte. Se deşteaptă din lungul său somn şi regatul adormit al regelui Florestan.

În timpul pauzei, Avakum zise locotenentului:

— Oamenii dumneavoastră să ţină sub observaţie rândul întâi. Acolo se află trei inşi cu buchete. Să ţină bine minte *ce anume* flori au în mână fiecare. După spectacol să pornească pe urmele lor cu maşinile şi să ţină o legătură neîntreruptă cu maşina dumneavoastră, în ceea ce vă priveşte, mă veţi urma îndeaproape şi veţi aştepta dispoziţiile mele.

Trimise apoi Zmei celei frumoase un bilet cu următorul conţinut:

Harry regretă că nu te va putea însoţi până acasă, deoarece are un lucru important de făcut şi care nu poate fi amânat. M-a rugat să-i ţin locul. Te voi aştepta în faţa cabinei.

După care se grăbi să intre în sală. Frumoasa adormită şi gingaşul Desire executau Imnul soarelui, închinat iubirii triumfătoare. Florile înaripate, zânele cele bune le adresau încântate salutul lor. Toţi erau foarte fericiţi. Frumoasa adormită şi Desire dansau înflăcăraţi dansul lor nupţial.

Un taxi trecu prin faţa lor tocmai la timp, în clipa când părăseau teatrul. Avakum făcu un gest cu mâna şi maşina opri. Pe drum, el îi spuse că a jucat extraordinar de frumos în seara aceea, că pur şi simplu l-a unt pe Desire, iar când acesta a sărutat-o, a simţit o nestăpânită dorinţă de a-i suci gâtul.

La aceste cuvinte, Zână cea frumoasă râse amuzată, după care îşi puse mâna pe a lui şi o apăsă uşor.

Când ajunseră, ea îl rugă să-i ducă cele trei buchete până în camera ei, deoarece avea mâinile îngheţate şi nu mai putea să ţină nimic. Avakum se oferi îndată să-i îndeplinească rugămintea. El plăti şoferul şi dădu drumul

maşinii. Cu toate că-l rugase s-o însoţească doar până acasă, ea nu manifestă nicio mirare atunci când el spuse şoferului că era liber; Poate totuşi că nu dăduse atenţie faptului.

În timp ce Zâna cea frumoasă îşi căuta prin geantă cheia apartamentului, Avakum, exclamă deodată:

— Vai, ce greşeală am făcut! Am dat drumul maşinii! Nu ştiu de ce, dar am avut impresia că am ajuns acasă şi de aceea am lăsat-o să plece.

— Într-adevăr – zise Zâna cea frumoasă. E foarte neplăcut. Noroc că am telefon şi greşeala se poate îndrepta. G să chemi un taxi de la cea mai apropiată staţie.

— Mulţumesc – zise Avakum.

Înăuntru era cald, camera era scăldată în lumină şi în aer se simţeau miresmele unor parfumuri. O cuvertură de mătase de culoare aurie acoperea patul.

— Adu florile încoace – arătă Zâna cea frumoasă, deschizând uşa spre camera de baie.

Avakum puse buchetele în chiuveta şi întrebă

— Ce faci cu toate flotile astea?

— Nimic – răspunse Zâna cea frumoasă. În acest timp îşi scotea paltonul. Nimic – repetă ea. Nu am o slăbiciune specială pentru flori, dar i le dau lui Harry; el le păstrează ca să picteze tot felul de tablouri cu natură moartă. Ţin minte că odată am aruncat un buchet şi Harry a fost tare amărât.

Acum se afla în faţa oglinzii şi-şi aranja părul.

— Ce număr are staţia de maşini? întrebă îngrijat Avakum.

— Stai puţin – îi zâmbi Zâna cea frumoasă am să-ţi spun îndată. Ia loc.

Intră în baie şi după câteva minute se reîntoarse purtând un chimono japonez înflorat. Când ajunse în faţa lui Avakum şi-l desfăcu cu ambele mâini şi în faţa ochilor lui străluciră mai întâi sânii ei – rotunzi, fragezi, ca de

fetiţă.

— Iată numărul – tise veselă – poţi să-l citeşti? după care îşi petrecu mâinile pe după gâtul lui.

Totul era o nebunie fermecătoare. Dar în timp ce-i dezbrăca chimonoul, iar ea îi răvăşea părul cu degetele, îşi zise: „Până şi chelneriţa cu nasul cârn are ceva mai multă ruşine”.

Ea rămase culcată pe cuvertura aurie, acum boţită, dar Avakum simţea că ceva se sfărâmase în sufletul lui. Ceva auriu şi gingaş. „Zâna cea frumoasă” – gândi el şi surâse trist.

— Am în palton – şopti Avakum – o sticlă de vin bun. Trebuie să ciocnim pentru succesul „Frumoasei adormite”.

— În baie găseşti şi pahare – zise încet Zâna cea frumoasă.

Pe urmă lucrurile se petrecură astfel:

Ea îşi bău dintr-odată paharul şi, cinci minute mai târziu, dormea adânc – picăturile pe care Avakum i le pusese în vin acţionaseră repede şi sigur. Atunci el intră în baie, cercetă bine buchetele şi în cel cu garoafe roşii găsi ceea ce căuta. Filmul era dibaci înfăşurat în jurul tulpinilor verzi. îl lăsă la locul lui, punând buchetele aşa cum le găsise.

După aceea intră în odaie şi se îmbrăcă de plecare. Zâna cea frumoasă dormea adânc, respărind greu. Ceea ce se sfărâmase în sufletul lui începu iarăşi să-l doară.

— Intră în maşina în care se afla locotenentul şi-l întrebă:

— Care din cei trei a aruncat buchetul de garoafe roşii?

— Închipuiţi-vă – a se locotenentul – şoferul care l-a călcat pe descifratorul-şef al secţiei noastre. El a aruncat pe scenă buchetul de garoafe roşii.

Avakum tăcu puţin. Ceea ce se sfărâmase în suflet îi provoca o durere continuă.

— Arestaţi-l imediat – zise Avakum. Comunicaţi colonelului Manov să termine amabila sa convorbire cu Harry şi să-l lase să plece. Blocaţi, fără să se vadă, casa aste. Harry va veni aici, dar nu va întârzia mult. Când va ieşi în stradă, arestaţi-l şi puneţi-i imediat cătuşe la mâini Zâmbi apoi în întuneric şi zise: S-a terminat!

Coborî din maşină şi pomi încet spre strada Cicoarei.

Ningea liniştit şi în noaptea de vis cădeau fulgi deşi şi pufoşi.

12 – Mi-au trebuit câteva *amănunte* în legătură cu cele de mai sus şi l-am întrebat pe Avakum:

— Cum ţi-ai dat seama că Harry este ucigaşul? Era, bineînţeles, un amănunt. Pe urmă am continuat: Şi cum ai ghicit adevăratul înţeles al cifrogramei? Şi ce rol a jucat Zâna cea frumoasă în toată istoria asta?

Avakum mi-a răspuns

— În noaptea aceea când m-am gândit ce ştiam eu mai mult decât colonelul Manov şi decât locotenentul Petrov, am ajuns la concluzia că tot ce deţineam eu „în plus” se putea referi numai la Harry şi la Zâna cea frumoasă. Atunci mi-am adus aminte de nasturele pe care-i pierduse Harry în biroul profesorului Harry zicea că-l pierduse „ieri” şi eu m-am întrebat: de ce menţionase în mod special că „ieri”? Aveam filmul în aparat şi am putut să verific îndată dacă aceasta se petrecuse într-adevăr „ieri”. Am proiectat filmul. În secvenţele pe care le făcusem în dimineaţa acelei zile, Harry avea nasturele. Iar în ultima secvenţă acesta lipsea. Mi-am luat bastonul meu turistic şi m-am dus în locul de unde fusese „trimis” glontele. Am săpat şi am găsit la circa zece centimetri în pământ un glonte ludos cu vârful ascuţit. Pe urmă am intrat în casa profesorului şi am cercetat pereţii din jurul biroului. În faţa uşii, în apropierea ferestrei dinspre apus a salonului, am remarcat o priză. Mai jos de aceasta se afla un şezlong şi, lângă el, o măsuţă mică. Era un colţ în care

profesorul se odihnea câteodată, în zilele de vară. Numai că şezlongul era aşezat oarecum nefiresc faţă de măsuţă şi, în general, în odaie. Era clar că fusese mutat de curând de la locul lui de cineva, pentru a lua „ceva”. Desigur, înţelegi cum s-au petrecut lucrurile: Harry intră în odaia unchiului său, îi trage un glonte în piept, glonte pe care a avut grijă în prealabil să-l brăzdeze cu câteva zgârieturi uşoare, pe urmă se întoarce şi trage în fereastră, ţintind în apropierea bradului din faţă. Rupe din caietul profesorului foaia cu radiograma descifrată, dar în acel moment omul ce se afla în agonie îl apucă de haină. Harry se trage înapoi îngrozit, dar nasturele se agaţă de minerul maşinii de calculat şi cade pe podea sub scaun. Poate că Harry n-a observat acest lucru imediat, sau poate că era atât de tulburat şi de speriat, încât nu a mai avut vreme să şi-l caute sub trupul în agonie al unchiului său. Oricum, nu este un ucigaş înveterat, nu-i aşa? Nasturele cade sub scaun, dar are acum pe el amprentele degetului mare al profesorului. Harry dă fuga la şezlong. Acolo montase în prealabil, bine camuflat, un mic magnetofon de buzunar pe a cărui bandă înregistrase dinainte acea obişnuită exclamaţie a profesorului prin care cerea să fie linişte. Dă drumul magnetofonului şi coboară în fugă pe scări. Când noi trei ne-am întors, chemaţi de bucătar, Harry a prins un moment potrivit şi şi-a luat aparatul... Şi, ca să închei cu Harry: a fost recrutat de spionajul străin la Viena, unde fusese trimis în legătură cu un târg de mostre. Acolo a jucat cărţi şi a pierdut o sumă mare. S-au găsit îndată „binevoitori” care să-i ofere bani, în schimbul unor „neînsemnate” servicii, şi el a acceptat. Dar, vorba veche: ai intrat în horă, trebuie să joci. De altfel, omul acesta nu a făcut spionaj din motive politice sau din convingeri ideologice. Fapt este însă că a devenit agentul lui „Hermes”. Astă-vară a primit dispoziţii din partea lui „Hermes” să-l lichideze pe profesor, dar el a întârziat fie

pentru că şovăia s-o facă, fie pentru că îi lipsea prilejul.

Bucătarul te interesează? Să ştii că nu are nimic comun cu afacerea asta. E adevărat că a făcut şi el mici combinaţii şi negustorie măruntă cu valută străină, profitând de legăturile sale de pe vremea când fusese marinar.

În schimb şoferul, el este principalul corespondent al lui „Hermes”. În realitate nici nu este şofer, ci inspector de drumuri şi şosele al regiunii Smolian. Un duşman al statului nostru, camuflat îndelungă vreme. El este cel care în noaptea ceţoasă de la 27 noiembrie a fotografiat dispozitivul defensiv „Momcil-2”.

— Crezi că Zâna cea frumoasă este nodul care lega cele două fire, pe Harry şi pe şofer? Că şi ea este agentul lui „Hermes”? Nici poveste! Zâna cea frumoasă avea de jucat un singur rol, şi anume acela de „cutie de scrisori”. Şi asta fără ca să bănuiască ceva. Harry şi „şoferul” nu se cunoşteau unul pe altul, dar fiecare, în parte, o cunoşteau pe Zâna cea frumoasă: Harry – ca logodnic al ei, şoferul – ca spectator al Teatrului de Operă.

„Hermes” a dat dispoziţii „şoferului” să arunce balerinei buchete de flori în timpul spectacolelor, băgând în ele filmele şi microfilmele sale secrete. În acelaşi timp, „Hermes” îi ordona lui Harry să ia de îndată buchetele de la Zâna cea frumoasă, pe motivul că le-ar utiliza în picturile sale pentru „naturi moarte”.

Şi, în sfârşit, ceva despre radiogramă. *Flores Vitochae Aurorae*. După ce mi-am dat seama că Harry este ucigaşul profesorului, nu mi-a fost de loc greu să-mi amintesc că locuia pe strada Vitoşa. Aurora este numele „Frumoasei adormite”. Acest rol din balet îl juca Zâna cea frumoasă. Prin radiograma sa, „Hermes” dădea dispoziţii „şoferului” să transmită fotografiile dispozitivului defensiv „Momcil-2” Aurorei, adică Zânei celei frumoase, prin intermediul buchetului de flori – *Flores*. Dar când?

Fireşte, la prima reprezentaţie a „Frumoasei adormite” după transmiterea radiogramei de către „Hermes”. A fost ceva atât de complicat?

Am fost şi eu de părere că nu a fost ceva prea complicat.

Bineînţeles, e cu mult mai greu să ghiceşti, de pildă, ce sentimente nutreşte Balabaniţa sau să pui în poziţie de mat imparabil asemenea oameni neruşinaţi cum ar fi de pildă dentistul de care v-am vorbit la începutul acestei povestiri.

Las pe mine 1 O să-i arăt eu într-o zi cleştele meu de veterinar!

Şi neapărat voi merge la vânătoare de lupi. Iar când îi voi aduce dăscăliţei cu ochi albaştri vreo zece blăni, atunci va uita cu totul de bietul şi fricosul ei dentist.

Nu-i aşa?

Partea a treia

ÎNTR-O SEARĂ PLOIOASĂ DE TOAMNĂ... 6

Partea a patra

FRUMOASA ADORMITĂ... 143

vol. I-II Lei 14